

Book of abstracts

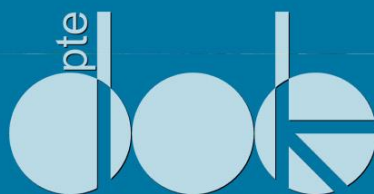
Absztraktkötet

5th Interdisciplinary
Doctoral
Conference

V. Interdiszciplináris
Doktorandusz
Konferencia

27-29th of May, 2016, Pécs

Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat

Digitális, bővített kiadás

Book of Abstracts

Absztraktkötet

Felelős kiadó/ Publisher:

Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat
Doctoral Student Association of the University of Pécs

Szerkesztők/Editorial Board:

Dr. Ács Kamilla
Bencze Noémi
Bódog Ferenc
Haffner Tamás
Hegyi Dávid
Dr. Horváth Orsolya Melinda
Hüber Gabriella Margit
Dr. Kovács Áron
Kis Kelemen Bence
Lajkó Adrienn
Schilli Gabriella Krisztina
Szendi Anna
Szilágyi Tamás Gábor
Varga Zoltán

Pécs

2016

ISBN 978-963-429-038-4

Minden jog fenntartva. A kiadvány szerzői jogvédelem alatt áll.
A kiadványt, illetve annak részleteit másolni, reprodukálni, adatrögzítő rendszerben tárolni
bármilyen formában vagy eszközzel –elektronikus vagy más módon– a kiadó és a szerzők
írásbeli engedélye nélkül tilos.

All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in
any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise,
without the prior permission of the publisher and the authors.

A kiadó ezúton jelzi, hogy az absztraktok szakmai tartalmáért felelősséget nem vállal.
No responsibility is assumed by the publisher for the scientific contents of the abstracts.

Elnöki köszöntő

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Szeretettel köszöntöm az V. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia (IDK2016) valamennyi résztvevőjét, előadóját és vendégét!

A Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzatának elnökeként kimagasló sikerként élem meg, hogy a konferencia immáron ötödik alkalommal jöhet létre a Pécsi Tudományegyetem szellemi kötelékében. A korábbi évekhez hasonlóan kiemelt érdeklődés övezte az eseményt, amelyet mi sem példáz jobban, mint az a közel 200 résztvevőnk, akik szerte a világból érkeztek Pécsre.

Céljaink az évek alatt mit sem változtak: fórumot kívánunk biztosítani határokon és tudományágakon átnyúló szakmai párbeszéd kialakítására a jövő tudósgenerációjának: azoknak a fiatal kutatóknak, akik a tudomány művelésében találták meg életcéljukat.

A rendezvény palettáját idén neves külföldi és hazai plenáris előadók egyaránt színesítik, továbbá a művészeti és művészetelméleti témák megjelenésével olyan kutatási területekkel bővült a konferencia, amelyek az elmúlt években nem jellemezték az eseményt. Ennek következtében az idei, jubileumi Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia egyedülállóan módható, mivel lefedi az alkotói és kutatói tevékenységek teljes spektrumát – legyenek azok akár tudományos, akár művészeti irányúak.

Köszöntőmet Kornis Gyula szavaival zárom:

„A természet a tudós kutató kíváncsi szeme előtt egészen sohasem engedi magát mindenestül leleplezni. De éppen ez a teljesen át nem hatolható leple a varázsa és a bája, amely a tudóst folytonosan a vizsgálódásra tovább ingerli, problématudatát feszültségben tartja.”

Sikeres tanácskozást és kellemes időtöltést kívánok!

Dr. Cseporán Zsolt
elnök

PTE Doktorandusz Önkormányzat

Presidential Welcome Speech

Dear Ladies and Gentlemen,

Welcome everyone on the 5th Interdisciplinary Doctoral Conference!

As president of the Doctoral Student Association of the University of Pécs, I feel that it is a remarkable success that this conference takes place this year fifth time in the University of Pécs. Just like the previous conferences it gained, outstanding attention. This shows our nearly 200 participants from all around the world.

Our goals remained the same over the years: we want to establish a forum for young researchers to gain cross-boarder experiences and broader our scientific and social horizon.

This year our conference has famous plenary speakers from Europe and Hungary as well, and with the appearance of the topic art, we broader the old horizons of our conference. Thanks to this initiative this year's jubilee conference cover the widest range of sciences from the procreative to the researcher sciences as well, with special regards to the artistic sciences.

I would like to end my welcome speech with a quote from Albert Einstein:

“To raise new questions, new possibilities, to regard old problems from a new angle, requires creative imagination and marks real advance in science.”

I hope you all will have successful discussions and a great time,

Zsolt Cseporán dr. jur.
president

Doctoral Student Association of UP

**Gazdálkodástani,
közgazdasági és regionális
tudományok szekció**
(angol szekció)

— • —

**Business, economics and
regional studies section**
(english section)

The emergence of transnational education in Vietnam: context, characteristics and challenges

Quynh Anh Le¹

¹*University of Pecs, Faculty of Business and Economics*

Lequynhanh46@gmail.com

Vietnam was liberation in 1975, when the North Vietnam and the South Vietnam unified. Vietnam achieve the impressive economic growing rate, from one of the poorest countries in the world in 1986 to lower-middle income country with per capita income of over \$2,000 in 2014 [1]. The economy relies largely on the availability of unskilled labour and natural resources [2]. Higher education in Vietnam is struggling with a large weakness issues such as quality of the mass education do not compared to the international standards with the out-dated curriculum and education methods lead to the mismatches between the quality of university graduates and society's requirement [3], [4]. The higher education system is left behind the neighbour countries in Asia and is far greater behind Western developed nations. Furthermore, every year, a large number of Vietnamese students study abroad through self-funded or state funded scholarship and refuse to go back to serve their nation [5].

Therefore, following the success in implementing transnational education of neighbour countries in East Asia, Vietnamese higher education institutions seeks partner from developed countries to form partnership and bring the high quality higher education at students' doorstep. Transnational education with the degree awarded by foreign partner is the new practice in Vietnam higher education context. Vietnam is becoming an attractive off-shore market since opening its higher education market after joining The World Trade Organisation in 2007. There is limited research regarding the birth of transnational program in Vietnam and there is little notice that these programs are growing strongly. Transnational education is described as "all types of higher education study programs or educational services (including distance education) in which the learners are located in a country different from the one where the awarding institution is based" [6]. My research aims to understanding the characteristic of transnational education programs in the Vietnam, focus on the partnership programs between domestic higher education institutions and foreign partners.

This paper reviews literature and statistics regarding higher education in Vietnam and the latest government policy to show a picture of transnational education provision in Vietnam.

The author point out the rationales introducing transnational education and analyse partnership programs between Vietnamese higher education institutions and foreign partners. The growth of partnership programs within 10 years, the main characteristics and the challenges its face are clearly demonstrated.

Although many concerns are raising regarding the cooperate with overseas higher education institutions, transnational education programs are growing rapidly, in hope of enhancing academic quality of domestic institutions, increasing the revenue from tuition-fee and providing more highly skilled workforce for the modernization process of the nation.

References:

[1] World Bank (2016). *Vietnam overview*. Available at <http://www.worldbank.org/en/country/vietnam/overview>. Accessed 28 February 2016

- [2] Harman, G. S., Hayden, M., & Pham, T. N. (2010). *Higher education in Vietnam: Reforms, challenges and priorities*. In G. S. Harman, M. Hayden & T. N. Pham (Eds.), *Reforming Higher Education in Vietnam: Challenges and Priorities* (1st ed., pp. 1-14). Dordrecht: Springer.
- [3] Nguyen, C. T. (2012.) *The mismatch between the quality of university graduates and the educational reform at tertiary level in Vietnam*. Paper presented at the Discourses of Inclusion in Higher Education' in Open University, Northamptonshire, UK.
- [4] Tran, T. T. (2013). *Limitation on the development of skills in higher education in Vietnam*. *Higher Education*, 65(5), 631-644.
- [5] Le, H. T. K. (2014). *Vietnamese higher education in the globalisation context: A question of qualitative or quantitative targets*. *International Education Journal: Comparative Perspectives*, 13(1), 17-29.
- [6] UNESCO & Council of Europe (2001). *Code of Good Practice in the Provision of Transnational Education*, UNESCO-CEPES, Lisbon, available at http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/Code%20of%20good%20practice_EN.asp, accessed 10 March 2016.

Keywords: Vietnam, higher education, transnational education, internationalisation.

How to Measure Companies Innovation Capability?

Csaba Debreczeny¹

Pannon University, Management Faculty

csabadebreczeny@gmail.com

Although Innovation is defined by many classical sources (Schumpeter, Oslo Manual etc.) it is still remains a myth at companies what it really means. It is well understood that sustainable growth is not possible without proper innovation management. Lots of energy is invested to implement and setup well-structured stage gate processes – from idea generation till market launch with state of the art project management, however fundamental question is mostly ignored, neglected: what innovation culture matches to industries, markets certain companies serve.

This paper researches the literature of different innovation capability measurement systems Select one which has a fundamental new approach and shows the status of a model validation process at a new industry. The model main claim is that there is no good or bad innovation culture. The main question is how innovation culture/capability is matching to the company current and future targeted strategy and operational of excellence.

During the validation process 2 strategic business fields are being selected similar in size and challenges (matured markets with stagnating product lifecycles, still need for 5-10 % of innovative growth within next 5 years which can be only reached via competence enhancement – not to be derived from current markets). These conditions provide excellent opportunity to validate the model at this industry and propose if applicable necessary adjustments.

Keywords: Innovation, management.

Crypto currencies – currencies governed by belief Bitcoin, Piggycoin, Monero, Peercoin, Ethereum and the rest

Andrea Kriskó¹

¹*Széchenyi István University, Doctoral School of Regional- and Economic Sciences*

andrea.krisko@yahoo.com

The most surprising characteristic of digital currencies is that they are not backed by collateral, money, gold or some other asset; in spite of all this, masses of people are using them to make payments in the virtual realm. The most popular crypto currency that has drawn the most limelight is Bitcoin, by today, striving to acquire rights identical to those of real currencies. There are other digital methods of payments as well, however, currencies which deserve the attention of financial professionals. Why are these digital currencies so popular? Why do given digital currencies differ from one another? Why is the settlement of digital payment transactions different from that of a bank transfer? I seek the answers to these questions, sketching out the operation of the most popular digital currencies, the processing of the transactions, and the level of development of background infrastructure.

I am going to briefly sketch the history of digital currencies and then review the successive generations of crypto currencies, in order to present the disadvantages or shortcomings of the systems, including measures taken to overcome these shortcomings. I am going to present the vulnerability of the systems and the dangers inherent in their use. I shall discuss the motivations of the users of digital currencies and the primary movers of bringing various payment systems to life. I shall examine success factors that make a given crypto-currency successful and accepted on a global basis.

Why do users in the internet realm turn to digital currencies? The use of digital currencies reduces the administrative burden; transaction costs are fundamentally low and no age category is excluded from the potential circle of users. Each user is equal, neutral and anonymous, thus the system is entirely free of discrimination.

In the case of crypto currencies, the lack of a central issuer happens to coincide with the lack of control; in the case of abuse, the identification of the perpetrator of the criminal act is practically impossible. Consequently, crimes committed in virtual space contain numerous challenges for the authorities, even today.

References:

[1]Bura Pál (2014) *Crypto currency megoldások elemzése, (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, önálló laboratóriumi beszámoló 14-17.oldal)*

[2]D. Bailey, *Bitcoin Guide For Beginners: The Simple And Proven Bitcoin Trading Guide For Making Money With Bitcoins, Kindle Edition*

[3]B. Guttman, *The Bitcoin Bible Gold Edition: All you need to know about bitcoins and more. Kindle Edition, 2014, E-book*Guttman, Benjamin (2014): *The Bitcoin Bible, E-book*

[4]C. C. Benson and S. Loftness, *Payment Systems in the U.S., Glenbrook Press Menlo Park, California, Kindle Edition, 2013, ISBN 978-0-9827897-3-5, E-book*

Keywords: crypto currency, Bitcoin, virtual economy, payment systems.

How do the Hungarian researchers of the Business & Economics scientific area write?

Boglárka Konka¹

¹*University of Pannonia, Faculty of Business and Economics*

boga03@freemail.hu

Scientometrics, the measurement of science is gaining more and more importance in 2015. There are different indicators (for example impact factor, h-index, number of publications or citations) that can measure the publication performance of scientists. The indicators are used to evaluate scientists and create rankings. These types of rankings influence the judgment of a given researcher in the scientific community, his payment, or his chances of getting financial support for his projects.

Different research areas have different characteristics and this makes measurement difficult. Before starting to create or use indicators for the evaluation of the performance of a given scientist, one should know the characteristics of the given research area. In this study the performances of the Hungarian economics researchers are analyzed. The Business & Economics subject area of the Web of Science (WoS) database is used. The examined period is from 1984 to 2015. Based on this database the trends and changes of the number of publications are considered. The journals in which the Hungarian researchers published are also presented. Question arises whether the Hungarian economics researchers publish more individually or together with other researchers. I assume that by 2015 the number of the multi-authored publications has risen during the analyzed period. More and more authors publish together. A network is built using the Gephi network visualization and exploration software. Nodes are the Hungarian economics researchers and edges are the co-authored publications. The characteristics of the network are analyzed using network theory indicators such as the average degree, density, closeness centrality or betweenness centrality. According to my hypothesis small clusters form the co-authorship network of the examined area.

Analyzing the publication trends of the Hungarian scientists in the economics research area and creating a co-authorship network supports the science policy decision making in Hungary.

Keywords: Researchers, scientometrics, network.

R&D expenditures in the V4 countries

Boglárka Konka¹

¹*University of Pannonia, Faculty of Business and Economics*

boga03@freemail.hu

In this changing and globalizing world the monitoring of the expenditures of research and development (R&D) is notable because it could be linked to economic growth, sustainable development or living standard. The analysis of the differences and similarities between countries can contribute to the creation of an effective policy. This could help them to increase their GDP or their social welfare. R&D activities include creative and systematic work undertaken in order to enhance the stock of knowledge and to apply in new ways available knowledge. This is in accordance with the definition of Frascati Manual.

In my study I compare R&D expenditures in Hungary, Slovakia, Czech Republic and Poland. They are also known as the Visegrád Four (V4). I use the public database of Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and Eurostat. My main research-question is how Gross Domestic Expenditure on R&D changed in the V4 countries after they joined the European Union (EU). According to my hypothesis these types of expenditures increased between 2004 and 2008 in all V4 states. After the world economic crisis these expenditures decreased, but after the recession they started to grow again. I assume that a country with higher GDP per capita spends more on R&D, so Czech Republic should be the number one among V4 states. In 2004 Hungary had a better position than Slovakia and Poland, but in 2014 Hungary fell to the last place in the region.

R&D expenditures can be differentiated according to the financing sector. Business Expenditure on R&D, Government Expenditure on R&D and High Education Expenditure on R&D can be used for analysis of countries. I present the trend and the changes of these OECD indicators for the V4 countries. In my opinion the rate of the Business Expenditure on R&D compared to the total R&D expenditure continuously increased in the examined period. This might be the case for example in the Czech Republic. Despite the growing Business Expenditure on R&D, in Slovakia and Poland the government financed the greatest proportion of the R&D expenditures.

The aim of my study is to compare the V4 countries according to the R&D expenditures. During the ten years neither of the examined countries has reached the 3 percent imposed by the EU in the Lisbon Strategy and the EU2020. The question is whether these countries are able to approximate the 3 percent target. In order to dynamically increase the R&D expenditures, the V4 countries would need to develop a common strategy. Building on common economic features they could improve their competitiveness.

Keywords: EU, R&D, V4.

The Transformation of Industrial Objects into an Attractive Tourist Thematic Route – The Analysis of the Industrial Monuments Route of Silesian Voivodeship

Pintér Réka¹

¹*University of Pécs, Faculty of Sciences, Institute of Geography, Department of Tourism, Doctoral School of Earth Sciences*

reka1228@gamma.ttk.pte.hu

The paper pays attention to post-industrial tourism, especially in the Silesian Voivodeship of Poland. This alternative way of tourism can fit into the global trends of tourism. On the one hand, among the innovative tourism supplies, more and more industrial based tourism destinations can be found, and on the other hand, the appearance of unique motivations, the cognition of our heritage can characterize the tourism demand. The transformation of industrial objects or urban areas for the benefit of tourism represent a new way in the toolbar of settlement development, especially in the industrialized areas of Europe. Nowadays, as a consequence of deindustrialization and restructuring, a huge amount of post-industrial wastelands are still waiting for regeneration. Among the various re-use methods, the regional development effect of tourism can have a great opportunity to trace the given area back to the functioning texture of the settlement, by preserving and presenting its industrial heritage. Therefore, mines, power plants, railway lines, housing estates or breweries can certainly appear on the map of tourism. However, these different-located single attractions in a well-definable area have much more advantageous opportunities to be served as a tool to tell the story of the history of industry by attracting and educating tourists. That is the reason why, this paper highlights the significance of cooperation of tourism attractions within one umbrella brand, the thematic route. The above mentioned revitalization process for the benefit of tourism has started mostly in the 1980-1990s, particularly in the Ruhr Metropolitan Area in Germany and in the Upper-Silesian region in Poland, as well. The aim of the study is to demonstrate the Polish revitalization process and one of its results: the Industrial Monuments Route of the Silesian Voivodeship.

In order to get a complex picture about the investigated thematic route, my primary research methods covered field trips at most of the industrial tourism destinations of the route. Furthermore, I have made a structured deep interview with the manager of the route, when I was able to get acquainted with the historical, organizational, financial background; moreover with the role of the route within the European Route of Industrial Heritage. I have also found inevitable to analyse the printed promotional publications, gather statistical data from the Central Statistical Office of Poland and create picturesque maps with the help of geographical information system methods.

During my researches I realized that the revitalization of the Silesian brownfields into tourism attraction, and into infra- and suprastructure elements has already started showing a growing tendency. As a result, it has been going with restructuring, because one of the former most industrialized regions of Europe is on the way to attract more tourists year by year. Nevertheless, several festivals and workshops contribute to demonstrate industrial heritage within the brand of the route.

Bibliography:

[1] Babidorics J. (2007) *Brownfield Areas – A Problem or a Possibility, In: Environmental Protection, vol.6, pp. 20-21.*

- [2] Berki M, Csapó J. (2008) *Existing and Future Tourism Potential and the Geographical Basis of Thematic Routes in South Transdanubia, Hungary*, In: Jean Jacques Girardot (ed.) *Territorial Intelligence, CADSES conference. Konferencia helye, ideje: Besancon, France, 2008 Besancon: Pr. Univ, Besancon, pp. 1-10.*
- [3] Berki M, Csapó J. (2008) *The Geographical Basis for the Development of Thematic Routes*, In: *Geographia Pannonica Nova* 3:(1) pp. 161-173. (2008)
- [4] Biczó G. (2013) *The Connection Between Brownfield Regeneration and Heritage Tourism: International Experiences and the Case study of DIGÉP*, In: Karlovitz J.T. (ed.) (2013): *Ekonomické štúdie. Teória a prax. International Research Institute, Komárno, pp. 448-454.*
- [5] Carey A. (2004) *Briefing: Bringing brownfields sites back into use*, In: *Municipal Engineer, Vol. 157, Issue 4, pp. 231-237.*
- [6] Chmielewska M, Lamparska M. (2012) *Post-industrial tourism as a Chance to Develop Cities in Traditional Regions in Europe*, In: *Sociologie Românească, vol. 10, Nr. 3, pp. 56-66.*
- [7] Čopić S, Đorđević J, Lukić T, Stojanović V, Đukićin S, Besermenji S, Stamenković I, Tumarić A. (2014) *Transformation of Industrial Heritage - an Example of Tourism Industry Development in the Ruhr Area (Germany)* In: *Geographica Pannonica, vol. 18, issue 2, pp. 43-50.*
- [8] Csapó J, Pintér R, Aubert A (2016) *Chances for Tourism Development and Function Change in the Rural Settlements with Brown fields of Hungary*, In: *e-Review of Tourism Research (eRTR), vol. 13, no. 1/2, pp. 298-314.*
- [9] Csapó J, Jónás-Berki M, Gelányi N, Marton G. (2010) *Industrial Heritage as a form of Tourism Supply in the Pécs-Mecsek Region, Hungary*, In: *The Role of Tourism in Territorial Development, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, pp. 74-80.*
- [10] Puchnarewicz E. (2015) *Tourism in Poland, The Higher School of Tourism and Foreign Languages in Warsaw, Warsaw, 167 p.*
- [11] Harfst J, Fischer W. (2014) *Innovative Heritage-based Products: A transnational Manual, Karl-Franzens University Graz, Institute for Geography and Regional Science, Medienfabrik, Graz, 71. p.*
- [12] Lamparska M. (2013) *Post-industrial Cultural Heritage Sites in the Katowice conurbation, Poland*, In: *Environmental and Socio-economic Studies, vol. 1, pp. 36-42.*
- [13] Lane B. et al. (2013) *Industrial Heritage and Agri/Rural tourism in Europe, Study, European Parliament Directorate-General for Internal Policies, Tourism and Transport, 141 p.*
- [14] Martinát S, Kunc J, Klusáček P, Krejčí T, Navrátil J, Vnenková J, Černík J. (2015) *Spatial Relations and Perception of Brownfields in Old Industrial Region: Case Study of Svinov*, In: *Geographia Technica, vol. 10, issue 2, pp. 66-77.*
- [15] Pavolová H, Kyselová K, Bakalár T. (2012) *Brownfields as a Tool for Support of Destination Tourism development*, In: *Acta Geoturistica, volume 3, number 1 pp. 26-30.*
- [16] Przybyłka A. (2013) *Taking Advantage Of Industrial Heritage For The Needs Of Tourism In The Silesian Province*, In: *Series Geography, vol. 43, pp. 357-364.*
- [17] Rinke Bangstad T. (2011) *Routes of Industrial Heritage: on the Animation of Sedentary Objects*, In: *Journal of Current Cultural Research, vol. 3, pp. 279-294.*
- [18] Rohrscheidt A.M. (2012) *Coordination of Tourist Thematic Routes - analysis of selected Polish and European systems*, In: *Turystyka Kulturowa, vol.1, pp. 97-121.*
- [19] Runge J, Krzysztofik R. (2010) *Urban Shrinkage in Bytom and Sosnowiec, the Katowice Conurbation, Poland, Research report, 69 p.*
- [20] Schejbal C. (2011) *Possibilities of Using of Abandoned Mining Sites in Tourism*, In: *Acta Geoturistica, vol. 2, pp. 17-25.*
- [21] Staszewska A, Żemła M. (2013) *The Industrial Monuments Route of the Silesian Voivodeship as an example of the regional tourism product enhancing tourism competitiveness of the region*, In: *Czech Journal of Tourism, vol. 2, pp. 37-53.*
- [22] Sulimowska-Ociepka A. (2015) *Troublesome Heritage: A Burden or a Chance for a Development, Case Study of Upper Silesian Agglomeration, Poland*, In: *Glavni Urednik (ed.) Cultural Heritage – Possibilities for Spatial and Economic Development Proceedings, International Conference, University of Zagreb, Faculty of Architecture, Zagreb, pp. 508-513.*

Keywords: *Tourism, thematic routes, industrial heritage, function change, Silesia.*

Gravity model of trade: Possibilities for modelling food trade flows

Katalin Székelyhidi¹

¹*Katalin Székelyhidi, Agrárgazdasági Kutató Intézet*

szekelyhidi.katalin@aki.gov.hu

Introduction: Examination of regional integration has become more and more important in the past few years as cooperation among countries and regional blocks has become deeper. There are two ways to examine the effects of integration among countries. General and partial equilibrium models are used to make ex-ante analysis to model the possible effects of integration. On the other hand, gravity models are widely used for ex-post analysis in order to examine the effects of operative agreements and to model trade flows. Gravity model is a regression model which defines the factors that influence trade flows among countries and quantifies the extent to which these factors effect trade flows. The basic gravity model uses population, GDP and distances between countries as explanatory variables, but it is useful to add other dummy variables like integration membership, common language, common border and so on. These factors also influence trade flows.

Since the accession of Hungary to the European Union our international trade flow of agricultural and food products has increased significantly but no one has ever modelled and quantified the effects of our accession with a gravity model on these products. In my PhD dissertation I intend to model the effects of Hungary's accession to the EU on our international agricultural and food trade flows and to quantify those factors that play an important role in the explanation of trade flows. In order to model food trade flows, I have synthetized research and studies that have benne done in this topic recently.

Methodology: In order to quantify and estimate the factors that influence food trade flows, I analysed research that have been conducted recently. Databases are another critical point of gravity models. I examined the possible databases that can be used through this research in order to create an own database adequate for analysing trade flows.

Results: There are a lot of ways to model trade flows. Simple models use cross-section data, but more complex models use panel data which gives better result than cross-section data. On the other hand, there are many factors that influence trade flows between countries and panel data makes it possible to build in country-pair specific effects to the model like political or military characteristics that only typical for one country pair. There are many databases (COMTRADE, EUROSTAT, WTO, OECD etc.) that contain data about trade flows, population, distances between countries but these often use different methodology to collect data, so they must be synthesised.

Conclusion: The key step of my research is to be able to set up a gravity model which precisely model food trade flows between countries. For this purpose, panel data must be used in order to capture those factors that really influence trade flows.

Keywords: Gravity model, food industry, integration.

Gazdálkodástani szekció

— • —

Section for business

Érvényesülés a gazdasági krízist követő időszakban

Bóna Péter¹

¹*Pannon Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Denso Gyártó Magyarország Kft.*

hunpoto@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az ország-, és kontinenshatárok egyre inkább elmosódnak, a távolságok egyre kevésbé fontosak. Már nem különülnek el a földrészek, vagy egyes országok piacai. Ezért a verseny a vállalatok között sokkal kiélezettebb, és gyorsabb, mint korábban. Milyen eszközök segítségével tudnak a vállalatok a feldolgozóiparban - a 2008-ban bekövetkezett gazdasági krízis után kialakult törékeny rendszerben - fennmaradni, versenyképes lenni, és sikereket elérni?

Anyag és módszer: A kutatás alapvetően a társadalomtudományi módszertan kvantitatív eszközeit használja fel. A kvantitatív kutatás kérdőíves felmérés adatbázisát vizsgálja a statisztikai és ökonometriai elemzés során. A kutatás faktoranalízissel meghatározza a befolyásoló sikertényezőket. Ezután lineáris regressziós modelleket felhasználva magyarázza a kapott faktorokkal a sikeres vállalati működést. A sikert leíró sikerkritériumokhoz eszközként használja a balanced scorecardot. Ebben a rendszerben a kutatás kiemelten foglalkozik a fenntarthatósággal, mint sikerkomponenssel, amelyet ötödikként használ, a klasszikus négy nézőpont mellett.

Eredmények: A kutatás eredményei megmutatják, hogy az azonosított sikertényezők milyen módon tehetnek sikeressé egy vállalatot, és mely érdekcsoportok elégedettségének irányában fejtik ki hatásukat legnagyobb mértékben. A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a sikeres vállalati működést elősegítő sikertényezők négy csoportban foglalhatóak össze, a stratégiai, strukturális, kulturális és vezetési tényezőcsoportokba. Továbbá elmondható, hogy Magyarországon a feldolgozóiparban a stratégiai és strukturális sikertényezők vannak legnagyobb mértékben hatással a sikeres vállalati működésre.

Következtetés: A kapott eredmények alátámasztják Andrew Grove az Intel korábbi elnökének véleményét, miszerint a változásokra való összpontosítás elsődleges. Az átmenetek ütemezése a vállalat jövőjének, fenntarthatóságának a kulcsa. [1] Ezt támasztja alá Eisenhardt és Brown is, akik arra jutottak, hogy azok a szervezetek lesznek sikeresek, amelyek a váltásról egyszerű, áttekinthető, megkoreografált eljárással rendelkeznek, és saját ütemüket a piac ütemével összhangba hozzák. [2] A kimutatott hatások alátámasztják az Evergreen-projekt azon megállapítását, miszerint elengedhetetlen a piac folyamatos figyelése, változások esetén a stratégia finomhangolása. A jobbitó javaslatokat elősegítő szervezeti struktúra erőteljes sikergeneráló hatása azt mutatja, hogy jelenleg a fejlesztéseknél elsődlegesek a fenntarthatósági szempontok, ami az új generációk munkaerőpiacra lépésével magyarázható. Minden cselekedetét áthatja ez a gondolkodásmód. Ha a vállalatok a jobbitó törekvéseket tudatosan támogatják, a fenntarthatósági teljesítmény jelentősen javulni fog. [3]

Irodalomjegyzék:

[1] Grove, A. (1997) *Only the Paranoid Survive*, London: Harper Collins Publishers

[2] Eisenhardt, K. M., Brown, S. L. (1999): *Versenyben maradni a gyorsan változó világgal*, *Harvard Business Manager*, 1(1), pp. 7-17.

[3] Braun, R. (2013) *A vállalatok politikája, Vállalati, társadalmi felelősségvállalás, vállalati közösségek és a vállalati stratégia jövője*, *Vezetéstudomány*, 44(1), pp. 18-28.

Kulcsszavak: Balanced scorecard, fenntarthatóság, siker, sikertényezők.

A Kaposvári Csiky Gergely Színház marketing tevékenységének elemzése - Szervezeti oldal vizsgálat

Fehér Euridiké¹, Dr. Fülöp Péter²

¹Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola

²Pécsi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Doktori Iskola

feher.euridike@mma-mmki.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A kaposvári Csiky Gergely Színház marketingtevékenységének elemzése 2015. szeptember és november közötti időszakban készült, a kutatás egy általános színházmarketing szakirodalmi összefoglalót tartalmaz, majd a színház szervezeti oldalának bemutatásával és elemzésével folytatódik. A kutatás alapvető célkitűzése abban fogalmazódott meg, hogy a színház marketingtevékenységéről „pillanatképet” mutasson be, amely segítséget nyújt a jelenlegi állapotok megértésében illetve a további marketing stratégiai lépések és célok megfogalmazásában. A tanulmány a korábban elindított arculatváltás igényére létrehozni kívánt marketing tevékenységet elemzi és visszacsatolást ad annak eredményességéről. A vizsgálat során a megvalósuló marketing stratégia lépései a színház profiljára alkotott marketing információs rendszer vizsgálat segítségével helyzetelemzést hozott létre és annak segítségével további stratégiai célkitűzéseket fogalmaz meg és javaslatokat tesz.

Anyag és módszer: A primer adatfelvétel során kvalitatív kutatási technikákat alkalmaztunk. A kutatást szekunder adatgyűjtés előzte meg, amelyben külön szerepet kapott a térség környezetelemzése és egy a színházra összpontosított SWOT analízis. A primer adatgyűjtés a helyszínen mélyinterjú készítésével történt, személyes megkeresés formájában. Az interjúk előre elkészített, félig strukturált kérdéskérdéslista alapján zajlottak. A kérdéseink továbbá a szolgáltatásmarketing 7P rendszere alapján – színházra specializálva – épültek fel. Az interjúk során azonosítottuk a szolgáltatást, amit a színház kínál, továbbá a művészeti koncepciót, ami alapján a színház létrehozza a szolgáltatását. Beszéltünk az árpolitikáról (jegyek és bérletezési rendszer alakulásáról), az elosztási csatornákról. Külön és fontos témakörként, minden interjúalannyal kifejtettük a kommunikációs politikát, annak múltját és jelenét. (Figyelmet fordítva a sajtóra és a színház kapcsolatára). Megvizsgáltuk az „emberi tényezőket”, „tárgyi elemeket”, és az egész szolgáltatáshoz kapcsolódó „folyamatot”. Az esettanulmány leíró formában összesíti a szekunder és primer kutatás során kapott információkat.

Eredmények, következtetés: A kaposvári Csiky Gergely Színház az elmúlt években Rátóti Zoltán vezetésével új szellemiségben fogalmazta meg működését. Felismerte azt a nehézséget, hogy a Színház iránt érdeklődők összességében az idősebb korosztályhoz tartoznak és ahhoz, hogy a színház életben maradjon a művészi műhelymunka mellett, egyéb célkitűzéseket megfogalmazva közönségépítés szükséges. Az elhatározás magában foglalja azt is, hogy az elmúlt években a színház arculatváltásba, új arculat kialakításába kezdett. A színház jelenleg már elindult a megvalósítási folyamatában, visszatekintve az elmúlt évadtervekre és szolgáltatásokra az alacsony erőforrások mellett, céltudatos kommunikációt folytat, amelynek eszközei ugyan hiányosak, de az üzenet szempontjából egységesnek és következetesnek mondható. A felismerés, hogy a színháznak közönségépítésre és új célcsoportok megszólítására van szüksége, magában foglalja azt a feladatot is, hogy meg kell alkotnia a saját marketing stratégiáját, amelynek részei szervezeti kérdések megfogalmazása, a saját piacon való pozicionálás és a márkakoncepció, brand építés, tervezés és kontrollálás.

Kulcsszavak: színházmarketing, közönségkutatás, színházi marketingkommunikáció, színház és a szociális média lehetőségei.

Egészségpolitika régen és most. Változások a rendszerváltás tükrében.

Heitler Krisztina

Szegedi Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Doktori Iskola

krisztina.heitler@gmail.com

Napjainkban sokat vitatott kérdés az egészségügy reformja. Mindenki tudja, mindenki látja, hogy változásra van szükség, de ennek irányáról, módjáról már nagymérvű bizonytalanság látszódik. Általános az elégedetlenség az orvosok és a szakszemélyzet körében, de ugyanez látható a betegek oldaláról is. A legfőbb probléma a pénzügyi részletekben rejlik: kevés az erőforrások fenntartására, megtartására.

A rendszerváltás előtt a hazai egészségpolitika roppant egyszerű alapokon nyugodott. Ez a Szemasko-modell volt: 1972-től a legmagasabb szintű egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés állampolgári joggal járt, ahhoz semmilyen járulék- vagy adófizetési kritérium nem társult. A rendszerváltást követően – a későbbiekben már az állami költségvetéstől is elkülönülve – bevezetésre került a kötelező társadalombiztosítás rendszere (Bismarck-modell). A '90-es években végbemenő egészségügyi reform célja nem csak finanszírozási kérdésekben keresendő: szükség volt a szakmai ellenőrzési rendszerek átalakításán át többek között a betegek jogainak erősítésére is.

A legnagyobb változást mégis a finanszírozási rendszer átalakítása hozta. Bevezetésre került 1993-ban az amerikai DRG (Diagnosis Related Groups) rendszer elvén működő teljesítmény alapú finanszírozás. Kisebb-nagyobb változásokat leszámítva jelenleg is ez adja alapját az egészségügyi intézmények bevételeinek. Ez a bevétel azonban minden oldalról (mind a beteg, mind a szakszemélyzet oldaláról nézve) érzékelhetően nem elégséges. Mindkét fél reményvesztettsége, s az épületekben uralkodó áldatlan állapotok a gyógyítás hatékonyságát is veszélyeztetik.

Jelen tanulmány azt kívánja összefoglalni, hogy a rendszerváltást követően milyen „beteg” úton járt, s jár most is az egészségügy. Megpróbál rávilágítani arra, hogy az egészségügy valóban szakadék szélén áll, s az állam (esetleg a magánszféra, non-profit szféra?) szakszerű beavatkozása nélkül nagyon hamar a mélybe eshet.

Kulcsszavak: hazai, egészségügy, egészségpolitika, rendszerváltás, reform.

Az egészségügyi fogyasztói döntések gazdasági és térségi hatásai

Nagy Ilona¹

¹Szegedi Tudományegyetem

nagyilona4918@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A közegészségügyi ellátási körzetek meghatározzák, hogy hol juthat hozzá egy térség lakossága az egészségügyi szolgáltatásokhoz. Azonban érdemes a vonzáskörzeteket felülvizsgálni, mivel egy adott térségben a fogyasztói preferenciáknak megfelelően körzethatárokat átlépő orvosválasztással is találkozhatunk. A feltáró kutatás a fogászati ellátásra fókuszál, vizsgálja az ellátási körzetek kihasználtságának alakulását, az orvosválasztás tényezőit és mindezek gazdasági és térségi hatásait. Feltehető, hogy éppen a fogyasztói döntések miatt eltérések lehetnek az igénybevétel helyében a lakóhelyi körzethez képest. Ez a körzetek eltérő kihasználtságát eredményezi, mely azok gazdaságosságára és a térségi vonzáskörzetekre is hatással van.

Anyag és módszer: A vonatkozó külföldi és hazai szakirodalmi áttekintés után a kutatás a választott térség ellátására vonatkozó statisztikai adatok vizsgálata mellett a páciensekkel és az orvosokkal készített interjúk segítségével ad képet arról, hogy a Berettyóújfalui járásban és déli peremterületén hogyan alakul az ellátási körzetek kihasználtsága, valamint az ennek háttérében húzódó orvosválasztási döntések tényezőit tárja fel.

Eredmények: Az egészségügyi szolgáltatások alapvetően követik a térségi településhálózati hierarchiát, de az ellátási körzetek kihasználtsága változó, ugyanakkor a szolgáltatók páciensköre több esetben eltér a rendelési körzetük lakosságához képest. Emellett jellemző a magánpraxis igénybevételének növekvő tendenciája. A személyes megkérdezésekből kiderül, hogy meghatározó az ellátás igénybevételében az orvos-beteg kapcsolat, ezzel szemben a távolság és a költségek több esetben háttérbe szorulnak.

Következtetés: A fogyasztói magatartás tendenciáit követően növekszik az igény az egészségügyi szolgáltatások minősége iránt, ezzel is módosítva a közellátás-magánpraxis igénybevételének arányát, illetve az egészségügyi ellátással összefüggő járási térkapcsolatokat. Ezek alapján az ellátási körzetek egyenlőtlen kihasználtsága fokozódik, és a szolgáltatások minőségi változtatásai nélkül az egyes praxisok fenntartása megkérdőjelezhetővé válhat.

Kulcsszavak: Ellátási körzet, vonzáskörzet, orvosválasztás, közellátás, magánpraxis

Egy komplex tehetséggondozási program kialakítása és fejlesztése a Pécsi Tudományegyetem hallgatói és a határon túli magyarok számára

Palotai Jenő¹, Karika Máté²

¹Palotai Jenő, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

²Karika Máté, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

Palotai Jenő, előadó e-mail címe: palotai@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A probléma felvetésünk során két fő témakör fogalmazódott meg bennünk, amelyek az alábbiak:

1. Szükség van-e magyar egyetemen tehetséggondozó programok létrehozására és működtetésére?
2. Határon túli magyarok beintegrálása az egyetemi hallgatói életbe és későbbiekben a munkaerő piacra?

A kutatásunkat a fent említett két fő kérdés, és azok „alkérdéseinek” megválaszolására alapoztuk.

Anyag és módszer: A logikai struktúrában a klasszikus elmélet – elemzés, hazai és külföldi szakirodalmakból egyaránt – gyakorlat felépítést alkalmaztuk, mely lehetőséget biztosított, hogy megfelelően megalapozzuk a kutatás relevanciáját. A tanulmányunk készítése során alkalmazott vizsgálati módszerek: Best Practice, banchmarking (hazai és külföldi egyetemek tehetséggondozási rendszereinek vizsgálata), statisztikai elemzések, kérdőív, mélyinterjúk, fókuszcsoporthoz megbeszélések és egyedi SWOT analízis.

Eredmények: Feltártuk Magyarország helyzetét a globális tehetségnevelésben. Egyik fontos feladatunknak tekintettük, hogy mi is megfogalmazzuk a saját elméleti modellünket, melyet kifejezetten az egyetemi tehetséggondozásra készítettünk el. Emellett kialakítottunk egy az Egyetemre és a PTE Diaszpóra projektre egyaránt illeszkedő komplex tehetséggondozó programot. A program keretein belül kialakítottunk egy mentorrendszert, amely a program hallgatóinak fejlődési lehetőséget biztosít és megkönnyíti a határon túli hallgatóknak az egyetemi életbe való beilleszkedését is. Emellett „Tehetség esteken” a program hazai és határon túli résztvevőinek lehetőséget biztosítunk, hogy a vállalati szektorhoz közelebb kerüljenek. Továbbá az Egyetem és a vállaltok is közelebb kerülnek egymáshoz, így ez a folyamat segíti a duális képzés elterjedését és erősödését.

Következtetés: Szükség van magyar egyetemen tehetséggondozó programok létrehozására és működtetésére. Határon túli magyarok beintegrálását segíti a program, a nyelvtanulással, mentorrendszerrel és a munkaerőpiac közelebb hozásával. Ezáltal a tehetséggondozó program gyakorlatban történő használata megnövelheti az egyetemen lévő külföldi hallgatók számát.

Kulcsszavak: Tehetséggondozás, diaszpóra, határon túli magyarok, mentorrendszer.

Iparosítás egy kikötővárosban – Fiume fejlesztése (1870–1914)

Pelles Márton¹

¹Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Közgazdasági elemző szak

Pelles Márton, előadó email címe: pellesmarton@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A dualizmus időszaka a magyar gazdaság történetét tekintve a piacosodás, a növekvő ipari termelés és az egyre intenzívebb kereskedelem időszaka. Ebbe a trendbe illeszkedett bele Fiume kikötőjének változása is, melyet a magyar kormány célzott fejlesztésekkel igyekezett korszerűsíteni. A konkrét építkezésekről és ipari beruházásokról 1906 óta nem született olyan tanulmány, mely vizsgálta volna a város kiépítésének, a létrehozott ipari létesítményeknek és a kikötő kereskedelmének hatásait a korabeli magyar gazdaságra, értelemszerűen így az 1906–1914 közötti fejlesztésekről sincs összegzett tudásunk [1].

Anyag és módszer: A tanulmány és a prezentáció elkészítéséhez többféle forrást használok. Egyfelől az elmúlt kétszáz év magyar és olasz nyelvű szakirodalmát, a magyar törvénytárat, az évente megjelenő statisztikai kiadványokat, és főként saját – 2016. februári – levéltári kutatásaim alapján a Magyar Királyi Tengerészeti Hatóság (1870–1918) iratanyagát [2].

Eredmények: Célomnak tekintem, hogy a rendelkezésemre álló források alapján az 1870-től 1914-ig tartó időszakra nézve leírjam a fiumei kikötő és ipar fejlesztésének történetét és bemutassam azoknak a korabeli magyar gazdaságra gyakorolt hatásait.

Következtetés: Az állami építkezések és támogatások hatására Fiume, az osztrák Trieszt közvetlen vetélytársából a nagy nyugat-európai kikötők versenytársa lett. Ezt mutatja, hogy 1913-ban már Európa 10. legforgalmasabb kikötője volt. Dolgozatom segít abban, hogy megismerjük egyetlen önálló kikötőnk fejlődésének történetét; hogy el tudjuk helyezni a korabeli magyar viszonyok között a várost, és lássuk, milyen hatással volt a magyar közgondolkodásra Fiume. De az is fontos, hogy előnyeivel és hátrányaival együtt el tudjuk helyezni a korabeli világkereskedelemben Fiumét, olyan nagy kikötők között, mint Hamburg, Rotterdam, Marseille vagy Liverpool.

Irodalomjegyzék:

[1] Gonda Béla (1906) *A tengerészet és a fiumei kikötő*. Budapest. Pátria irodalmi vállalat és nyomdai Rt. nyomdája

[2] *A Magyar Királyi Tengerészeti Hatóság (1870–1918) iratai: Horvátország. Rijekai Állami Levéltár: HR-DARI-0046*

Kulcsszavak: Gazdaságtörténet, iparfejlesztés, kereskedelem, Fiume, kikötő.

**Közgazdasági és regionális
tudományok szekció**

— • —

**Section for economics and
regional studies**

Az új típusú szociális szövetkezetek szerepe a hátrányos-helyzetű álláskeresők munkaerőpiaci-területi esélyeinek növelésében Magyarország leghátrányosabb helyzetű térségeiben

Alpek B. Levente¹

¹*Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola*

alpeklevente@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A közfoglalkoztatás kiemelkedő szerepét jelzi, hogy az elmúlt években a programokba bevont személyek száma töretlen emelkedést mutatott. A hátrányos helyzetű válságtérségekben számos család számára – jelenleg – csupán a közfoglalkoztatás jelent kiutat a szegénységből.

Amennyiben a közfoglalkoztatás csupán az önellátó kertgazdálkodásra és az ahhoz kapcsolódó készségek oktatására fókuszál, fennáll a veszélye a periférikus helyzet konzerválódásának. Az olcsó munkaerőre alapozott rövid távú versenyképesség, a közfoglalkoztatásba bevont álláskeresők versenyképtelensége megnehezíti az elsődleges munkaerőpiac felé vezető átmenetet és megkérdőjelezi a fenntarthatóságot. Kérdés tehát, hogy az érintett válságtérségben lehetséges-e a keresleti viszonyokat is figyelembe vevő tartós foglalkoztatási lehetőséget kínálni.

Az új típusú szociális szövetkezetek létrehozásának támogatásáról 2012-ben született döntés [1]. 2013-ban, az Új Széchenyi Terv keretei között jelentek meg a TÁMOP szociális gazdaság fejlesztésére kiírt pályázatait, amelyek fókuszja a konvergenciaregiókra, a halmozottan hátrányos helyzetű települések körére helyeződött. Fontos elemként jelent meg az olyan szociális szövetkezetek támogatása, amelyek az önfenntartást célozva igyekeztek bevonni a jelentős számban depressziós helyzetben lévő kistelepülések álláskeresőit. A vizsgálat célja, hogy bemutassa a létrejött szociális szövetkezeti rendszer területi és strukturális sajátosságait.

Anyag és módszer: A szövetkezeti rendszer strukturális elemzése a Szociális Szövetkezetek Országos Szövetsége által 2013 végén nyilvántartott szervezetek listájára támaszkodik. A primer kutatás bázisát a mintegy másfélezer szociális szövetkezet körében végzett, 2014-ben folytatott komplex kérdőíves felmérés adta, amelynek közvetlen célcsoportját azon új típusú szociális szövetkezetek képezték, amelyek központja valamely hátrányos helyzetű településen található. A kérdőívet a teljes csoport megkapta (326 db), értékelhető választ 132 szervezet adott.

Eredmények, következtetés: Az új típusú szociális szövetkezetek térszerkezeti sajátosságai szélsőséges területi mintázatot mutatnak, a tevékenységi területek, illetve a kínált szolgáltatások fenntartható működési lehetősége alapján is.

Az ágazati kép differenciált, létezik egy ún. „hátrányos helyzetű szociális szövetkezeti tevékenységstruktúra”. A gazdasági környezet és a szociális szövetkezetek közötti összefüggést érzékelteti a fejlettebb területeken a munkaerő-allokáció és a tanácsadás területén tevékenykedő szervezetek számottevő aránya is, amely igazolja, hogy a szociális célok előtérbe helyezése, amennyiben arra megfelelő piaci környezet rendelkezésre áll, nem gátolja ebben a szervezeti formában a magasabb humántőke igényű szolgáltatások nyújtását.

Az uralkodó jelleg szerinti területi mintázat vizsgálata rámutat a rendszerben rejlő szinergia- és klaszter-képződési potenciálra.

Irodalomjegyzék:

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[1] *Giró-Szász András (2012) Kormányzóvivői tájékoztatás az új típusú szociális szervezetek indításáról. 2012. március 12.*

Kulcsszavak: Munakerőpiac, hátrányos helyzet, szociális szervezetek.

Telephelyelméletek alkalmazása a megújuló energiatermelési rendszer modellezésében és tervezésében

Gál Balázs Sándor¹

¹Miskolci Egyetem, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet

reggabas@uni-miskolc.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Az energiatermelésben elkezdődött, egy lassú paradigmaváltás, amely során a fosszilis erőforrásokat lassan felváltják, az alacsonyabb széndioxid emisszióval, illetve kisebb környezeti károkkal járó erőforrások. A megújuló energiaforrások környezeti szempontból ideálisabb energiatermelést jelenthetnek, mint a fosszilisak. Ahhoz, hogy ez a tendencia folytatódni tudjon, számos feltétel szükséges: új energiatermelő üzemek építése, illetve a korábbiak átalakítása, a gazdasági szabályozó környezet támogatása, versenyképes áron történő energiatermelés, stb.. Az új üzemeknek illeszkedni kell a regionális fejlesztési stratégiába, és a beruházások telephelyének kiválasztása is fontos szempont. Ez utóbbiban segítséget tud nyújtani a telephely elmélet. A telephelyelmélet egy folyamatosan fejlődő és széles körben alkalmazható regionális tudomány terület. Segítségével elérhető a szállítási költségek, majd az összes termelési költség minimalizálása, a bevételek maximalizálása, illetve a piaci versenyben, a gazdasági egységek optimális fizikai helyének kiválasztását is megkönnyíti alkalmazása [1.]. Céлом volt, hogy megfelelő telephely választási elmélet alkalmazásával, egy adott típusú megújuló energiatermelési beruházás optimális lehetőségeit modellezem.

Anyag és módszer: A telephely elméletek és a megújuló energiatermelés közötti kapcsolat feltárását elsősorban szakirodalmi adatok elemzésével végeztem. Vizsgáltam az egyes telephelyelméleteket és azok fejlődését. Az elméletek evolúcióját követve próbáltam kapcsolatot találni a gyakorlatban alkalmazható megoldások és az elmélet között.

Eredmények: A klasszikus megközelítéseknek köszönhetően a gazdasági tevékenységek földrajzi elhelyezkedésének összefüggései, valamint a befolyásoló tényezők negatív és pozitív hatásai feltárhatóak, de a nagyfokú absztrakció miatt gyakorlati alkalmazhatóság alacsony maradt [2.]. Az elvégzett kutatásnak köszönhetően, hat modellt alkottam a megújuló energiahasznosítási rendszerekre, amelyeket a különböző telephelyelméletek segítségével pozicionáltam.

Következtetés: A telephelyelméletek fejlődésének köszönhetően egyre jobban lehet pozicionálni a helyszínt, optimálisabban tudjuk elhelyezni illetve áthelyezni a megújuló energiatermelő infrastruktúrákat, miközben egyre több szempontot veszünk figyelembe.

Irodalomjegyzék:

[1] Káposzta József (2004) *REGIONÁLIS GAZDASÁGTAN*. Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma Kiadó, Debrecen, 2007. 29.o.

[2] Kutor Dániel (2009) *A GAZDASÁGI-POLITIKAI ÁTMENET REGIONÁLIS HATÁSAINAK VIZSGÁLATA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN 1995-TŐL 2006-IG, PH.D. ÉRTEKEZÉS*, Miskolc 2009. 22.o.

Kulcsszavak: Telephelyelmélet, megújuló energiatermelés, modellezés, helyszínválasztás.

A turisztikai együttműködések lehetőségei a Mecsek vidéken

Haffner Tamás¹

¹Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola; Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola

haffner.tamas@ktk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Magyarországon az elmúlt években a turizmus szervezeti és irányítási rendszere gyökeres változásokon ment keresztül. Az alulról építkező, az együttműködve versenyezni elv mentén kialakuló turisztikai desztináció menedzsment (TDM) szervezetek behálózják az országot. E szervezetek munkáját támogató pályázatok közül a legfrissebb, aktuális a több települési TDM szervezetet összefogó, települések közti együttműködésekben alapuló térségi szintű TDM szervezetek megalakulását ösztönzi.

Anyag és módszer: A térségi szervezetek nagyobb területi egységek költséghatékony piaci megjelenését és közös turisztikai termékfejlesztését látják el. A tanulmányban a Dél-Dunántúli régióban található Mecsek Térsége TDM fejlesztési lehetőségeit mutatja be, amely a pécsi, az orfűi és a Mecsek-Hegyhát integráció településeinek szervezett összefogásán alapul, a meglévő és kialakítandó közös jövőkép sikeres megvalósítása érdekében jön létre.

Eredmények: Az integrációt adó helyi attrakciók közötti hasonlóság és diverzifikáció kiemelkedő lehetőséget biztosít a térségi szervezőkben rejlő potenciál kiaknázására, s olyan turisztikai mixek létrehozására, melyek célja a helyi szervezet által megszólított és korábban megszólítani nem tudott különböző érdeklődési körű potenciális látogatók számára a térség több attrakcióját kombináló, növekvő keresletet és hosszabb tartózkodási időt eredményező kínálat kialakítása.

Következtetés: A Mecsek vidéken mindenki megtalálhatja a kedvére való kikapcsolódási, szórakozási lehetőséget. Ennek tekintetében az integráció lehetősége a kínált lehetőséget széles spektrumon tudja pozicionálni. Cél, hogy olyan tematikus ajánlatok kerüljenek kidolgozásra, melyek a helyi desztinációk adta lehetőségekben rejlő potenciális célközönségek egyesítését követően nemcsak a desztinációk jelenlegi potenciális közönsége számára, hanem az attrakciók összekapcsolását követően kiszélesedő közönség számára tud az igényekhez igazodó kikapcsolódási /szórakozási lehetőséget kínálni.

Kulcsszavak: TDM, turizmus, Mecsek vidék, integráció.

Új trendek a Balaton turizmusában

Horváth Zoltán¹

¹Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földtudományok Doktori Iskola

hozool@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Hazánk második leglátogatottabb turisztikai régiójában, a Balaton Idegenforgalmi Régióban megjelenő új keresleti és kínálati trendek feltárását célozza meg az előadás. A vizsgálat többek között arra keresi a választ, hogy az elmúlt évek minőségi szálláshely fejlesztései hogyan és milyen mértékben hatottak a Balaton turizmusának területi intenzitására.

Anyag és módszer: A Balaton turisztikai keresletének mennyiségi és küldő területenkénti megoszlásának változásához a Központi Statisztikai Hivatal Területi adatbázisa és turizmus, vendéglátás szakadatai nyújtják a megfelelő alapokat. A korábbi állapotokhoz a gazdag szakirodalmi adatbázis, míg a vizsgált terület aktuális viszonyait feltáró kvalitatív adatok megismerését a Magyar Turizmus Zrt., a Balatoni Regionális Marketingigazgatóságot is működtető nemzeti turisztikai marketingszervezet és a Balatoni Regionális TDM (Turisztikai Desztináció Menedzsment) Szövetség közös reprezentatív kutatása teszi lehetővé. A különböző adatbázisokból származó adatok területi elemzését és megjelenítését a földrajzi térinformációs rendszer módszertana és eszköztára teszi lehetővé.

Eredmények: A keresleti adatokból megállapítható, hogy rendszerváltás után drasztikusan visszaeső vendégforgalom a 2000-es évektől a tó és környéke turizmusa egy lassan bővülő fejlődési pályára állt, amelyben egyszerre figyelhető meg a kismértékben csökkenő, stagnáló külföldi mellett egy lassú ütemben bővülő belföldi kereslet. A külföldi keresletben, elsősorban a régió fürdővárosai miatt a külföldi vendégkör átalakulása is megfigyelhető, a csökkenő német nyelvű vendégkör mellett az új kelet-európai (orosz és ukrán) vendégek dinamikus bővülése is tetten érhető, azonban ezen vendégek nem a tradicionális vízparti, nyári üdülés miatt érkeznek a régióba, hanem a minőségi szolgáltatásokat nyújtó egészségturisztikai központokat keresik fel, melyek közül kiemelkedik Hévíz. Éppen emiatt, a minőségi szolgáltatások területi egyenlőtlensége miatt a Balaton turizmusában is realizálódnak ezen hatások.

Kulcsszavak: Balaton, turisztikai trendek, területi- és termékmárkák.

Ötcsillagos felelősség a szállodaiparban - CSR a magyarországi ötcsillagos szállodákban

Juhász-Dóra Katalin¹

¹Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástudományi Kar Marketing és Média Intézet Turizmus Központ

katalin.juhaszdora@gmail.com

A turizmus gazdaságban betöltött szerepének növekedésével folyamatosan egyre nagyobb figyelem összpontosul a turizmus és a környezetváltozás kapcsolatának vizsgálatára. Ez alól nem képez kivételt a szállodaipar sem. A turizmusnak kettős szerepe van a klímaváltozásban a szektor egyszerre okozója, és elszennvedője a környezetváltozás hatásainak (Holden, 2008). Dél-Koreában már 1981-ben már előírás született a 80 szoba feletti szállodák beruházásához környezettanulmány készítéséről (Holden, 2008). Azóta a különböző jó gyakorlatok és a láncokon belüli zöld programok száma is rohamosan emelkedett, a szakemberek felismerték az ún. zöld megoldásokat, amelyek hosszútávon csökkentik a költségeiket, növelik a dolgozók munkakörülményeik minőségét, és a környezetvédelemre is fókuszálnak. A szállodaiparban többek között a környezeti kihívások által generált problémák megoldását ún. Corporate Social Responsibility (CSR), vagyis a társadalmi felelősségvállalás keretein belül alkalmazott környezetbarát tevékenységek bevezetésben látják.

A tanulmány során a magyarországi ötcsillagos szállodák CSR tevékenysége kerül bemutatásra és elemzésre. A CSR a szállodákban a szervezet fenntartható gazdálkodásával kapcsolatos környezeti, gazdasági és társadalmi szempontú elveket integrálja a munkavégzés egyes tevékenységeibe. Az egyes szállodai honlapok tartomelemzésének módszerével 17 magyarországi ötcsillagos szálloda CSR tevékenységére kerül bemutatásra és értékelésre (területi megoszlás szerint 5 vidéken és 12 fővárosunkban, Budapesten található ötcsillagos szálloda).

Irodalomjegyzék:

[1] Holden A. (2008) *Environment and tourism*. Routledge, Oxon

[2] Priszinger Krisztina - Gyurácz-Németh Petra (2015) *Társadalmi felelősségvállalás a hazai wellness szállodák körében – innovatív megoldások a klímaváltozás hatásaira, Területfejlesztés és innováció 9. évfolyam 2. sz.*

Kulcsszavak: Szállodaipar, CSR, fenntarthatóság, vállalati-társadalmi felelősségvállalás, ötcsillagos szállodák, Magyarország.

A szuvenírek szerepe a fürdővárosok kínálatában

Köbli Ádám¹, Szókisboris Réka²

¹Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola

²Pécsi Tudományegyetem, Földrajzi Intézet

kobli@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Magyarország legfontosabb turisztikai terméke az egészségturizmus. Fürdővárosaink hosszú évtizedek óta jelentős belföldi és külföldi kereslettel bírnak, amelyet hosszú távon folyamatosan javuló, sokszínű kínálattal kívánnak fenntartani, növelni. A magas minőségű gyógyturisztikai kezelések és szálláshely szolgáltatás mellett a fürdővárosokban jelentős szerepet kapnak az izgalmas termékínálattal rendelkező kiskereskedelmi üzletek és az ezekhez kapcsolódó egyedi árucikkek, a szuvenírek.

Anyag és módszer: A szuvenírek olyan, az adott desztinációra jellemző emlék- és ajándéktárgyak, amelyek mindig is fontos részét képezték a turisták költségeinek. Sokszor szimbolikus jelentőséggel bírnak, és általuk jobban megismerhetővé és később felidézhetővé válik az adott táj, látványosság. Emellett a szuvenírek a turizmus marketing egyik eszközeinek is tekinthetőek, a kínálat sokszínűsége és minősége az adott település turisztikai szerepére is hatással lehet.

Eredmények: Nemzetközi jelentőségű fürdővárosaink (Hévíz, Bük, Sárvár, Hajdúszoboszló) hasonló szuvenír kínálatokkal rendelkeznek, amelyeket egyedi megoldásokkal, a helyi vendégkör igényeihez alkalmazkodó szolgáltatásokkal egészítenek ki. Kutatásunkban esettanulmányunkon, Hévíz fürdővárosának kiskereskedelmi elemzésén keresztül bemutatjuk a jelenlegi trendeket a szuvenírek piacán. Interjúk, terepbejárás és piaci felmérés segítségével elemezzük a kínálat minőségét és sokszínűségét, a különböző vendégkörök eltérő igényeit, az árusok térbeli eloszlását és vizsgáljuk a fejlődési lehetőségeket.

Következtetés: Az orosz vendégkör az elmúlt években egyre jelentősebb szerepet tölt be a hazai egészségturizmusban. Tanulmányunkban megvizsgáljuk az orosz vendégkör vásárlási szokásait, milyen hatásai vannak a különböző exkluzív szolgáltatások megjelenésének a helyi kiskereskedelmi szektorra.

Kulcsszavak: Szuvenírek, egészségturizmus, Hévíz, orosz vendégkör, kiskereskedelem.

Diverzifikációs dilemmák Törökország földgázimportjában

Kozma Tamás¹

¹Pécsi Tudományegyetem, Földtudományok Doktori Iskola

kozmatamas89@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Törökország adottságainál fogva energiahordozókban szegény ország, így jelentős mennyiségű földgázt és kőolajat kényszerül más országokból importálni. A növekvő lakosságszám és az intenzíven növekvő gazdaság az elmúlt mintegy két évtizedben az ország energiaigényének jelentős növekedését eredményezték, az energiaellátás kérdése így egyre inkább centrális kérdéssé vált Törökországban. Éppen ezért az energiabiztonság kérdése és az energia diverzifikációs törekvések is egyre kiemeltebb szereppel bírnak a török külpolitikában, az energiaügyek pedig a török külkapcsolatok egyik rendezőelveként is azonosíthatók.

Anyag és módszer: Jelen tanulmány célja a Törökországba földgázt exportáló országok körére vonatkozó, Törökország részéről értelmezhető diverzifikációs törekvések vizsgálata. A tanulmány az energiabiztonság és az energiaellátás kérdését a nemzetközi politikaelmélet segítségével, a diverzifikációs törekvéseket pedig a török külpolitika energiaszégmensében azonosítható lépések értelmezésével vizsgálja.

Eredmények: Az energia – jelen esetben a földgázt érintő – diverzifikáció egy duális nézőpont szerint is értelmezhető Törökország esetében. Egyfelől vonatkozhat arra, hogy Törökország érdeke a saját földgázellátásának diverzifikációja. Jelen pillanatban Törökország teljes gázfelhasználásának mintegy 55%-át Oroszországból származó importgázból fedezi. Törökország részéről törekvéseket azonosíthatunk arra vonatkozóan, hogy ezt az energiaügyi status quo-t megváltoztassák azzal, hogy új partnereket vonnak be az ország földgázellátásába. Potenciálisan ilyen ország lehet Izrael, Katar vagy éppen Türkmenisztán. Másfelől az ország geostratégiai pozíciója révén Törökország kiemelt fontosságú területe az Európai Unió részéről megfogalmazott energiadiverzifikációs törekvéseknek, mivel Törökország ezekhez a törekvésekhez adott esetben tranzitországgként járulhat hozzá.

Következtetés: Az energiaellátás kérdése régóta központi kérdés Törökország számára. Jelen tanulmány ugyanakkor azt feltételezi, hogy a regionális energiaügyi – földgázügyi status quo megváltoztatása és a török gázimport szerkezetének átalakítása inkább csak hosszabb távon értelmezhető. Jelen pillanatban a szükséges infrastruktúra hiánya akadályt jelent a török földgázimport diverzifikációja számára. Az esetleges új vezetékek megvalósításához sokszereplős, konszenzusos döntések szükségesek, és néhány múltbéli példa ezen projektek sérülékenységét igazolja. Ami az LNG kapacitások fejlesztését illeti, a beruházások magas költségei is a diverzifikációs törekvéseket lassító tényezőkként azonosíthatók.

Kulcsszavak: energiabiztonság, diverzifikáció, földgáz, Törökország.

Jogi szekció

Section for law

Omar Al-Bashir ügye a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt

Béres Nóra

Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Nemzetközi Jogi Tanszék

noraberes@gmail.com

Darfúr helyzetét az 1593. (2005) sz. ENSZ BT határozat utalta a Nemzetközi Büntetőbíróság elé [1], elítélvén az államban 2003 februárjától zajló súlyos és rendszeres emberi jogi jogsértéseket, amelyek az Omar Al-Bashir rezsimje elleni törzsi felkelések erőszakos és véres leverése során öltöttek testet. Amikor a fekete földművelő törzsek felemelték hangjukat az ellen, hogy az arab vezetés a tálib stílusú iszlám jog dogmáit érvényesíti az államban, és ezáltal diszkriminálja, mi több, elnyomja a nem arab etnikumokat, a kartúmi kormányzat nem tanúsított könyörületet. 2004 augusztusára több mint négyszáz darfúri falu vált a földdel egyenlővé és a halálos áldozatok száma mintegy kétszáz- és négyszázezer közé volt tehető [2].

Az ENSZ BT a Római Statútum [3] 13. cikk b) [4] értelmében csupán magát a konfliktusos szituációt utalta a nemzetközi büntetőbírói fórum elé, melyből a Főügyészi Hivatal által lefolytatott vizsgálatok után öt konkrét eset rajzolódott ki. Közülük is minden bizonnyal Al-Bashir – jelenleg is hivatalban lévő – szudáni államfő ügye bír a legnagyobb jelentőséggel. A bíróság I. számú Tárgyalást Előkészítő Kamarája úgy találta, hogy alapos gyanú áll fenn arra nézve, hogy Al-Bashir egyéni nemzetközi büntetőjogi felelőssége fennáll népiirtás, emberiség elleni és háborús bűntettek vonatkozásában, azonban a terhelt mind a mai napig nincs a bíróság őrizetében. [5]

Jelen előadás, illetve tanulmány azokat a praktikus kérdéseket járja körbe, amelyek az államfő ügye kapcsán kristályosodtak ki a bíróság gyakorlatában, ide értve az államfői immunitást, a bíróság joghatóságának megtámadhatóságát, valamint az államokkal való együttműködés problémakörét.

Irodalomjegyzék:

[1] S/RES/1593 (2005). *Elfogadva az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsának 5158. ülésén, 2005. március 31-én.*

[2] *Documenting Atrocities in Darfur, US Department of State Archive, 2004. Elérhető az interneten: <http://2001-2009.state.gov/g/drl/rls/36028.htm> (Letöltés ideje: 2015. szeptember 26.)*

[3] *Rome Statute of the International Criminal Court, A/CONF.183/9. Elfogadva az Egyesült Nemzetek Diplomáciai konferenciájának ülésén, 1998. július 17-én. Hatályba lépett 2002. július 1-jén.*

[4] *Római Statútum 13. cikk b): „A Biztonsági Tanács az Egyesült Nemzetek Alapokmánya VII. Fejezetének megfelelően eljárva a főügyész elé utalja azt az esetet, amellyel kapcsolatban feltehető, hogy egy vagy több ilyen bűntettet elkövettek [...]”.*

[5] *The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al-Bashir, ICC-02/05-01/09*

Kulcsszavak: ENSZ BT, ICC, Darfúr, Omar Al-Bashir, nemzetközi együttműködés

Harc a pálmaágért, harc a hatalomért A nyilvános játékok szerepe a korai principátusban

dr. Busa Réka

Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Jogtörténeti Tanszék

busareka23@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Kutatásomat a római *ludi publici* színpalái mögött feltételezett politikai magánérdek inspirálta. Arra kerestem a választ, hogy a közjó szolgálata, a tömeg szórakoztatása mellett milyen szerepet töltött be a nyilvános játékok szervezésének gyakorlata az egyén politikai-hatalmi érdekeinek érvényesítésében.

Anyag és módszer: A kutatást a források két síkján végeztem el: egyrészt ókori római auctor-forrásokat, másrészt a római jog forrásait vizsgáltam. Kutatási előfeltevésem szerint a nyilvános ünnepi játékok megszervezésének elsődleges célja nem a tömeg szórakoztatása, hanem a szervező politikai magánérdekének érvényesítése volt. Ezt a hipotézist kívántam irodalmi és jogi forrásokkal alátámasztani.

Eredmények: Kutatásom során fény derült arra, hogy az irodalmi szerzők és a római jogászok más-más szemszögből közelítettek a nyilvános játékok témaköréhez; előbbiek a játékrendezés motívumait és a közvélemény visszhangját tartották megörökítésre méltónak, míg a római jog releváns forrásai két irányban kapcsolódnak a témához: egyrészt a játékokat „kiszolgáló” háttér-jogügyletekről tudósítanak, másrészt a játékrendező fényűzésben tanúsított túlkapásait igyekeznek ésszerű mértékre szorítani – ezzel a játékrendező magánérdek-érvényesítésének is határt szabva.

Következtetés: A köztársaság és a principátus, mint „tettetett” köztársaság közötti átmenet során megváltoztak a politikai erőviszonyok a római államban. A köztársaságkori „tisza hatalommegosztás” a szenátus, a népgyűlések és a *magistratus*-ok között súlyponti eltolódást szenvedett a *magistratusi* címeket egyesítő *princeps* javára, aki alapvetően kétféle – békés és nem békés – módszert vett igénybe ahhoz, hogy a formálisan továbbra is köztársasági állam feletti irányítást *de facto* magához ragadja. Így a (polgár)háborúzás mellett diadalmeneteket, élelemosztásokat tartott és nyilvános játékokat rendezett. A nyilvános játékok megrendezése kulcsfontosságú szerepet töltött be abban a hatalom-átrendező folyamatban, amely a köztársaságból a principátusba vezette át a római államot.

Irodalomjegyzék:

- [1] Suetonius: Császáréletrajzok in: Suetonius összes művei, Osiris, Budapest, 2004.
- [2] Eutropius: *Breviarium ab urbe condita*
- [3] Tertullianus: *De spectaculis*
- [4] Tacitus: *Korunk története*
- [5] Marcus Cornelius Fronto: *Principia Historiae*, 18.9 – 18,17
- [6] Karl August Baumeister: *Denkmäler des klassischen Altertums, Kunst der Antike*
- [7] Ludwig Lange: *Römische Alterthümer, Weidmannsche Buchhandlung, Berlin, 2. Bd., 1856-1874*
- [8] Michael Grant: *Róma császárai, Corvina, Budapest, 1996.*
- [9] Szalai Attila: *Lesznek-e még birodalmak?, Novum Kiadó, 2009, I. kötet, 231.o.*
- [10] Max Kaser: *Das Römische Privatrecht, C.H. Beck, München, 1971, erster und zweiter Abschnitt*

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[11] Jan B. Meister: *Lachen und Politik. Zur Funktion von Humor in der politischen Kommunikation des römischen Principats.*

[12] Jakab Éva: *Humanizmus és Jogtudomány. Brissonius szerződési formulái, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2013, 226.o.*

[13] *Digesta*

Kulcsszavak: római jog nyilvános játékok magánérdek köztársaság principátus (maximum 5 db)

Az alkotmányos követelményekről

Dr. Cseporán Zsolt

tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszék

cseporan.zsolt@ajk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: „Az Alkotmánybíróság a jogszabály alkotmányossági vizsgálata eredményeképpen határozattal megállapíthatja azokat az alkotmányos követelményeket, amelyeknek a norma értelmezéseinek meg kell felelniök.” [38/1993. (VI. 11.) AB határozat]

Az „alkotmányos követelmények” megállapítása a vizsgált norma alkotmányos értelmezését jelenti, de nem önálló jogszabály-értelmezést, hanem a lehetséges alkotmányos értelmezések tartományának elvont meghatározását.

Anyag és módszer: A fent idézett határozattal a magyar Alkotmánybíróság egy mindaddig nem használt hatáskörét állapította meg. Az életre hívott intézménnyel pedig olyan kör nyílt meg az alkotmánybíráskodás elméletének, valamint a jogforrástan témáiban, amelyek részletes elemzésre szorulnak.

Az alkotmányos követelmények mögött két jogértelmezési szemlélet húzódik meg. Az első az „alkotmánykonform értelmezés” gyakorlata, amely kimondja, hogy amennyiben adott jogszabály különböző interpretációt enged meg, és az egyik értelmezésnél az alkotmányellenesség megállapítható volna, de a másik értelmezésnél a jogszabály alkotmányosnak minősülne, akkor ez utóbbinak kell elsődlegességet adni. A másik az „élő jog” elméletének alkalmazása, amely szerint az Alkotmánybíróság élő jognak a jogalkalmazási gyakorlat által egységesen használt értelmezési változatát tekinti. Ez alapján, ha valamely jogszabálynak egyaránt van alkotmányos és alkotmányellenes értelmezése, és a jogszabály lehetséges több értelmezése közül a jogszabály az állandó és egységes bírói gyakorlatban alkotmányos tartalommal él, a jogszabály megsemmisítése különösen súlyos eszköz – ekkor az Alkotmánybíróság alkotmányos követelménnyel kijelöli a norma alkotmánnyal összhangban lévő tartományát.

Eredmények: Az alkotmányos követelmények alkalmazásával az Alkotmánybíróság szükségszerűen megszorító értelmezést ad, mivel a jogszabály megalkotójának szándéka nem feltétlenül ölelte fel a lehetséges alkotmányos értelmezések teljességét. Ezzel a megoldással tehát az Alkotmánybíróság nem alkalmazza a megsemmisítés szankcióját, de az alkotmányos követelmények meghatározásával módosíthatja az alapul fekvő normát, sőt: bizonyos esetekben új normát is alkot.

Következtetés: Mindezeket összegezve az alkotmányos követelmények intézménye olyan megválaszolandó kérdéseket vet fel, mint a hatalommegosztás elvének érvényesülése, az alkotmányos követelmények normatani kritériumai, a hatáskörhöz kötöttség problémája vagy az alkotmányos követelmények és a jogegységi határozatok viszonya.

Kulcsszavak: alkotmányos követelmények, alkotmánybíráskodás, élő jog, alkotmánykonform értelmezés, jogegységi határozat

The Difference Way to Communist States The First National Legislative Election between China and Hungary

Lu Da

Szeged, Department of Hungarian Legal History, Faculty of Law and Political Sciences, University of Szeged.

dustin0802@gmail.com

Abstract: Since the very late of 1940s, People's Republic of China and Hungarian People's Republic had established their own communist regimes. Although, these two countries located in the different Continental, they shared a lot of similarities on their establishment of communist states. Both of them adopted their own socialist Constitution which were modelled on the "Stalin" 1936 Soviet Constitution by their national legislative, declared the people's republic was the state of working class and peasants. Nevertheless, there are also some differences on their way to developing their own communist regimes even at the very beginning. People's Republic of China established communist state in 1949, however five years later, the first national legislative election, which is election of National People's Congress was hold in the whole lands. In Hungary, the communist party established the dictatorship by the parliamentary election in 1949. Since the communist party won the election, the Party had the chance to adopt the communist Constitution, and established the communist regime from a legal perspective.

Sixty seven years ago, China and Hungary chose the communist as the ruling policy. However, if we examine how communist established these two different country, there are a plenty of different reasons would be shown. The author would employ documentary analysis approach, make a comparative analysis of the first national legislative election and the Constitution-making process between China and Hungary.

References:

- [1] András Gergely and Gábor Máthé (ed.): *The Hungary State, Thousand years in Europe*, 2000, Korona Publishing House, Budapest 434-439.
- [2] Bryan Cartledge, *The Will To Survive, A History of Hungary*, 2006, Timerwell Press Ltd., London 443-446.
- [3] Hong Zhou (ed.): *A History of People's Republic of China, Vol. 1*, 1993, Red Flag Publishing House, Beijing 333-337.
- [4] István György Tóth (ed.): *A Concise History of Hungary, The History of Hungary from the Early Middle Ages to the Present*, 2005, Corvina Books Ltd., Budapest 558-572.
- [5] Yunhui Lin, *The History of People's republic of China, Vol. 2 Moving toward Socialism: The Transformation of China's Economy and Society (1953-1955)*, The Chinese University Press, Hong Kong, 437-442.

Key words: national legislative election, China, Hungary

The Relationship between Treaties and Customary International Law

Dodik Setiawan Nur Heriyanto

*PhD Student at Géza Marton Doctoral School of Legal Studies, Faculty of Law, University of Debrecen and
Lecturer at Faculty of Law, Islamic University of Indonesia*

dodiksetiawan@uii.ac.id

Abstract: The Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 ruled that the legal relationships between state and treaty are based on their consent to be bound to such treaty. However, in practice, the position of all other states that are non-parties of such treaties is governed by rules of customary international law. The objective of this research is to determine whether treaties could also bind for non-ratified parties under the basis of customary international law. Using the normative legal methodology, the research will underline the conditions of customary international law which served as the core elements to determine the universal application of an international treaty. By analyzing of state practices, this research found three basic elements for a treaty to be customary international law, such as: the treaty is accepted by large number of states; such treaties also being practiced by non-ratified states; and no reservation has been made (consistent practices) by states. Most importantly, any objection or reservation for certain provision or practice contained in a treaty preclude its level to be customary international law.

Keywords: Treaty, Customary International Law, and legal relationship.

A vezető jogállása a munkajog és a polgári jog kereszteződésében

dr. Farkas Flóra

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Dr. Kiss Szabolcs Ügyvédi Iroda – ügyvédjelölt

dr.farkas.flora@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az új Ptk. hatálybalépésével a polgári jog struktúrája megváltozott, ezáltal a vezetőkre vonatkozó szabályozás is, mely nagy hatást gyakorolt a vezetők jogállására, jogviszonyuk keletkezésére, annak milyenségére, a kárfelelősség kérdéskörére, az előreláthatóság szerepére valamint a jogviszony megszüntetésére, megszűnésére a munkajogi szabályok alkalmazásának szempontjából. Az általam vázolt problémák lényegi feltárására törekedtem és azokra megoldási javaslatokat is tettem.

Anyag és módszer: A témát a két szabályozás által megfogalmazott csomópontokon keresztül vizsgálom és mutatom be a szabályozás kettősségét, beleértve a hasonlóságokat, különbözőségeket is. Nagy hangsúlyt fektettem a polgárjogászok és munkajogászok véleményeinek összehasonlítására, azok részletes vizsgálatára. Kutatásom célja volt, hogy a problémás csomópontokat áttekintsem részletekbe menően kibogozzam, azok gyakorlatban megjelenő lehetséges vetületeire rávilágítsak és nem utolsó sorban lehetséges megoldásokkal szolgáljak rájuk.

Eredmények, következtetések: Kutatásom és széleskörű vizsgálódásom során arra a következtetésre jutottam, hogy az új Ptk. megalkotása során a vezető tisztségviselőket érintő szabályozás körében a jogalkotó csak az általános kérdéseket szabályozta, amelyek szinte kizárólag homogén esetekre alkalmazandóak. Véleményem szerint Munkajogi szabályozás és a polgári jogi szabályozás ilyen mértékű különbözősége sok veszélyt, későbbiekben komoly eldöntendő kérdéseket hordoz magában. A közös szabályozás hiánya a dolgozatomban bemutatott felelősség, munkaviszony megszüntetés-megbízatus megszűnése kérdéskörében feltevéseket, találgatásokat eredményez, ami később komoly vitaforrássá alakulhat.

Irodalomjegyzék:

[1] *A vezető tisztségviselő felelőssége. Complex Kiadó Budapest 2015.*

[2] *A munka törvénykönyvének magyarázata. HVG Orac 2014 377-392.o*

Az informatikai bűnözés a hazai jogi szabályozás aspektusából

dr. Gyaraki Réka

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola

gyarakireka@gmail.com

Bevezetés és Problémafelvetés: Az informatikának egyre nagyobb szerep jut az otthoni felhasználáson túl az állami- és a magánszférában egyaránt. Az informatikai rendszereknek kiemelten fontos szerepe van többek között a bankok, a kereskedelem, a logisztika, a közúti,- légi- és víziközlekedés, a létesítményvédelem, az állami szervek területén, amelyek biztosítják az általuk kezelt információk tárolását, azok továbbítását, biztonságát és védelmét. A XXI. században megjelent „új típusú” bűncselekmények esetében az elkövetők ezeknek a szervezeteknek az információs rendszer gyenge pontjait kihasználva leginkább anyagi haszonszerzési céllal követik el úgy a jogellenes cselekményeket, hogy a kezelt, tárolt adatokhoz hozzáférnek, megváltoztatják, módosítják, új adatokat visznek be, törölnek, mindezt akképp, hogy a sértetti oldalnak sokszor csak jóval később vagy egyáltalán nem jut a tudomására az ellenük elkövetett deliktum. Az információs rendszer felhasználásával elkövetett bűncselekmények megelőzése vagy azok elkövetését követően a rendőrség valamint a magánbiztonság szerepe, helyzete és kapcsolata áll a vizsgálatom fókuszában. Ténylegesen szükséges-e mind a két fél részvétele, amennyiben igen, úgy milyen módon van lehetőség a közös munkára és ezáltal hatékonyabbá válik- e a kiberbűnözők elleni harc?

Anyag és módszer: a jelenleg hatályos jogszabályok bemutatásán keresztül az összefüggések vizsgálata, indukció módszerével- amennyiben lehetséges- úgy egy általános következtetés levonása.

Eredmények: A számítástechnikai környezetben elkövetett bűncselekmények esetében nem minden esetben áll rendelkezésre megfelelő eszköz a nyomozó hatóságok kezében, így szükséges a közös fellépés és együttműködés a magánbiztonság egyes szereplőivel.

Következtetés: A kiberbűncselekmények számának visszaszorításának lehetséges eszközei a jogi szabályozásokon és az együttműködésen kívül az oktatás, a felkészítés és folyamatos kontroll mind az elektronikus információs rendszerek, mind pedig az azt felhasználók felett.

Irodalomjegyzék:

[1] *Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény*

[2] *A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény*

[3] *A büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény*

[4] *Nagy Zoltán András: Bűncselekmények számítógépes környezetben Ad Librum, 2009.*

Kulcsszavak: kiberbűncselekmények, jogi szabályozás, kibervédelem, elektronikus információs rendszer

New perspectives in human tracking method by police dogs? - Highlighting the advantages and disadvantages

dr. Orsolya Horváth

University of Pécs Faculty of Law Doctoral School

horvath.orsolya@ajk.pte.hu

Objective: Since the human recognized the perfect smell of dogs, they used it for acquiring advantages. In the ancient Roman time, they were used for hunting and security. Besides the hunting tasks, dogs were trained for police work in the 20th century, therefore the English used dogs with the case of Jack the Ripper in 1888. The using practice was soon adapted elsewhere by the law enforcement. The fields of tracking broaden with other special tasks, such as the using of trailing method, and searching special materials in the last century. With the globalization and the appearance of special social problem which encountered with new crimes (e.g. drug imports, bomb outrage), the necessity bring the latest type of police dogs into being. Tracking dogs situation also changed by public or private transport possibilities.

Methods: Nowadays, using of tracking dogs fall by the wayside, when the demand of detection dogs (drug detection, explosive dogs) are increased thanks to the global delinquency, organized crime. Urbanization, the artificial (concrete) routes made heavier the using of tracking dogs. Foreign literature take difference between the tracking (follow the clues in the ground) and trailing dogs (working with air sniffing). In Hungary, the tracking tasks are preferred by the police.

Results: The advantage of this method that during the follow of scent dog may could find trace evidence, hereby extending the border of crime scene investigation. Therefore the disadvantage of the tracking method, that in urban environment, there are some circumstances, which influence or disturb the work of dog. The trailing method against the tracking method assures a free process of dog. During the following of the scent, the trailing dogs do not go after the real way of perpetrator. They considering the wind patterns and locate the suspect directly. But with this method, trace evidence may excluded (if it is exists) from the criminal procedure.

Conclusion: The question is in Hungary: What is more important? Find the perpetrator, or collecting is not certain existing evidence?

Keywords: : police dog, law enforcement, scent, crime detection

A szakterülettől független általános műhibák és a szakterülettől függő egyedi műhibák összehasonlítása

dr. Józán Flóra Krisztina

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

jozanflora@gmail.com

1992 előtt évente csak néhány műhibaper indult Magyarországon, azóta évről-évre egyre több ilyen témájú per indul. Heti szinten hallhatunk egy-egy műhibaperről a kommunikációs csatornákon keresztül és a régi „gyakorlattól” eltérően gyakrabban végződnek a beteg vagy a hozzátartozó pernyertességével.

Előadásomban a műhibaperek „fajtáit”, konkrétan az egészségügyi szolgáltatások során keletkező műhibák csoportosítását mutatom be jogesetek alapul vételével. Bármilyen egészségügyi szolgáltatások során keletkező műhibákat két nagyobb csoportra oszthatjuk. Az egyik csoport a szakterülettől független általános műhibák (idegentest bennmaradása az emberi szervezetben; kórházi eredetű fertőzések; gyógymódválasztási hibák (terápiás hibák), diagnosztikus tévedések; beavatkozás-technikai hibák, beavatkozási kockázatok; többes betegség kezelési hiányosságai; alvadásgátlással kapcsolatos hibák; betegfelügyelet elmaradásából eredő hibák) a másik csoport a szakterülettől függő egyedi műhibák (szülészet, terhesgondozás, újszülött ellátás; sebészet (nagy műtétek), urológia, traumatológia, ortopédia; idegsebészet; fogorvosi mulasztások; házi orvosi praxisban keletkezett műhibák; belgyógyászati szakterületen keletkező típus hibák; pszichiátriai betegellátás, illetve gondozás során keletkezett hibák; mentőszolgálat) melyek külön-külön vizsgálata is érdekes problémákat vet fel, de jelen előadásomban egy általános képet szeretnék lefesteni ezekről.

A hatályos szabályozás alapján amennyiben valamilyen peren kívüli eljárásra, elsődlegesen mediációra nem kerül sor, vagy az nem vezet eredményre, akkor a felek jogvitájukat csak műhibaperek keretei között rendezhetik. Azonban úgy gondolom, hogy fontos kiemelni a fent említett két nagy csoport sajátosságait is.

Véleményem szerint a téma aktualitása miatt szükségeszerű egy áttekintés ezen felül a többi „pertípustól” eltérő lényegi különbségek bemutatása és egyben vizsgálata indokolt.

Kulcsszavak: orvosi műhiba, egészségügyi szolgáltatások, szakterület

Drone Wars

Kis Kelemen Bence

University of Pécs, Faculty of Law

bence.kiskelemen@gmail.com

The use of armed drones for counter-terrorism and military purposes is becoming a more and more serious issue. The use of drones in combating organized crime and internal terrorism is a law enforcement issue, but using the same drones for the same purposes abroad raises various questions of International Law, specifically the law of war or international humanitarian law and human rights. The presentation will deal with these specific questions in three sections.

In the first section I will draw a picture of drones in general: what exactly drones are, what they are used for, and which good things can result from such a technological innovation.

In the second section I will talk about drone attacks and International law and point out the difference between using drones in international armed conflicts – such as between the USA and Afghanistan, where using drones in general is legal and allowed under the terms of the law of war (in particular, they have to be precise, proportional, distinct, and necessary) – and in non-international armed conflicts such as between the USA and Pakistan, Oman, or Yemen. In these fields the question of the legality of targeted killings or drone strikes has to be decided individually, on a case by case basis. The legality there stands on two main pillars, which are consent of the concerned country and the case of self-defense (Art. 51. UN Charter).

The most common reference when the topic of targeted killings comes up is the self-defense article of the UN Charter (Art. 51), which recognizes the inherent right to self-defense of any member state in case of an armed attack. There are a couple of serious legal questions, i.e. whether a state can be in an armed conflict with a terrorist group (a non-state actor) or not, or under which exact condition terrorist attack triggers the level of an armed attack. Consent is another interesting question concerning cross-border drone strikes. According to Art. 4 (1) UN Charter, every member of the UN must accept the integrity or political independence of any state, as long as the state is not somehow responsible for the attack. However the presentation will show that some scholars suggesting that preventive or even preemptive measures are accepted in contrast to the text of Art. 51. UN Charter which says “if an armed attack occurs”.

The third section will deal with the human rights aspects of the topic. The two relevant fundamental rights in this context are the right to life and human dignity. In case of armed conflicts killing can be acceptable if it abides to the criteria described in international humanitarian law and human rights *lex specialis*. In case we do not or cannot accept the existence of an armed conflict, the governing rules are only human rights [i.e. the conventions to which the drone using states are parties, such as the UDHR (only a declaration, thus unenforceable), the ICCPR, or the ECHR, and the aspects of human rights are more important i.e. prohibition of arbitrarily killing (Art. 6 (1) ICCPR). The application of these treaties must be extraterritorial if we are talking about an international conflict, where the interesting question of “effective control” comes in. This concept can decide whether a targeted killing was lawful or not. The presentation will also bring to light questions concerning constitutional issues i.e. the problem of the victim being the citizen of the “perpetrator country”.

Irodalomjegyzék:

[1] Ian Henderson - Bryan Cavanagh: *Unmanned Aerial Vehicles: Do They Pose Legal Challenges? in New Technologies and the Law of Armed Conflict* (szerk. Nasu, Hitoshi – McLaughlin, Robert) Asser Press, Springer, Hága-Berlin-Heidelberg, 2014.

[2] Sterio, Milena: *The United States' Use of Drone in the War on Terror: The (Il)legality of the targeted killings under international law*, *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 45. 2012.

[3] Lewis, Michael W. – Vitkovsky, Vincent J.: *The Use of Drones and Targeted Killing in Counterterrorism*, 12 *Engage: J. Federalist Soc'y prac.* 73, 2011.

Kulcsszavak: drones, USA, International law, targeted killing, armed conflict

A jogellenes gyermekelvitel múltja, jelene és jövője

dr. Kiss-Kondás Eszter

Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

kisskondaseszter@gmail.com

A téma jelentősége és aktualitása napjainkban kétségtelen: a közelmúltban, különösen az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt a szülői felelősséggel, s ezen belül is a gyermekek jogellenes elvitelével illetve visszatartásával kapcsolatos ügyek száma világszerte. Az Európai Unióban közel 122 millió házasságot tartanak nyilván, ebből 16 millió tekinthető nemzetközinek [1] (hiszen könnyebben köt ismeretséget két különböző országból származó ember, akik adott esetben később összeházasodnak, gyermekük születik stb.), ezen túl a házasságok felbomlásának növekvő száma is hatással van az ilyen ügyek gyarapodására – az Unióban 2007-ben 2,2 millió volt a házasságkötések száma, a bontóperek száma pedig meghaladta az 1 milliót. [2] A nemzetközi családjog területén a jogellenes gyermekelviteli ügyeknek kiemelkedő jelentősége van, ezt bizonyítja az a statisztika is miszerint 2008-ban az Európai Unió tagállamaiból összesen több mint 1000 visszavitelre irányuló kérelem érkezett.[3]

A családok felbomlása esetében az együttműködés különösen fontos ahhoz, hogy biztonságos jogi környezet jöjjön létre annak érdekében, hogy a gyermekek tarthassák a kapcsolatot a felettük szülői felügyeletet gyakorló és esetlegesen egy másik tagállamban élő személyekkel. Azonban ezen együttműködés kialakításához hosszas út vezetett, sőt talán ez az út még mindig nem ért véget.

A jogellenes elvitel problémájának jelentőségét felismerve nemzetközi és uniós szinten is születtek szabályozások a probléma megoldására, amelyeket az előadásomban kívánok ismertetni. Tehát célom bemutatni, hogy hogyan is alakult ki a jogellenes gyermekelvitel szabályozásának mai formája uniós és nemzetközi szinten, továbbá hogy a jövőbe tekintve milyen változásokra számíthatunk, hiszen az uniós vonatkozású szabályozást tekintve a több mint tízéves szabályozás mára a tapasztalatok összegzésére és a felmerült bizonytalanságok kiküszöbölésére ösztönözte a jogalkotót.[4]

Irodalomjegyzék:

[1] Wopera Zsuzsa: *Az európai családjog kézikönyve*. HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2012. 15.o

[2] Wopera Zsuzsa: *Az európai családjog kézikönyve i.m.: 15. o.*

[3] <http://www.hcch.net/upload/wop/abduct2011pd08ae.pdf> (A letöltés ideje: 2016.03.20.)

[4] Megyeri Nóra: *Mérlegen a Brüsszel II.a. rendelet*. *Családi jog, XIII- évfolyam 4. szám, 2015. december. 45.o.*

Kulcsszavak: Jogellenes gyermekelvitel, Hágai Gyermekelviteli Egyezmény, új Brüsszel II. Rendelet, határon átnyúló családjog

Problematic points of third parties' protection in a marriage contract

Edit Kriston

University of Miskolc, Deák Ferenc Doctoral School of Law

kristonedit01@gmail.com

Introduction: The regulations of matrimonial property regime are always changing. The expectations of the society will be bigger day after day and the legal system has to find solutions for that. In Hungary the new Civil Code came into force on the 15th of March, 2014. The disposition of family law get into Civil Code, and it is a huge result, because earlier it was separated, and it was found wanting. Now the legislator supplements the rules of matrimonial property regime with the practice and creates new orders to the regulation of marriage contract. The marriage contract connect to the matrimonial property, but it is also a contract, so the regulation of that is complex. The most significant elements of orders we can find in Family Law Book (Book 4. in Civil Code), but the other elements are part of the Book of Obligations (Book 6)

Methodology: The marriage contract can also have significance in the relation between spouses and the third parties. In my presentation I would like to compare the system of the Civil Code with the legal practice. Earlier the practice was different, the rules of obligations dominated, but today there is a lot of regulation in the Family Law Book.

Conclusion: The new regulation of third parties' protection in a marriage contract has a number of questionable points, this is especially true for the consequences. The legislator wanted to create a content freedom for the spouses, but the new order largely limited that. The legislator separated the levels of the protection by the content of agreements (for example the legislator make a distinction between the marriage contract, what cancel the property relation of spouses, and the marriage contract, in what the spouses want to use own regulation to their property relation, and they keep out the rules of matrimonial property regime).

Keywords: family law, marriage contract, protection of third parties

Sharia and legal systems of islamic states

Merki Ágnes

Pécsi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola

agnesmerki@gmail.com

Introduction: Migration crisis and terrorism: the two leading news of past months. However, I deal with what is common between them: islam, from a legal point of view. The general opinion regarding this topic reveals, that islam for non-muslims is still an unknown, mystifying world which is approximating us.

Islam is a complex system that affects the lifestyle of believers all over the muslim countries and besides that, in several western States where muslims are in minority. As western civilization is not unified, islamic states are different from each other. Muslim world consist of many countries, different ethnicities, religious groups, so here stands the question: Could islam have a common position regarding law?

Theme and method: At first I present sharia (traditional islamic law, the rule of law) generally, its fonts, the four most important scools of law, the various interpretations of sharia. Then I analyze the legal systems of three geographically and politically different states. The study demonstrates the relationship between sharia and national laws by comparing the three countries' legal systems, how sharia is incorporated in them. The chosen order of displayed countries goes from traditional to modernity. In Saudi-Arabia the national law is based on Quran and sunna, in Egypt the traditional muslim law, sharia is combined with English and French influences. Finally Turkey is a secular state where European law dominates though the majority of the inhabitants are muslims. To compare the legal systems of the three countries I examine the same three areas of law in each: constitutional law, the personal status and family law and the criminal law.

Results: Sharia is not a unified legal system, it is impossible to codify it as a regular state act. It is based on God's revelation, muslim scholars can, and do interpret sharia in many different ways. Islamic law is not inalterable with regard to the continous and accelerated changes in society.

Conclusion: These days sharia as the rule of law is the link among muslim countries, though the many ways of interpretation and the adherence of certain opinions against other views can lead to irresolvable conflicts.

Keywords: islam, sharia, Saudi-Arabia, Egypt, Turkey

Kockázati tényezők a hitelintézetek működésében

Murányi Klaudia

Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

muranyi.klaudia90@gmail.com

Bevezetés: A társadalmi, valamint a gazdasági fejlődésnek köszönhetően a klasszikus pénzügyi szolgáltatásokon túlmutató tevékenységek jelentek meg a pénzügyi piacon, ezzel együtt a befektetési hajlandóság is megnövekedett. Ez a dinamikus növekedés, technikai fejlődés magában hordozza a különböző kockázati tényezőket, amelyek észlelése és feltérképezése a pénzügyi piacokon az egyik legjelentősebb feladat.[1.]

Nemzetközi, uniós és hazai szabályozás: A kockázati tényezők vizsgálatára számos nemzetközi és uniós szabályozás született, amelyek segíteni próbálják a módszertan kialakítását és az ahhoz való alkalmazkodást. A nemzetközi szabályozás közül elsőként a Bázel II. javaslatot emelném ki, amely az első pillérében foglalkozik a minimum tőkekövetelményekkel a hitelezési, a piaci és a működési kockázattal kapcsolatban. [2.] A Bázel III. javaslatban bevezetésre kerültek a minimum likviditási követelmények, melyeknek célja, hogy a bankszektor folyamatosan megőrizze a fizetőképességét és a pro-ciklikusság kiküszöbölése érdekében foglalkozik a rendszerkockázat időbeliségével.[3.] A 2008-as válságot követően nemzetközi és uniós szabályozásban is a rendszerszintű kockázatok kialakulásának megelőzése volt az elsődleges szempont, és ez a tevékenység a makroprudenciális felügyelet keretein belül valósult meg. Uniós szinten a makroprudenciális felügyelet a De Larosiére-jelentés által megfogalmazott új európai pénzügyi felügyeleti struktúra egyik pilléréként jelent meg és 2011. januárjában kezdte el a működését. [4.] A rendszerszintű kockázat két nagy csoportba sorolható: az első a pro-ciklikusság kockázata, amely egy hosszabb idő alatt kialakuló rendszerszintű kockázatot jelent, a második csoportba a strukturális kockázat sorolható. [5.] A Magyar Nemzeti Bank alapvető feladatai közé sorolja a makroprudenciális politika kialakítását, ezen belül feltárja a pénzügyi közvetítőrendszer egészét fenyegető kockázatokat, elősegíti a rendszerszintű kockázatok kialakulásának megelőzését, valamint a már kialakult rendszerszintű kockázatok csökkentését vagy megszüntetését.[6.]

Irodalomjegyzék:

[1] Farkas, I.: *A pénzügyi piacok felügyelet: Quo vadis domine?*, *Pénzügyi Szemle*, 2006/1. szám, 79. o.

[2] Lamanda G. – Zsolnai A.: *Mozgó célpont- a tőke megfelelési direktíva első pillére*, *Pénzügyi Szemle*, 2010/1., 155. o.

[3] Kálmán J.: *A makroprudenciális politika keretrendszere* 27. o. <http://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/diskurzus/2015/k%C3%A1lm%C3%A1n.pdf> (letöltés dátuma: 2015.11.12.)

[4] Tajti Zs.: *A bázeli ajánlások és a tőke megfelelési direktívák (CRD) formálódása*, *Hitelintézeti Szemle* 2011/5., 505-506. o.

[5] Fáykiss P. – Szombati A.: *Egyértelmű felhatalmazás – erős eszközök: az MNB makroprudenciális mandátuma*, 2. o. <https://www.mnb.hu/letoltes/14-10-06-faykiss-peter-szombati-aniko-az-mnb-makroprudencialis-mandatuma.pdf> (letöltés dátuma: 2015. 11.14. 12:03)

[6] 2013. évi CXXXIX. tv. 4. § (7)

Kulcsszavak: kockázat, rendszerszintű kockázat, makroprudenciális politika

To adapt or not to adapt: that is the question. - The right to adaptation in stage works

dr. Sági Edit

University of Miskolc, Deák Ferenc Doctoral School of Law

sapiedit89@gmail.com

Introduction: Even though, because of the development of the digital age, the most important questions of copyright law are arising from the modern technique and the internet, the author considers the questions of classical copyright law fields, in this presentation, the stage works, highly important. Analysis of the abovementioned area is also important because in the latest years, an auspicious tendency can be observed in the activities of theatres. In 2011 the number of performances, the number of visitors and the amount of sold tickets are also increased.[1]

Statements: The Hungarian Copyright Act (Act LXXVI. of 1999 on Copyright Law, hereinafter referred as HCC) declares plays, musicals, ballets, and pantomimes as the objects of copyright. According to the Article 16 of HCC “(...)authors have the exclusive right to utilize works in whole or any identifiable part, whether financially or non-financially, and to authorize each and every use.” The adaptation is considered as the usage of a work. (Art.17.) In accordance with the Act (Art. 29.) adaptation is explained as the translation, stage or musical adaptation, and motion picture adaptation of a work and its result is such a work what is different from the original artwork.

We also need to take into consideration the moral rights of authors, such as the protection of the unity of works (Art.13.). This personal right means, that “An author shall be considered violated by every kind of distortion and mutilation or alteration in any manner or any form of misuse of his work which prejudices the integrity or reputation of the author.” We can not interpret authors’ moral rights and economic rights separately because these rights are connecting organically. Any usage without permission is unlawful. But the adaptation, if it is a licensed usage, can also harm the moral rights, especially the right to integrity to the work of the original author, if the adaptation is on that scale which can violate individuality and reputation of the author.

Conclusion: Speciality of this topic is that in stage works there are so many, similar rights, which can conflicting (e.g. director and the author of the original work, stage designer, actor). Collision of their interests can create such a situation which can only be settled, if we resolve the collision between the two, abovementioned rights.

In the presentation we are seeking the answer for the question: Where is the boundary? Is there any concrete boundary between the necessary adaptation and the unnecessary, unlawful, moral right violating adaptation?

Literature:

[1] See details in: Simon Dorottya: *A szerzői jogi ágazatok gazdasági ágazatok súlya Magyarországon 4., Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2014. 49-51.pp.*

Keywords: copyright, adaptation, theatre, stage works,

A georgiai-orosz konfliktus

Spindler Zsolt

Széchenyi István Egyetem

zsoltspindler@yahoo.com,

Az orosz fél lakosságának (pontosabban: állampolgárainak) védelmével indokolta dél-oszétiai beavatkozását. Az Oroszországi Föderáció Alkotmánya 19. cikk 2. bekezdése szerint az állam egyenlő jogokat és szabadságot biztosít minden állampolgárának, függetlenül az állampolgár lakhelyétől. A 61. cikk 2. bekezdése szerint pedig az Oroszországi Föderáció megvédi és támogatja állampolgárait külföldön is.[1] Georgia Alkotmánya viszont azt mondja ki, hogy az 1991. március 31-i referendumnak megfelelően Georgia független, egységes, feloszthatatlan ország, amelybe beletartozik az Autonóm Abház Szocialista Szövetségi Köztársaság, valamint a korábbi Dél-Oszét Autonóm Régió területe is. Az 1970. évi ENSz közgyűlés 2625. sz. határozata alapján megállapított hét nemzetközi jogi alapelv szerint (államok szuverén egyenlősége, erőszak tilalma, beavatkozás tilalma, viták békés rendezése, népek önrendelkezési joga, államok együttműködési kötelezettsége, vállalt kötelezettségek jóhiszemű teljesítése) a következőket mondhatjuk el a konfliktusról: Az **államok szuverén egyenlősége** szempontjából a konfliktus eszkalálódásának idején Georgia és az Oroszországi Föderáció rendelkezett önálló államisággal, Abházia és Dél-Oszétia nem. A **beavatkozás tilalma** manapság már csak a nem fegyveres, politikai, gazdasági, ideológiai beavatkozásra vonatkozik. Ha a **népek önrendelkezési jogát** vesszük alapul, a Georgiában élő oszétok és abházok függetlenedési törekvései ismertek voltak mindegyik érintett fél előtt. Az **államok együttműködési kötelezettsége**, illetve a **vállalt kötelezettségek jóhiszemű teljesítése** kapcsán Georgia és az Oroszországi Föderáció vonatkozásában álltak volna fenn ezek az elvárások. Az Oroszországi Föderáció egyértelműen megsértette az **államhatárok és az államterület sérthetlenségnek elvét**, amikor georgiai területre hatolt be, s ami az **emberi jogok tiszteletben tartását** illeti, a háborúval mindkét fél megsértette azokat.

Irodalomjegyzék:

[1] Конституция Российской Федерации Статья 61 (2) „Российская Федерация гарантирует своим гражданам защиту и покровительство за ее пределами.”

Advance Tax Ruling in the domestic and international dimensions

Ildikó Dr. Szabó

Ministry for National Economy, Department for Tax and Customs Administration

dr.ildiko.szabo@gmail.com

Objective: The Advance Tax Ruling was introduced in Hungary at 1st January 1996. According to the Minister's reasoning the aim of this legal instrument is investment promoting. This aim appears not only in Hungary but a lot of countries have some examples: Canada, India, Malaysia, Spain, Peru, Taiwan.

Methods: My study includes the description and analysis of the Advance Tax Rulings in different tax legal systems, so I'm going to use the methodology of the comparative law. Studies of the comparative law areas may be viewed as micro- or macro-comparative legal analysis, i.e. detailed comparisons of two countries, or broad-ranging studies of several countries. Comparative law of Advance Tax Ruling may also provide insights into the question of legal transplants, i.e. the transplanting of law and legal institutions from one system to another.

Results: At first I have to present the main features of the *Advance Tax Ruling* which is a statement of opinion issued by a tax administration or – in some countries – by the ministry of finance or other independent bodies. [1] The application for an advance tax ruling originates with the taxpayer and is made for a particular set of facts. The introducing country is going to promote the investments by the possibility of the Advance Tax Ruling.[2] OECD[3] identifies the Advance Tax Ruling as a tool which could be a significant effect on the investment in the study about the Harmful Tax Competition. In Europe some researcher [4] proposed harmonization of the Advance Tax Ruling which could decrease distorting effects of the procedural differences.

Conclusion: I would summary some rules which are similar in the country's ruling exercises, so that rules can be a base of this field of international or regional (European) regulation. Also, the international law (e.g. international agreement) could rule common provisions from the national legal system of Advance Tax Ruling to create favourable investment environment.

References:

- [1] *Fédération des Experts Comptables Européens (2000): Survey on Advance Tax Ruling.* http://www.fee.be/images/publications/direct-taxation/Advance_tax_rulings.pdf [Download: 2016.01.04.]
- [2] Ildikó Szabó (2014): *The enforcement of the principle about the rights within their meaning and intent, with short outlook to the Advance Tax Ruling.* *Iustum Aquum Salutare.* 2014/3. p. 143-162.
- [3] OECD (1998): *Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue.* Paris.
- [4] Romano, Carlo (2002): *Advance Tax Rulings and Principles of Law: Towards a European Tax Rulings System?* IBFD.

Keywords: Advance Tax Ruling, tax administration, taxation, legal certainty, investment

Obstacles of Adopting Regulations on Matrimonial Property Regimes and Property Consequences of Registered Partnerships

dr. Tóth Barbara

Deák Ferenc Doctoral School of Law, University of Miskolc

toth.barbara90@gmail.com

Introduction: The increased mobility of persons within an area without internal frontiers leads to a marked increase in the number of couples formed by nationals of different Member States who may live in a Member State of which they do not have the nationality and acquire property in more than one Union country. A study carried out by the consortium in 2003 showed the large number of transnational couples within the Union and the practical and legal difficulties such couples face, both in the daily management of their property and in its division if the couple separate or one of its members dies. These difficulties often arise from the great disparities between the applicable rules of substantive law and private international law governing the property effects of marriage.

Because of the distinctive features of marriage and registered partnerships, and of the different legal consequences resulting from these forms of union, the Commission is presenting two separate Regulations to solve the above mentioned problem: one on jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes, and the other on jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships. The purpose of these proposals are to establish a clear legal framework in the European Union for determining jurisdiction and the law applicable to matrimonial property regimes and facilitating the movement of decisions and instruments among the Member States. But despite the expectations, these proposals have not been accepted yet. In my presentation I would like to highlight the causes of resistance of Member States.

Methodology: I apply more research methodology. Most important is the analysis and interpretation of national reports and different Committee reports presented during the legislative process. The other method is comparative law research by which we could understand the main differences between national regulation of matrimonial property regimes, the definition of registered partnership, party autonomy, rules on jurisdiction and applicable law rules, etc.

Conclusions: It is very difficult to reach unanimity necessary in family matters between Member States, because of the complexity of law of matrimonial property. Many also afraid of the application of enhanced cooperation, like in the case of Rome III. Regulation. Because the above mentioned reasons, I am afraid, these drafts would not be accepted within a reasonable time.

Keywords: matrimonial property, registered partnership, marriage agreement, party autonomy

Az „implicit jogosítványok” helye a büntető ügyek elbírálása során

Dr. Török Dániel Viktor

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolája

torok.daniel.viktor@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Bíróság) az egyes eljárások tisztességének vizsgálatakor gyakran hivatkozik olyan elemek, jogok be nem tartására, melyet az Emberi Jogok Európai Egyezménye (Egyezmény) expressis verbis nem tartalmaz. Ilyen elem például a kontradiktórius eljárás, vagy a fegyveregyenlőség követelménye, vagy a bíróságok indokolási kötelezettsége. Fontos kérdés tisztázni ezzel kapcsolatban, hogy a Bíróság milyen jogokat és elveket tart olyanoknak, amelyek az Egyezmény szövegén túlmutatóan, mintegy egyezményi rendelkezés nélkül megalapozhatja az államok elmarasztalását, illetve hogy ezeknek a jogoknak van-e és ha igen akkor mi a közös tulajdonságuk. Az Egyezmény 6. cikkének elemei között fennálló rendkívül nagy kölcsönhatás miatt is különösen fontos ezen implicit jogosítványok helyzetét tisztázni a tisztességes eljáráshoz való jogon belül, a többi elemmel és egymással való kapcsolatukat feltárni. A büntető jellegű ügyek kapcsán pedig különösen fontos megvizsgálni az Egyezmény 6. cikk 3. bekezdésében foglalt, kizárólag büntetőeljárások tekintetében alkalmazandó jogosítványokkal való kapcsolatát. Ezen elemek alapjogi rendszerben történő vizsgálatát követően pedig a magyar jogrendszerben és bírósági gyakorlatban történő érvényesülése érdemel figyelmet, tekintettel arra, hogy a Bíróság is ezeknek a jogoknak valódi érvényesülését követeli meg.

Anyag és módszer: Előadásomban a fenti kérdések megválaszolását tűztem ki célul a Bíróság gyakorlatát elemezve, az egyes elemek esetleges magyar jogrendszerben való megjelenésére, a kapcsolódó Alkotmánybírósági határozatokra, és a gyakorlati tapasztalatokra figyelemmel.

Következtetés: Az implicit jogosítványok annak ellenére a tisztességes eljáráshoz való jog részét képezi, hogy az Egyezmény nem tartalmazza szövegszerűen. Ezek az elemek – a büntetőeljárás alapelveit is figyelve – jelentősek a tisztességes eljáráshoz való jogon belül, és a nevesített elemekhez képest sem játszik alárendelt szerepet, azok mellett érvényesül, és a Bíróság is egymásra is tekintettel értelmezi őket.

First steps of a newborn – the developing European criminal policy

dr. Udvarhelyi Bence

University of Miskolc, Faculty of Law, Deák Ferenc Doctoral School

jogbence@uni-miskolc.hu

Introduction: One of the main principles of the functioning of the European Union is the principle of conferral, according to which the Union shall act only within the limits of the competences conferred upon it by the Member States in the Treaties. The Founding Treaties of the European Communities originally did not contain any express provision in connection with criminal law; therefore it was a common opinion for a long time that the European Communities did not have legal competence in criminal matters. However it cannot be said that Community/EU law and national criminal law were totally independent of each other. Due to several factors, criminal law are increasingly becoming the focus of European legislation and European legal instruments already exert influence on the existing national legal frameworks of substantive criminal law and criminal procedure law. With the reformed and renewed framework of the Treaty of Lisbon this tendency will be even stronger in future.

Results: Although it can be stated that national law is heavily influenced by EU law, the Union still failed to acknowledge criminal policy as an autonomous European policy. However, after the adoption of the Treaty of Lisbon, European criminal policy slowly began to develop.

In 2009, an expert group called “European Criminal Policy Initiative” published the Manifesto on European Criminal Policy in which it tried to draw up a balanced and coherent concept of criminal policy. The document listed the fundamental principles of the European criminal law (the requirement of a legitimate purpose, the ultima ratio principle, the principle of guilt, the principle of legality, the principle of subsidiarity and the principle of coherence), which should be recognized as a basis for every single European legal instrument dealing with criminal law.

After the adoption of the Manifesto the EU institutions also recognized the risk of the lack of a coherent European criminal policy and adopted several documents. In these – non-binding – communications and conclusions, the European Commission, the Council and the European Parliament also refer to the guiding principles of the European criminal law and intend to delineate guidelines for the future criminal legislation.

Conclusion: These documents can be regarded as the first steps of a European criminal policy, which is indispensable for a coherent criminal legislation at the EU’s level.

Keywords: Criminal law, European criminal law, European criminal policy, Manifesto on European Criminal Policy

Globalizáció és tisztességes eljárás

Vörös Eszter

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

voros.eszter@ajk.pte.hu

Jelen sorok írójaként úgy vélem, hogy egy témával foglalkozni csak akkor érdemes, ha az valóban egy olyan kérdéskör, amely egyrésztől minket aktuálisan és mélyen foglalkoztat, másrésztől pedig „benne van a levegőben”, azaz sokan keresik a választ a témával kapcsolatban felmerülő kérdésekre.

Abban a rendkívül kedvező helyzetben vagyok, hogy témaválasztásom aktualitását nem kell indokolnom, hiszen napjainkban minden eddigénél nagyobb mértékűt öltött a globalizáció speciális aspektusaként megjelenő népvándorlás, a migráció.

A társadalom tagjainak jelentős része úgy véli, hogy van, amitől tartanunk kell, és ha van mitől tartani, akkor nem meglepő, hogy az emberek joggal tartanak is a bekövetkezéssel fenyegető helyzettől.

Hosszú ideig gondolkodtam, hogy milyen módon dolgozzam fel ezt a témát, egyfelől a az előadás terjedelme, másfelől téma sokrétűsége okán a migrációnak csak bizonyos aspektusairól lesz szó.

2011-ben ugyan még tanulmányaimat folytattam, viszont már ekkor érdeklődve olvastam egy tanulmányt az akkor már egyre erősödő migrációs hullámról, aminek nem csak Európa, de az egész világ ki volt/van téve.

Már ekkor érezhető volt, hogy az a kihívás, amit az európai migráns és több generáció óta itt élő muszlim közösségek jelenléte okoz válaszokat, lépéseket igényelne Európa részéről.

Azóta öt év telt el és bátran állíthatjuk, hogy már nem válaszokra van szükség, hanem a kialakult helyzet azonnali orvoslására, és annak kimondására, hogy Európában migránsinvázió van.

A II. világháború után vendégmunkások tízezrei érkeztek Európába a szebb jövő reményében. Az 1990-es évek végétől családgyesítési szándékkal legális a bevándorlás, azonban ezzel egyidejűleg az illegális migráció is megindult. A befogadó országok polgárai egyre ellenségesebbé váltak a bevándorlókkal szemben, negatív érzelmeket váltott ki belőlük megszorításuk az egyes államokban. Ez nem annyira meglepő, ismeretében annak, hogy az európai államok lakóinak saját nemzeti öntudata van, ezzel szemben a muszlim személyeket saját identitásuk a saját nemzetükhöz köti és bármennyire is próbálnak beilleszkedni a befogadó társadalomba, mindaddig, amíg az európai és az iszlám kultúrák között ennyire éles a különbség addig ez a helyzet nem nagyon tud változni.

Korunk Európájának egyik, ha nem a legnagyobb kérdése, hogy egyáltalán lehet e, vagy hogyan lehet közös nevezőre hozni két ennyire eltérő jogi kultúrát.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

Fontos kijelteni, hogy az európai államok, mint jogállamok keze „meg van kötve”, ugyanis a jogállam csak jogállami eszközökkel léphet fel az őt fenyegető jelenségekkel, magatartásokkal szemben.

Előadásomban röviden ki szeretnék térni az iszlám életmód és jog jellegzetességeire, valamint a tisztességes eljárás követelményének fogalmi hátterére, a keresztény Európa és az iszlám találkozására emberjogi szempontból, valamint a kultúrák közötti párbeszéd fontosságára.

**Szociológia, filozófia és
néprajzi szekció**

— • —

**Section for sociology,
philosophy and ethnography**

A piros-vörös kérdés diakrón értelmezésben

Bálizs Beáta

*PTE Interdiszciplináris Doktori Iskola, Néprajz-Kulturális Antropológia Doktori Program;
MTA-BTK Néprajztudományi Intézet*

balizsbeata@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Számos magyar és nemzetközi kutató vizsgálta már azt a kérdést, hogy a magyar nyelv két 'piros' jelentésű színneve: a *piros* és a *vörös* milyen viszonyban áll egymással[1], ill., hogy a kettő közül melyik lehet inkább Berlin&Kay kutatásai értelmében vett *alapszín*[2]. Ugyanakkor senki sem kutatta azt, hogy hogyan változott ezeknek a szavaknak az egymáshoz való viszonya a történelem folyamán. Saját szinkrón vizsgálataim eredményeitől indítva jómagam a diakrón perspektívát is bevontam az értelmezésbe.

Anyag és módszer: 3 ország 8 magyar anyanyelvűek által lakott részén végeztem színmintás vizsgálatokat és 1-2 hetes résztvevő megfigyelésen alapuló terepmunkát. Ezen felül 3 elektronikus adatbázis történeti szövegeit elemeztem a *vörös/veres* és a *piros* kulcsszóra rákeresve.

Eredmények: A recens anyag szerint ma a magyar nyelvterületen csak a Kárpát-medencén kívül élő moldvai csángók körében (Cleja) fontos kategóriajelölő színnév a *veres*, de a *veres/vörös* kb. 19. század derekáig a Kárpát-medencén belül is a pirosas színek gyűjtőfogalma volt. Továbbá a *piros* és a *vörös/veres* közül az utóbbi volt a gyakrabban és többféle kontextusban előforduló színnév, annak ellenére, hogy ez – a *piroshoz* képest – manapság már szinte alig használatos a köznapi beszédben, legalábbis ami a konkrét színtónusok (pl. színminták) meghatározását illeti. Hogy a 20. század előtt a *vörös* volt a kognitív piros színosztály legfőbb elnevezése, a történeti szöveganyag egyértelműen igazolja, de erre utal a csángók archaikus dialektusán túl egy egykori palóc település (Kazár) nyelve is.

Következtetés: Nyelvünk azonos színterület kifejezésére két alapszínnev tulajdonságokkal rendelkező színnévvel rendelkezik. Ez azonban nem egyedi jelenség, hanem az *egy színkategória-két alapszínnev* elvnek nevezhető nyelvfejlődési tendencia érvényesülése, melynek háttérében (legalábbis a magyar esetben) az áll, hogy egy adott időszakban (napjainkra) két különböző történeti kor alapszínneve kerül(t) egymás mellé.

Irodalomjegyzék:

[1] Maclaury RE–Almásy Judit–Kövecses Zoltán (1997): *Hungarian Piros and Vörös: Color from points of view. Semiotica* 114. 67-82.

Kiss Gábor–Forbes I (2001): *Piros, vörös–red, rot, rouge* In Gecső T. (szerk): *Kontrasztív szemantikai kutatások. Budapest* 190-199.

Uusküla M (2011): *Terms for red in Central Europe: An areal phenomenon in Hungarian és Czech. In Biggam CP, Hough CA, Kay CJ, Simmons DR (eds): New Directions in Colour Studies. Amsterdam-Philadelphia* 147-156.

Benczes Réka–Tóth-Czifra Erzsébet (2014): *The Hungarian colour terms piros and vörös: A corpus and cognitive linguistic account. Act. Ling. Hungarica* 61. 123-52.

[2] Berlin B–Kay P (1969): *Basic Color Terms Their Universality and Evolution. Berkeley*

Kulcsszavak: színosztályozás, alapszínnev, piros.

Hello Wood, filozófián innen és pedagógián túl

Berta-Szénási Panna

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

panna.szenasi@gmail.com

Korábbi, elsősorban filozófiai területű tanulmányaim során az építészet és az etika határterületeire kérdeztem rá Wittgenstein alkotói munkásságának tükrében. A filozófiai kijelentések és kérdések esztétikai úton történő kimondhatóságát vizsgáltam, azt a nyelvet, amely a térben válik valósággá. Később a pedagógiai tanulmányaim megkezdésével a fenti gondolatot a személyiség fejlődésének egyik fontos mozzanataként határoztam meg. Vizsgálódásaim az emberben lezajló szellemi folyamatok, a környezettel történő folyamatos kommunikáció és a másoktól szerzett tapasztalatok közötti összefüggésekre kérdeznek rá.

Jelen kutatás egy 2010 óta működő kreatív építészeti stúdió, a Hello Wood eddigi munkásságának azon pontjait kívánja bemutatni, amelyek a neveléstudomány számára is új perspektívákat, illetve alkalmazható gyakorlatokat ígérnek. A projektek különlegessége, hogy az elméleti és a tapasztalati horizontok kitágítását, a tanuló és alkotó szerepek újraértelmezését, a szociális felelősségvállalást együtt hivatott életre kelteni a közösségi élmény megteremtésével.

Az előadás a Hello Wood megvalósult programjainak dokumentációját és az azokhoz kapcsolódó hivatkozásokat elemzi. A feltárás, illetve megismerés három területre és ezek kontextusaira reflektál. A három fő terület: design, etika és pedagógia. A design mint etika a szociális felelősségvállalás hívószavával pedagógiai funkciókat lát el. A design mint pedagógia lehetővé teszi az etikai cselekedetek megvalósulását a társadalmi közösségvállalás gyakorlatával. A Hello Wood projektjein keresztül egyfajta multidiszciplináris közeg valósul meg, amely nem mellőzi a térantropológia és a filozófia tudományos ismereteit sem.

Kulcsszavak: design, filozófia, pedagógia, térantropológia

Friendship Formation and Popularity among Sixth-Graders: The Results and Methodological Implications of a Focus Group Research

Bocskor Ákos

Budapesti Corvinus Egyetem, PhD-student

MTA TK "Lendület" Research Center for Educational and Network Studies (RECENS)

akos.bocskor@gmail.com

Introduction, research problem:

The dynamics behind friendship and popularity in primary school classes is an important issue with serious pedagogical and social implications. The present research focused on the reasons and tendencies of popularity and friendship formation among sixth-grade primary school students.

Material, methodology:

The investigations were conducted in some of the schools included in the primary school survey research of the HAS CSS "Lendület" RECENS research group, focusing on the classes included in the survey data collection. Therefore the present research can be considered as a (partial) extension of the investigations of the research group as well. During the data collection we conducted twenty-one focus group interviews in eight primary schools in Pest and Nógrád counties, covering ten classes and including more than 150 students. The interview questions highly reflected on some of the question blocks included in the questionnaire of the survey data collection (popularity, friendship formation, competition), as one of the main aims was obtaining more comprehensive information regarding these issues, understanding the underlying patterns. Accordingly, the main research questions were understanding the reasons for popularity, unpopularity, and friendship formation in the class, and mapping the main groups and cliques. Additionally, the interviews covered such issues as ethnic identity, competition, and attitudes towards school performance, which issues are strongly related to the basic research questions. However, while we were generally able to obtain a rich amount of relevant information regarding popularity and friendship formation, in the case of the other three issues significant variation was observable among the classes. Furthermore, discovering the underlying meaning behind "schematic answers" and "going deeper" in many cases proved to be a serious methodological challenge. Due to the characteristics related to this age group, gaining the trust of the participants, and creating an open and confidential atmosphere can often be even more challenging than in focus groups with adults.

Results and conclusion:

Since the research was an exploratory one it resulted in many contrasting findings. While popularity was clearly associated with such personality traits as *smartness* and *good sport skills* (which supports the survey results) and unfolded clear dynamics, the patterns behind friendship formation seem to be much more diverse. Regarding methodology, somewhat contrasting to the preliminary expectations, in many cases the liveliness of the students and keeping their attention focused on the interviews were the main methodological tasks, not "getting them to talk". Based on the research results and their methodological implications, an extension of the research with refined methodological and thematic structure is needed, including more students and classes.

Keywords: focus groups, primary school students, popularity, friendship formation

Művészet és normativitás

Dr. Cseporán Zsolt

tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszék

cseporan.zsolt@ajk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A művészet és jog esszenciális kapcsolódási pontjának felkutatása elengedhetetlen lépés e két terület egymásra hatásának teljes körű elméleti megrajzolásához. Ennek okán mindenekelőtt azt az alapvető közös szférát kell megjelölni, ahonnan a kutatás nem csupán elkezdhető, hanem amire az egész vizsgálat felfűzhető.

Anyag és módszer: Az érték és a valóság két különböző síkon mozog: az érték *in se* nem létezik, hanem érvényes, öntörvényű, autonóm (más létből le nem vezethető) és a maga világában abszolút független a valóságtól, a megvalósítástól és az elismertetéstől. Ezzel szemben a valóság *in se* nem érték, csupán kívánja az értéket: törekszik rá, de tökéletesen megvalósítani nem képes. Mégsem lehet azt mondani, hogy a kettő idegen egymástól, ellenkezőleg: a legnagyobb mértékben egymásra utaltak. Ha nem volna érték, akkor a valóság legmélyebb igénye válna értelmetlenné és a valóság csonka maradna. Ha pedig nem volna valóság, akkor az értéknek nem volna min megvalósulnia, így az érték – abszolút és autonóm volta mellett is – céltalan, és ennyiben értelmetlen lenne.

Kétségtelen, hogy a norma normatív erejét az alapjául szolgáló értékből meríti: ott lehet csak normáról beszélni, ahol értékek állnak fenn. Az érték annyiban szükséges a norma fogalmában, hogy a norma egyenesen az érték derivátumának tekinthető.

Az értékek követelményeket támasztanak az emberrel szemben. Éppen ez a normák, parancsok, imperatívuszok értelme: akarnak valamit, parancsolnak, követelnek, tiltanak, elvárást támasztanak. Ennek okán mind a jog, mind pedig a művészet normatív sajátosságú fogalom, mivel az értékek világa szolgál mindkettő alapjául.

Eredmények: A művészet és a jog lényegi kapcsolódási pontjaként az érték jelölhető meg, abból a megfontolásból kiindulva, hogy mind a művészet, mind a jog tulajdonképpen értékeket közvetít és/vagy értékeken alapul. Ennek igazolásaként arra a felismerésre jutottam, hogy az érték, illetve az értékelés fogalompár a preferálás következtében önmagában hordozza a normaalkotás kezdeti elemeit.

Következtetés: A művészet és jog elemi kapcsolódási pontjaként meghatározott értékszféra olyan filozófiai fundamentumot jelent, amely megalapozza e két fogalom valóságban történő továbbfűzését, különösen a nyelvi-gondolati objektivizációk társadalmi (jogi) szintjén.

Támogatás: A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Molnár Tamás Kutató Központ modern és kortárs eszmetörténeti pályázatának keretében valósult meg.

Kulcsszavak: művészet, jog, értékelmélet, normativitás, kauzalitás

**Where can we draw the line?
Can we draw the line, at all?**

Laki Beáta

Doctoral School of Philosophy, University of Pécs

laki.beata@gmail.com

Objective: In my presentation I would like to tell about a kind of approach of the transhumanism.

To exist as a transhuman means an improved, modified, enhanced statement beyond the real, basic human existence. It is a higher state of the human species and hereby in some measure different in by comparison with the original human basic. The H⁺ symbolise the real meaning of the concept. The transhumanism is a trend which members support the enhancement of the human.

In this field we can work with the *Transformatio ad Optimum* expression, which means a kind of maximization of the human body, mind, and partly of the soul.

To understand the relation between the former concepts we have to clarify some basic elements of this approach.

We have to take a distinction between the theory of the *Restitutio ad Integrum* (RI) and the *Transformatio ad Optimum* (TO). This distinction help us to see the main differences between the two concepts, by that I can examine the pro and contra arguments.

To deal with the transhuman technologies, like NBIC (Nanotechnology, Biotechnology, Informational Technology, Cognitive Science), germ line modification, bioelectronic etc. we can see the opportunities of the human enhancement.

By clarifying the former approaches and to understand better the main problematic, I will analyse two concepts, like the human nature and the question of the membership of the species. By these it will be outlined the possible conclusions, which results my viewpoints, too.

Methods: I examine the concept of the transhumanism and the posthumanism too. After that I analyse the main points of them. I would like to outline the differences between the two definitions and methods.

Results: At the end of my presentation I would like to summarize the possible approaches of the trans-, posthuman problematics.

Conclusion: I would like to answer the questions of the headline, which I will be build up across the presentation.

Keywords: Transhumanism, posthumanism, human nature, enhancement

Boldogság-felmérés középiskolás fiatalok körében

Dr. Nagyné Schiffer Rita

Semmelweis Egyetem Mentális Egészségtudományok Doktori Iskola

2016 tavaszán felmérést készítettem egy budapesti humán középiskola tanulói körében. Arra kerestem a választ, hogy – egyrészt: a mai fiatalok szerint mi a boldogság, milyen szavakat kapcsolnak e fogalomhoz; másrészt: az ő boldogság-felfogásuk mennyire illeszkedik a különböző boldogság-modellekhez?

Összesen 9 pedagógiai és szociális szakmacsoportba tartozó osztályban 162 diák válaszolt a kérdésemre. A kapott válaszok alapján 26 db kulcsszót hoztam létre, amelyekből – a könnyebb feldolgozás érdekében – 5 fő kategóriát alkottam. Ezek a következők: 1.) én-re irányuló válaszok (kapcsolat önmagammal, egészség, pozitív érzések és gondolatok, flow-állapot, önmegvalósítás); 2.) harmónia – béke – nyugalom; 3.) interaktivitással kapcsolatos válaszok (párkapcsolat, család – rokonság, kapcsolat másokkal általában, szépség – jó megjelenés); 4.) cselekvési terek (aktív pihenés, passzív pihenés, hobbi, hétfégi szórakozás); 5.) közösségre irányuló válaszok (értékek, elismerés, megbecsülés).

A 26 db kulcsszó (az 5 fő kategória) besorolható a Maslow-féle szükségletpiramis 7 szintjébe.

A kapott válaszokat excel-táblázatban összesítettem (soronként és oszloponként összesen: 1747 db válasz).

Ami első látásra, „rögtön” szembetűnő volt az az, hogy a diákok nagyon kreatívan oldották meg a feladatot – pl.: fogalmazást írtak, pár soros definíciót adtak, szótérképet készítettek, rajzoltak. Az eredmények: a boldogságot mindenki mikro szinten és nem makro, társadalmi vonatkozásban képzelel el; vagyis az őt körülvevő közvetlen környezetében látja megvalósulni: a párkapcsolatában, a házasságában, a családjában, rokonságában.

Az 5 fő kategória közül az I. helyen áll az interaktivitás (párkapcsolat, család, stb.), a II. helyre kerültek az én-re irányuló válaszok (kapcsolat önmagammal, pozitív érzések, stb.) és a III. hely a cselekvési tereknek jutott (sport, passzív pihenés, hobbi, hétfégi szórakozás).

Az etika boldogság-értelmezése szerint a boldogság nem normatív, hanem deskriptív fogalom; ami azt jelenti, hogy nem írja elő erkölcsi parancs azt, hogy a boldogságra kell törekednie az embernek, mert azt a természeténél fogva úgyis megteszi. Törekednie arra kell, hogy mindig és mindenütt a legjobb tudása és lelkiismerete szerint cselekedjék. Spinoza szerint: „A boldogság nem az erény jutalma, hanem maga az erény.” (Nyíri, 1994)

A témához kapcsolódó szakirodalom áttekintése során azt tapasztaltam, hogy nagyon sok szakember – pl.: M. Seligman is – hivatkozik Arisztotelészre. „A Nikomakhoszi etika” című művének áttanulmányozása során megismertem Arisztotelész boldogság-felfogását, amelyet egy táblázatban összesítettem (állítások – magyarázatok). „A boldogságot valami olyan tevékenységnek kell tekintenünk, amelyet önmagában véve, nem pedig valami másért tartunk kívánatosnak; a boldogság ugyanis nem szorul rá semmire sem, hanem önmagában elégséges.” (Arisztotelész: NE, 290. old.)

Arisztotelész élesen megkülönbözteti a boldogságot (= eudaimonia) és az élvezetet (= hedoné); a boldogság olyan tevékenység, amelyben az embernek a legkiválóbb képessége irányul a legkiválóbb tárgyra. Az arisztotelészi eudaimonia értelmezhető az egyén önmegvalósulásaként, személyes kibontakozásaként, emancipációjaként.

A pozitív pszichológia és a boldogság/jóllét közötti kapcsolat:

A pozitív pszichológia alapítói: Martin Seligman és Csikszentmihályi Mihály; az előképei pedig a humanisztikus pszichológia képviselői, Maslow és Rogers. A Maslow-piramis a hiányszükségletektől halad az önmegvalósítási szükségletek felé. Fontos: ezek a mozzanatok mind az emberi motivációs rendszer valamiféle hierarchikus képében keresik a boldogság problémáját; és a boldogságot sohasem pusztán a hiányszükségletek kielégítésében találják meg (Oláh, 2012; Pléh, 2012).

Seligman autentikus életöröm elmélete szerint a boldogságot 3 olyan elemre lehet bontani, amelyet önmagáért választunk: 1. pozitív érzelem (= kellemes élet), 2. elmélyülés (= flow-állapot), 3. értelem (= célok keresése az életben). Később ezt az elméletét módosította, s így született meg a jól-lét elmélet. (Ez lényegében a korábbi modell kibővítése két elemmel: 4. kapcsolatok és 5. teljesítmény (= eredmény, sikeres élet). (Seligman, 2011)

A pozitív pszichológia és a pedagógia kapcsolata – pozitív oktatás:

Felmerül a kérdés, hogy tanítsuk-e a jól-létet az iskolában? Seligman egyértelmű válasza: igen. Ennek magyarázata: 1.) a depresszióban szenvedő fiatalok számának emelkedése; 2.) a jól-lét fokozza a tanulás hatékonyságát, ami a hagyományos oktatás célja. A pozitív hangulat nagyobb figyelmet, kreatívabb, holisztikusabb gondolkodást eredményez. A „Mi a baj?” „Mi a probléma?” helyett – a „Mi a jó?” kerül a középpontba. Seligman szerint a jól-létet tanítani kell, mert ez csökkenti a depresszió előfordulási gyakoriságát, növeli az étellel való elégedettséget, továbbá segít a tanulásban és a kreatívabb gondolkodásban (Reinhardt, 2009; Seligman, 2011).

Irodalomjegyzék:

Nyíri Tamás (1994): *Alapvető etika – Szent István Társulat, Bp.*

Oláh Attila (2012): *A pszichológia napos oldala – Magyar Pszichológiai Szemle, 67.1. 3-11.*

Pléh Csaba (2012): *A pozitív pszichológiai szemlélet előfutáiról – Magyar Pszichológiai Szemle, 67.1. 13-18.*

Reinhardt Melinda (2009): *Miért hasznosak a pozitív érzelmek iskolai környezetben? – Iskolakultúra, 9. 24-45.*

Seligman, Martin (2011): *Flourish – Éljen boldogan! – Akadémiai Kiadó, Bp.*

Challenges of observation-based organizational research: data collection, research design, interpretation

Oborni Katalin

Corvinus University of Budapest, Doctoral School of Sociology

katoborni@gmail.com

Objective: Data collection in social sciences is especially challenging when a qualitative method is used. In the contemporary understanding of field research it is emphasized that researcher and respondent have a fluid and interactive relations. It is suggested to reflect on researchers' subjectivity, on the nature and the position of his/her involvement into research site when interpreting the results of research [1]. This paper discusses the challenges of an observation based organizational study to illustrate the possibility to achieve a research result as feasible and objective as possible.

Methods: Drawing on a theoretical application of the concept of 'working on hyphen spaces' that intends to understand the boundaries and interaction in the relationships between researcher and the respondents [1]. In addition, I draw on personal experiences of an ongoing organizational research that examines women managers' experiences and perspectives on their career development.

Results: A researcher applying qualitative methods cannot fully control data collection and research design, as the nature of relationship between researcher and respondents shape both the context of data and the opportunities for data collections. Researcher's position within the research site and understanding on this position has implications for research practice. Therefore it is essential to understand the relationships that are involved during a research if the purpose is to develop a reach and relevant data. For instance, relaying on the knowledge of correspondent people from the observed organization developed the focus and the quality of the interview questions in case of the ongoing research.

Conclusion: Analyzing researcher's position and the identity formation as an ongoing process could provide very informative implications for research design and data analyzation. Knowledge production has to be addressed in an observation based research, as it is not only based on the decision and experience of the observer /researcher. This has implications both for conducting and interpreting the research results.

References:

[1] Cunliffe AL, Karunanayake G (2013) Working within hyphen-spaces in ethnographic research: implications for research identities and practice. *Organizational Research Methods*, 16 (3), 364-392.

Keywords: qualitative data collection, researcher's position

A muravidéki magyarság fogyatkozásának szociológiai okai

Szendi Anna

Pécsi Tudományegyetem Demográfia és Szociológia Doktori Iskola

szendian@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A muravidéki magyarság száma fokozatosan csökken. Míg 1921-ben 13 067 fő vallotta magát magyar anyanyelvűnek Lendva, illetve Goricskó térségben, 2002-ben már csak 6237 magyar anyanyelvűt írtak össze e két térségben. A fogyatkozásnak több oka van. Előadásomban lesz szó az elvándorlásról és ennek kiváltó okairól, így a magas munkanélküliségi arányról, az alacsony iskolai végzettségről, rossz gazdasági helyzetről. A magyarság fogyatkozását erősíti továbbá a vegyes házasság, az alacsony születésarány és az egyre csökkenő magyar nyelvhasználat.

Anyag és módszer: Előadásomhoz statisztikai adatokat, ábrákat használok. Bemutatom például a 2002-es adatok alapján a Szlovéniában élő magyar nemzetiségű lakosság korfáját. Diagramon látható, hogyan változott a magyar nemzetiségűek száma a Muravidéken kívüli területeken. Táblázat mutatja be, hogy a magyarlakta járások területén milyen magas a munkanélküliségi arány. Szintén táblázatból olvasható le, hogy 2002-ben a magyar nemzetiségű férjeknek milyen arányban volt magyar, szlovén vagy más nemzetiségű felesége. Adatokat mutatok be a szlovéniai magyarok teljes termékenységi arányszámára, nyers halálozási arányszámára vonatkozóan. A magyar nyelvhasználat kapcsán pedig két kérdőíves kutatás eredményeire hivatkozom.

Következtetés: Előadásom végén arra az ellentmondásra hívom fel a figyelmet, hogy annak ellenére csökken ilyen rohamosan a muravidéki magyarok száma, hogy Európában egyedülálló kisebbségi jogok illetik meg az itt élő magyarságot. Röviden vázolom, hogy melyek ezek a kisebbségi jogok. Kitérek továbbá arra is, hogy milyen szervezetek, intézmények játszanak fontos szerepet az itt élő magyarság megmaradásában.

Támogatás: 2015. július 19-30. között végeztem kutatást Lendván, melyet a Pécsi Tudományegyetem Doktori Önkormányzata támogatott.

Irodalomjegyzék:

[1] Göncz László: *Gondolatok a muravidéki magyarság beolvadásának okairól.* In: Gyurgyik László – Sebők László (szerk.): *Népszámlálási körkép Közép-Európából 1989-2002.* Teleki László Alapítvány, Budapest, 2003. 151-157. o.

[2] Habcsek László – Tóth Pál Péter – Veres Valér: *A Kárpát-medencei magyarság demográfiai helyzete és előreszámítása, 1991-2021.* KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, Budapest, 2005.

[3] Kovács Attila: *A muravidéki magyarok számának változása a 20. században a statisztikák tükrében.* *Muratáj* 2004/1. 47-76. o.

Kulcsszavak: Muravidék, demográfia, kisebbség, magyarság

Az igazságosság mint etikai és jogi erény

Vajna Szabina

Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar, Szabad bölcsészet, etika szakirány

vajna.szabina@gmail.com

Vizsgálódásom keretét képezi az igazságosság, etikai erények, jog, elosztási igazságosság, egyenlőség és pártatlanság, individuum és közösség viszonya. Kutatásom lényeges eleme az igazságosság két kiemelkedő elméletének szembeállítás, illetve a jog igazságosságának elemzése. Témám időtlen aktualitással bír, tekintve, hogy a jog létezése óta nem volt egyetértés, hogy a jog valóban igazságos-e. Ha igazságos, akkor milyen mértékben az, ellentétes esetben pedig mennyire csorbul a társadalmi együttélés elengedhetetlen alapját alkotó jogbiztonság. Így érdemesnek tartom az igazságosság és a jog kapcsolatát elemezni, kapcsolódási pontokat találni, továbbá vizsgálni a megalkotott jogszabályok igazságos alkalmazásának mibenlétét.

Az igazságosság és jog fogalmának tisztázása mentén kiemelem az elosztó igazságosság definiálását, mely egészen Arisztotelész elméletéig vezethető vissza. A társadalmi igazságosságra vonatkozóan több, egymással szemben álló nézet született, ezek közül elengedhetetlen a modern jogfilozófiát alapvetően meghatározó John Rawls elméletének értelmezése. Gondolatmenetem további részét képezi a rawlsi méltányosságként felfogott igazságosságelmélet és Arisztotelész érdemeken alapuló igazság fogalmának összevetése. Az összehasonlítás létjogosultságát abban látom, hogy a két szerző alapjaiban eltérően látja, hogy mire vonatkozóan kell az igazságosságot alkalmazni. Rawls az intézmények igazságos rendjére épít, míg Arisztotelész igazságosság követelménye az emberi cselekedetekre alapoz. Ezt követően azt vizsgálom, vajon a jog igazságosságának mi a mércéje, milyen feltételek megléte esetén tekintjük a jogot igazságosnak, az igazságszolgáltatást pártatlannak.

Dolgozatomban szűkebben arra a kérdésre koncentrálok, hogy az igazságosság elvei hogyan ragadhatóak meg a jogalkalmazás és törvényalkotás tekintetében. Céлом az ebben rejlő ellentmondások feltárása, azaz annak kimutatása, hogy az igazságot képviselő jogi szabályok hányféle módon lehetnek igazságtalanok, és az igazságtalan szabályok is alkalmazhatóak igazságosan.

Kulcsszavak: erény, etika, igazságosság, jogfilozófia, pártatlanság

Nyugat-Bácska művelődési élete Zombor és Kúla települések mintáján

Vers Ramóna, Wetzl Viktor

Vers Ramóna, Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola
Wetzl Viktor, Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola

versmona@gmail.com, viktorwetzl@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A trianoni békeszerződés értelmében, az anyaországtól elszakadt területek közül Vajdaság a magyar kultúra, művelődés és hagyományok egyik legjelentősebb végvára. Nyugat-Bácska a Vajdaság nyugati, Horvátországgal szomszédos területe, ahol a történelem során különböző etnikumok mindig is együtt éltek. Eme együttélésnek köszönhetően a vizsgált területen az asszimiláció és a migráció hatásai együttesen érvényesülnek, - ezen társadalmi folyamatok közös következménye lehet a vajdasági magyar diaszpóra belső megroppanása. Az *utolsó* magyar értékörzők feltárása és dokumentálása soha nem látott fontossággal bír Délvidék relációjában.

Anyag és módszer: A kutatómunka során Nyugat-Bácska magyarlakta településein végzett kérdőíves felmérés (mely a 16 vizsgált településen élő magyar lakosságot célozta), illetve a kérdőív válaszadói közül kiválasztott, kiemelkedő helyismerettel bíró személyekkel elvégzett mélyinterjúk képezték a primer adatgyűjtés fundamentumát. A félig strukturált interjúk, a magyar kultúra megélésében és a művelődési élet szervezésében kulcsfontosságú szerepet betöltő értékörzőkkel készültek.

Eredmények: A vizsgált településeken a magyar kulturális élet számos esetben nem rendelkezik pozitív jövőképpel, de a magyar állami pályázati lehetőségek és támogatási programok változtathatnak ezen, és elősegíthetik a helyi gazdaságok prosperálását. A vizsgálódásunk során bepillantást nyertünk azon társadalmi, politikai sajátosságokba, melyek a magyar kultúra, művelődési élet fennmaradását támogatják.

Kiemelkednek a magyar állami, történelmi ünnepek emlékezetpolitikai gyakorlatai, melyek hangsúlyos szerepet töltenek be a magyar élő és emlékezetben élő ünnepek és hagyományok megélésében.

Támogatás: Lakiteleki Népfőiskola Alapítvány, Nyugat-Bácska Kollégium

Irodalomjegyzék:

[1] Agárdi P. 2005. *A magyar kultúra és média a XXI. század elején. Pécs, PTE FEEK, p. 93-111.*

[2] Lovas I. (szerk.) 2011. *Vajdasági magyar kulturális stratégia 2012-2018. MNT Közigazgatási Hivatala, p. 3-24.*

Kulcsszavak: Nyugat-Bácska, művelődési élet, támogatási rendszer, emlékezetpolitika

Chinese Undergraduates' Narrative Characteristic and Its Connection with the Development of Self-identity

Yongling Chen¹, Lihong Li², Weiwei Tian³, Xinhui Zhang³, Muzi Li³, Yu Ma³, Qiugu Zheng³

¹ Corvnius University of Budapest , Doctoral School of Sociology

² Northeast Normal Univeristy, School of Psychology

³ Beijing Normal Univeristy , National key laboratory of cognitive Neuroscience and Learning.

³ Zhejiang Univeristy , The Department of Psychology and Behavioral Sciences,

³ Northeast Normal Univeristy, School of Psychology

³ Manmen Primary school

³ Phoenix City International School

yongling.chen.k@gmail.com

Objective: Self identity is a core element of the self adjusting system, it is the core element of personality formation, development and changes. Marcia argued that identity achievement and moratorium are the higher level of identity status, while foreclosure and diffusion are the lower level status [1]. However, the development of self identity is changing as time passing by, and it is also influenced by the others and social environment [2]. Narrative is a new efficient way to investigate the dynamic changes and development of self identity. Through narrative individuals internalized and evolving life story, integrating the reconstructed past and imagined future to provide life with some degree of unity and purpose [3][4][5]. And meaning making level is the most important concern [6]. In addition McAdams emphasized how cultural narratives about national history, ethnicity, religion, and politics shape the personal stories people live by, and how personal stories can sustain or transform culture [4]. Chinese undergraduates who are in the emerging adult period have distinct culture feature and unique narrative characteristics, they are facing identity crisis.

This study randomly chose 59 Chinese undergraduate students from Northeast Normal University. The purpose was to investigate the narrative characteristics of Chinese undergraduates and relationship between their narrative construction and self identity status.

Methods: This study took McAdams' narrative framework [7], assisted by the self identity status questionnaire (Zhang, 2000), in order to investigate the self identity status of Chinese undergraduates in collectivism culture context and its relations with narrative characteristics. College students were asked to report six life stories according to the McAdams' narrative framework. Narrative coding was taken to analyze the life stories of participants [6]. Participant also need to report their emotions related to the life stories which they reported (From 1 to 5 from very negative to very positive).

Results: The results showed a positive relations between meaning making level and self-identity status. Chinese undergraduates who were in achievement status had the highest narrative meaning making level. Only individuals with achievement and achievement-foreclosure status had reported long-term plans, which was considered as a high level of self-identity performance. There was a significant gender difference of narrative meaning making, female's meaning making level was higher than male's. And achievement events were the major narrative events of individuals with achievement status, moratorium and foreclosure, while relationship events were the major narrative events for individuals with achievement-foreclosure status. Family members were the significant others for all type of self-identity status.

Acknowledgements: Thanks for the support from my parents and help from my master supervisor Prof. Lihong Li and my dear colleges Weiwei Tian ,Xinhui Zhang , Muzi Li,Yu Ma, Qiugu Zheng.

References:

- [1] Marcia, James E, 1987, *Self and identity: Perspectives across the lifespan.* , (pp. 161-171). New York,
[2] Gong Siyuan, Xu Xingchun..(2011) *Emerging Adulthood's Ego Identity: Developmental Characteristic and Influencing Factors.* *Advances in Psychological Science.*, Vol. 19, No. 12, 1769–1776
[3] Singer, (2004) *Narrative identity and meaning-making across the adult lifespan: An introduction.* *Journal of Personality*, 72, 437–459
[4] McAdams, D. P. & McLean, K. C. (2013). *Narrative Identity.* *Current Directions in Psychological Science.*, 22(3) 233–238.
[5] McLean, K., Pasupathi, M., & Pals, J. (2007) *Selves creating stories creating selves: a process model of self-development*[J]. *Personality and Social Psychology Review*, 11, 262–278.
[6] McLean, K. C., & Pratt, M. W. (2006). *Life's little (and big) lessons: Identity status and meaning-making in the turning point narratives of emerging adults.* *Developmental Psychology*, 42, 714–722.
[7] McAdams, D. P., 1993, *The stories we live by: Personal myths and the making of the self.* New York: Morrow.

Keywords: emerging adulthood, identity status , narrative identity , meaning making

**Történelmi és
politikatudományi szekció**

— • —

**Section for history and
political science**

Social conflicts in the Town of Paks in 1970's

Barkóczy Csaba

PTE BTK IDI

barkoczicsaba.paks@gmail.com

In Paks has built the only Hungarian nuclear power plant. It wasn't a decision of Kadar regime, but it was the decision of leaders of Soviet Union. The local inhabitants didn't sympathized with this plans, however in eastern side of the Iron Curtain there wasn't any chance to resist Soviet ordinance.

After the building of nuclear power plant begun, the hierarchical structure (in the political and social area) had changed. Those persons, who were leaders earlier in the "small villager" community, slowly slid under the second line and lose many of their power.

Paks, which had only 13.000 inhabitants in the 1960's, grove up to a relative big city in Tolna County with other 13.000 new inhabitants (the workers and engineers, and their family, how arrived to the constructing). This fast growing led to a great social conflict.

The ideal of state sovereignty in chronicles written during the reign of Charles IV, Holy Roman Emperor (1316–1378)

Piotr Goltz

Department of Medieval Studies, Institute of History, Faculty of History, University of Warsaw

piotrgoltz@o2.pl

Objective: Underpinning all discussion here are the political goals of Charles IV, Holy Roman Emperor (1316–1378) [1]. That remarkable ruler [2] — on the scale of the entire Middle Ages — beyond any doubt on the one hand pursued an imperial policy that was in the best interests of the House of Luxembourg. On the other hand, however, his mother was a Bohemian (Elisabeth of Bohemia, daughter of Wenceslaus II), and he made Prague his *de facto* capital. As a king of Bohemia he singled it out by establishing the Crown of the Kingdom of Bohemia [3]. The lands of the Bohemian Crown were to remain an indivisible whole — even should the House of Luxembourg fail. I will illustrate the ideal of the sovereignty of the state on the basis of chronicles compiled upon Charles's order. This refers to the: *Chronicon Bohemiae* by Přibík Pulkava z Radenína (?–1380); *Chronicon* by Francis of Prague (1322–1371); *Chronicon Bohemiae* by Giovanni di Marignolla (Jana Marignola) (1323–ca. 1362); *Chronicon Bohemiae* Beneš Krabice z Veitmile (?–1375).

Corona Regni Boemiae — like-minded concepts were formulated also in Poland and Hungary — as more important than and superior to the ruler, found two uses. On the one hand the subjects were able to put a limit on the monarch's claims and make sure that their rights were respected. On the other hand the ruler took the role of the first servant to the Crown and presented his actions as care of its welfare. It was on this basis, among others, that the ideal of state sovereignty made headway — the ideal of a sovereign responsible in theory solely to God but not the Emperor and the Pope. That was one of the testimonies borne to a new way of thinking about the state. It was no longer the patrimony of the ruler or the ruling dynasty to be disposed of at will. The state came to mean a contract by and between the monarch and the subjects, whereby the former became public authority tasked to act for — another concept gaining a foothold in the middle ages — the common good.

Methods: This will be a summary of comparative-and-critical analysis of four interesting chronicles that have survived till the present day as Latin manuscripts — *codices*.

Results: The outcome of the research are select portions of chronicles supplying proof of Charles's conscious striving to present himself as a sovereign ruler, but one limited not only by the divine right but also the rights of his subjects in whose interest he was to act.

Conclusion: Charles relied on historiography to reinforce his hold of Bohemia and borrow legitimacy for his monarchy in Europe [4]. His vision of history was characterized by a favourable light being cast on himself and his dynasty, as well as acceptance of uninterrupted continuity of Bohemian statehood back from the time of Great Moravia and the custody of a series of Bohemian saints, including... Saint Charles the Great (Charlemagne) (!), whose *cultus* has still not been universally recognized by the Church. The key matter to discuss here is the concept of sovereignty as it shows itself from the sources, well known from the later centuries, though firmly grounded in the Middle Ages. My writing here belongs to the current of research into changes to theoretical reflection and political *praxis* of the latter part of the High Middle Ages. It is worth looking into chronicles from Charles's reign also due to recurrent themes of sovereignty that are marking their presence in this era of creation and definition of the pan-European project.

Acknowledgements: My most heartfelt thanks go to the International Visegrad Fund for having appreciated my project and previous achievement by funding my year-long research scholarship in Prague (2015/2016).

References:

- [1] *Kavka, František: Politics and culture under Charles IV. [in:] Bohemia in history, 1998, Cambridge University Press, Cambridge, 59–78.*
- [2] *Bobková, Lenka: 7.4.1348 - ustavení Koruny království českého: český stát Karla IV, 2006, Havran, Praha; Prochno, Joachim; Terra Bohemiae, Regnum Bohemiae, Corona Bohemiae [in:] Corona regni: Studien über die Krone als Symbol des Staates im späteren Mittelalter, 1961, Böhlau Nachfolger, Weimar, 198–224; Spěvácěk, Jiří: Politický profil Karlovy osobnosti a ideové kořeny jeho budovatelského díla. [in:] Karolus Quartus: sborník vědeckých prací o době, osobnosti a díle českého krále a římského císaře Karla IV., 1984, Editor Václav Vaněček, Univerzita Karlova, Praha, 17–35; Soloviev, Alexander V: Corona Regni: Die Entwicklung der Idee des Staates in den slawischen Monarchien [in:] Corona regni: Studien über die Krone als Symbol des Staates im späteren Mittelalter, 1961, Böhlau Nachfolger, Weimar, 156–197.*
- [3] *Boubinova, Marketa: Ideální panovník v představách středověkých autorů doby posledních Přemyslovců a prvních Lucemburků [in:] Causa creandi: o pragmatyce źródła historycznego, 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, 378–395.*
- [4] *Iwańczak, Wojciech: Cesarz Karol IV i jego postawa wobec historii [in:] Venerabiles, nobiles et honesti: studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej. Prace ofiarowane profesorowi Januszowi Bieniakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestopięciolecie pracy naukowej, 1997, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, 51–58.*

Keywords: sovereignty, Middle Ages, politics, Charles IV, chronicles.

Comparing hard and soft Euroscepticism in Dutch government coalitions on the European policy of the Netherlands

Tibor Hargitai

Corvinus University of Budapest

tiborhargitai22@gmail.com

This paper will look into the effects of Eurosceptic government (parties) on the behaviour of the member state in terms of European policy. There are many studies about Euroscepticism out there, but very few have looked at the practical effects of Euroscepticism on government policy. A qualitative comparative case study is proposed to identify the effects of Eurosceptic parties on government. The cases would be the role of soft-Eurosceptic government party CU in the CDA/PvdA/CU cabinet from 2007-2010, the role of hard-Eurosceptic permanent parliamentary supporter PVV in the 2010-2012 VVD-CDA cabinet and, as a non-case, the CDA/VVD/D66 cabinet 2003-2006. The time dimension will have to be taken into consideration to account for the changing domestic and EU-wide perspective of the European Union in public opinion and political parties, as in accordance with post-functionalist theory. Hypothesis 1: *The hard-Eurosceptic position of PVV changed the position of the Dutch government in European affairs, while CU's soft-Eurosceptic position did not.* Hypothesis 2: *The politicisation of European integration is expected to be a tool with which populist hard-Eurosceptic PVV can influence the government's position, while this is not likely to hold for the CU.* Conditions: (i) The size of the Eurosceptic party is expected to play a significant role on the effectiveness of changing government policy. (ii) The degree of Euroscepticism is also expected to play a role. A hard-Eurosceptic party is less likely to give in to issues related to the EU than strategic Eurosceptic parties. Three issue areas will be considered: European integration, Turkey's accession process to the EU and CFSP-related events. This study will contribute to the understanding of the ways Euroscepticism in government does and does not affect government policy.

Hungarian princes in 9-10th centuries

Juhász Péter

University of Szeged Doctoral School of History

pjuhasz2003@gmail.com

Introduction, Problem: The person of the first prince isn't evident in medieval Hungarian written tradition. Both Álmos and his son, Árpád were mentioned as first prince, duke or captain by Anonymus, Kézai and the fourteenth century chronicle compilation (*Chronicon Pictum*).

Materials and Methods: In my research I used mainly the contemporary, ninth and tenth century foreign sources. Including tenth century Byzantine works, the *Tactica* and the *De Administrando Imperio* (DAI), the Muslim Ġayhānī-tradition, and the Latin sources (*Annales Fuldenses*, *Annales Alemannici*, *Liudprand*, *Aventinus*). I compared the titles and the functions of Hungarian leaders in these sources, looking for concordances and differences.

Results: The first known Hungarian leader, Levedi, was entitled by DAI as the first voevoda (protos voevodos) of the Turks (Hungarians). The original Slavic meaning of „voevoda” was „military leader”. His title seems to be equal with the Hungarian rank „gyula”. Levedi, and maybe after him, Álmos, were only *primus inter pares* (first in equals), not hereditary princes. In my opinion the Hungarian title of Khazar origin, the *künde*, was the rank of prince Árpád, elected according to Khazar custom raising on a shield. The title of „künde” had been transferred by the Kavars seceded from the Khazars into the Hungarian political system. The system of dual kingship was established, with the principal dignities of *künde* and *gyula*. After the Hungarian Conquest the third Hungarian principal rank, the *karkhas* emerged. In this period the Hungarian first or great prince, Árpád had full power over the Hungarians, and likewise the *gyula* and the *karkhas* had, similarly as the *khan* of the Bulgars. A bit later, a Byzantine envoy, Gabriel was sent to the princes (archons) of Hungarians. I conclude, that the successors of Árpád had less power, the dependent tribal chiefs (princes) became stronger. In the second part of the tenth century we find only three independent powers; the great prince (successors of Árpáds), the *gyula* and the *karkhas*.

Conclusion: Contrasted with the late and often interpolated Hungarian written tradition, the report of DAI for the first prince is perfectly credible. I suppose, that the dual and triple kingship had an ethnical base. When the Khazar khagan nominated the first Hungarian prince, he wanted to regain his authority over the seceded Kavars. The genealogical list of the descendants of Árpád (DAI, c. 40.) is the list of lawful successors, who followed each other according to the rules. Each branch of generations got his share in power. The nomadic Hungarian political system founded on a personal basis was transformed into a territorial system. It gave the possibility for the foundation of the feudal, Christian Hungarian state.

Keywords: Hungarian, prehistory, political systems, princes, contemporary sources

Conflict, exploitation and murder – the panorama of the Spanish colonial society of Nicaragua during fourth decade of the 16th century

Karol Demkowicz (PhD)¹, Agata Andrzejewska²

¹ Department of Latin American Studies, University of Lodz

² Department of History of Art, University of Lodz

agatheand@gmail.com

Introduction: Nicaragua was one of the Spanish domains in the Americas that were most affected by the greed and ruthless brutality of the *conquistadores*. The dramatic situation in the province in the 16th century found its expression not only in the famous relations of Bartolomé de las Casas, but also in every single chronicle and report from that time. Although the most drastic cruelties had been committed mostly in the earliest phase of the conquest between 1527 and 1536 under the authority of the infamous governor Pedro Arias de Ávila, the later periods turned out to be all but an idyll both for the native population and for the Spanish colonists.

Problem: The nomination and arrival of the new governor, Rodrigo de Contreras in 1536 raised some hopes for authentic stability – those were even followed by some vigorous administrative actions of the new official, such as the redistribution of the *encomiendas*. However, it soon became evident, that Contreras main goal was to create a client system of control over the province and to dominate the most lucrative sources of income it offered, very often to the detriment of the Spanish inhabitants. Eventually, the governor was deposed from his office by royal decree. Nevertheless, this didn't impede Don Rodrigo from exercising efficient control by means of figureheads from his clique. The conflict within the community of the Spaniards reached by this moment its critical point. The arrival of the new bishop, friar Antonio de Valdivieso only heated the already tense situation. His indelicate actions and focus on easing the Indians' suffering caused strong resentment among both antagonistic parties. The conflict received its third side. In effect, the death of the prelate by the hands of the elder son of the ex-governor was perceived in the colonies with anything but surprise and with little remorse.

Conclusion: The story reveals not only the range of characters observed among those first settlers, but also their moral and legal degeneracy – nothing surprising taking into consideration the reality of the epoch as well as the “atmosphere” in the Spanish domains in the Americas. The conflict is a perfect depiction of the saying “*God is in heaven and the king is so far away...*” – in fact the main factor that made its outbreak possible was the weakness of the royal control over the transatlantic territories, and the obvious susceptibility of the system of colonial administration to corruption, nepotism, fraud and abuse of power.

References:

[1] Andrés Vega Bolaños, *Documentes para la historia de Nicaragua, vol., doc., Madrid, 1955-1958.*

[2] Carmen Mena García, *Individualismo y radicalización en la conquista: la revuelta de los Contreras a mediados del siglo XVI, [in:] Congreso de Historia del Descubrimiento, Real Academia de Historia (ed.), vol. 3, Madrid, 1992, s. 421-447.*

[3] Clemente Guido Martínez, *Valdivieso. El Obispo que murió por los Chorotegas, Managua, 2010.*

[4] Marqués de Lozoya, *Vida del Segoviano Rodrigo de Contreras, Toledo, 1920.*

Keywords: Valdivieso, Nicaragua, Colonial, History, Contreras

Dreaming of a canal in Nicaragua – will the nearly 500-year idea be brought to life by the Chinese?

Karol Demkowicz (PhD)¹, Agata Andrzejewska²

¹ Department of Latin American Studies, University of Lodz

² Department of History of Art, University of Lodz

agatheand@gmail.com

Introduction: The 13th of June 2013 the National Assembly of Nicaragua passed a law granting the Chinese HKND Group concession to build and manage a canal joining the Caribbean and the Pacific Ocean. This was the legal finale of a course of negotiations, scarce public declarations and signing of agreements that the two sides participated in for nearly one year. The emerging technical and administrative details of the construction has raised loud protests of the educated classes, environmentalists and some peasants landowners that were to be directly affected by the ditch's route. Nevertheless, the undisputable majority of the struggling society placed great hopes on the reviving canal dream.

Problem: The idea of the canal in Central America is nearly as old as the European presence in the region. At first, after discovering the mainland, the Spaniards were trying to find a strait that would allow them to continue their voyage to the East by sea. This soon proved to be non-existent, but Nicaragua offered a great advantage here – it had a very large lake and a river providing communication with the Caribbean, with only a narrow isthmus between the lakeshore and the Pacific Ocean left to be crossed by land. The watercourse, Rio San Juan, was also considered a basis in nearly every single of the numerous canal projects studied after the Spanish domination over Nicaragua finished in 1821. It was during the 19th century when the “myth of the canal” was born in the imagination of the people of this country – a myth of a flood of wealth and general well-being, inflated with the possibilities offered by modern technique. This general belief proved to be exceptionally long-lived in the minds of the Nicaraguans, despite the fact the inter-oceanic route brought them in the course time little more than calamities and disappointment. And here we are in the 2010's, when another canal project emerges – this time backed up by a mysterious Chinese enterprise...

Conclusion: Little is known about the investor. The whole venture is being piloted by a chain of obscure companies with debatable financial possibilities, located in such places as Hong Kong or Cayman Islands... The owner of these, a Chinese businessman Wang Jing, is a truly enigmatic figure as well. Although much was being discussed, nearly nothing has eventually been done – as of today no field work has been started. Rumors are starting to emerge that the whole undertaking is a scam, although it is completely unclear, what would be the aim of it... All evidence suggests the project to be another unfulfilled Nicaraguan dream, although taking the enormous environmental and political risks it carries, its failure would most likely be only of benefit to the country.

References:

[1] *Colección Historia del Canal Interoceánico por Nicaragua, Biblioteca Enrique Bolaños. Retrieved the 21.04.2016 at: <http://enriquebolanos.org/context.php?item=desarrollo-canal-historia>*

Város sikerességi index (VSI) – Városfejlesztés, városstratégia vizsgálatának egy lehetséges módszere

Kovács Éva, egyetemi oktató, Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar,

kovacs.eva@mik.pte.hu

A nyugati kultúra társadalmában a 20.század végére a 21.század elejére városok jelentősége sokkal fontosabbá vált, mint a korábbi századokban és ezzel sokkal szorosabb verseny is kialakult közöttük a magasabb életminőség ígérete és a gazdasági fejlődést jobban elősegítő közösség kialakítása érdekében. E versenyben a városok igyekeznek magukra irányítani tágabb környezetük figyelmét, legyen ez a környezet egy földrajzi régió, nemzetek szövetsége, egy egy kontinens, vagy akár a világ teljes lakossága. A figyelem felkeltésének és megtartásának pedig bevált módja egy-egy nagyhatású nemzetközi esemény szervezése, mint például az Olimpiai Játékok, a Forma 1, a labdarúgás vagy más népszerű sportág kontinens viadalai vagy a kultúra területéről az Európa Kulturális Fővárosa programsorozat.

Pécs Városa 2010-ben töltötte be az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) címet a német Essen és a török Istanbul városokkal együtt. A nagyhatású nemzetközi esemény értékelésére több részletes tanulmány született, melyek az elemző dokumentumok feltárását, a projekt historikus bemutatását vagy a fejlesztések és rendezvények viszonyát elemezték és világossá tették a többszintű kormányzás politikai csapdait.

Maguk a pécsi városlakók is sokféleképpen értékelték az EKF-et – nyilvánvalóan - saját társadalmi szerepük és kulturális attitűdjük szerint és megannyi szempont alapján.

Nehéz azonban megállapítani, hogy a város sikeres volt ebben a projektben vagy sem. Ha sikeres volt milyen mértékben, milyen mutatók szerint és milyen városokkal való összevetésben, vagy ha elbukott, akkor milyen ismérvek alapján jelenthetjük ezt ki.

A városok fejlettségének kimutatására mára már többféle index ismert és alkalmazzák is ezeket a különböző gazdaságfejlesztési, városfejlesztési stratégiák során.

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam egy olyan értékelési rendszer modelljét, amely a nagyhatású nemzetközi események eseti vagy rendszeres megszervezésének városfejlesztési hatásait elemezve állítja fel egy város sikerességének értékelési rendszerét.

A közgazdaságtanban ismert ún. soktényezős portfólió mátrix felhasználásával lehetségesnek tartom egy olyan modell kialakítását, amely segítségével a stratégiai városfejlesztés során

- kijelölhetőek a kritikus tényezők,
- fentiek értékelésével kialakítható egy tény portfólió,
- prognosztizálható a kiválasztott tényezők alakulása,
- elérhető egy tervezett portfólió állapot,
- és megfogalmazható egy vonzerő és versenyképességi portfólió

A tényezők kiválasztásánál a gazdasági és humán dimenziók megkülönböztetésével alakíthatók ki szempontok és e dimenziók együttes figyelembevétele valamint mérhető tényezőkkel való feltöltése teszi lehetővé a Városi Sikerességi Index felállítását.

Az általam felépített Város Sikerességi Index fókuszba kívánja helyezni az emberi tényezőt, magát a városlakót, aki a városi mindennapok főszereplője: ezzel kívánom „életre kelteni” a gazdasági szempontoktól túlsúlyos értékeléseket.

A modell „élettel és emberrel történő feltöltése” során azonban meg kívánom tartani a portfólió elemzési technika alapvető módszertanát, amely így alapot képez az általam felépített módosításokhoz, valamint egyúttal rendezőelvként is szolgál.

Irodalomjegyzék

- [1] World Bank, *Urban population, 1 December 2014*, <http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS/countries/1W?display=graph>, (last visited 31 January 2015).
- [2] Gyergyák J. *Thoughts from the dynamical changing city, Shanghai*, *Pollack Periodica*, Vol. 11, No. 1, 2016, pp. 129–143.
- [3] Lienhard P., Preuss H. *Legacy, sustainability and CSR at mega sport events*, Springer, Wiesbaden, 2014.
- [4] Kalezić, T. *Charter - Novi Sad Movement, Novi Sad 2021 European Capital of Culture Candidate City Conference, Novi Sad 19-20 May 2015*.
- [5] Molnár, T. *Temporary city*, *Pollack Periodica*, Vol. 5, No. 3, 2010, pp. 27–33.
- [6] Preuss H. *The impact and valuation of major sporting events*, Routledge, Hamburg, 2007.
- [7] McCarthy F. *European cities monitor*, Cushman and Wakefield, Amsterdam, 2013.
- [8] BuzzData, *Best cities ranking and report*, *The Economist*, London, 2012.
- [9] Mislivetz F., Márkus E. *KRAFT-index, kreatív városok, fenntartható vidék. Vezetéstudomány*, Vol. 44, No. 9, 2013, pp. 2–21. (2013)
- [10] Enyedi, G., *A városnövekedés szakaszai – újragondolva. Tér és Társadalom*, 1. (25.), 5-20. (2011).
- [11] ESPON, *Mapping European territorial structures and dynamics*, November 2014, http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ScientificPlatform/ATLAS/FINAL-REPORT_ESPON_ATLAS_2013_B.pdf, (last visited 31 January 2015).
- [12] Rechnitzer J., Csizmadia Z., Grósz A. *A magyar városhálózat tudásalapú megújító képessége az ezredfordulón*, *Tér és Társadalom*, Vol. XXVIII, No. 2, 2004, pp. 117–156. (2004)
- [13] Mercer, <https://www.imercer.com/content/mobility/quality-of-living-city-rankings.html> (last visited 22. April 2016).
- [14] Keller K. L., Kotler P. *Marketing menedzsment*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.
- [15] Pate P., Younger M. *A frame of reference for strategy development*, *Long Range Planning*, Volume 11, Issue 2, pp. 6-12 Elsevier Ltd. Boston, 1978.
- [16] Barakonyi K. *Stratégiai tervezés*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.
- [17] *Best cities ranking and report*, *The Economist Intelligence Unit*, August 2014, http://pages.eiu.com/rs/eiu2/images/EIU_BestCities.pdf, (last visited 31 January 2015).
- [18] Palmer R., Richards G., Dodd D. *European cultural capital report*, August 2012, http://www.academia.edu/1989874/European_Cultural_Capital_Report_Volume_4_October_2012_, (last visited 31 January 2015).

Kulcsszavak: VSI: Város Sikerességi Index, városfejlesztés, Nagyhatású Nemzetközi Esemény, portfólió-elemzés, várospolitika

Múltbéli hálózatok

Kriszbacher Gergő

Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

kriszbacherg@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A hálózat kutatás, mint önálló tudományág még viszonylag fiatalnak, azonban mégis eléggé közkedveltnek mondható. Népszerűségét az adja, hogy több különböző tudományterületet köt egybe és fed le. Példának okáért ugyanúgy találunk kutatásokat szociológia témakörben, mint sejtbiológiában vagy éppen komplex rendszerek fizikájában. [1]

Vannak azonban olyan tudományterületek, ahol még nem alkalmazzák számottevően, mint például a történettudomány. Ennek a két területnek az összekapcsolásával és a benne rejlő lehetőségek kiaknázásával foglalkozik az én témám. A vizsgált kérdés, hogy egy már nem élő történelmi személy kapcsolati hálója hogyan ábrázolható a fellelhető információk alapján, majd

Anyag és módszer: A kapcsolatok ábrázolását gráfok segítségével valósítom meg. A személyek a gráf csúcsai, a kapcsolatok pedig az élek. Ehhez először a szükséges személyeket kell összegyűjteni. Ezek után rendszerezni kell őket és leírni vagy egy táblázatban rögzíteni az ékének közötti kapcsolatokat. Az így kapott adatok alapján elkészíthető a kapcsolati háló.

Az ábrázolás digitálisan történik, a Gephi [2] nevű ingyenes ábrázoló program segítségével. A kapott ábra alapján már tehetünk megállapításokat. Meghatározhatjuk a csomópontokat, azaz az úgynevezett hub-okat. Matematikai szempontból jellemezhetjük a hálózatot, például mennyire összetartó vagy mennyire az a legkisebb él szám, amivel két csúcsot összeköthetünk.

Az ábrázolás megkönnyítése érdekében készítettem egy online felületet, egy feldolgozó algoritmussal, ami egy excel fájlból létrehozza a megfelelő formátumot, amit a programban lehet importálni. A webes felület lehetővé teszi, a különböző személyekhez tartozó hálózatok egy helyen tárolását. Az excel fájl biztosítja a könnyű módosítást.

Eredmények, következtetés: A webes felület működőképes, így nagyobb csúcsszámmal rendelkező gráfokat is rövid időn belül lehet ábrázolni. A kapott ábrák segítségével könnyen áttekinthetővé válik egy akár 70 személyt és 360 kapcsolatot tartalmazó hálózat. Az ebből számolható matematikai tulajdonságoknak pedig igazolni vagy éppen cáfolni tudják a feltételezéseket.

Irodalomjegyzék:

[1] Barabási-Albert László. *Behálózva*. Budapest: Helikon, 2008

[1] <https://gephi.org/>

Kulcsszavak: Hálózatok, történelem, gráfok, gephi

The industrial history of the steel city of Miskolc

Mihály Renáta

University of Pécs Interdisciplinary Doctoral School

renatamihaly2@gmail.com

The emergence of industries was preceded by handicrafts, an industrial production activity performed with hands and tools. In the 13th century, craftsmen sold their products in markets, and later, weekly fairs. As from the 14th and 15th centuries, nationwide fairs also created an opportunity for the sale of products. The right to hold fairs was granted to Hungarian settlements as a privilege.

In the 16th century, 30% of the population of Miskolc pursued craft occupations, which meant more than 30 different crafts. In the 18th century, Henrik Fazola's name became associated with the iron furnace established in the territory of the royal demesne of Diósgyőr where the iron ore mined in the Bükk mountains was processed. In the 19th century, capitalist production and the manufacturing industry came into being. The 20th century saw the rise of the middle classes and an increase in the trade of the products of manufacturing industries. In the Post-World War II political system the industry and especially heavy industry aimed to meet the needs of the eastern bloc. Owing to heavy industrialisation, Miskolc emerged as an industrial centre.

The crisis of the metallurgical industry of Miskolc started in the second half of the 1980s. A recession in the steel industry and a crisis of the Comecon hit the steelworks hard. In order to avoid a local crisis, numerous plans were drafted to facilitate an alteration in product structure, and enhance development and retrogression. Despite all plans to stabilise the industry, heavy industry gradually degraded. The factories and mines of the region were closed down one after the other, and the city of heavy industry, Miskolc, found itself in a crisis.

The study of the industrial history of the city is done by studying secondary resources from various periods. Forced industrialisation during the previous political regime altered the economic structure and affected the economic role of the settlements. Following the change of the regimes, a number of initiatives were launched for the reconstruction of the industries, the exploration of which is also part of industrial history.

A set goal in both Hungary and Miskolc is to facilitate industrial development. The implementation of development policy measures encouraging economic growth has had a stimulating effect on the leading industries, which is now showing to a great extent in the targeted region. Miskolc has entered into a new life cycle by the commencement of a reindustrialisation program of the city, which is part of a nationwide development program.

Keywords: Miskolc, city, steel, industry, history

The relationship between European Union and Vietnam in Official Development Assistant for economic development

Nguyen Trinh Thanh Nguyen

Corvinus University of Budapest

thanhnguyentnu@gmail.com

The EU is one of the largest donors to Vietnam. EU ODA has greatly contributed to Vietnam economic development through eliminate poverty and enhance Vietnam economic reform process.

After 1990s, Vietnam's economy has benefited from significant EU capital (EU FDI and EU ODA) and expertise from Europe and European investors, from the EU market of over 500 million people and from the EU support to Vietnam's integration into the global economy. Hence, as a rapidly developing and fast growing ASEAN economy, Vietnam holds substantial potential for EU businesses and plays an important role in field of economic relations with EU.

This research confirms that the biggest position of EU ODA in Vietnam is on the Vietnam economic growth and its integration to global trade. In addition, ODA from EU to Vietnam is the mutual beneficial relations for both sides.

The research focuses on three core research questions, as follows:

- The first research question is: "What were Vietnam economic achievements by using EU ODA resources?"
- The second research question is: "What were the problems and causes of obstacles to effective in ODA programs funded by EU to enhance *Vietnam economic growth*?"
- The third research question is: "What are the recommendations to get directly goal of both sides in EU ODA to improve *Vietnam economy* in the future?"

There are three main views in the effect of ODA on economic growth. The first view proposes that ODA in overall has a positive effect on economic growth in recipient countries (Mimoiu and Reddy, 2010). The second view is that ODA either has no effect or in limited cases even negative effects on economic growth (Rajan and Subramainian, 2008). The third view takes a more qualified sense and points to specific circumstances that determine the impact of ODA on economic growth. Temple (2010) states that ODA and income is aggregated across developing countries, the share of ODA flows in the income of developing countries is relatively low.

This research gives the latent factors that affect effectiveness of EU ODA on Vietnam economic growth and put out specific suggestions to improve the quality and the efficiency of using EU ODA in this field.

**Irodalom és nyelvtudományi
szekció**

•

**Section for literature and
linguistics**

Imre Henszlmann's Role as a Drama Critic in Hungarian Literary History

Kapusi Angéla¹

¹University of Miskolc Doctoral School of Literary Studies

kapusi.angela@gmail.com

In Hungarian cultural studies and cultural history, Imre Henszlmann (13 October 1813, Košice – 5 December 1888, Budapest) has been known as an art historian and the father of art conservation. In the scientific community, Henszlmann is still perceived as a protector of historic monuments, as an architect and art historian, while his work in the field of literary theory and criticism, as well as the place of this work in literary history are hardly ever discussed. It must be emphasised, though, that Henszlmann's oeuvre may be divided into two categories: his work in the field of literary theory and drama criticism (in the period between 1842 and 1844) is just as significant as his contributions to fine arts, including art history, art pedagogy and architecture.

My paper investigates how literary discourse evaluates Imre Henszlmann's role and work as a drama critic. In doing so, first I study how his contemporaries reflect on Henszlmann's writings in the Hungarian literary and critical journals of the era, and I compare Henszlmann's theses with the main aspects found in contemporary drama criticism, focusing my analysis on critique that appeared specifically in 19th century newspapers and journals such as *Athenaeum*, *Életképek* and *Regélő Pesti Divatlap*. Hereupon I examine how Henszlmann's drama criticism is evaluated today in literature and what role he played in the literary canon as a drama critic.

The perception of Henszlmann's work in cultural and literary theory is ambivalent: although the novelty of his critical theories was acknowledged by his contemporaries and is still acclaimed today, his role in Hungarian literature was for long under-addressed and is not unequivocally recognised at present. The reason for this may be that while – similarly to art history – literary history acclaims Henszlmann's innovative initiatives, as well as his writings that aim at improving Hungarian cultural life and which display a versatile perspective, both disciplines perceive his work as that of an 'outsider.' This is because Henszlmann first graduated as a physician and only later did he dedicate himself to art history and literature.

References:

- [1] DÁVIDHÁZI Péter, „Isten másodszülöttje”: A magyar Shakespeare-kultusz természetrajza, Gondolat, Bp., 1989.
- [2] FENYŐ István, Valóságábrázolás és eszményítés: Irodalomkritikai gondolkodásunk fejlődése 1830-1842, Akadémiai Kiadó, Bp., 1990.
- [3] KOROMPAY H. János, A „jellemzetes” irodalom jegyében: Az 1840-es évek irodalomkritikai gondolkodása, Bp., Akadémiai, 1998.
- [4] HENSZLMANN Imre, A dráma alapelvei, RPD, 1843, 75–82, 110–116, 140–144, 172–180.
- [5] HENSZLMANN Imre, Figyelmeztetés Shakespeare' harmadik Richardjára, RPD, 1843, 643–652, 683–?, 715–722.

Keywords: the history of literary criticism, Imre Henszlmann, Shakespeare, literature

A kérést kifejező direktívumok empirikus alapú vizsgálata mozi-büfés diskurzusokból gyűjtött korpusz alapján

Madarász Eszter¹

¹PTE NYDI

eszter.madarasz@gmail.com

Bevezetés és problémafelvetés: E nyelvészeti pragmatikai kutatásban a kérést kifejező direktívumok empirikus alapú korpuszát kívánom bemutatni, melynek során a kérés különböző megnyilatkozási formáit elemzem általam megfigyelt mozi-büfés rendelőekben.

A kutatás jelentősége egyben az empirikus adatgyűjtés mibenlétében rejlik, mivel a gyűjtött korpusz a kérés illokúciós aktusát (Searle 1976, Andor 2011) kifejező módok szituációjára és paramétereire, valamint a korpusz fejlesztési módszereire is reflektál.

Anyag és módszer: A kutatás módszereit tekintve a vizsgálat a diskurzus elemzésének nyelvészeti megfigyelésére koncentrál (Brown – Yule 1983; Bach – Harnish 1979): a résztvevők kérési stratégiáira (Trosborg 1995: 188–190; Vine 2004) a szóreprezentáció, különböző szórendi variációk, valamint a redukciós folyamatok jelentőségére, továbbá az udvariasság mértékére (Brown – Levinson 1987). E szempontok megfigyelése azt a célt szolgálja, hogy feltárhassuk: milyen kéréstípusokat (vö. Blum-Kulka – Olshstein 1984; Ervin-Tripp 1976, Szili 2002) különböztethetünk meg, hogyan változik a különböző megnyilatkozási formákban a kérés intenzitása, valamint, miként érintkezik a kérések beszédaktusa a direktívumok más típusaival.

Eredmények, következtetés: A kutatás eredménye a nyers szituáció kimenetének értelmező elemzése 2000 gyűjtött megnyilatkozásban.

Következtetés: A gyűjtött korpusz az adott szituatív megnyilatkozások tekintélyes méretű példaanyaga, melynek célja a kérés típusainak feltárása.

Irodalomjegyzék:

- Andor, J. (2011) *Reflections on Speech Act Theory: An Interview with John R. Searle*. *International Review of Pragmatics*, 3: 1 – 22.
- Bach, K., Harnish, R. M. (1979) *Linguistic Communication and Speech Acts*. Mass., MIT Press. Cambridge.
- Blum-Kulka, S., Olshstein, E. (1984) *Request and Apologies*. *Applied Linguistics*, 3: 196–213.
- Brown, P., Levinson, S. C. (1987) *Politeness – Some universals in language usage*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Brown, G., Yule G., (1983) *Discourse analysis*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Searle, J. R. (1976) *A Classification of Illocutionary Acts*. *Language and Society* 5 (1): 1–23.
- Szili K. (2002) *A kérés pragmatikája a magyar nyelvben*. *Magyar Nyelvőr* 126: 12–29
- Ervin-Tripp, S. (1976) *Ott van Szibill? A direktívumok szerkezete az amerikai angolban*. In: Pléh Cs., Síklaki I., Terestyéni T. (2001): *Nyelv – Kommunikáció – Cselekvés*. Osiris Kiadó Budapest. 82–123.
- Trosborg, A. (1995) *Interlanguage Pragmatics – Requests, Complaints, Apologies*. Mouton de Gruyter, Berlin – New York.
- Vine, B. (2004) *Getting things done at work: The discourse of power in workplace interaction*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam – Philadelphia.

Kulcsszavak: pragmatika, beszédaktus, diskurzus, kérés, udvariasság

Az ember-állat metamorfózis jelenségeinek tipológiai vizsgálata az ófrancia nyelvű irodalmi álmjelenetekben

Németh Linda¹

¹ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

nemethlinda7@gmail.com

Előadásunk az ófrancia nyelvű irodalmi álmjelenetek metamorfózis jelenségeinek elemzésére vállalkozik az ember és állat kapcsolatának kontextusában. Az alakváltás jelenségét, funkcióját vizsgálva kijelenthetjük, hogy álmjeleneteink túlmutatnak a motívum megszokott viselkedési formáin. A középkorban a metamorfózis jelensége ugyanis kétféle értelmezést kapott: egyrészt az apologetikus irodalom az ördöggel kapcsolatba hozható illuzórikus jelenséggént, a teremtés által létrehozott isteni terv megcsúfolásaként értelmezi, másrészt a XII. századtól kezdődően a narratív profán irodalom annak fantasztikus vagy csodálatos elemként való beiktatását állítja középpontba.

Megállapítjuk, hogy a vizsgálatra szánt, narratív tekintetben önálló mikrostruktúrának számító nyolc álmjelenetünk metamorfózis jelenségei önálló szabályrendszert követnek. Ennek magyarázata abban áll, hogy egyfelől a jelenetek megalkotásának motivációja a narratív struktúra kiegészítését szolgálja, másfelől gyakran didaktikus célzatot követ. Az alakváltás magyarázatát célozva elsősorban a szimbólumhasználat vizsgálatára térnénk ki. Fontos leszögezni, hogy a szimbólumok referenciavilága bibliai, enciklopedikus és bestiáriumi tartalmakkal mutatnak rokonságot, értelmezésük kizárólag azok ismerete által válik világossá.

A kutatás a metamorfózis elemeinek tipológiai vizsgálatával valósul meg, amely során négy elemzési pontot tárgyalunk. Az első pontban különbséget teszünk a fizikai és szellemi értelemben vett átváltozás között (*mutatio realis* vs. *mutatio moralis*), ezt követően elemezzük a részleges vagy teljes átalakulás közötti különbséget, majd a metamorfózis jelenségek képi értelmezése következik az állatszimbólumok jelentés-értelmezésével, a szövegekben betöltött funkciójának megállapításával, végül a negyedik pontban, az alakváltás következtében kialakuló ember és állat közötti hierarchikus viszonyok felderítését végezzük.

Szürke, nagyvárosi vízió? Disztópia és utópia a kortárs norvég irodalomban

Péró Krisztina¹

¹ELTE BTK, Irodalomtudományi Doktori Iskola

pero.kriszta@gmail.com

A norvég irodalomtudós, Eirik Vassenden által adott definíció nem kizárólag a kortárs irodalom, hanem benne és vele együtt az utópiák és disztópiák jellemzésére is szolgál, hiszen ezek „olyan helyeket írnak le, amelyek nincsenek, szinte nincsenek, vagy még nem léteznek”. Ezt az állítást felhasználva többféle módon válnak értelmezhetővé az utópiák / disztópiák, amelyeket így nem kizárólag funkcionális szempontból lehet megközelíteni. A témakörhöz kapcsolódó elemzések többsége ugyanis a hasonló megoldásokkal operáló műveket olyan, minden időbeli és térbeli részletében kidolgozott ábrázolásoknak tartja, „that the author intended a contemporaneous reader to view as considerably better than the society in which the reader lived”. Így az utópikus / disztópikus megjelenítési módozatokat jellemzően egy fennálló társadalmi szervezet és/vagy politikai rendszer kritikájaként aposztrofálják.

Ezzel szemben előadásomban azt a kiindulási pontot kívánom képviselni, hogy a jellemzően egymástól elkülönítetten, számos esetben egyenesen ellentétpárként kezelt fogalmak együtt, egymás mellett és egymást erősítve jelennek meg több irodalmi műben. Ezek alapján elmondható, hogy a kortárs irodalomban főként a science-fiction műfajához köthető disztópikus alaphelyzetből az utópia kategóriájába sorolható, hívogató, de soha meg nem valósítható lehetőségek szabják meg a főszereplő és ezzel együtt az olvasó regénybeli útját is. A döntő többségében represszív, egységes, (túl)szervezett és mindent megfigyelés alatt tartó disztópikus társadalmi alaphelyzetből a létezés szabadsága, mint remény és menedék jelenthet(ne) kiutat. Ennek a szoros egymásra utaltságnak köszönhetően a disztópikus elemek és a rendszerbe kapcsolt utópia egymás létét értelmezik újra és teszik hangsúlyossá.

Maga a disztópia és az attól elválaszthatatlanul létező utópia, erőteljesen kötődnek a térhez. Ez esetünkben nem egyezik meg az irodalmi alkotásban megjelenő, pusztán kulisszaként szolgáló tájleírással, hanem a regény kifejezőeszközeinek és az olvasó értelmezési munkájának köszönhetően abból kiemelkedve Hellyé válik. Erre a jelenségre kívánok reflektálni két norvég kortárs irodalmi alkotás segítségével, amelyek szervesen illeszkednek a dán-norvég irodalomban a 18. században alkotó Ludwig Holberg munkássága óta nyomon követhető utópia-tradícióhoz. A skandináv irodalomban a 19–20. század folyamán különös jelentőségre tett szert a nagyváros és a regény, mint forma összjátéka. A Jon Bing, illetve Johan Harstad nevéhez köthető epikus alkotásokkal így nem csupán az utópia / disztópia fogalompár egymásra utaltságát kívánom bemutatni, hanem azt is, hogy a nagyváros térszerkezete hogyan nyújt rétegzett lehetőségeket e jelenségek kifejtésére.

Kulcsszavak: norvég irodalom, kortárs irodalom, utópia / disztópia, Jon Bing, Johan Harstad.

Árpád-házi Szent Erzsébet kora újkori ikonográfiája: Johannes Molanus

Szűcs Kata Ágnes¹

¹Szegedi Tudományegyetem, Irodalomtudományi Doktori Iskola

szucs.kata.agnes@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Árpád-házi Szent Erzsébet és Portugáliai Szent Erzsébet kultuszainak, és ezek egymásra kifejtett hatásának kutatását végzem. A két Erzsébet két párhuzamos életpályájú királylány volt, akik ugyanazt a karitatív, ferences eszmeiségből eredeztethető női szentséget képviselték[1]. Nevezetes csodáik között a legszembetűnőbb egyezést a rózsacsoda mutatja.

Anyag és módszer: Jelen előadásban az összehasonlítás alapját Joannes Molanus által írott 1570-es *De Picturis et imaginibus sacris* illetve ennek az 1594-ben megjelent kibővített változata a *De Historia sanctorum: Imaginum et picturarum* című munkái képezik. A 16. századi flamand teológus volt az első, aki a tridenti zsinat dekrétumait alapul véve könyvet ír a szentek ábrázolásáról[2]. Írása egy jól megkomponált gyűjteménye az addigi katolikus dogmatikai alapokon nyugvó szentek ábrázolása-irodalomnak, melyhez kétségtelenül érdekes színezetet ad egy a képek látványán nyugvó ikonográfia ismertetése.

Eredmények: A megvizsgált Molanus kiadások alapján többek között elmondható, hogy Árpád-házi Szent Erzsébetet a korabeli szakirodalom alapján három koronával kell ábrázolni, s ezt a második kiadástól kezdve Jodocus Clichtoveus Szent Erzsébet születésére írt prédikációjára történő hivatkozással támasztja alá. Clichtoveus – úgy, ahogy Molanus is – látott Szent Erzsébetről készült ábrázolásokat, ahol három korona volt az attribútum, mely ábrázolási gyakorlatot nyomon lehetett követni a németalföldi festőknél.

Magyarországon a 17. század közepétől egyre népszerűbb a saját – magyar – szentek és hősök katolikus dogmatikán túlmutató propagálása. Pázmány Pétertől Illyés Andráson át Csete Istvánig többeket foglalkoztatta a magyar szentek gondolata, s a megjelenő munkáikban a 17. századtól kezdődően helyet kap Portugáliai Szent Erzsébet is – mint a magyar szentek egyike.

Következtetés: Előadásom azt a folyamatot mutatja be, ahogyan a kora újkorban megváltozik Szent Erzsébet ikonográfiája s ezzel összhangban azt, hogy Molanus és Clichtoveus szöveghagyománya hogyan hatott a képi ábrázolások ikonográfiájára és fordítva; a szöveghagyomány az alakulóban lévő ábrázolásokra. Továbbá azt a mozzanatot emeli ki, ahogy a 17. században Portugáliai Szent Erzsébet bekerül a magyar szentek közé, még hozzá abban az időben, amikor a magyar szentek felkutatása egyfajta politikai függetlenedni vágyás végett elkezdődik.

Irodalomjegyzék:

[1] KLANICZAY, Gábor, *Az uralkodók szentsége a középkorban: magyar dinasztikus szentkultuszok és európai modellek*, Balassi, 2000. ISBN 9789635062980. 00459000

[2] FREEDBERG, David. *Johannes Molanus on Provocative Paintings. De Historia Sanctorum Imaginum et Picturarum, Book II, Chapter 42. Journal of the Warburg and Courtauld Institutes. 1971. No. XXXIV, p. 229–245. DOI 10.2307/751022*

*Kulcsszavak:*szentek ábrázolása, szent kultuszok, szentek élete, magyar szentek

Hungarian as a Second Language Teaching for Immigrant Children

Vermeki Boglárka¹

¹PTE NYDI

vermekiboglarka@yahoo.com

The question how to integrate immigrant children to one state's school system has been considered to be a great importance since the civil war started in Syria in 2012. More and more people are coming to Europe to have a better life which cannot be reached without being fluent in the language of the country of settlement.

Every European country has some kind of an educational programme for children whose first language is different than the official language of the country. The aim of these programmes is to help them to transfer to the system smoothly, to improve their marks, to have a profession and to be productive members of the society.

There are more and more immigrant children in Hungary, too. The tendency of leaving for another country is not as common as it was some years ago. In some cases they can learn Hungarian as a foreign language in small groups, but in more cases they have to sit in one class with native Hungarian children. If the school has a language group it is almost never homogeneous, but multicultural and multilingual, and acquiring a second language in a multicultural group where not only the teacher cannot speak your language but nobody can help you is also difficult sometimes. Communication between the school and the parents is decisive for effective teaching and learning but what can we do when the parents do not speak the same language as we do.

Hungary as a Member State of the European Union ought to observe the international rules of immigration. Foreign students are to be assured the same opportunities as the Hungarian students have. They have to be given Hungarian as a foreign language lessons to make them able to learn more and integrate. They ought to have the opportunity to use or study about their mother tongue and their culture at the same time they have to learn about the Hungarian culture, history, art history, public life and present. But are we ready for this?

Keywords: language teaching, education, culture, multicultural, multilingual, Hungarian as a foreign language, immigrant children

**Pszichológia és
neveléstudományi szekció**

— • —

**Section for psychology and
educational sciences**

Az atipikus tanulás helyzete, kialakításának lehetőségei, várható hatásai a korai pályaelhagyás megelőzésének, a távozók outplacementjének biztosítása érdekében a honvédségnél

Angyal Árpád Béla

NKE HTTK Hadtudományi Doktori Iskola

bela.arpad.angyal@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A HM a 2000-es évek elején munkakörelemzést hajtott végre, rendeletben [1] adta ki a beosztásokhoz kapcsolódó munkaköri követelményeket. 2003-ban megjelent a tárca első HR stratégiája. Ez, valamint a Lisszaboni LLL javaslat meghatározta a tárca át- és továbbképzési rendszerének [2] módosítását, az e-tananyagokkal támogatott blended learning típusú képzések bevezetését. A ZMNE-en távoktatási központ létesült, a csapatoknál többcélú e-tanulási környezetet építettek ki, a támogatott e-tananyagfejlesztői, tutori kurzusokon részt vett szakemberek pedig egyre több curriculumot dolgoztak ki.

Az azóta eltelt évtizedben a polgári életben alkalmazott atipikus tanulási módszerek folyamatosan fejlődtek, míg a HM fenti fejlesztései stagnáltak, megálltak, leépültek, bár a tárca 2008-as, és 2012-es HR stratégiája [3] is fennen említi ezen módszerek fontosságát. Ismeretes az MH többbezes létszámihiányát még jobban kielező, az állomány leterheltségét megterhelő külföldi missziók és a hazai határvédelem helyzete, a Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program csak papíron létező átjárhatósága a különböző életpályák között, a szolgálatból távozók rekonverziójának korlátozott lehetőségei, az önkéntes védelmi tartalékosok felkészítésének anomáliái, a katonai tanintézetekben végzetek szakbeosztásba kerülésének nehézségei, és – az életpályamoddellel emelt járandóságok ellenére - a pályaelhagyók hektikus száma. A kutatás ezek háttérében kívánja megvilágítani, a formális képzést nyújtó katonai tanintézetek lehetőségeit, elgondolásait az interaktív tudásmenedzsment kompetenciák fejlesztésével, a tudásterületek közötti kapcsolatteremtés támogatásával, a különböző forrásokból származó információk megfelelő kontextusba helyezésével kapcsolatban az IKT biztosította gondolat- és tudáscsere segítségével.

Anyag és módszer: A kutatás tárgya a katonai oktatás/képzésen belül az atipikus tanulási módszerek törvényszerűségeinek feltárása, célja a szakterületen a valóság és az egyes összefüggések megismerése, összevetése más primer kutatások eredményeivel, valamint megoldási javaslatok kidolgozása és megjelentetése egy értekezés keretén belül. A szekunder kutatás eredményei kerültek összevetésre egy 28 kérdésből álló strukturált riport megállapításaival, melyre két oktatási intézmény vezetői adtak választ.

Támogatás: A kutatáshoz Bozó Tibor ddtbk. úr, az MH AA parancsnoka, és Dr. Boldizsár Gábor ezds. úr, egyetemi docens, a NKE HTTK dékánja nyújtott támogatást.

Irodalomjegyzék:

[1] 20/2002. (IV. 10.) HM rendelet

[2] HM KÁT-HVKF 17/2003 (HK 7.) együttes intézkedése

[3] 79/2011 (VII.29.) HM utasítás

Kulcsszavak: rekonverzió, atipikus tanulási módszer, kollaboratív tanulás, e-learning 2.0, MOOC, web 2.0

A zeneoktatás új digitális eszközei

Farády Katalin¹

¹PTE "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola

fuvikati@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A számítógépek, az internet, műholdak világában élünk. A mai kor gyerekei ebben a világban nőnek fel. Napjainkban az információs és kommunikációs technológiai eszközök fejlődése olyan szintre ért el, hogy mindennapi életünk nélkülözhetetlen részeivé váltak. Az oktatás területén is az IKT-eszközök (információs és kommunikációs technológiák) már nem „csodaszerek”, hanem az oktatás számára segítséget és támogatást nyújtó alapeszközök. Szinte minden diák rendelkezik számítógéppel, és egyre többen használnak okos telefont vagy táblagépet is.

Anyag és módszer: Zenetanárként magam is megtapasztaltam, hogy ezek a változások az oktatási rendszert is változtatásra kényszerítik. A régebben használt módszerek helyére újak jönnek, és mindez magával hozza az új tanulási módokat, a tanulás új útjait. A digitális eszközök a zeneoktatásban is megjelentek. Ezek elterjedése még nem általános, de talán hamarosan módszertani eszköztárrá válhatnak.

Következtetés: Előadásomban a SmartMusic (Sheldon és mtsai., 1999, 2012) használatának hatásait mutatom be. A hangszeroktatásban is reformokra van szükség ennek megvalósításához. Az IKT-eszközökkel támogatott tanulást, tanítást segítő módszerek a gyakorlatban való érvényesítése még kezdetleges, hiszen a tanárok felkészítése a digitális technológia alkalmazására csak az utóbbi időben kezdődött el. Több az angol nyelven megjelent program, de az EarMaster Pro már magyar nyelven is elérhető. A 7. továbbfejlesztett változatánál jár az EarMaster Pro sorozat jelenleg. Jelentős segítséget nyújt a szolfézsoktatásban résztvevők számára, hallásfejlesztő és ritmusgyakorlatokkal interaktív módon, hiszen a mikrofon segítségével a tanuló visszaénekelheti vagy tapsolhatja is a helyes megoldást. Az ingyenes zeneszerző és kottaszerkesztő szoftver a MuseScore, egyik alternatívája a Finale és a Sibelius kottaszerkesztő programoknak. A különleges kották, a gitártabulatúra, az ütőhangszeres lejegyzések, a számozott basszus, valamint a gregorián írásmódok kezelését is ismeri. A kottaszerkesztő használatával a diákok improvizációs és zeneszerzési képességeit fejleszthetjük. A szoftver mögött olyan aktív közösség működik, mely például crowdsourcing formában nagyszabású projekteket – digitális kották szerkesztését – is elvégzi és közkincs-ként megosztja azokat.

Kulcsszavak: tanulás, zenetanulás, IKT-eszközök, világháló, digitális programok

Tudományos Gyűjtemény (1817-1841) és a testi nevelés**Hüber Gabriella Margit¹**¹*Pécsi Tudományegyetem „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola*huber.gabriella1986@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Témaválasztásom a téma eddigi feldolgozottságára vezethető vissza. Az egyes korok nevelésről vallott nézeteinek megismeréséhez a sajtóorgánumok gazdag – részben még feltáratlan – forrásbázisként állnak rendelkezésünkre. Kutatásom témája a *Tudományos Gyűjtemény* (1817-1841) tudományos folyóirat által közvetített nevelési relevanciák elemzése. A korabeli szerzők nagy hangsúlyt fordítottak a testi neveléssel kapcsolatos nézeteik részletezésére. Számos írás helyezte górcső alá a nevelésnek azt a sajátos feladatkörét, amely az emberi szervezet harmonikus fejlesztésével hozzájárul a személyiség kiteljesedéséhez. Jelen előadás a test nevelésével, az egészséges, ép testtel és a testi fenntartással foglalkozó írásokat mutatja be. A folyóirat szerzői többek között *Johann Heinrich Pestalozzi* (1747-1827), *Christian Gotthilf Salzmann* (1744-1811), *August Hermann Niemeyer* (1754-1828) és *John Locke* (1632-1704) elveire építettek. Locke elvei alapján a testi nevelést az erkölcsi és az értelmi nevelés feltételének tekintették.

Anyag és módszer: A kutatás alapját az általam meghatározott szempontok szerint kiválasztott másodlagos (neveléstörténeti kézikönyvek, lexikonok, bibliográfiák, repertóriumok, szakkönyvek) források mellett többségében elsődleges (hazai és nemzetközi pedagógiai és egyéb szaksajtó) források jelentik, melyek összefüggéseinek feltárására a forráskritika és a történeti forráselemzés módszerét alkalmazom. A sajtótermékekben megjelent írások elemzése, értelmezése során különösen nagy jelentősége van a forráskritikának (pl. az adott írás mennyire a közvélemény vagy éppen csak annak írójának gondolatait közvetíti).

Eredmények: Az eredményekkel kapcsolatos előfeltevéseim egy korábbi neveléstörténeti kutatásom, az *Erdélyi Múzeum* (184-1818) tudományos folyóirattal kapcsolatos vizsgálathoz köthetőek, melynek során arra a következtetésre jutottam, hogy a kor teoretikusai nagy mértékben foglalkoztak a gyermekek testi nevelésével. A neveléssel kapcsolatos rendszerezési szempontok között a szerzők hangsúlyozták a különböző testgyakorlatok elvégzését, az egészséges, ép test fontosságát. Főként a magánnevelést tárgyaló írásokban lelhetőek fel az említett gondolatok, mely a törvényi szabályozásnak is köszönhető, hiszen a köznevelés kapcsán az egészségnevelés, a testnevelés, közelebbről a „testgyakorlás” ügye 1848 után kapott csak nagyobb szerepet.

Következtetés: A felvilágosodás korában egyre nőtt azoknak a száma, akik a nevelés kérdései iránt érdeklődtek, igaz volt ez a magyar főurak, nemesek többségére is, akik gyermekeik érdekében igyekeztek e téren is minél tájékozottabbak lenni. A világi témájú irodalom is sokat foglalkozott a főnemesi ifjak házi magánnevelésének problémájával, ezen belül kitértek a testi erők fejlesztésével kapcsolatos gondolatokra és tanácsokra, melyek egyre több értekezésben jelentek meg.

Irodalomjegyzék:

[1] Csécs Teréz: *Tudományos Gyűjtemény (1817-1841) repertórium*. Palatia Nyomda és Kiadó Bt., Győr, 1998.

[2] Fehér Katalin: *A felvilágosodás pedagógiai eszméi Magyarországon*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1999.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[3] Kéri Katalin: *A lányok testi nevelése a XVIII-XIX. század fordulóján*, In: Szerk.: Baska Gabrella, Szerk.: Hegedűs Judit *Égi iskolák, földi műhelyek: Tanulmányok a 65 éves Németh András tiszteletére*. Budapest: ELTE PPK, 2015. 193-205. o.

[4] Virág Irén: *A magyar arisztokrácia neveltetésének vizsgálata a 19. század első felében a források tükrében*. *Magyar Pedagógia*, 104. évf. 1. szám, 2004. 77–93. o.

Kulcsszavak: Tudományos folyóiratok, Tudományos Gyűjtemény, testi nevelés, magán- és köznevelés

Az impliciten szerzett tudás konszolidációjának fejlődése 7 éves kortól felnőttkorig.

Juhász Dóra¹

¹*SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola*

dorcsi18@gmail.com

Az implicit (nem tudatos) tanulás kulcs szerepet játszik a motoros, kognitív, valamint bizonyos szociális készségek elsajátításában egyaránt. Az implicit tanulás fejlődésével számos kutatás foglalkozott, melyek eredményei arra utalnak, hogy az implicit tanulás 13 éves korig hatékony, a kor előrehaladtával hanyatlást mutat. Fejlődési mintázata tehát eltér a klasszikus kognitív képességek fejlődésétől. Kevésbé kutatott terület azonban ezen alapvető tanulási mechanizmus konszolidációja. Kutatásunk célja, hogy egy probabilisztikus szekvencia tanulási feladattal (Alternating Serial Reaction Time Task- ASRT) megvizsgáljuk, hogy a különböző életkorokban (7-85 év) az implicit tanulás által megszerzett tudást milyen mértékben tartjuk meg és alkalmazzuk. A vizsgálatban 308 fő vett részt, 9 életkori csoportra bontva. Eredményeink alapján elmondható, hogy minden vizsgált életkorban konszolidálódik az elsajátított tudás, és a konszolidáció mértékében nem figyelhetőek meg életkori különbségek. Az implicit tanulás egész életen át tartó fejlődésének vizsgálatára eddig csekély mértékű figyelem irányult, így jelen kutatás hiánypótló lehet ebben a témakörben is.

Kulcsszavak: konszolidáció, szekvenciatanulás, implicit tanulás, fejlődés

A látássérült nők helyzete a mai magyar társadalomban

Lendvai Lilla¹

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Pszichológiai Doktori Iskola

lendvai.lilla@ppk.elte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A fogyatékossgal élő emberek fogyatékoságuk okán számos előítélet középpontjában állnak (Csizmár, 2007). Ez nők esetében a szexizmus különböző fajtái miatt halmozott megkülönböztetés lehet. A testi fogyatékossgal élő nők a domináns kultúra szépségideáljaitól alapvetően térnek el, hiszen e testi épség kritériuma esetükben – a domináns csoport szerint – nem teljesül (Hernádi & Könczei, 2013). Ennek következtében gyakran aszexualisnak, nőietlennek és az anyaságra alkalmatlannak bélyegzik őket (Garland-Thomson, 2005).

Anyag és módszer: Kutatásunkban a félig strukturált interjúk feminista megközelítésű elemzése során célunk a komplex oksági viszonyok feltárása. Vizsgálatunkban 10 látássérült nő vett részt, képviselve a három lehetséges alcsoportot (gyengénlátó, aliglátó, vak), valamint a veleszületett és szerzett látássérüléssel élőket. A kutatás célja (Hernádi és Könczei 2013 alapján) felmérni, hogy a testi fogyatékossgal élő nők önértékelésére, kapcsolataira és női szerepeire milyen hatással van fogyatékoságuk, illetve az, ahogyan a mindennapokat átszövő szexizmussal szembesülnek. A kvalitatív kutatásban az elmélet tudományos keretét az analitikus fókusz és egy laza elméleti tudás biztosítja (Szokolszky, 2004). A kutatási kérdés a vizsgálat során folyamatosan alakul és fejlődik, fókusza pedig egyre élesebbé válik. Az interjúkat a kvalitatív tartalomelemzés módszerével elemezzük, középpontba állítva a kiemelkedő mintázatokat.

Eredmények: A folyamatban lévő kutatás során a 2016 áprilisában megkezdett adatfelvétellel párhuzamosan folyt a kategóriák kialakítása, hiszen a folyamat közbeni analízis miatt az interjú és az elmélet – így a kategorizálás is – kölcsönösen hatottak egymásra. A jelenlegi eredmények szerint a látássérült nők az iskolában és a társadalmi helyzetüket tekintve is jellemzően a perifériára szorúlnak, nőiségüket a társadalom sztereotip megközelítése miatt nem, vagy nehezen tudják megélni, gyakran aszexualisnak bélyegzik őket, az anyaságra való alkalmasságukat pedig a domináns csoport tagjai gyakran megkérdőjelezzik.

Következtetés: Az eredmények alapján lehetőségünk van annak pontos feltárására, hogy a mikro- és makrokörnyezet jellemzői – mint például a paternalisztikus attitűdök (Fiske és Mtsai, 2002) – miképpen hatnak a látássérült nők önértékelésére, szexualitásuk megélésére, és a szépségideálokról alkotott elképzeléseikre, miközben képet kaphatunk arról is, miként viszonyulnak saját testükhöz, valamint a nőiség különféle reprezentációihoz és attribútumaihoz.

Támogatás: A konferencián való megjelenés az ELTE Tehetséggondozási Tanács támogatásával valósulhatott meg.

Irodalomjegyzék:

[1] Csizmár, K.: *A hallás-, mozgás- és látássérültekkel szembeni diszkrimináció és elutasítás vizsgálata*. In Á. Münnich (szerk.), *Gyakorlati megfontolások és kutatási tapasztalatok a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásához*. Didakt Kiadó, Debrecen, 2007.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[2] Fiske, S. T., Cuddy, A. J., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: competence and warmth respectively follow from perceived status and competition. *Journal of personality and social psychology*, 82(6), 878.

[3] Garland-Thomson, R. (2005). *Feminist disability studies*. *Signs*, 30(2), 1557-1587.

[4] Hernádi, I., & Könczei, Gy. (2013). Szexualitás, anyaság, fogyatékos női testek: A feminista fogyatékoságtudomány első hazai kutatási eredményei. *Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris eFolyóirat*, 3(2), 17-34.

[5] Szokolszky, Ágnes: *Kutatómunka a pszichológiában. Metodológia, módszerek, gyakorlat*. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.

Kulcsszavak: látássérült nők, nőiség, szexizmus, fogyatékos személyek

A tanulási zavarok figyelembevételének lehetőségei a szakképzési centrumokban

Pap Anna¹

¹*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola*

anna.pap24@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Andragógusként és gyógypedagógusként elkötelezett vagyok a felnőttképzés támogató funkciója, a tanulás területén megjelenő hátrányok csökkentése iránt. A tanulási korlátok három fokozata, a tanulási nehézség, a tanulási zavar és a tanulásban akadályozottság a tanulók jelentős arányát érinti. (Illyés, 1987 [1]; Vassné, 1988 [2]; Fazekasné, 2011 [3]; Sós, 2011 [4]; Gerebenné, 2012 [5]; Gyarmathy, 2014 [6]) Az érintettek nagy része a valamilyen formában felnőttképzés területén folytatja tanulmányait, így a felnőttképzésnek kezelnie kell azokat a speciális igényeket, melyekkel a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek az oktatás világába lépnek (vissza). Képzésük, tanulásuk támogatása gazdasági-társadalmi előnyökkel is jár, hiszen ezáltal segíthetjük munkába állásukat. A gyógypedagógia széleskörű ismereteket nyújt a tanulási zavarok köréről, de jelenleg még csak kevesen foglalkoznak a felnőttkori tanulásra történő adaptálásával, a szak- és felnőttképzés felkészültségével.

A tanulási gyengeség problémát okozó tanulási és szociális viselkedés, az iskolai munka eredménytelensége. Megelőző intézkedésekkel, kompenzáló neveléssel, fejlesztő oktatással, az oktatás szervezeti-metodikai változtatásával kedvezően befolyásolható, akár meg is szüntethető a jelenség. A tanulási zavar tünetei a tanulás egyes részterületein jelennek meg (írás, olvasás, helyesírás, számolás), más területeken jó eredményeket produkál az érintett. Fejlesztő foglalkozások szükségesek az eredményes haladáshoz. A tanulásban akadályozottság átfogó, súlyos, tartós, a tanulás minden területén jelentkező probléma, mely során hosszantartó fejlesztés, terápiás eljárás szükséges. (Mesterházi, 1998) [7]

A szakképzés területén 2015-ben is egy olyan változás zajlott le, melynek célja a gazdaság és munkaerőpiac igényeinek közelítése az oktatás világához. 44 szakképzési centrum alakult, melyek szakképző iskolákat és szakközépiskolákat fognak össze, szakmai irányításuk mellett pedig a fenntartásuk is a Nemzetgazdasági Minisztérium hatáskörébe került. (120/2015 Korm. rendelet [8]; 146/2015. Korm. rendelet [9])

Következtetés: Doktori kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a tanulási zavarokkal küzdő (fiatal) felnőtt tanulók helyzetét a szakképzési centrumokban, feltérképezem, hogy milyen módszertárral, eszközrendszerrel, szolgáltatásokkal, jó gyakorlatokkal segítik tanulásukat. Kutatási eredményeim alapján komplex andragógia módszertani javaslatcsomagot dolgozok ki, amely segítheti a tanulási zavarokkal küzdő felnőttek eredményes tanulását, figyelembe veszi speciális szükségleteiket.

Támogatás: A konferencia részvételt az ELTE Tehetséggondozási Tanácsa támogatta.

Irodalomjegyzék:

[1] Illyés Sándor (szerk., 1987): *Gyógypedagógiai alapismeretek*, Tankönyvkiadó, Budapest.

[2] Vassné Kovács Emőke (szerk., 1988): *Szemelvények a dyslexia köréből*, Tankönyvkiadó, Budapest

[3] Fazekasné Gönczi Rita (2011): *Diszkalkulia – terminológiaváltás, a diagnosztika forradalma, a terápia megújulása*, In: Papp Gabriella (szerk.): *A diagnózistól a foglalkoztatási rehabilitációig*, ELTE-BGGYK, ELTE Eötvös Kiadó, 197-224.

[4] Sósné Pintye Mária (2011): *Diszlexia útmutató felnőtteknek az élethosszig tartó tanulás jegyében*, In: *Gyógypedagógiai Szemle*, 3-4. szám.

URL: http://www.prae.hu/prae/gyosze.php?menu_id=102&jid=37&jaid=550, Utolsó letöltés: 2012. február 29.

[5] Gerebenné Várbíró Katalin (1995): *A tanulási zavar jelenségkörének gyógypedagógiai pszichológiai értelmezése*, In: Zászkaliczky Péter (szerk.): *"...Önmagában véve senki sem..."*, 216-245. o.

[6] Gyarmathy Éva (2013): *Diszlexia a digitális korszakban*, Műszaki Kiadó, Budapest

[7] Mesterházi Zsuzsa (1998): *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése*, Bárczi Gusztáv gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest

[8] 120/2015 (V. 21.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképzési feladatot ellátó köznevelési intézmények fenntartóváltásával összefüggő intézkedésekről

[9] 146/2015. (VI. 12.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképző intézmények átadásáról, valamint egyes kormányrendeleteknek a szakképzés intézményrendszerének átalakításával összefüggő módosításáról

Kulcsszavak: tanulási nehézség, tanulási zavar, tanulásban akadályozottság, szakképzés, szakképzési centrum

Analysis of risky decision making errors and their cognitive and affective background in a sequential gambling game

Ruzsa Gábor¹, Uatkán Ajna²

¹Eötvös Loránd University of Sciences, Institute of Psychology, Psychology Doctoral School

ruzsagab@gmail.com

Objective: Cognitive biases and affective influences in risky decision making have been researched extensively in various paradigms of cognitive, affective and social psychology (1), (2), (3). Our research has targeted this topic within a classical field of behavioral economics: decision making with respect to uncertain monetary outcomes. Our main question was what kind of errors and anomalies are observable in risky human decisions as compared to the normative behavior prescribed by economic rationality, and how these errors are related to cognitive biases and/or affective influences.

Methods: Participants in our computer-simulated experiment were required to make decisions repeatedly (100 times) about what proportion of their financial wealth to put at stake in a gamble. The probability of winning vs. losing in the gamble changed every 10 turns and it was directly not known to the participants although it could be estimated empirically on the basis of observed prior outcomes. Besides registering participants' stakes in each turn, we surveyed them at regular intervals on their perceived probability of winning vs. losing. Additionally, to assess multiple personality traits possibly involved in risky decision making, participants were administered Cloninger's Temperament and Character Inventory (4).

Analyses: Participants' deviations from the normative strategy, which was derived as the solution to a standard expected utility maximization problem, were classified on two dimensions into eight categories. We constructed a standardized measure for the extent to which each of the eight categories of errors were exhibited by participants' decision sequences, and we defined empirical clusters based on participants' error profiles. These clusters were in turn correlated with Cloninger's temperament scales.

Results: The statistical analysis yielded five clusters of observed behavior. "Rational" subjects' behavior was closest to the normative strategy. "Cautious" subjects exhibited average degrees of cognitive-related decision mistakes and were disinclined to take impulsive gambles. "Stubborn" subjects were particularly prone to stick to maladaptive courses of action in spite of repeated negative outcomes, which was presumably due to strong affective influences. Subjects classified as "Gamblers" made typical errors attributable to a cognitive bias called gamblers' fallacy. "Stubborn gamblers" constituted the most maladaptive cluster, combining "Stubborn" subjects' rigidity with "Gamblers" cognitive biases. We have found weak association between behavioral clusters and temperament traits.

Conclusion: Cognitive and affective characteristics seem to play distinctive roles in humans' risky decision making and they tend to cause individuals to deviate in different ways from the rational behavior prescribed by economic theory.

References:

[1] Kuhnen, C. M., Knutson, B. (2011). *The Influence of Affect on Beliefs, Preferences, and Financial Decisions. Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 46(3), 605-626.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[2] Loewenstein, G. F., Weber, E. U., Hsee, C. K., Welch, N. (2001). *Risk as Feelings*. *Psychological Bulletin*, 127, 267-286.

[3] Caplin, A., Leahy, J. (2001). *Psychological Expected Utility Theory and Anticipatory Feelings*. *Quarterly Journal of Economics*, 116, 55-79.

[4] Cloninger, R. (1994). *The temperament and character inventory (TCI): A guide to its development and use*. St. Louis, MO: Center for Psychobiology of Personality, Washington University.

Keywords: Risky decision making, Affective influence, Cognitive bias, Sequential gambling, Cluster analysis

„Két lélek, egy gondolat.” Kodály öröksége Forrai Katalin és Kokas Klára értelmezésében

Szabó Hajnalka¹

¹*Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar*

szabo.hajnalka.1992@gmail.com

Felsőfokú tanulmányaim megkezdését követően rövid időn belül megismerkedtem, először a hagyományos, Forrai Katalin által kidolgozott óvodai zenepedagógiai módszerrel, majd a Kokas Klára által létrehozott alternatív zenepedagógiai koncepcióval. Kokas Klára koncepciójának szélsőséges pozitív és negatív megítélése miatt tűztem ki célul azt, hogy összehasonlítom a két Kodály-tanítvány módszereit tartalmazó legfontosabb dokumentumokat és elemzem módszereiket a kodályi alapelvek mentén. A kutatás során kiemelten fontos volt számomra az objektív szemléletmód, ezzel is törekedve a két módszer hiteles, szélsőségmentes bemutatására. A Forrai és Kokas koncepciók alkotóelemekre bontásával megismertem a célkitűzésüket, egyezőségeiket és különbségeiket, mely lehetővé tette az igazán részletes összevetést és módszertani, szemléletmódbeli ütköztetést, valamint a képszerű, táblázatos összefoglalást.

Kutatásom során Forrai Katalin: *Ének az óvodában* és Kokas Klára: *Öröm, bűvös égi szikra* című műveit elemeztem az általam felállított műfaji és módszertani szempontrendszer alapján. A módszer- és dokumentumelemzést kiegészítette továbbá egy Kokas-pedagógussal felvett strukturált mélyinterjú és annak elemzése. A dokumentum- és strukturált mélyinterjú elemzését kvalitatív és kvantitatív módszerekkel végeztem.

Hipotézisem alapján úgy gondolom, hogy a két módszer alap gondolatai nagyon hasonlóak, a módszer sajátosságaihoz alkalmazkodva integrálták a kodályi alapelveket és csupán megvalósításukban mutatnak eltérést. A részletes dokumentumelemzés és az elemzett mélyinterjú alátámasztották feltételezésemet és visszaigazolták hipotézisem hitelességét.

Mindezek alapján arra a következtetésre jutottam, hogy Kokas Klára koncepciójának szélsőséges megítélése nem fakadhat a módszer alapelveiből, alap gondolataiból, hiszen azok ha kisebb eltérésekkel, kibővítésekkel is, de összecsengenek Forrai Katalin és ezáltal Kodály Zoltán alapelveivel, mely rávilágít a két módszer azonos célkitűzésére, a gyermek és a zene összekapcsolására. A két koncepció „közös töről fakadását” bemutató összehasonlítás reményeim szerint sikeresen megnyitja majd az utat a két irányzat képviselői között, elősegítve a szakmai együttműködést és együttgondolkodást.

Kulcsszavak: óvoda, zenepedagógia, Kodály Zoltán, Forrai Katalin, Kokas Klára

Van Gennep és az „átmeneti rítusok”-a mai evolúciós és kognitív vallás-elméletek fényében

Szabó Lajos¹

¹Szerzől PTE-BTK Pszichológia Doktori Iskola

szabo.lajos04@gmail.com

1. Bevezetés, problémafelvetés

Az előadás célja Arnold Van Gennep eredetileg 1909-ban közzétett, később nagy hatásúvá váló elméletének újraértékelése. Van Gennep szerint a vallásos rítusok egy jelentős csoportja jól kimutathatóan egy ismétlődő, általános alapstruktúra köré szerveződik. Az ilyen, az „elválasztás- liminalitás – befogadás” fázisai szerint tagolható rítusok az „átmeneti rítusok” Van Gennep leírását az átmeneti rítusokról egy, a mai tudományos kritériumok érvényesítését is megengedő elméleti modellként fogom elemezni. Ennek megfelelően Van Gennep elméletét több szempontból is értékelem, például: - magyarázatait mely pontokon korlátozzák a saját kora tudományosságának korlátai; - elmélete hogyan összeegyeztethető az újabb, mai elméleti modellekkel.

2. Elméleti keretek

Van Gennep modelljének az egyik leginkább korszerű eleme az összehasonlító vizsgálati módszer és a globális perspektíva alkalmazása. Az átmeneti rítusok egyik legjelentősebb sajátossága, hogy minden kultúrában és vallásban univerzálisan kimutathatóak. Így az „emberi viselkedés” olyan általános, faj-specifikus jellegű elemének tekintetők, amelyek az evolúciós eredete is elméleti magyarázatokat igényel.

Emiatt az átmeneti rítusok jelensége a kulturális antropológia, mint diszciplína hagyományos keretein túl, tágabb elméleti perspektívában is vizsgálható.

3. Hipotézisek bemutatása

A fent vázolt elméleti kereteken belül, Van Gennep eredeti modelljét három mai, modern elméleti területtel próbálom összekötni. Az itt javasolt hipotézisek mindegyike az evolúciós indíttatású viselkedéstudományok területéhez (például evolúciós pszichológia, evolúciós antropológia) kapcsolható:

- 1. A kulturális viselkedésre vonatkozó csoport-szelekciós hipotézisek: - A csoport szintű evolúciós folyamatok feltétele a csoportok közötti tartós izoláció kialakulása. Mindez elméleti keretet nyújthat az átmeneti rítusok evolúciós eredetének fentebb tárgyalt problémájának magyarázatára is.

- 2. Kognitív irányultságú hipotézisek: - A kognitív vallás-elméletek szerint az elme veleszületett jellegű diszpozíciókkal rendelkezik a vallásos képzetek bizonyos sajátosságai iránt. Az átmeneti rítusokra vonatkozóan kognitív magyarázatokat mutatok be a kritikus életszakaszokhoz kapcsolódó rituális viselkedési szabályok elterjedésének okaira vonatkozóan.

- 3. Miért jelennek meg az egyéni, biológiai élettörténeti folyamatok a rituális viselkedésben: - Az átmeneti rítusok az egyéni életút néhány biológiailag is azonosítható kritikus pontjához kapcsolódnak (éretté válás, házasság, szülés, halál). Van Gennep nyitva hagyta azt a kérdést, hogy ezek a biológiai események miért válnak a vallásos rítusok és a csoportos szociális viselkedés elemeivé. Ennek megválaszolására az evolúciós antropológia területéről származó hipotézisek alkalmazása útján tesztek kísérletet.

Kulcsszavak: Átmeneti Rítusok, Arnold Van Gennep, Kognitív vallás-elméletek, Evolúciós vallás-elméletek

Therapeutic Impacts of Mandala Drawing on Mental Disorders: Implications of a Creative Workshop

Takács Hilda¹, Endre Szilvia²

¹ PTE BTK Pszichológia Doktori Iskola, Személyiség- és Egészségpszichológia Program

² PTE BTK Pszichológia Doktori Iskola, Személyiség- és Egészségpszichológia Program

takacsh8@gmail.com

A series of mandala drawing sessions have been held and integrated in the treatment of persons with mental disorders in the Community Psychiatric Institute of Pécs. The activities have been included in the schedule of a Creative Workshop held two times a week. The participating patients could experience the healing power of the ancient mystic symbol which according to C. G. Jung represents the “totality of the self” [1], a sense of wholeness that is anchored in the centre [2].

At the workshop an emphasis is placed on the process of creation through which emotions can be experienced, tension can appease and a sort of order is procreated out of the disorder. During the first occasions a template is used which enables the participants to learn about the symmetrical structure of the mandala symbol. A crucial advancement is achieved when own mandalas are designed reflecting all the reachable potentials of the individual. The present paper gives an insight to the therapeutic effects of mandala drawing through the artworks of two schizophrenic patients.

With the introduction of the cases a sequence mandala drawings is showed in which the evolution of the works is pointed out and analyzed. The alterations in the mandalas are found to be linked to the changes of the complex psycho-social rehabilitations of the patients. Presenting the results together with a review on the latest literature on the theme new directives are formulated in mandala art therapy.

References:

[1] Jung, C. G. (1973). *Mandala Symbolism*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

[2] Jacobi, J. (2009). *C. G. Jung Pszichológiája*. Budapest: Animus.

Keywords: mandala drawing, wholeness, mental disorder

**Műszaki tudományok
szekció**

— • —

**Section for engineering
sciences**

A közúti közlekedésben kialakuló szűk keresztmetszetek következményeinek prognózisa közlekedésszimulációs modell felépítésével

Döbrentei Balázs¹

¹Széchenyi István Egyetem, Közlekedési Tanszék

dobrentei.balazs@sze.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A jelenkor meghatározó eleme lett a helyváltoztatási igény, a közlekedés. A közlekedési igények rohamos növekedését az infrastruktúra nem minden esetben tudja követni, aminek következtében forgalmi torlódások alakulhatnak ki. A forgalmi torlódások kialakulásának valószínűségét, valamint mértékét tovább növelhetik útfelbontások, különféle zavarállapotok, de nem szabad megfeledkezni a havária helyzetekről sem. A különféle szűk keresztmetszetek kialakulásának a közúti forgalomra gyakorolt hatását előrebecsülni nem egyszerű feladat, viszont nem lehetetlen, mivel a felhasználók számára rendelkezésre állnak különféle közlekedéstervezésre specializálódott számítógépes szoftverek. Egy ilyen közlekedési modell alkalmazása nagy mértékben elősegítené a városüzemeltetők mindennapjait, és a beavatkozások tervezési menetét a várható következmények ismeretében.

Anyag és módszer: Kutatási munkámban Győr városára készítettem el egy közlekedésszimulációs modellt. Az utóbbi fél évben több nagyobb volumenű infrastrukturális beavatkozás történt a megyeszékhelyen, és a forgalomra gyakorolt negatív hatásukat fokozta, hogy egyes esetekben a beavatkozások egy időben zajlottak a jelentős forgalmat lebonyolító főútvonalakon. Úgy vélem, hogy az ilyen, és ehhez hasonló esetek várható következményeit előre lehetne becsülni, sőt időben bevezetett (előre megtervezett) intézkedésekkel csökkenteni lehetne a beavatkozások negatív hatásait. A győri közlekedési modellem elkészítéséhez a német PTV cég Visum közlekedésszimulációs szoftverét használtam fel [3].

Eredmények: A cikkben bemutatom Győr városára készített modell felépítésének a lépéseit, nehézségeit [1],[2]. Részletezem, hogy mely infrastruktúra adatok beállítása volt lényeges a valóságot minél jobban megközelítő környezet megteremtéséhez. Ez alatt nem csak a haladási sebességet, kapacitást értem, hanem a különféle ellenállásokat is. Lényeges fázis a forgalmi körzetek meghatározása, ezek szempontjai, valamint a valóságos forgalom szimulálásához szükséges ráterhelési metódus kiválasztása, és beállítása. A cikkben összehasonlításként többféle szimulációt mutatok be.

Következtetés: A szimulációk eredménye alapján előre becsülhetők a havária esetek, vagy a beavatkozások várható következménye. A rendelkezésre álló új információkból a városüzemeltetés döntéseket hozhat, gondolok itt arra, hogy egy útfelbontás tervein még időben módosításokat kezdeményezhet, ha a szimuláció alapján komoly fennakadások bekövetkezése várható.

Irodalomjegyzék:

[1] Dr. Horváth Balázs (2013) *Közforgalmú közlekedési rendszerek modellezésének kérdései az utazási igények oldaláról. Habilitáció, Széchenyi István Egyetem, Műszaki Tudományi Kar*

[2] Varga István, Csikós Alfréd, Bokor József (2012) *A közúti járműforgalom modellezése és többkritériumú optimalizáláson alapuló irányítása társadalmi és gazdasági hatékonyság figyelembevételével. Közlekedéstudományi Szemle, 2012/3 p5-10.*

[3] PTV AG (2015) *Visum 15- User's Manual, Karlsruhe*

Kulcsszavak: Forgalmi modellezés, torlódások, szimuláció, közlekedéstervezés, szűk keresztmetszet

Gyertyán (*Carpinus betulus* L.) faanyag acetilezése a szilárdság és tartósság javításának céljából

Fodor Fanni¹, Németh Róbert¹

¹Nyugat-magyarországi Egyetem, Simonyi Károly Kar, Faanyagtudományi Intézet

fanni.fodor@student.nyme.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A természetes faanyag kiváló nyersanyag, hiszen fenntartható módon termelhető, esztétikus és változatos fajai ismeretesek, és alacsony sűrűsége mellett relatíve nagy szilárdságú. Felhasználhatóságát korlátozza, hogy természetes állapotában érzékeny a nedvességváltozásra, az időjárásra és a biológiai károsítókra. Hazai fafajaink tulajdonságait céltartan javíthatjuk famodifikációval. A modifikált faanyag semlegesítése az életciklusa végén nem hordoz több veszélyt és nem drágább, mint a természetes faanyag esetén. Ennek egyik módja az acetilezés, mely során a kémiai reagens (ecetsavanhidrid) kovalens kötést hoz létre a fában lévő hidrophil OH csoportokkal, ezáltal csökken a nedvességfelvétel. Ez alapvetően nem változtatja meg a faanyag természetes jellegét, hiszen acetilcsoportok a természetes faanyagban is jelen vannak.

Doktori munkám során a gyertyán (*Carpinusbetulus* L.) faanyag acetilezésével kísérletezem a kedvezőbb tulajdonságok elérése érdekében. Választott fafajom kiváló szilárdságáról, keménységéről és kopásállóságáról ismert, azonban alacsony tartóssága és mérettartóssága miatt nagyrészt tűzifának használják, így nem érvényesülhetnek kedvező tulajdonságai. Az acetilezési folyamat optimalizálásával új termékcsoporthok kifejlesztését tűztük ki célul, mellyel szélesíthetjük a fafaj felhasználási területeit.

Anyag és módszer: A szélezett gyertyán fűrészárut egy magyarországi fűrészüzemből rendeltük. Az acetilezést ipari körülmények között végeztük, az Accsys Technologies üzemében (Arnhem, Hollandia). A vizsgálatokat európai szabványok (EN) szerint végeztük el.

Eredmények: A kezelés hatására átlagosan 15%-kal növekedett a kezelt faanyagmennyiség tömege. Az egyensúlyi nedvességtartalom 11,5%-ról 4,5 %-ra csökkent, és 80% fölötti dimenzióstabilitást értünk el. Három különböző gombafajjal szembeni ellenálló képességet is vizsgáltuk, ahol az acetilezett gyertyán 20-40% helyett 1% alatti tömegcsökkenést ért el. A hajlítoszilárdság száraz illetve nedves próbatestek esetében 20% illetve 93%-kal növekedett az acetilezés hatására.

Következtetés: Vizsgálataink alapján elmondható, hogy a gyertyán faanyaga alkalmas arra, hogy acetilezéssel jelentősen javítsuk anyagjellemzőit. Ekkor a hidrophil OH csoportok egy részét lekötöttük, ami azt eredményezte, hogy egy alacsonyabb nedvességtartalmú, sűrűbb, keményebb faanyagot kaptunk. A kezelések eredményeként elég életfeltételt a fakárosító gombafajoknak, hogy megtelepedjenek az acetilezett faanyagon. A jövőben további vizsgálatokat tervezünk végrehajtani ebben a témában.

Támogatás: köszönjük a Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola támogatását.

Kulcsszavak: faanyag, szilárdság, modifikáció, gyertyán, acetilezés

Nemlineáris áramköri elemnumerikus vizsgálata

Hajdu Flóra¹

¹Széchenyi István Egyetem, Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola

hajdfl@sze.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A számítógépes szimulációk megjelenése lehetővé tette nemlineáris rendszerek széleskörű vizsgálatát akár a munkapont környezetén kívül is. A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a modellben szereplő paraméterektől hogyan függ a rendszer viselkedése.

Anyag és módszer: Alagút diódák, azok áramköri modelljei és a szimulációk irodalmának áttekintése. Nemlineáris rendszerek néhány vizsgálati módszereinek áttekintése. Egyszerű alagút-dióda áramkör modellezése. A dióda karakterisztika modellbe való beépítése Spline görbe segítségével. Kezdeti értékfeladatok vizsgálata az idő tartományban Matlab, Maple és Simulink segítségével. Időfüggő és fázistér diagramok felrajzolására szolgáló módszerek, scriptek kifejlesztése. Paraméterek hatásának vizsgálata időfüggő és fázistér diagramok alapján.

Eredmények: A felépített script segítségével numerikusan vizsgálhatóak a jelenségek a munkapont tartományán kívül is. A paraméterek hatásának vizsgálata során megtudtuk, hogy egyes paraméterek hogyan hatnak az egyensúlyi pontok darabszámára és elhelyezkedésére, valamint az egyensúlyi állapot elérésének idejére különböző kezdeti feltételek esetén. A paraméterek hatásának az egyensúlyi pontok darabszámára gyakorolt hatásának a vizsgálata bifurkációs diagramok alapján is megtörtént.

Következtetés: A vizsgálatokból kiderült, hogy egyes paraméterek (pl. tápfeszültség, ellenállás) befolyásolják az egyensúlyi pontok darabszámát és elhelyezkedését is, míg más paraméterek (pl. kapacitás, induktivitás) pedig csak az egyensúlyi állapot elérésének idejére és a vonzási halmazra vannak hatással. További feladatok a vizsgálatok kiterjesztése a frekvenciatartományra (frekvencia-spektrum analízis), valamint egyéb nemlineáris áramköri elemekre és rendszerekre.

Kulcsszavak: nemlineáris, rendszervizsgálat, paraméterek, alagút dióda

The Study of Chromate Conversion Coating on Space Metallic Hardware

Pál Bárczy¹, Kalaivanan Thirupathi², Béla Márton Somosvári³

¹ Professor Emeritus, Department of Polymer Technology, University of Miskolc , Hungary.

² Antal Kerpely Doctoral School of Materials Science and Technology, University of Miskolc, Hungary

³ Project scientist, Matmod Ltd., Miskolc , Hungary

kalaivanan01@gmail.com

Objective: Chromate conversion coating is one of the most effective ways of protecting surface of aluminium alloy materials from environment. In recent years studies on hexavalent chromium proved that it is most toxic, carcinogenic and hazardous to human health. So use of hexavalent chromium has been banned by various directives from the European Union [1]. Therefore, there is a great need for a suitable environmentalfriendly coating for industries.

Methods: In recent years, many researchers and aviation industries suggested that Cr(III) coating would be the most suitable alternative for the traditional Cr(VI) coating, on account of less toxic and environment friendly nature of Cr(III). This research work includes various experimental works to evaluate the effectiveness of Cr(III)coating in protecting aluminium alloys over corrosive environment. In addition to this, characteristics of formation mechanism and layer structure ofCr(III) coatings on space metallic hardware's has been analysed to provide optimal layer substrate for effectiveCr(III)coating.

Results: Detailed report about layer substrate of trivalent chromate coating over aluminium alloy

Conclusion: The variation in corrosion inhibition nature of trivalent chromate coating on the surface of aluminium alloys.

Acknowledgements: MatMod Ltd.,Miskolc , Hungary

References:

[1] Official Journal of the European Union, "Restriction of the use of certain hazardous substance in Electrical and Electronic equipments," 2003.

Keywords: Trivalent chromium, Chemical conversion coating, Salt spray test.

Balesetek elemzésének hatása a biztonsági öv viselési hajlandóságra

Kiss Diána¹

¹Széchenyi István Egyetem, Közlekedési Tanszék

kdiana@sze.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Az Európai Unió Fehér Könyveiben meghatározott cél eléréséhez – miszerint a közlekedési balesetben elhunytak számát 2020-ra 50%-kal csökkenteni kell - valamint a Közlekedésbiztonsági Akcióprogramban meghatározott elemek fejlesztéséhez minden területet ki kell használni. A három fő „gyilkos”-nak az ittasan vezetést, a gyorshajtást, és a biztonsági öv viselésének elmulasztását jelölik meg. Kutatásom során a hazai „B” kategóriás gépjárművezető-képzést vizsgálom, mely részeredményét itt mutatom be.

Anyag és módszer: A hazai B kategóriás gépjárművezető-képzés egyfázisú, és elvégzéséhez három fő kritériumnak kell megfelelni. Az első lépcső az elméleti oktatás, mely vizsgával zárul, ezt követően kerül sor a gyakorlati oktatásra, amely szintén (ma már csak egy) vizsgával ér véget. Az elmélet során három tárgyat hallgatnak a tanulók. A közlekedési alapismeretek óra keretein belül az NKH tanterve szerint sort kellene keríteni legalább egy baleset elemzésére. Kutatásom során különböző autósiskolák segítségével felmérést készítek arról, hogy a biztonsági öv viselési hajlandóságot felmérjem a fiatalok körében. Majd megállapítom, hogy egy balesetet átélt személy beszámolója, és videók elemzésének hatására változik-e a hajlandóság.

Eredmények: Az előtte-utána vizsgálat rámutat arra, mekkora jelentősége van a balesetek elemzésének, lehetőséget nyújtva a magatartásminta megváltoztatására.

Következtetés: A jelenleg is folyamatban lévő kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a balesetek elemzése nagyban befolyásolja a fiatalok véleményét a biztonsági öv viselésre vonatkozóan. A területen feltárt és feltárandó hiányosságokat tovább kell kutatni, így elsősorban emberéleteket megmentve, másrészt az Európai Unió követelményeinek eleget téve változtassunk a képzési rendszeren.

Kulcsszavak: Gépjárművezető-képzés, fiatalok baleseti kockázata, balesetelemzés hatása

Drónok alkalmazása baleseti és katasztrófahelyzeti hulladékkezelésben

Kiss Leizer Géza Károly¹

¹Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola

kissleizer@t-online.hu

A vasútüzem és a közúti közlekedés során nagy mennyiségű veszélyes anyag szállítása történik, nagyrészt tartálykocsikban. A közlekedéshez kapcsolódó, főként balesetek, katasztrófák során szállított veszélyes anyagokból keletkező hulladékok biztonságtechnikai kérdéseire vonatkozó kutatások és konkrét egyértelmű előírások mielőbbi megteremtése szükséges a vasúti pályák, állomások, közutak környezetének biztonsága érdekében. Ennek segítésére javasoljuk a veszélyes szállítmányok rádiófrekvenciás azonosítását, drónok alkalmazásával.

A balesetek, katasztrófák során sokszor kerül olyan helyzetbe a szállító eszköz, hogy kivihetetlen a felületén lévő táblára elhelyezett veszélyességi bárcák, egyéb információk leolvasása. Ennek felderítését elvégezheti egy megfelelően felkészített drón. A kiömlő veszélyes áru azonnali azonosítása és a kinyert információk továbbítása a járművekbe beépített RFID chip leolvasásával, egy a helyszínre legelőször kiérő drón segítségével történhet.

Kulcsszavak: balesetek, katasztrófák, hulladékkezelés, rádiófrekvenciás azonosítás, drón

Mechanical Testing of Natural Fiber Reinforced Biocomposit based on Jute Fibre and PLA for architectural purpose

Nagy Máté, U Nagy Gábor, Dr. Csóka Levente

*Nyugat-Magyarországi Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar
Cziráki József Faanyagtudomány és Technológiák Doktori Iskola*

nagymdesign@gmail.com

Introduction: Present study discusses the mechanical properties of a biocomposite based on Polylactic acid (PLA) relating to its possible architectural applications. The material observed is jute textile placed on cellulose nanocrystal (CNC) reinforced PLA matrix, therefore it is a natural fiber reinforced (NFRP) biocomposite. PLA is a bioplastic made of starch, its raw materials are renewable and at the end of its life-cycle reusable or biodegradable, so we can consider as sustainable material. Use of cellulose nanocrystal as a reinforcing phase of a composite is still without example, so we have no experience about its effect to the stiffness of the whole composite. Use of NFRP composites in the industry, for example interior pavement in vehicles, is common, but applications as a force bearing structure is still remains to be seen.

Methods: To enable the recognition of the mechanical properties tensile test, three point bending flexural test and Charpy impact test was executed. To study the structural role of each components we made impactors with three different layer system. Some of the sample was impregnated with PDDA solution to observe the effect of the coupling agent on the fiber-matrix interaction. Following the tests, we took microscopic pictures of the damaged surface of the impactors in order that drawing conclusions for the failure process.

Conclusion: NFRP composite observed is capable for construction of low material-use, mechanically optimized structures, for instance tape-shells or grid-shells. Thus are constructed out of pre-manufactured parts and use out the material's ability of flexible shape changing. This structures takes their permanent for under their own weight and can be reinforced by envelop sheets or stretcher chords. Through the application of guided-movement capable tapes, one can construct pre-assembled deployable structure.

As out of a hardened textile one can also fix origami based applications in form of a rigid or semi-rigid structure. This solution works in the scale of building industry and furniture design as well.

Keywords: biocomposite, PLA, Jute fiber, material science, architecture

Utánkapcsolható technológiák hatékonyságának vizsgálata a kommunális szennyvíztisztításban

Németh József¹, Sebestyén Viktor², Domokos Endre³

^{1,2,3}Pannon Egyetem, Környezetmérnöki Intézet

jnemeth@almos.uni-pannon.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Manapság világméretű gondot jelent a víz újrahasznosítása, amelyet a mikroszennyezők jelenléte jelentősen korlátoz. Erre a célra számos megoldás lehet alkalmas. Ilyenek megoldás lehet akár az organikus UV filterek alkalmazása [1] vagy a mikrohullámú szerves szennyvíztisztítás [2], továbbá olyan oxidációs eljárások, amelyek az olyan szerves anyagok (például mikroszennyezők) eltávolítását oldják meg, amelyek nem kezelhetők a szokásos módszerekkel, mert nagy a kémiai stabilitásuk csak nagyon nehezen bonthatók [3],[4].

Anyag és módszer: A mikroszennyezőknek nevezzük azokat az anyagokat, melyek $\mu\text{g/l}$ koncentráció nagyságrendben a természetes élővizekben lejátszódó életfolyamatok feltételeit és a víznek az ember számára való felhasználhatóságát csökkentik, esetleg megszüntetik. Ezek legtöbbször perzisztens tulajdonságot mutatnak.

Ezek a mikroszennyezők lehetnek:

- szerves mikroszennyezők,
- szervetlen mikroszennyezők,
- gyógyszermaradványok,
- hormonháztartást zavaró anyag.

Ezen szerves anyagok közé tartoznak többek között a különböző peszticidek is. Egy kísérletsorozatban, különböző technológiák hatékonyságát vizsgáltam. Ezek a megoldások:

- ózonos oxidáció,
- AOP eljárás (ózonos oxidáció + hidrogén-peroxid),
- aktív szén adszorpció,
- membránszeparáció (fordított ozmózis).

Ezeket a vizsgálatokat először modell szennyvíz tisztítására használtam, hogy a hatékonyságról megfelelő információk álljanak a rendelkezésre. A modell szennyvíz kialakításához glifozát-amin tartalmú növényvédőszerből és desztillált vízből álló oldatot készítettem. A glifozát (Glyphosate isopropylamine salt, összegképlete $\text{C}_3\text{H}_9\text{N}-\text{C}_3\text{H}_8\text{NO}_5\text{P}$, a hatását úgy fejtí ki, hogy egyes aromás aminosavak szintézisét gátolja a növényekben) a vízben rendkívül jól oldódó kristályos anyag [5]. A mezőgazdaságban az egész világon gyomirtóként széleskörűen alkalmazott nem szelektív hatású gyomirtószer [6].

Eredmények: Az 1. ábrán a vizsgálatba vont technológiák után mért eredmények láthatók. A vizsgálatokhoz a modell szennyvíz kémiai oxigénigényét vizsgáltam, valamint a tisztítási technológiák egyes paramétereinek változtatása után ismételt KOI méréssel vizsgáltam a hatékonyságot. A táblázatban a BV az ágytérfogatot jelenti az adszorpciók eljárások esetében. Ez adja meg az adszorbens és a folyadék térfogatának arányát.

Technológia	Kiindulási KOI koncentráció [mg/l]	Vizsgálat utáni KOI koncentráció [mg/l]
Ózonos oxidáció [t=15 °C]	3184	3001
Ózonos oxidáció [t=30 °C]	3184	2865
Ózonos oxidáció [t=45 °C]	3184	2795
Ózonos oxidáció + H ₂ O ₂ [t=15 °C]	3092	3004
Ózonos oxidáció + H ₂ O ₂ [t=30 °C]	3092	2855
Ózonos oxidáció + H ₂ O ₂ [t=45 °C]	3092	2760
Adszorpció BV 2,364	800	567
Adszorpció BV 5,33	800	532
Adszorpció BV 11,54	800	527
Adszorpció BV 2,364 + O ₃ oxidáció	800	341
Adszorpció BV 5,33 + O ₃ oxidáció	800	335
Adszorpció BV 11,54 + O ₃ oxidáció	800	329
Fordított ozmózis BW30-400 as membrán	1009	44

1. ábra: Különböző technológiák kapcsán mért KOI értékek

Következtetés: Az oxidációs technikák kisebb hatékonysága látszik az eredményekből. A KOI vizsgálatok mellett ebben az esetben el kellett végezni más méréseket is. Ezekből lehetett következtetni a komponens oxidációjára. Az adszorpciós eljárásoknál jelentősen hatékonyabb az aktív szén adszorpció, valamint az oxidációs eljárással kombinált adszorpció. Illetve ahogy az várható volt a membránszeparációs eljárások jelentősen hatékonyabbak a többi eljárásnál.

Irodalomjegyzék:

- [1]: Sara Ramos, Vera Homem, Arminda Alves, Lúcia Santos: A review of organic UV-filters in wastewater treatment plants, *Environment International* 86 (2016) 24-44
- [2]: Nannan Wang, Peng Wang: Study and application status of microwave in organic wastewater treatment – A review *Chemical Engineering Journal* 283 (2016) 193-214
- [3]: Dr. Kárpáti Árpád: *Szennyvíztisztítás alapjai, digitális tananyag*, 2007.
- [4]: Stefanos Giannakis, Franco Alejandro Gamarra Vives, Dominique Grandjean, Anoy's Magnet, Luiz Felipe D Alencastro, César Pulgarin: Effect of advanced oxidation processes on the micropollutants and the effluent organic matter contained in municipal wastewater previously treated by three different secondary methods, *Water Research* 84 (2015) 295-306.
- [5]: Papp Sándor: *Biogeokémia: Körfolyamatok a természetben*. – Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém, 2002
- [6]: Barjenbruch M., Firk W., Peter-Fröhlich A.: Antropogén nyomonanyagok eltávolításának lehetőségei a kommunális szennyvíztisztító telepeken, *Hírcsatorna* 2014 11-12.

Kulcsszavak: szennyvíztisztítás, mikroszennyezők, oxidációs eljárások, adszorpciós eljárások, membránszeparációs eljárások

Hogyan szivattyúzzunk hőt a föld alól?

Sebestyén Viktor¹, Somogyi Viola², Németh József³,

^{1,2,3}Pannon Egyetem, Környezetmérnöki Intézet

sebestyen.viktor88@gmail.com

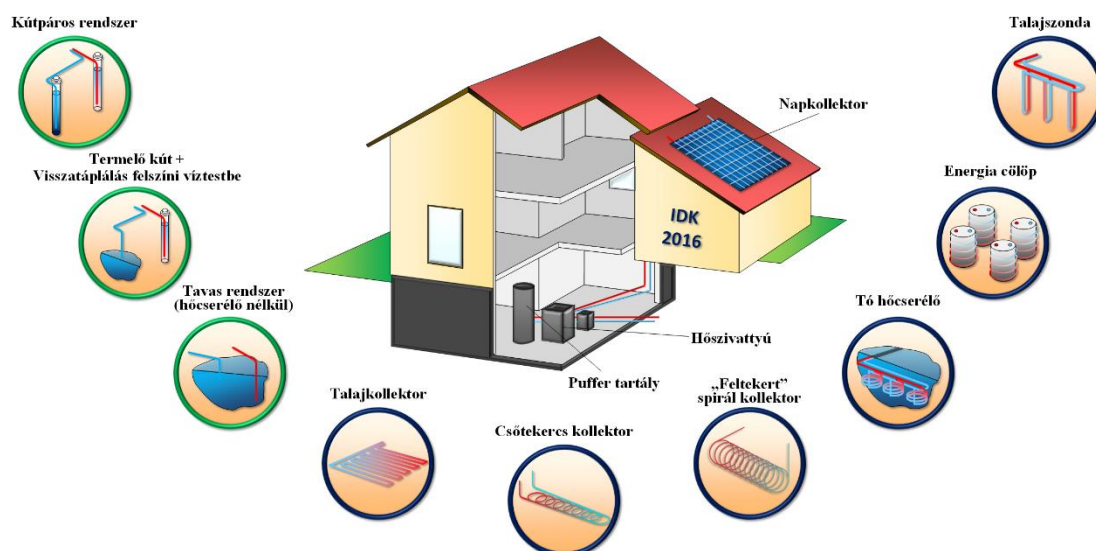
Bevezetés, problémafelvetés: A hőszivattyús sekély geotermikus energiát hasznosító fűtési rendszerek munkavégzés (energia befektetés) segítségével transzformálják az alacsony hőmérsékletű, közvetlenül nem hasznosítható környezeti hőmérsékletet a belső fűtési kör számára megfelelő (magasabb) hőmérsékletűre. Padlófűtés vagy falfűtés esetén ez a hőmérséklet körülbelül 35°C [1], míg radiátoros fűtés esetén 55-65°C [2], utóbbi a hőszivattyúk által kiszolgálható maximum hőmérsékletéhez közeli.

Anyag és módszer: A különböző rendszereket csoportosíthatjuk a hőszivattyú munkaközegének halmazállapota szerint (víz-víz hőszivattyú, levegő-víz hőszivattyú stb.) vagy a környezeti oldali hőforrás szerint, amely a következőképp foglalható össze:

Nyitott hurkú földhőhasznosítási technológiáknak nevezzük azokat a rendszereket, ahol a környezeti hőforrás hasznosítása az eredeti közeg elmozdításával jár együtt (vagyis a külső munkakörbe a környezeti hőforrást keringtetjük) [3]. Általában egy vagy több termelőkút segítségével kitermeljük a hőszivattyúzáshoz szükséges vízmennyiséget, azt a hőszivattyú hőcserélőjén energetikailag hasznosítjuk, majd a folyamat végén visszavezetjük az előre megválasztott víztartóba. A technológiát hosszú távú üzemelés biztonsági szempontból célszerű úgy megtervezni, hogy a kitermelt vizet eredeti víztartóba tápláljuk vissza [4].

Zárt hurkú földhőhasznosítási technológiáknak nevezzük azokat a rendszereket, ahol a környezeti hőt az eredeti közeg elmozdítása nélkül közvetve hasznosítjuk. Ilyenkor a hőenergiát egy zárt rendszerben keringtetett külső munkaközeg veszi át és bocsátja a hőszivattyú rendelkezésére [5].

Eredmények: Az 1. ábra a különböző földhőhasznosítási technológiákat mutatja be. A bal oldalon, zöld színű kerettel, láthatóak a nyitott hurkú technológiák, ilyen a kútpárral üzemelő rendszer, a felszíni víztestbe történő visszatáplálás (a nyelőkút kolmatáció problémájára egy lehetséges megoldás) és a tóra telepített rendszer. A zárt hurkú környezeti oldali hőcserélőket kék színű keret szemlélteti. Vízszintes megoldások lehetnek a talajkollektor, a vízszintes csőtekeres- (slinky), vagy a „feltekert” spirál (coil) hőcserélő. A függőleges kialakítású rendszerekből a tó hőcserélőt, az energiacölöpöt és a talajszondát szemléltetjük. Az ábrán szereplő hőszivattyú hőcserélőjére – a helyi adottságoktól függően – bármelyik megoldás ráköthető, valamint a rendszer hatásfoka napkollektor bekötésével tovább javítható.

2. ábra: Földhőhasznosítási technológiák különböző környezeti oldali hőcserélői [6]

Következtetés: A bemutatott földhő szivattyúzási hőcserélő kialakítások – típustól függően – néhány méteres mélységtől száz métert meghaladó mélységig a földtani közegben vagy felszíni víztestben kerülnek kialakításra, ebből következik, hogy környezeti hatásaik is eltérő jellegűek. A (felszín alatti) vízkészletek hosszú távú megőrzése érdekében a hőszivattyús technológia telepítésének tervezési fázisában kell a különböző megoldások előnyeit és hátrányait mérlegelni és megválasztani az adott földtani és vízföldtani környezetre optimális megoldást. Az egyik ilyen kulcsparaméter a termikus távolhatás, amelynek mértékét hidrodinamikai-, és transzportmodellezés eszközökkel célszerű vizsgálni [7].

Irodalomjegyzék:

- [1]: Oughton, D., Wilson, A., *Faber & Kell's Heating and Air-Conditioning of Buildings*, Elenenth Edition, Routledge, UK, 2015.
- [2]: Ochser, K., *Geothermal Heat Pumps, A Guide for Planning and Installing*, Earthscan, UK, 2008.
- [3]: Ni, L., Dong, J., Yao, Y., Shen, C., Qv, D., Zhang, X., *A review of heat pump systems for heating and cooling of buildings in China in the last decade*, *Renewable Energy*, Vol. 84, pp. 30-45, 2015.
- [4]: Rafferty, K., *Ground Water Issues in Geothermal Heat Pump Systems*, *Ground Water*, Vol. 41, Issue 4, pp. 408-410, 2003.
- [5]: Al-Khoury, R., Focaccia, S., *A spectral model for transient heat flow in a double U-tube geothermal heat pump system*, *Renewable Energy*, Vol. 85, pp. 195-205, 2016.
- [6]: Somogyi, V., Sebestyén, V., Nagy, G.: *Scientific Achievements and Regulation of Shallow Geothermal Systems in Six European Countries - a Review*, *Renewable & Sustainable Energy Reviews*, in press corrected proof, available online 24, March 2016.
- [7]: Somogyi, V.; Sebestyén, V.; Domokos, E., Zseni, A., Papp Z.: *Thermal impact assessment with hydrodynamics and transport modelling*. *Energy Conversion Management*, Vol. 104, pp. 127-134, 2015.

Kulcsszavak: földhőhasznosítás, hőszivattyú, talajszonda, talajkollektor. termikus távolhatás

Szilentblokk rezgéseinek termomechanikai vizsgálata

Szüle Veronika

Széchenyi István Egyetem Alkalmazott Mechanika Tanszék

szule.veronika@sze.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Rugalmas anyagokban ismétlődő alakváltozások hatására hőfejlődés figyelhető meg. Az irodalomban számos cikk foglalkozik az ilyen anyagok numerikus modellezésével[1]. A gumi az ún. hiperelasztikus polimerek közé sorolható, amelyekre anyagi és geometriai nemlineáris viselkedés jellemző. Ez azt jelenti, hogy az elmozdulások és alakváltozások, valamint az alakváltozások és belső erők közötti kapcsolat csak lineárisnál magasabb fokú függvényekkel adható meg. A geometriai nemlinearitás matematikailag jól kezelhető, ellenben az anyagi nemlinearitás csak közelítő módon írható le.

Anyag és módszer: Azaz a gumi- és gumyszerű anyagok viselkedésének leírása több szempontból is nehézségekbe ütközik. Önmagában a nemlineáris viselkedés és az a tény, hogy az alakváltozás összehasonlítható mértékű az alkatrészek eredeti méretével mutatja, hogy a kis alakváltozásokra kidolgozott modellek még kompromisszumok mellett sem alkalmazhatók. Továbbá a feladatot nehezíti a gumialkatrészek azon jellemzője, hogy az alakváltozásokat követően hőmérsékletük számottevő mértékben megnő. Emiatt a hőmérséklet- és elmozdulás-mezők csatoltak, így speciális megoldó algoritmusokra van szükség[2]. Megállapítható, hogy anyagjellemzői már viszonylag kis hőmérsékletváltozás hatására megváltoznak, benne kémiai átalakulások mennek végbe, amelynek következményeként kifáradási jelenségek is felléphetnek, valamint lecsökkenhet a belőle készített alkatrészek tervezett élettartama.

Eredmények: A fent leírtaknak megfelelően jelen cikkben a következő feladatok megvalósítását tűztem ki célul: összefoglalom az elméleti háttérként szolgáló kontinuummechanikai alapokat, fizikai törvényeket, mivel a gumira vonatkozó anyagtörvények nem sérthetik ezen mechanikai és termodinamikai összefüggéseket. Ezen összefüggéseket, így az impulzus - és perdület-tételt, ill. a termodinamika I. és II. főtételeit ki kell terjeszteni a gumi – és gumyszerű anyagok nagy alakváltozásainak esetére. A megoldandó termomechanikai feladat megoldásához szükséges a megfelelő anyagtörvény alkalmazása. A fent leírt, csatolt termomechanikai feladat elméleti hátterének összefoglalása után egy számpélda kerül bemutatásra.

Következtetés: A vázolt módszer segítségével becsülhető a hőmérsékletváltozás. A jövőben a feladatot saját fejlesztésű végeselem programmal kívánom tovább fejleszteni.

Irodalomjegyzék:

[1] Pere, B.: *Solution of Coupled Thermomechanical Problems Using p-FEM*, 8th European Solid Mechanics Conference (ESMC2012), Graz, Austria, 9-13 July 2012 (CD-ROM, 2 pages)

[2] G. A. Holzapfel: *Nonlinear Solid Mechanics: A Continuum Approach for Engineering*, John Wiley & Sons Ltd., Chichester, 2000.

Kulcsszavak: gumi, hiperelasztikus anyagok, nagy alakváltozások, termodinamika

A múlt és a jövő határán: a visegrádi római emlékek újradefiniálása

Tarr Zsuzsanna¹, Németh Lívia²

¹Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar

²Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kar

mormotina@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A 20. században a műemlékvédelem kérdése előtérbe került, nemzetközi konferenciákat szerveztek, egyezményeket kötöttek az épített örökségek védelme érdekében. A téma ma is aktuális, komplexitása sokféle megközelítést tesz lehetővé. Kulturális, társadalmi, gazdasági és műszaki kérdésekre kell egyaránt választ találni, gyakran ellentétes szempontokat figyelembe véve és egységbe foglalva.

Anyag és módszer: Visegrád az egykori római limes mentén fekszik. Az építészeti emlékek feltárása az 1920-as években kezdődött el. A 4. században épült lepencei őrtornyot, amellyel a tervezés során foglalkoztunk, 1955-ben fedezték fel egy útépités során, ez után kezdődött meg a régészeti leletek kutatása és vizsgálata, amely adatok lehetővé teszik a hiteles rekonstrukciót. A 18,35x18,35 méter alapterületű, 4 belső pilléres őrtorony maradványai részben a 11-es számú főút alatt helyezkednek el. A koncepcióalkotás során igyekeztünk a hiteles helyreállítást és a használhatóságot, a történelmi kor megidézését és a mai városszövetbe illő funkciót összekapcsolni.

Eredmények: A meglévő adottságok miatt csak az épület északnyugati részét tudjuk hagyományos rekonstrukciós módszerekkel bemutatni, a főút alatt húzódó felét modern, digitális technikák alkalmazásával kívánjuk leképezni. A történelmi-kiállító funkció is leginkább erre a részre koncentrálódik, a rekonstruált épületrész az őrtorony tömegét hivatott elsősorban megidézni.

Következtetés: A koncepcióalkotás során nagy hangsúlyt fektettünk a hagyományos bemutatási módok átgondolására, a múzeum-kiállítótér funkciók bővítésére, így az örökségvédelem mellett a tervezés során egy olyan látogatóközpont jött létre, amely illeszkedik a város rövid és hosszútávú fejlesztési programjába egyaránt.

Kulcsszavak: Visegrád, lepencei őrtorony, műemlékvédelem

Újgenerációs függönyfalak energetikai innovációja

Varga Zoltán¹

¹Pécsi Tudományegyetem, Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola,

vazoli@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A függönyfal-szerkezetek profilrendszerének fejlesztése korlátozott. Továbbra is műanyag, fém és fa alapanyagokat használnak a függönyfalak vázszerkezetéhez, hőhidas és hőhídmentes profilokból, illetve hőhíd-megszakítóként hőszigetelő szalagokat, műanyagokat, gumikat használunk. Az alkalmazott izolátorok beépítési helyei továbbra is az üvegezések közé fókuszálnak, ezzel is a szerkezet belsejében kialakítva az elsődleges hővédelmet.

Anyag és módszer: Kutatásom során épületenergetikai szimulációkkal, termovíziós vizsgálatokkal elemzem a beépített és tervezés alatt lévő szerkezeteket. Több eset felvetésével és azokra adott egzakt kiértékelésekkel mutatom be a lehetséges megoldási javaslatokat.

Eredmények: A vizsgálatom kijelöli azokat a mérföldköveket, melyek használatával a fejlesztési lehetőségek széleskörűvé válnak, illetve bemutatom azokat a fejlődéseket, melyekkel egyfajta iránymutatást adhatok az energiaveszteség csökkentésére. Meghatározok olyan anyagtulajdonságokat, melyekkel rendelkeznie szükséges egy anyagnak ahhoz, hogy az elsődleges hővédelem biztosítható legyen vele.

Következtetés: A folyamatban lévő kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a primer oldalon, azaz elsősorban továbbra is a külső felületen szükséges kialakítani a hőhíd-megszakítást és nem szekunder oldalon, az üvegezések között. Folyamatos vizsgálatokkal és elemzésekkel további hiányosságokat is fel tudunk tárni ezen szerkezetek összeépítése során, ezzel is eleget téve a versenyképes, fenntartható és biztonságos energiaellátás, Európai Unió által meghatározott célkitűzéseinek.

Kulcsszavak: Függönyfalak, izolátor, hőhíd-megszakítás, vacuum-szerkezetek, hőszigetelés

Természettudományi szekció

Section for natural sciences

Extraction of natural matters by high pressure carbon-dioxide

Janka Bobek¹, Dóra Rippel-Pethő²

^{1,2}*Institutional Department of Chemical Engineering Science, University of Pannonia*

bobekj@almos.uni-pannon.hu

Because of the stricter environmental and health regulations in the last centuries the solvent free and green solvent techniques are studied. The natural components could be extracted by several methods such as hydrodistillation, steam distillation, solid maceration, Soxhlet extraction, solvent-free extraction and supercritical fluid extraction. Extraction of natural matter by supercritical fluids is the most studied field of extraction. However several components are convenient as a supercritical solvent, supercritical carbon-dioxide (SC-CO₂) is the majorly used. SC-CO₂ has a low critical temperature (31,1 °C) and critical pressure (73,8 bar), odorless, non-flammable, non-toxic and inexpensive. The supercritical fluid extraction (SFE) has numerous advantages over the traditional organic solvent method namely: solvent free extract, extraction of thermo sensitive components, reduced extraction time, etc.. The SFE could be used for fractionation and separation by changing operating temperature and pressure. The extraction yield is influenced by pressure, temperature, pretreatment, particle size, moisture of the raw material, co-solvent and extraction time.

Keywords: organic solvent free, supercritical fluids, pressure, temperature, extraction yield

Illó fenolok változása vörösborokban különböző fahordós érlelési módok során

Guld Zsuzsanna, Kállay Miklós, Nyitrai Sárda Diána

Szent István Egyetem, Szőlészeti és Borászati Intézet, Borászati tanszék, H-1118 Budapest, Ménesi út 45.

vas-guld@kpvk.pte.hu

Bevezetés: A fenolos vegyületek úgy kerülnek át a szőlőből, mustból a borba, hogy közben megőrzik biológiai aktivitásukat, érzékszervi tulajdonságaik alapján azonban színtelenek, szagtalanok. Ezek a vegyületek azonban illó fenolokká alakulhatnak a borban, melyek nemkívánatos illat- és ízhibákat – lóistálló, égett gumi – is okoznak. Az átalakulás mikroorganizmusoknak köszönhető, főleg Brettanomyces élesztőgombáknak, melynek következtében a borban minőségi romlás következik be. A barrique hordós érlelés során, a lignin átalakulás következtében olyan illófenolok - guajakol, a metil-guajakol, a propil-guajakol, az allil-guajakol, a sziringol és a metil-sziringol - kerülhetnek a borba, melyek a jellegzetes barrique íz – füstös, égett – megjelenését eredményezik a borban. [1]

Anyag és módszer: Három különböző fajta vörösborot vizsgáltam, melyek irányított erjesztéssel készültek, és ezt követően barrique és ászokhordóban érlelődtek két évig. A fahordós érlelés után elvégeztük a borok organoleptikus és kémiai vizsgálatát. A szüretlen kísérleti borok érzékszervi bírálata 10 pontos értékelő rendszerben történt. A 4 főből álló bíráló bizottság az alábbi paraméterek figyelembe vételével pontozta a borokat: szín, illat, íz, zamat. A bírálati módszer kiértékelését profilanalízissel végeztem.

Eredmények: A kémiai és az organoleptikus vizsgálatok eredményei egyértelműen mutatják, hogy a kísérleti borokban nem következett be minőségi romlás a 2 éves fahordós érlelés során, mert az illat-és ízhibát okozó 4-etilfenol egyáltalán nem, a 4-etilguajakol minimális koncentrációban jelent meg a szüretlen borokban, és az érzékszervi bírálatok során sem jelentkezett az úgynevezett „istállószag” vagy „brettes” jelleg. A másodlagos (fahordós) aromajegyeket meghatározó 2-fenil-etilalkohol, vanillin és sziringol azonban jelentős koncentrációban jelent meg a borokban mind a kémiai mind az organoleptikus elemzés során.

Következtetés: Üzemi körülmények között, megfelelő higiéniai körülmények biztosításával, optimális enzimek és starterkultúrák használatával kiküszöbölhető a káros mikroorganizmusok elszaporodása, gátlása a fahordós érlelés során a borokban. Így a végső íz kialakításában, a másodlagos aromajegyeket illetően, azok az illó fenolok dominálnak, melyek pozitív élményt nyújtanak a borkóstolás során.

Támogatás: Köszönet a rendelkezésemre bocsátott borfajtákért Mészáros Pálnak, Módos Ernőnek és Vida Péternek.

Irodalomjegyzék:

[1] KÁLLAY M. (2010): *Borászati Kémia, Mezőgazda Kiadó, Budapest. 118.o., 144.o.*

Kulcsszavak: illó fenolok, 4-etilfenol, 4-etilguajakol, sziringol, vörösbor

7,8-Diklór-2*H*-1,2,3-benzotiadiazin-1,1-dioxidok előállítása és reakciói

Gyűjtő Imre¹, Porcs-Makkay Márta², Simig Gyula², Volk Balázs²

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar

²Egis Gyógyszergyár Zrt.

Első szerző, előadó e-mail címe: gyujtoimre@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: A ftalazin vázat tartalmazó vegyületeket a gyógyászatban alkalmazzák, úgy mint: parazita ellenes szerek, AMPA/kainát receptor allosztérikus modulátorai, foszfodiészteráz-4 inhibitorok, valamint protein-kinázok okozta betegségek és depresszió ellen is hatásosak lehetnek. A ftalazinon alapstruktúrájú molekulák gyulladásgátló, sejtvédő és allergiaellenes hatással bírnak. Ezeknek a vegyületeknek szerkezeti analogonjai az 1,2,3-benzotiadiazin-1,1-dioxidok, amik CRTH-2 receptor antagonisták, baktérium- és gombaellenes szerek [1]. Az Egis Gyógyszergyár Zrt-ben a központi idegrendszerre ható anyagok kutatása során célul tűzték ki 2*H*-1,2,3-benzotiadiazin-1,1-dioxidok telítetlen, telített és szubsztituált származékainak előállítását.

Anyag és módszer: 3,4-diklórbenzaldehidből, 3',4'-diklóracetofenonból vagy 3,4-diklórbenzofenonból kiinduló szintézisek első lépéseként mikrohullámú körülmények között etilén-glikollal kialakítjuk a dioxolanil védőcsoportot, majd butil-lítiummal *ortho*-metallálást végzünk, a lítium sóit kéndioxiddal reagáltatva jutunk szulfinát sóhoz, amit szulfuril-kloriddal szulfonsavkloriddá alakítunk. Ezt követően vagy acethidraziddal reagáltatjuk és vizes sósavoldatban gyűrűt zárunk, vagy eltávolítjuk a védőcsoportot és hidrazin-hidrátal alakítjuk ki a 7,8-diklór-2*H*-1,2,3-benzotiadiazin-1,1-dioxid heterociklust.

Eredmények és következtetés: A vegyületek redukciós, alkilezési, acilezési és más bázikus közegekben végrehajtott reakciók során több új vegyületet is előállítottunk.

Támogatás: Egis Gyógyszergyár Zrt.

Irodalomjegyzék:

[1] Porcs-Makkay M, Lukács Gy, Pandur A, Simig Gy, Volk B (2013) Synthesis of 4-unsubstituted 2*H*-1,2,3-benzothiadiazine 1,1-dioxides via *ortho* lithiation of protected benzaldehyde derivatives. *Tetrahedron*, **70**, 286-293.

Kulcsszavak: Heterociklus, redukció, alkilezés, acilezés

Az neuroregeneráció hisztológiai, citológiai és molekuláris biológiai háttere az *Eisenia andrei* (Annelida, Clitellata) modellállatban

Mátyás Mónika¹, Bazsó Angéla¹, Molnár László¹

¹Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Állatszervezettani és Fejlődésbiológiai Tanszék

matyas.moni87@gmail.com

Bevezetés

A kevéssejtű gyűrűsférgék eltávolított agydúcukat teljes mértékben regenerálják. A regeneráció nyilvánvalóan genetikailag determinált program alapján zajlik le, és az újonnan képződő neurális struktúrák száma, szerkezete, mintázata és működése a rendelkezésre álló adatok szerint a regeneráció befejeződésekor teljes mértékben megegyezik az eltávolított agydúcéval. Az új agydúc regenerációjának folyamatát a központi idegrendszer által szintetizált bioaktív vegyületek, neurotranszmitterek, neurohormonok, növekedést szabályozók irányítják. Egy ilyen lehetséges vegyület a piócákban leírt, a macin családba tartozó neuromacin, amelynek antibakteriális és feltehetően sejtproliferációs hatása is van.

Célkitűzés

Mivel a neuroregeneráció folyamatában a sejt vándorlás, sejtproliferációs és sejt differenciációs folyamatok kulcsszerepet játszanak, ezért célunk az agyregeneráció hisztológia, citológiai vizsgálata mellett a neuromacin expresszió kinetikájának feltárása volt.

Anyag és módszer

A kísérleti állatok agyirtása után az 1. és 3. napon, valamint az 1., 3., és 5. héten vizsgáltuk a regeneráció folyamatának szövettani változásait, illetve a regenerálódó idegrendszerben a neuromacin expresszió változásait qPCR-rel határoztuk meg.

Eredmények és következtetés

Az agyirtást követően a garatkörűli konnektívum megduzzad és a környezetében cölómasejtek halmozódnak fel, melyek a sérült szöveti struktúrák lebontásában játszanak szerepet. A regeneráció során a sértés helyére nagy számban kapillárisok nőnek be, amelyek bioaktív vegyületek szállításával befolyásolhatják a regeneráció folyamatát. A kapilláris növekedés jelentőségére utal az is, hogy a normál körülmények között sejtmentes vérben nagy számban jelentek meg általunk neoblasztként (össejt) azonosított és egyéb, még még nem azonosított sejtek. Kimutattuk, hogy az idegrendszer regenerációja során a neuromacin expressziója folyamatosan nőtt és az 5. napon érte el a maximumát, ami után a legintenzívebb sejtproliferáció és sejt differenciálódás figyelhető meg. Eredményeink arra utalnak, hogy a neuromacin a regeneráció folyamatában kulcsszerepet játszó peptid lehet, ami a szövetek újraképzéséhez nélkülözhetetlen. A neuromacin hatásainak további vizsgálata (szinergisták és antagonisták azonosítása) folyamatban van laboratóriumunkban.

Aluminum oxide-supported bimetallic Au-Cu catalysts in the selective aerobic oxidation of glucose and benzyl alcohol

Gergely Nagy¹, Andrea Beck¹, Tímea Benkó¹, György Sáfrán², Dávid Ferenc Srankó¹

¹ Surface Chemistry and Catalysis Department, Centre for Energy Research, H-1525 Budapest, P.O. Box 49

² Institute for Technical Physics and Materials Science, Research Centre for Natural Sciences, H-1525 Budapest, P.O. Box 49

nagy.gergely@energia.mta.hu

Objective: A wide range of selective oxidations important in production of fine chemicals and value added chemicals from biomass using O₂ as oxidation agent are promoted by gold. Gold catalysts show high activity and selectivity itself; however its combination with a second metal may modify and improve its properties. In this work AuCu bimetallic systems were studied.

Methods: Bimetallic AuCu (Au/Cu=1/1 molar ratio) and analogous monometallic aqueous sols were prepared by liquid phase reduction using NaBH₄ reducing and PVA stabilizing agent. AuCu NPs was created by co-reduction (Au&Cu) and consecutive reduction of the two components (Cu→Au and Au→Cu). The NPs were deposited on alumina support. The samples were studied after calcination and also after following reductive treatment providing metallic state. For structural characterization UV-vis spectroscopy, HRTEM-EDS, XPS, FTIR etc. was applied. The catalyst samples were tested in liquid phase glucose oxidation and benzyl alcohol oxidation using O₂.

Results: The mean diameter of the original NPs in the different samples varied between 1.8-2.8 nm. The presence of truly bimetallic particles were evidenced by HRTEM and high resolution EDS measurements and suggested by SPR band changes of Au and XPS results. The structure of the variously prepared AuCu/Al₂O₃ somewhat differed concerning Au/Cu surface composition (according to XPS and CO adsorption followed by FTIR), Au/Cu metallic ratio in the alloyed particles and the amount of Cu-oxide decoration on them or separated from the Au containing particles (as shown by HRTEM). Different pretreatments modified the original structures and made more similar the three types of AuCu/Al₂O₃. In glucose oxidation the activity of Au/Al₂O₃ was diminished by introduction of Cu, in benzyl alcohol oxidation somewhat different synergetic activity increase were observed in all three bimetallic samples after any of pretreatments.

Conclusion: AuCu/Al₂O₃ catalysts derived from bimetallic colloids prepared by co- or consecutive reduction of precursor ions, presented clear synergetic activity increase in selective oxidation of benzyl alcohol as compared to the monometallic analogous, while in glucose oxidation the Cu addition decreased the activity.

Acknowledgements: The research was supported by the Hungarian Science and Research Fund (OTKA K101854, OTKA K101897).

Keywords: benzyl alcohol, selective oxidation, bimetallic, catalyst, gold-copper.

Szolvatokróm anyagok előállítása, alkalmazása, polimerizációja „thio-click” reakcióval

Nagy Zsolt László¹, Turáni Melinda², Tálás László², Rác Dávid³, Nagy Miklós⁴
Szemán-Nagy Gábor György⁵, Kéki Sándor⁶

Debreceni Egyetem - Alkalmazott Kémiai tanszék PhD hallgató¹, Tanársegéd³, Adjunktus⁴, Tanszékvezető egyetemi tanár⁶

Debreceni Egyetem – Biotechnológiai és Mikrobiológiai Tanszék - PhD. hallgató², Adjunktus⁵

sporadicprion@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Munkánk során új izocianonaftalin alapú szolvatokróm anyagokat állítottunk elő, és vizsgáltuk fluoreszcens tulajdonságaikat. Az új szerkezet lehetőséget teremt különleges tulajdonságú fluoreszcens molekulák, polimerek szintézisére.

Anyag és módszer: 1,5-diamino-naftalin-ból, izociano-amino-naftalint (ICAN) állítottunk elő megfelelő körülmények mellett. Az ICAN-t módosítva intelligens fluoreszcens anyagokat kaptunk.

Eredmények: ICAN-ból nem reaktív, illetve reaktív származékokat sikerült előállítani. Vizsgáltuk viselkedésüket, fluoreszcens intenzitás változásukat, illetve hatásukat biológiai rendszerekre (daganatos, őssejt, illetve gomba tenyészeteken).

Következtetés: Pozitív eredmények alapján úgy gondoljuk, érdemes ezekből az anyagokból újabb származékokat és újabb polimereket előállítani „thio-click” reakcióval. Az így előállított vegyületeket különféle módszerekkel tervezzük vizsgálni, illetve fluoreszcens mivoltukból adódóan esetleges diagnosztikai felhasználásuk is megfontolandó.

Támogatás: Kutatásainkhoz az anyagi forrást az OTKA K-116465 számú pályázat biztosította.

Irodalomjegyzék:

1. Dávid Rác, Miklós Nagy, Attila Mándi, Miklós Zsuga, Sándor Kéki: Solvatochromic properties of a new isocyanonaphthalene based fluorophore. *Journal of Photochemistry and Photobiology A: Chemistry*, **270**, 19-27 (2013).
2. Miklós Nagy, Dávid Rác, László Lázár, Mihály Purgel, Tamás Ditrói, Miklós Zsuga, Sándor Kéki: Solvatochromic study of highly fluorescent alkylated-isocyanonaphthalenes, their pi-stacking, hydrogen bonding complexation and quenching with pyridine. *ChemPhysChem*, **15**, 3614-3625 (2014).
3. Turani M, Banfalvi G, Kukoricza K, Jakim J, Pócsi I, et al. Regeneration of Limbal Stem Cells in the Presence of Silver and Gold Nanoparticles. *J. Environ. Anal. Toxicol.* 5:318. doi:10.4172/2161-0525.1000318 (2015)
4. Nagy, G., Hennig, G. W., Petrenyi, K., Kovacs, L., Pócsi, I., Dombradi, V. & Banfalvi, G.: Time-lapse video microscopy and image analysis of adherence and growth patterns of *Candida albicans* strains. *Applied microbiology and biotechnology*, **98**(11), 5185-5194. doi:10.1007/s00253-014-5696-5 (2014)

Kulcsszavak: szolvatokróm, fluoreszcencia, polimer, thio-click, fluoreszcens mikroszkópia. (maximum 5 db)

Comparison of the photosynthesis of a stream and a lake red alga

Tamás Pálmai¹, Beáta Szabó¹, Judit Padisák^{1,2}

¹ University of Pannonia, Department of Limnology

² MTA-PE Limnoecology Research Group

palmaid@almos.uni-pannon.hu

Objective: Red algae are one of the oldest group of eukaryotic algae. Most of them are marine species, only a few lives in freshwater. Rhodophyta species prefer mostly clean, running waters, but there are lentic ones. Our objective was to compare the photosynthetic characteristics of two freshwater red algal species from two different habitats. We compared a lake (*Bangia* sp.) and a stream one (*Batrachospermum* sp.).

Methods: The lake species was taken from Lake Balaton (February 2015), the stream one from Tapolca-stream (April 2015). The photosynthetic measurements were carried out in a specific incubation system (photosynthetron), which allowed us to carry out measurements in 9 different light intensities (0-1200 $\mu\text{mol m}^{-2} \text{s}^{-1}$) and at different temperature (5, 10, 15, 20, 25, 30, 35°C). The photosynthesis-irradiance intensity (P-I) curves were fitted to the measured data and then photosynthetic parameters were calculated by photosynthesis models.

Results: Both species have biomass specific maximal production maxima at 25°C, but that of *Bangia* sp. was higher by an order of magnitude. Photoadaptation parameters of the species were different, *Bangia* sp. had a maxima at 25-30°C at 270-280 $\mu\text{mol m}^{-2} \text{s}^{-1}$. *Batrachospermum* sp. reached a maxima at the same temperature but at lower light intensity (170 $\mu\text{mol m}^{-2} \text{s}^{-1}$). *Bangia* sp. had higher compensation light intensities. The initial slope of the P-I curves, which show the light using efficiency was quite similar among the species. It increased with the increasing temperature. Photoinhibition was detected in a few cases only. *Bangia* sp. showed it at lower temperature, *Batrachospermum* sp. showed at higher temperature. The biomass specific respiration of the two species increased with the increasing temperature. *Bangia* sp. reached twice as high values along the temperature gradient. The photosynthetic production of *Bangia* sp. showed higher plasticity along the used temperature gradient. Its biomass specific maximal production increased by 79.9 %. *Batrachospermum* sp. showed lower increasing along the gradient (70.5 %).

Conclusion: Our result showed that the two species have temperature optima at 20-25°C and they also have significant production at low temperatures. Accordingly, these red algal species are able to grow in cold waters. The preference of the high light intensity allowed *Bangia* sp. to grow on the costal stones in shallow waters.

Keywords: photosynthetic characteristic, lentic, lotic, red algae

Expression of heat shock genes during embryonic development of *Eisenia andrei*

Éva Rumpler¹, Luís Cunha², Edit Pollák³, Peter Kille⁴, László Molnár⁵

^{1,3,5}Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Állatszervezettani és Fejlődésbiológiai Tanszék

^{2,4}Cardiff University, School of Biosciences

rumpler.eva@gmail.com

Introduction: Heat shock proteins (HSPs) are highly conserved proteins found in all prokaryotes and eukaryotes. HSPs have important roles in protein folding, protein trafficking and cell signalling. In contrast to the early findings that the expression of HSPs is induced by heat shock, glucose deprivation and other stresses recent results show that these peptides are required for normal cell development and functioning in adults. According to that we hypothesized a role of HSPs during normal development of the earthworm *E. andrei*.

Materials and methods: We have investigated the gene expression of *hsp60* and *hsp70* in four embryonic developmental stages (E1-E4). Using NCBI database, *Eisenia* transcriptome, *Lumbricus rubellus* and *Eisenia fetida* genome primers were designed on exon-intron junction. Analysis of gene expression occurred by quantitative reverse transcription polymerase chain reaction (RT-qPCR). After testing more possible reference genes *Elongation factor 1 α* (*EF1 α*) was used as reference gene according to the Normfinder analysis.

Results: Both *hsp* genes were expressed in all developmental stages. *Hsp60* and *hsp70* showed a very similar expression profile. That means a significant decrease could be observed in both gene's expression after E2 developmental stage thus a lower expression occurred in the E3 and E4 developmental stage. A difference is that *hsp60* mRNA expression decreased after the first developmental stage.

Discussion: The major new finding was that *E. andrei* embryos expressed substantial amount of *hsp60* and *hsp70* mRNA which reveals a functional role for HSPs during embryonic development.

Supporters: Campus Hungary, Erasmus+

Keywords: *hsp*, gene expression, embryonic development

Kapilláris kisüléstől a hullámvezető plazmáig

Sapolov Anatolij, Kiss Mátyás és Dr. Kuhlevszkij Szergej

¹PTE TTK Fizikai Intézet, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

sapolov@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A hullámvezetés, ismertebb nevén fényvezetés, alkalmazása napjainkban igen elterjedt az optikai kábelekben, amelyek szerkezetét tekintve általában egy külső köpenyből és egy belső magból állnak. Ezek a részek erősen eltérő fény elhajlítási képességgel (törésmutatóval) rendelkeznek, így a belső határfelületen teljes visszaverődés történik, azaz a fény a magban csapdába esik. Megfelelő körülmények között ez a jelenség megfigyelhető más halmazállapotú anyagokban is, például plazmában [1]. Ahhoz, hogy megértsük az említett körülményeket, elsősorban a plazma fizikai tulajdonságait kell részletesen megismernünk.

Anyag és módszer: Elméleteink kísérleti igazolására intézetünkben rendelkezésünkre áll egy lagyröntgen-lézer, melynek működése kapilláris kisülésen alapszik. A kisülés ritkított Argázzal töltött 3 mm belső átmérőjű és 457 mm hosszú kerámia kapilláris belsejében jön létre közel 200 kV-os külső feszültség alatt. A plazmaoszlopon átfolyó közel 15 kA-es áram hatására olyan sugárirányú Lorentz-erő lép fel, amely a plazma összenyomódását eredményezi. Ezt a folyamatot a szakirodalom Z-pinchnek nevezi. Kompresszió maximumánál a plazmasugárzás eléri intenzitása csúcsát, amit detektorral fixálni tudunk. Eltérő kezdeti beállítások (Ar-gáz nyomása, csúcsáram nagysága, áramkör periódus ideje stb.) ezen intenzitásmaximum időbeli eltolódását eredményezik. Ebből a plazmaoszlop dinamikus tulajdonságaira tudunk következtetni.

Eredmények: Plazmák elméleti vizsgálatára számos modell található a szakirodalomban. Z-pinch plazma leírására az u.n. MHD (magnetohidrodinamikai) modell a legalkalmasabb [2,3]. Előnye ugyanis abban áll, hogy a plazmát folyadékként kezeli, vagyis a keresendő plazmaparamétereket átlagolt makroszkopikus mennyiségekként reprezentálja. Ezek viszont közvetlenül összehasonlíthatók a mért eredményekkel. Hátránya – nagy számítási kapacitást igényel! Azonban, ez a probléma kiküszöbölhető számos egyszerűsítés révén (térbeli dimenziók csökkentése, szimmetriák feltételezése, bizonyos tagok elhanyagolása stb.). Az egyszerűsítéseknek köszönhetően kidolgoztunk egy 0D-s és egy 1D-s MHD modellt, amelyek egyrészt összhangban vannak a kísérleti megfigyeléseinkkel, másrészt a kevésbé időigényes számítások a Z-pinch plazma átfogó analizisét teszik lehetővé.

Következtetés: A 0D-s MHD modell kizárólag a plazmaoszlop időbeli változására, azaz dinamikájának vizsgálatára alkalmas. A modelltől kapott maximális összehúzóidő időpillanata összhangban van a detektált sugárzási intenzitás maximumának időpillanatával. 1D-s MHD modell esetén a plazma hőmérsékletmaximumának időpillanata szintén összhangban van a méréseinkkel. Tehát, a két modell dinamikai szempontból jól írja le a Z-pinch plazmát. Az utóbbi modell a plazmaparaméterek sugárirányú eloszlásainak vizsgálatára is alkalmas. Sugárirányú elektronsűrűség-eloszlás dinamikájából következik, hogy vannak olyan időtartományok a kisülés során, amikor a plazma hullámvezető tulajdonságokat mutat.

Támogatás: Kísérleti eredményeink támogatója: hELios, ELI_09-1-2010-0013, ELIPSZTE

Irodalomjegyzék:

[1] B.J. Hu and C.L. Ruan, *J. Phys. D: Appl. Phys.* 31 (1998) 2151 – 2154.

[2] S.I. Braginskii, *Transport Processes in a Plasma*, (1965) 214 – 253.

[3] J.D. Callen, *Fundamentals of Plasma Physics*, (University of Wisconsin, Madison 2003) 62 – 64.

Kulcsszavak: Magnetohidrodinamika, kapilláris Z-pinch plazma.

Beta diversity of benthic diatom communities in soda pans in the Carpathian basin

Beáta Szabó¹, Edina Lengyel², Judit Padisák^{1,2}, Csilla Stenger-Kovács¹

¹ University of Pannonia, Department of Limnology, H-8200 Veszprém, Egyetem str. 10., Hungary

² MTA-PE, Limnoecology Research Group, H-8200 Veszprém, Egyetem str. 10., Hungary

szabobea@almos.uni-pannon.hu

Objective: In this study, the patterns of beta diversity and its components were evaluated to estimate the influence of stochastic, spatial, temporal and environmental processes on the establishment of diatom assemblages.

Methods: Epipellic diatoms and a number of environmental variables were determined monthly from soda pans in the Danube-Tisza Interfluvium between August 2014 and July 2015. Sørensen dissimilarity index (β_{sor}), its turnover (β_{sim}) and nestedness (β_{nes}) component of diatom communities were calculated, then their relationship to overall β -diversity values expected “under” and “beyond” random community assemblage given a null model was investigated by Mantel permutation tests. Local Contribution to Beta Diversity (LCBD) coefficients were computed for each sample to investigate whether there are significant differences between the LCBD indices seasonally in the soda pans within a region using multi-way ANOVA. To determine the spatial dependence of establishment of diatom communities, PCoA of the geographical distance matrix were carried out to compute distance-based Moran’s eigenvector map (dbMEM). dbMEM eigenvectors were considered as explanatory variables to perform RDA on species composition data. To test the significant effect of temporal distance and environmental variables ANOVA of RDA was conducted. To determine which environmental factors may affect the establishment of community composition, a model selection procedure of the RDA was conducted using ANOVA.

Results: High β -diversity ($\beta_{\text{sor}}=0.942$) of epipellic diatoms was observed, β_{sim} was 0.909, β_{nes} was only 0.033. β_{sor} values correlated significantly with the predictions of the null model ($\beta_{\text{sor-null}}$), but it showed a stronger relationship with the residuals of the null model ($\beta_{\text{sor-diff}}$). β_{sim} correlated strongly to $\beta_{\text{sor-diff}}$ and it displayed non-significant relationship with $\beta_{\text{sor-null}}$. Although β_{nes} related significantly to $\beta_{\text{sor-null}}$, the positive correlation was stronger with $\beta_{\text{sor-diff}}$. Explicit spatial and temporal patterns were not observed, environmental factors affected significantly and explained 30% of the variations in communities. Parameters influenced significantly the establishment of the assemblages were COD, NO_3^- , CO_3^{2-} and Cl^- . LCBD indices did not show significant differences seasonally between the investigated soda pans.

Conclusion: High β -diversity of diatom communities was mainly driven by species turnover, nestedness was negligible. Overall β -diversity and turnover patterns showed a strong signal of deterministic underlying processes, nestedness was rather driven by stochastic processes. Establishment of diatom assemblages was mainly driven by environmental variables, spatial and temporal effects were not considerable.

Acknowledgements: The study was supported by OTKA K81599.

Keywords: benthic diatoms, β -diversity, turnover, nestedness

Öt, 10-13. századi népesség (Észak-Hajdúság) összehasonlító analízise rekonstruált testmagasság alapján

Szvák Enikő¹, János István¹

¹Nyíregyházi Egyetem, Környezettudományi Intézet, H-4400, Nyíregyháza, Sóstói út 31/B

szvakeniko@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Korábbi kraniometriai vizsgálatok folytatásaként [1], kutatásunkban a Hajdúdorog környékén található öt honfoglalás-, és Árpád kori népesség (Hajdúdorog-Gyulás 10. század, Hajdúdorog-Temetőhegy 11. sz., Kövecseshalom 11. sz., Hajdúdorog-Katidűlő és Hajdúdorog-Szállásföld 12-13. sz.) teljes testmagasság rekonstrukciójával foglalkozunk.

Anyag és módszer: A csontvázleletek feldolgozása klasszikus antropológiai módszerekkel folyik, évtizedek óta. Az antropológiai vizsgálatok során az egyének nemének meghatározása Éry et al. [2] szerint történt. Az egyének életkorát standard módszerek segítségével becsültük [3], míg a testmagasságot Sjøvold [4] képleteit alkalmazva számoltuk.

Eredmények: A statisztikai számítások eredményeként az egyének termete a nők esetében 155-159 cm között mozog temetőtől függően, míg a férfiaknál 165-168 cm közötti magasságokról beszélhetünk. Ezen értékek jó közelítéssel igazodnak az Árpád-korra jellemző átlagos testmagasság adatokhoz, azonban némely esetben ettől tapasztalunk eltérést. Ennek okaira a korszak történelmi hátterére, és a régészeti anyagok áttekintése adhat majd választ.

Következtetés: Az öt temető tekintetében a testmagasság átlaga a 11. századi Kövecseshalom népességében volt a legmagasabb. Ezen mikrorégióon belül Kövecseshalom populációja mind a férfiak, mind a nők tekintetében leginkább a 10. századi Gyulás közösségéhez hasonlít. Ezzel szemben a két késő Árpád-kori (12-13. század) temető közösségeitől nagyobb mértékben különbözik. Figyelembe véve, hogy a testmagasságot nagyban befolyásolják a környezeti tényezők, elmondhatjuk, hogy a mai Hajdúdorog környékén a honfoglalás- és az Árpád-kori népességek kedvező életfeltételekre találhattak, hiszen a szériák testmagasság-átlagai a kor referencia adataihoz képest többnyire magasabb értékeket mutattak.

Irodalomjegyzék:

[1] Szűcs L, János I, Molnár M, Szathmáry L. (2015) Magyarország egy mikrorégiójának (Észak-Hajdúság) népességfejlődése a 10-13. században – kraniometriai elemzés. *Anthropológiai Közlemények*, 56, 43-59.

[2] Éry K, Kralovánszky A, Nemeskéri J. (1963) Történelmi népességek rekonstrukciójának reprezentációja. *Anthropológiai Közlemények*, 7, 41-90.

[3] Acsádi Gy, Nemeskéri, J. (1970) *History of Human Life Span and Mortality*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

[4] Sjøvold T. (1990) Estimation of stature from long bones utilizing the line of organic correlation. *Journal of Human Evolution*, 5, 431-446.

Kulcsszavak: Hajdúdorog, testmagasság rekonstrukció, 10-13.század

Xenograftok által indukált immunfolyamatok in vitro és in vivo vizsgálata Lumbricida gyűrűsférgekben

Takács Viktória¹, Hernádi Szabolcs², Molnár László³

^{1,2,3}Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

takacs@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A földigiliszták az 1960-as évek óta fontos modellállatai az összehasonlító immunológiának. Már erre az állatcsoportra jellemző a saját és nem saját struktúrák azonosításának képessége. Ezt többek között transzplantációs kísérletekkel bizonyították. A beültetett szövetek eredetétől függően különböző reakciókat figyeltek meg. Az autograftok esetén lejátszódott a seb gyógyulása és a szövet életben maradt. Az idegen eredetű szövetek (allograftok, xenograftok) viszont immunreakciót váltottak ki és kilökődtek. A kilökődési folyamatban a szabad testüregi sejtek (cölómasejtek) játszanak szerepet. Kísérleteink során azt vizsgáltuk, hogy a cölómasejtek és a xenograftok között milyen interakciók alakulnak ki in vitro és in vivo körülmények között.

Anyag és módszer: A cölómasejtek idegen anyag felismerő képességének vizsgálatához in vitro kísérleteket végeztünk el. Ehhez *E. fetida* egyedekből származó bőrízomtömlő darabokat inkubáltunk *E. andrei* egyedekből nyert cölómasejt szuszpenzióban, sejtmentes cölómafolyadékban illetve Ringer-oldatban. Az in vivo kísérletek során ivarérett *E. fetida* egyedekből származó bőrízomtömlő darabokat helyeztünk be *E. andrei* egyedek testüregébe. Ezután szövettani módszerekkel nyomon követtük a beültetett szövet további sorsát és megvizsgáltuk az immunsejtek aktivitását. Az *E. andrei* és *E. fetida* faji elkülönítését a citokróm oxidáz marker gén mRNS nukleotid sorrendjének vizsgálata segítségével végeztük el.

Eredmények: In vitro körülmények között a cölómasejt szuszpenzióba helyezett bőrízomtömlőben destrukciót tapasztaltunk, elsősorban a hám szerkezetében. A Ringer-oldatban inkubált szövet esetén nem alakult ki nagymértékű elváltozás. Az in vivo kísérletekben a beültetett idegen szövetek szerkezetében destrukció helyett szöveti átrendeződést, dedifferenciálódást figyeltünk meg.

Következtetés: Az in vitro kísérlet eredménye alátámasztja a cölómasejtek antigénfelismerő képességét. Az in vivo kísérlet során tapasztalt szöveti átrendeződés pontos okait nem ismerjük. Feltehetően a gazdaszervezet szöveteinek sérülésekor szabadulhattak fel olyan vegyületek, amelyek fiziológiás körülmények között a regenerációban játszanak szerepet, ezek válhattak ki a graft sejteinek dedifferenciálódását. A behelyezett szövet orientációja meghatározó volt, ugyanis ha a bőrízomtömlő hám érintkezett a nyelőcsőhámmal, az idegen szövet beépült a gazda szervezetébe.

Kulcsszavak: cölómasejt, xenograft, regeneráció

HHP, egy innovatív technológia az élelmiszer-tartósításban, ipari alkalmazhatóság bemutatása frissen préselt levek esetében

Tóth Adrienn¹, Németh Csaba², Jónás Gábor¹, Kenesei György¹, Friedrich László¹

¹Szent István Egyetem, Élelmiszertudományi Kar, Hűtő- és Állatitermék Technológiai Tanszék

²Capriovus Kft.

Első szerző, előadó e-mail címe: Toth.Adrienn@etk.szie.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A XXI. század újabb és újabb kihívások elé állítja az élelmiszeripart. Mára a mennyiségi termelést kiváltja a minőség és élelmiszerbiztonság orientált élelmiszer előállítás. A fogyasztók emellett a friss, feldolgozatlan termékekhez leginkább hasonló termékeket keresik, mind beltartalmi értékek tekintetében, mind az érzékszervi tulajdonságok tükrében. Ezen feladatok megoldására kínálnak lehetőséget az úgynevezett „minimal processing” technológiák. A kíméletes, korszerű feldolgozás-technológiák közé tartozik a nagy hidrosztatikus nyomás (high hydrostatic pressure, HHP), amely hőhatás nélkül teszi lehetővé az élelmiszerek eltarthatóságának növelését. Kísérletünkben magas hozzáadott értékű, nagy beltartalmi értékkel rendelkező frissen préselt zöldség- és gyümölcsleveket vizsgáltunk, amelyeket HHP technológiával tartósítottunk.

Anyag és módszer: Kutatásunkban hat különböző összetételű hidegen préselt zöldség- és gyümölcslevet használtunk fel, amelyeket a PreshFoodSystem Kft. bocsátott rendelkezésünkre. A termékekben a következő összetevőket használtuk fel: alma, citrom, gyömbér, narancs, sárgarépa, zöldalma, ananász, római saláta, menta, spenót, uborka és cékla. Összesen hat terméket állítottunk össze, amelyekben különböző módon kombináltuk az egyes hozzávalókat. Az mintákat 0,3 l-es PET palackokba palackoztuk, majd Hiperbaric 55 típusú ipari HHP nyomáskezelő berendezésben kezeltük 500, illetve 600 MPa-on, 2, illetve 3 perces kezelési idővel. A kezelt mintákat ezt követően 5°C-on, tíz héten át tároltuk. Kéthetente történő mintavétellel ellenőriztük a termékek érzékszervi tulajdonságait (12 fős laikus bírálópanel, pontozásos bírálati rendszer), C-vitamin tartalmát (MSZ ISO 6557-2), antioxidáns kapacitását (FRAP módszer), valamint pH-értékét és savtartalmát (MSZ ISO 570:2001).

Eredmények: A kisebb savtartalmú, nagyobb pH-értékű termékeknél a tárolási idő végére pH-növekedést és savcsökkenést tapasztaltunk, míg a kisebb pH-értékű leveknél nem voltak statisztikailag szignifikáns változások (egytényezős ANOVA, $\alpha=0,05$). A C-vitamin tartalom a kezelést követően csupán minimális csökkenést mutatott a termékekben, majd a tárolás első hat hetében nem mutatott változást. A termékek antioxidáns kapacitása nem változott a kezelés hatására, csupán a hatodik héttől tapasztaltunk csökkenést. A termékek érzékszervi tulajdonságai a kezelés hatására nem változtak. A tárolási idő alatt az organoleptikus tulajdonságok nagyobb mértékű, negatív irányba történő változásait csupán a római salátát, spenótot, vagy céklát tartalmazó terméknél tapasztaltuk.

Következtetés: Eredményeink azt mutatják, hogy a nagy hidrosztatikus nyomás nem befolyásolja zöldség- és gyümölcslevelek beltartalmi értékeit, kiválóan alkalmazható ipari körülmények között frissen préselt levek tartósítására. A modern táplálkozási irányzatokba kiválóan illeszkedő termékek hozhatók vele létre, amelyek az élelmiszerbiztonsági követelményeknek is megfelelnek.

Kulcsszavak: HHP, hidegen préselt levek, élelmiszertartósítás

**Kabachnik–Fields-reakciók szekunder foszfin-oxidokkal;
a termékek P-ligandumként történő felhasználása**Tripolszky Anna¹, Bálint Erika²¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Szerves Kémia és Technológia Tanszék²MTA-BME Szerves Kémiai Technológia Tanszéki KutatócsoportElső szerző, előadó e-mail címe: anna.tripolszky@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az α -aminofoszfin-oxidok kutatásai területe napjainkban egyre inkább előtérbe kerül, hiszen az α -aminofoszfonátok analogonjaiként potenciális bioaktivitással rendelkezhetnek [1-2]. Emellett bizonyos származékaik foszfor-ligandumként is felhasználhatók.

Anyag és módszer: Az α -aminofoszfin-oxidok előállításának leghatékonyabb módja a Kabachnik–Fields-reakció, mely egy primer vagy szekunder amin, egy oxovegyület és egy szekunder foszfin-oxid kondenzációján alapul [3-5]. Kutatómunkánk első lépésként, különböző szekunder foszfin-oxidokat szintetizáltunk dietil-foszfit két ekvivalens Grignard-reagenssel megvalósított reakciójával. Ezt követően a vegyületeket egyszeres és kétszeres Kabachnik–Fields-reakciókban hasznosítottuk. A háromkomponensű kondenzációkat, a zöldkémia alapelveit szem előtt tartva, minden esetben katalizátor felhasználása nélkül, mikrohullámú (MW) körülmények között valósítottuk meg. Az egyszeres kondenzációk során a különböző primer aminokat egy ekvivalens paraformaldehiddel és egy ekvivalens szekunder foszfin-oxiddal reagáltattuk. A kétszeres Kabachnik–Fields-reakciók esetén az aminokat két ekvivalens paraformaldehiddel és foszfin-oxiddal kondenzáltattuk. Két lépésben sikeresen valósítottuk meg vegyes bisz(aminofoszfin-oxidok) szintézisét. Ebben az esetben az előállított α -aminofoszfin-oxidokat egy ekvivalens paraformaldehiddel és egy ekvivalens difenilfoszfin-oxiddal reagáltattuk. Munkánk során tanulmányozni kívántuk a bisz(foszfinoilmetil)-aminok P-ligandumként történő felhasználhatóságát. A vegyületek kétszeres deoxigénezését követően platina- és palládium-komplexeket szintetizáltunk.

Eredmények, következtetés: Az egyszeres és kétszeres Kabachnik–Fields-reakciók során kiváló termeléssel (94-98%) jutottunk a várt α -aminofoszfin-oxidokhoz. A vizsgált reakciókat hatékonyan valósítottuk meg katalizátor nélkül, MW körülmények között. A bisz(aminofoszfin-oxidokból) kettős deoxigénezést követően jó, illetve közepes termeléssel szintetizáltunk platina és palládium-komplexeket. Néhány gyűrűs átmenetifém-komplex térszerkezetét kvantumkémiai számításokkal és röntgendiffrakciós vizsgálatokkal is alátámasztottuk. A platina-komplexek katalitikus aktivitását sztirol hidroformilezési reakciójában teszteltük. Az általunk előállított komplexekkel magas kemoszelektivitást és a megszokottól eltérő regioselektivitást értünk el.

Támogatás: OTKAPD111895, NTP-HHTDK-15-0052-számú pályázatIrodalomjegyzék:

[1] Gancarz R, Wieczorek JS. (1977) A Useful Method for the Preparation of 1-Aminoalkanephosphonic Acids. *Synthesis*, 625-628.

[2] Kukhar VP, Hudson HR. (Eds.): *Aminophosphonic and Aminophosphinic acids: Chemistry and Biological Activity*, Wiley, Chichester, 2000.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[3] Kabachnik MI, Medved TY. (1952) New synthesis of aminophosphonic acids. *Dokl. Akad. Nauk SSSR*, **83**, 689-692.

[4] Fields EK. (1952) The Synthesis of Esters of Substituted Amino Phosphonic Acids. *J. Am. Chem. Soc.*, **74** 1528-1531.

[5] Keglevich G, Bálint E. (2012) The Kabachnik–Fields Reaction: Mechanism and Synthetic Use Molecules. **17**, 12821-12835.

Kulcsszavak: α -aminofoszfín-oxid, Kabachnik–Fields-reakció, MW, P-ligand, átmenetifém komplex

**Orvos- és egészségtudományi
szekció**

— • —

**Section for medical and
health sciences**

Cortical spreading depression-induced blood flow changes measured by Laser Speckle Contrast imaging in Transient Receptor Potential Ankyrin 1 (TRPA1) and Vanilloid 1 (TRPV1) deficient mouse

Tímea Aczél^{1,2}, Kata Bölcskei^{1,2}, Zsuzsanna Helyes^{1,2,3}, Erika Pintér^{1,2}

¹Department of Pharmacology and Pharmacotherapy, Faculty of Medicine, University of Pécs

²Molecular Pharmacology Research Group, Szentágothai Research Centre, University of Pécs

³MTA-PTE NAP B Chronic Pain Research Group

kata.bolcskei@aok.pte.hu

Objective: Cortical spreading depression (CSD) is a propagating wave of neuronal and glial depolarization followed by a wave of inhibition which is accompanied by changes in cerebral blood flow: prolonged cortical hypoperfusion and hyperaemia in the middle meningeal artery [1]. The phenomenon is considered to be involved in migraine aura and headache. TRPA1 and TRPV1 receptors are non-selective cation channels expressed on trigeminal nociceptive neurons. Both receptors respond to a variety of noxious stimuli, resulting in neuronal activation/sensitization and neuropeptide release. It has been suggested that TRPA1 and TRPV1 might be implicated in the pathophysiology of migraine attacks [2]. The aim of our study is to reveal the link between these receptors and trigeminovascular activation induced by CSD.

Methods: Experiments were carried out on male and female TRPA1 or TRPV1-deficient mice and their wild-type counterparts. Repeated CSDs were evoked by topical application of hyperosmolar KCl solution onto the occipital cortex of urethane- or pentobarbital-anaesthetized mice. Laser Speckle Contrast imaging was used to register perfusion changes in different regions of interest (ROI). The number of KCl-induced CSDs was counted for 1 h and amplitudes of blood flow changes were also evaluated.

Results: By comparing cortical vascular responses in wild-type, TRPA1, TRPV1 and TRPV1/TRPA1 gene-deleted mice, no significant differences were found in the frequency or in the amplitude of CSDs. Female mice showed elevated amplitude of the cortical blood flow decrease in comparison to their male counterparts. Different results were obtained with the two anaesthetics: under urethane anaesthesia an increased first oligemic wave and a subsequent transient increase in cerebral blood flow were observed, but CSD frequency did not differ from that of pentobarbital-anaesthetized animals. Meningeal hyperaemia, described in the literature, could not be detected with our device.

Conclusion: Gender might influence cerebral vascular responses to KCl-induced CSD. Our data indicate that the choice of anaesthetic can impact the results by altering the hemodynamic response, which could explain the discrepancy between different studies carried out on this topic. Meanwhile, we could not confirm the role of TRPA1 and TRPV1 receptors in the vascular phenomenon with this method.

Acknowledgements: The present study was supported by National Brain Research Programmes A and B (KTIA_NAP_13-1-2013-0001, KTIA_NAP_13-2014-0022) and University of Pécs Medical School grant KA-2015-20.

References:

[1] Bolay H. et al. (2002) Intrinsic brain activity triggers trigeminal meningeal afferents in a migraine model. *Nature Medicine*, 8(2), 136-142.

[2] Benemei S. et al. (2013) TRPA1 and other TRP channels in migraine. *The Journal of Headache and Pain*, 14(1), 71.

Keywords: Migraine, Transient receptor potential ankyrin 1 (TRPA1), Transient receptor potential vanilloid 1 (TRPV1), Cortical spreading depression (CSD)

In vitro antimicrobial activity of *Nigella sativa* fixed oil on food-borne pathogenic and spoilage bacteria

Ahmad Mouwakeh^{1*}, Gabriella Kiskó¹ and Csilla Mohácsi-Farkas¹

¹*Department of Microbiology and Biotechnology, Faculty of Food Science, Szent István University, Hungary*

ahmad.mouwakeh@hotmail.com

Objective: Plant extracts of spices contain various phytochemicals having anti-bacterial, anti-fungal and medicinal properties. *Nigella sativa* (Black cumin) is a spicy plant which belongs to the family of “Ranunculaceae” and it is well known for its benefits in the field of traditional medicine in several areas such as Arabic countries and Eastern Asia. The aim of this study was to investigate the antimicrobial activity of fixed (cold pressed) oil of *Nigella sativa* on Gram-positive food-borne pathogenic and spoilage bacteria occurring in dairy products.

Methods: The effectiveness of the oil was investigated for 19 different strains of *Listeria monocytogenes*, *Bacillus cereus*, *Bacillus licheniformis*, *Bacillus subtilis*, *Bacillus megaterium*, *Staphylococcus aureus*, *Micrococcus luteus*, *Enterococcus faecalis* and *Rhodococcus equi* with agar well method. The oil was applied in the following dosages: 20%, 10%, 5%, 2.5%, 1.25%, 0.63% and 0.33% by using diethyl ether as diluent.

Results: Results revealed that *Nigella sativa* oil showed effective inhibition on all tested bacteria and the lowest concentration value was observed in case of *Micrococcus luteus*, at 0.33%. Hence, results reinforce the ambitious to apply *Nigella sativa* oil in cheese as a natural preservative.

Acknowledgements: I would like to express my special thanks to the TEMPUS PUBLIC FOUNDATION for the Stipendium Hungaricum Program which allowed me to do this work.

Keywords: diethyl ether, Nigella sativa, natural preservative, agar well method

Complex examination of cancer pain and microglial cells in the brain in osteosarcoma murine model

Noémi Bencze¹, Bálint Scheich¹, András Adámy¹, Nikolett Szentes^{1,2}, Éva Borbély^{1,2}, Éva Szőke^{1,2}, Imola Wilhelm⁴, Zsuzsanna Helyes^{1,2,3}

¹Department of Pharmacology and Pharmacotherapy, University of Pécs, Medical School

²János Szentágothai Research Centre, Molecular Pharmacology Research Group, University of Pécs

³MTA-PTE NAP B Pain Research Group

⁴Biological Research Center Hungarian Academy of Sciences

zsuzsanna.helyes@aok.pte.hu

Objective: Cancer pain is a significant clinical problem, therefore animal models are important tools to investigate the underlying complex neuro-immunological process and develop new treatment strategies. The aim of our study was the multifactorial examination of cancer pain including gender differences, functional and morphological parameters and neuro-immunological changes [1].

Methods: We used adult male and female Balb/c mice, which were treated with intratibial injection of mouse osteosarcoma cells (K7M2) or sham-operated. Changes of mechanonociceptive threshold, dynamic weight bearing and the appearance of spontaneous nociception were observed over 24 days. Tumor growth was followed *in vivo* with the measurement of knee diameter and microCT scanning of the tibia [2]. 24 days after the injection, mice were anesthetized and perfused transcardially to study microglial activation with Iba1 immunohistochemistry in two brain regions involved in pain perception and regulation: somatosensory cortex and periaqueductal gray matter.

Results: Significant decrease of the mechanonociceptive threshold (mechanical hyperalgesia) and weight bearing of the tumor cell-injected limb were observed along with the appearance of spontaneous pain (flinching and guarding of the paw). The increased knee diameter was accompanied by the characteristic morphological abnormalities microCT of osteosarcoma. In the examined brain regions we did not find any differences between the tumor-bearing and sham-operated mice regarding microglia activation. Significant differences were not found between any parameters of male and female mice.

Conclusion: This is the first study investigating osteosarcoma-induced nociceptive alterations with a complex functional and morphological approach in an *in vivo* mouse model. We detected significant mechanical hyperalgesia, spontaneous nociception and morphological changes of the bone in which were not affected by the gender. Microglial activation in the analyzed brain regions was not detectable in the chronic phase. We aim at further elucidating the role of neuro-immune interactions in the central and peripheral nervous system in tumor-induced pain.

Acknowledgements: The present study was supported by the National Brain Research Program B (Chronic Pain Research Group; KTIA_NAP_13-2014-0022; Z. Helyes, 888819). The authors are grateful to Boldizsár Czéh and Zsófia Varga for their valuable contribution.

References:

[1] Patrick W. Mantyh (2014) Bone Cancer Pain: From Mechanism to Therapy, *Curr Opin Support Palliat Care* ;8(2): 83–90.

ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI / ORAL PRESENTATION ABSTRACTS

[2] Heather A. Cole, Tetsuro Ohba, Jiro Ichikawa, Jeffry S. Nyman, Justin M. M. Cates, Hirotaka Haro, Herbert S. Schwartz, Jonathan G. Schoenecker *PLoS One*. 2014; 9(6): e97381.

Keywords: cancer pain, microglia, osteosarcoma, K7M2.

A Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság általános iskolai drogprevenációs foglalkozásának evaluációja

Danku Nóra¹, Fekete Rita², Boncz Imre³

¹Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Doktori Iskola, Pécs

²Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság, Bűnmegelőzési Osztály, Pécs

³Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Kar, Egészségbiztosítási Intézet, Pécs

danku.nora@pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Az ESPAD kutatássorozat legújabb felmérése szerint a megkérdezett 16 éves fiatalok 24,9%-a fogyasztott már életében, biztosan droghasználati céllal valamilyen tiltott szert [1]. Bizonyítottan hatékony iskolai drogprevenációs programok szükségesek. Kutatásunk egy, a drogmegelőzési programok értékelése területén megmutatkozó hazai hiányosságok leküzdésére irányuló vizsgálat, melynek célja a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság által működtetett DADA program evaluációja.

Anyag és módszer: A kutatás a DADA programot befogadó intézmények, a pécsi székhelyű Apáczai Csere János Általános Iskola és a pécsváradi Kodolányi János Általános Iskola diákjai körében végzett standard kérdőíves [2] vizsgálaton alapult. Az adatfelvétel alapsokaságát a programban résztvevő diákok képezték, így a kutatás elemszáma 126 fő. Adatainkat SPSS 22. statisztikai szoftverben dolgoztuk fel és páros t-próbát alkalmaztunk.

Eredmények: A DADA programban résztvevő diákok 24,6%-a érzekelte úgy a programot követően, hogy többet tud a drogokról, mint azt megelőzően. A résztvevő diákok drogokkal kapcsolatos tudása a programot követően szignifikánsan ($p < 0,001$) emelkedett. A DADA program előtt a minta 23,8%-ára, utána pedig a 31,7%-ára volt nagyon jellemző, hogy mindig sikerül megoldani a problémáját. Jellemző, hogy megfelelő erőfeszítéssel majdnem minden problémára talál megoldást a válaszadók 48,4%-a a pre-kérdőívek, és 57,1%-a a poszt-kérdőívek alapján. Összességében a DADA program hatására nem mutatkozott szignifikáns változás az én-hatékonyság tekintetében ($p = 0,364$). A program információtartalmáról a diákok kevesebb, mint fele (40,8%) vélekedett maradéktalanul pozitívan, és az inkább pozitívan értékelők aránya sem haladja meg a résztvevők 20%-át.

Következtetés: Nem maradéktalanul sikeres programok kapcsán nem árt elgondolkodni néhány tényezőről, például azon, hogy a programot nem megfelelően hajtották végre; az alkalmazott módszerek túl gyengék; esetleg nem vettek figyelembe speciális kulturális, társadalmi vagy pszichológiai faktorokat, melyek a droghasználat kezdését befolyásolják a prevenció által megcélzott körben [3]. A megelőzési programok teljes körű minőségbiztosítási rendszerének (akkreditáció, monitoring, hatásvizsgálatok, jó gyakorlatok) mielőbbi kialakítására lenne szükség.

Irodalomjegyzék:

[1] Björn H., Ulf G., Salme A., et al.: *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries.* CAN, Stockholm 2012.

[2] Paksi B., Demetrovics Zs.: *A drogprevenációs gyakorlat megismerése. Budapesti iskolai drogprevenációs programok felmérése és értékelése.* L'Harmattan, Budapest 2003.

[3] Rácz J.: *A prevenció programok értékelése. Ifjúsági és Sportminisztérium szakmai kiadványa, Budapest 2001.*

Kulcsszavak: rendőrség, prevenció, evaluáció

Intercelluláris „autópályák”- membrán nanocsövek: felépítés és funkció

Halász Henriett¹, Molnár Anikó², Tóth Eszter Angéla³, Matkó János⁴, Nyitrai Miklós⁵, Szabó-Meleg Edina⁶

¹PTE TTK Biológus MSc/II. évfolyam

²ELTE, Immunológiai Tanszék

³ELTE, Immunológiai Tanszék

⁴ELTE, Immunológiai Tanszék

⁵PTE ÁOK Biofizikai Intézet, PTE SZKK

⁶PTE ÁOK Biofizikai Intézet, PTE SZKK

heni.mazsi@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az élővilág felépítésében kulcsfontosságú szerepet betöltő sejtek rendkívül változatos felépítésű és morfológiájú struktúrákat hoznak létre. Ilyen - sejtek között kialakuló - sokoldalú biológiai struktúrák például a 2004-ben felfedezett membrán nanocsövek. Ezek a vékony extracelluláris membránkitüremkedések szerepet játszanak a sejtek közötti kommunikációban, anyagáramlásban, különböző patogének és patológiás folyamatok terjedésében. Képződésükben és működésükben egyaránt fontosak a citoskeletális elemek (F-aktin és mikrotubulusok). Részletesebb megismerésük új lehetőséget nyithat különböző betegségek terápiájában és terápiás szerek szövetekbe történő bejuttatásában.

Anyag és módszer: Vizsgálatainkat Cos7 és A20 sejteken végeztük Zeiss lézer-pásztázó konfokális és nagyfelbontású Zeiss SIM mikroszkópok használatával (Wide-Field, SIM, Z-stack, Time-lapse funkciók). A tenyészeteket Latrunculin A aktin polimerizációt destabilizáló droggal kezeltük, majd elemeztük membrán nanocsövekre gyakorolt hatását. Megfigyeléseinket fluoreszcens festési és immunhisztokémiai eljárások alkalmazásával erősítettük meg. CellTracker Green/Red általános fehérje jelölőkkel inkubált sejteken az anyagátadás folyamatát vizsgáltuk. Cholera toxin B-vel jelölt sejtek között kialakult nanocsövekben vezikulák transzportját követtük nyomon, majd meghatároztuk vándorlási sebességüket. Vizsgáltuk továbbá a nanocsövek időbeli kialakulását. A képek analízise Fiji és Imaris képelemző programok használatával történt.

Eredmények: Latrunculin A hatására a sejtek zsugorodtak, lekerekedtek, eltávolodtak egymástól, hosszabb inkubáció után az aktin hálózat teljesen feldarabolódott, nem volt kimutatható. A nanocsövek megnyúltak, átmérőjük csökkent. CellTracker fluorofórok alkalmazása során különböző méretű mikrovezikulák áramlását figyeltük meg az azonos színű sejtek között, időben és térben követtük nyomon ezen vezikulák membrán nanocsöveken keresztüli mozgását. A csövek felépülése hosszabb időt vett igénybe, mint visszahúzódásuk.

Következtetés: A membrán nanocsövek valóban a sejtek közötti kommunikáció fontos elemei, amelyet mind a sejtorganellumok, mind a vezikulák transzportja alátámaszt. Felépítésükben és fenntartásukban elengedhetetlen szerepe van az aktin filamentumoknak, mert ezek sérülése a nanocső struktúra drasztikus megváltozását eredményezi.

Összefoglalás: A kutatásaink során alkalmazott különböző sejt vonalak, módszerek, jelölési technikák, mikroszkópiai és képelemző eljárások lehetőséget teremtettek a membrán nanocsövek felépítésében résztvevő kulcsfontosságú citoskeletális struktúrák kimutatására és azok funkcionális jelentőségének felderítésére, a membrán nanocsövekben lejátszódó bizonyos transzport folyamatok tanulmányozására és nyomon követésére.

Támogatás: Munkámat részben az OTKA K104971 számú pályázat támogatta

Kulcsszavak: membrán nanocső, kommunikáció, latrunculin, mikrovezikula

Termálvízzel végzett kutatások

Hanzel Adrienn¹ Kerner Ágnes¹ Horváth Krisztina² Varga Csaba³

¹ PTE Egészségtudományi Doktori Iskola

² Szigetvári Városi Kórház és Rendelőintézet

³ PTE ÁOK Orvosi Népegészségtani Intézet

adrienn.hanzel@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Nátriumkloridos-alkáli-hidrogénkarbonátos szigetvári gyógyvízzel végezzük kutatásunk. Vizsgálatunkban a szigetvári termálvíz terápiás hatását kutatjuk reumatológiai betegségek körében.

Anyag és módszer: Cox- illetve gonarthrosisos egyének paramétereit analizáljunk kettős vak módszerrel. A vizsgálat fő célja az életminőség javulásának feltárása, valamint a termálvíz hatásának kutatása szemben a meleg csapvízzel (placebo). Tervezett elemszám 75 fő. A fürdőkúrát a szigetvári Strandfürdő területén végezzük, 2 kádban. Jelenleg 2 csoportban bonyolítjuk le a vizsgálatot, heti 5 napos kúra alkalmazásával, ahol egy kúra 30 perces. A betegek tangentor és kádfürdős kezelést kapnak. Egy beteg 15 alkalommal részesül a kezelésben. A csoportokat véletlenszerűen választottuk ki. Az adatgyűjtéshez: VAS skálát, fizikális vizsgálatot, dokumentumelemzést, és a WOMAC pontozási rendszer használunk. Adatainkat a Microsoft Office Excel 2003. statisztikai rendszerben és a Windows SPSS 20.0-s rendszerben dolgoztuk fel, eredményeinket t-próba, Mann-Whitney teszt, Wilcoxon próba, Khi négyzet próba használatával kaptuk.

Eredmények: Eddigi eredményeinkből az derült ki, hogy a térdízületi extensio szignifikánsan jobbnak bizonyult a gyógyvizes csoportban a csapvizes csoporthoz képest a kezelés után. (p=0,023) A gyógyvizes csoportban a térdízületi mozgásterjedelem mindenhol szignifikánsan javult. Felmértük, hogy hogyan ítélték meg egészségi állapotukat a kezelés után csapvizes: (p=0,054) gyógyvíz esetén: (p=0,005)

Következtetés: Eddigi eredményeink alapján a gyógyvízzel kezelték mozgástartomány változásai jobbnak bizonyultak a kezelés után, mint a csapvizes csoportban ugyanazon módszerrel kezelték.

Kulcsszavak: balneoterápia, arthrosis, termálvíz, WOMAC, Szigetvár

Korai stádiumú tüdődaganatok azonosítása illékony szerves molekulák segítségével – nemzetközi kutatások áttekintése

Hegyi Dávid¹, Gerencsér Gellért¹, Horváth Orsolya², Raposa L. Bence³, Bohonyi Noémi¹, Gyöngyi Zoltán¹

¹Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar

²Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

³Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar

david.hegyi@aok.pte.hu

Problémafelvetés: A daganatos megbetegedések korai diagnosztizálása kardinális a kezelés hatékonysága szempontjából. A korai észlelés nem egyszerű feladat, továbbá néhány vizsgálattípus egyéb kockázattal is járhat. Az ellátórendszereknek szükségük van új, non-invazív módszerekre, melyeknek a szenzitivitása és specificitása is megfelelően magas. Számos kutatás látott napvilágot, melyek szerint a kutyák képesek azonosítani a tüdő-, emlő-, prosztata-, petefészekdaganatokat és a melanomát, a bőr, vizelet, kilélegzett levegő és sebészileg eltávolított tumor szaglásvizsgálatával.[1] Több kutatás is bizonyította, hogy a daganatos sejtek által kiválasztott biomarker mintázatok daganattípus specifikusak.[2]

Anyag és módszer: Online adatbázisok (PubMed, Google Scholar, Wiley) szisztematikus áttekintésével kerestük meg a témához kapcsolódó kutatásokat.

Eredmények: Összesen 19 témába vágó cikket azonosítottunk, melyek közül 6 kutatás biztosított a számunka specificitás és szenzitivitás értékeit (0.71-0.99 illetve 0.91-0.99). Kettő csoport vizsgálta a tüdődaganatokat, három a prosztatarákot, egy a melanomát és egy a kolorektális daganatokat.

Következtetés: A korai vizsgálatok azt mutatják, hogy a kutyák kiképzése nagy mértékben befolyásolja a szenzitivitás és specificitás értékeit. Ettől függetlenül több kutatás esetében is mérték kellően magas szenzitivitás és specificitás értékeit, melyek azt engedik feltételezni, hogy a kiképzési, mintavételi, szaglásvizsgálati módszerek standardizálásával ez a módszer akár széles körű gyakorlati felhasználásra is alkalmas lehet a daganatos megbetegedések pontos és korai diagnosztizálásában.

Irodalomjegyzék:

[1] Emily Moser, Michael McCulloch,, (2010) Canine scent detection of human cancers: A review of methods and accuracy. *Journal of Veterinary Behavior*, 5, 145-152.

[2] Fanis Buljubasic, Gerhard Buchbauer (2014) The scent of human diseases: a review on specific volatile organic compounds as diagnostic biomarkers. *Flavour and Fragrance Journal*, 30, 5-25.

Kulcsszavak: daganat, biomarker, szaglásvizsgálat, prevenció

The power of abjection: postpartum depression from a psychoanalytic point of view

Hortobágyi Ágnes¹

¹*PTE BTK Elméleti Pszichoanalízis Doktori Iskola*

hortobagyi@gmail.com

Postpartum depression is the most common complication of childbearing, affecting approximately 10-15% of women and as such represents a considerable public health problem affecting women and their families. Postnatal depression in both parents can have a long-term impact on a child's cognitive, social and behavioral development.[1] Although there are numerous articles and books about postpartum depression, few are psychoanalytically informed, and the psychodynamics of women suffering from postpartum depression are overlooked in most of these publications. [2]

In my paper I would like to explore post-partum depression by using the theory of philosopher and psychoanalyst Julia Kristeva's concept of abjection, which builds on the traditional psychoanalytic theories of Sigmund Freud and Jacques Lacan. According to Kristeva pregnancy, birth and birth giving are boundary situations in which disturbance of identity causes abjection [2], the fragile border where identities (subject/object) are challenged can create a traumatic experience. Body changes and body fluids confront new mothers with a sort of materiality that traumatically shows their own death, paralelly Kristeva associates the abject with the eruption of the Lacanian Real into our lives. Fear and disgust are common phenomena's of both postpartum depression and the Kristevan sense of abjection. With the use of the Kristevan framework of abjection I attempt to better understand the fear and refusal of mothers who are having postpartum depression.

Irodalomjegyzék:

[1] Baldwin S, Kelly P. (2015): *Postnatal Depression: Don't reinvent the wheel. Community Pract.* 2015 Sep;88(9):37-40.

[2] Blum, L. D. (2007): *Psychodynamics of postpartum depression. Psychoanalytic Psychology, Vol. 24, No. 1,* 45– 62.

[3] Kristeva, J. (1982): *Powers of horror. An Essay on Abjection. Columbia University Press, New York.*

Keywords: postpartum depression, abjection, psychoanalysis, Kristeva

The comparison of Hungary and China's health profile

Kerner Ágnes¹, Hanzel Adrienn¹, Prof. Dr. Boncz Imre²

¹Doctoral School, University of Pécs

²Faculty of Health Sciences, University of Pécs

agnes.kerner89@gmail.com

Purpose: To compare Hungary and China's health profile and have a full picture about the their similarities and differences.

Method: We choosed the important indicators from tha database of WHO (World Health Organization): basic statistical data (population size, the number of livebirths, the number of deaths, life expectancy at birth, leading causes of death, the rate of health care spending per capita, adult risk factors, drinking water supply, sewage rate).

Results: After comparing the countries' indicators we can say that the differences are not due to the population size (China: 1.393.337.000 capita, Hungary: 9.955.000 capita). The proportion of people over 60 is 24% in Hungary and 14% in China. There is a big difference in the proportion of urban population (HU: 70%, CN: 53%). The number of deaths per year factor is higher than the number of births per year factor in Hungary (death: 129.100 per year, birth: 98.100 per year). On the other hand the number of birth is higher than the number of death in China (death: 10.044.900, birth: 18.513.700). There is a main difference in the distribution of the causes of deaths among under-five in 2013 that the maternal mortality (HU: 37%; CN:16%) occurs more than the cognental anomalies (HU: 29 %; CN: 13%). In China, the births asphyxia ratio (CN: 15%; HU: 6%) and the acute respiratori infections is higher (CN:14%; HU:5%). The raised blood pressure (HU:25,6-42,7%; CN: 23,7-29,8%) and the obesity (HU: 20,4-26,2%; CN:4,6-6,8%) are more important from the adult risk factors than the others in Hungary. The leading cause of death in 2012 was stroke (2.331.300 death) in China and ishaemic heart deases (34.300 death) in Hungary. There is a big difference in the rate of health care spending per capita between China (more than 600 USD) and Hungary (more than 2000 USD). The drinkingwater supply and the sewage rate are 100% in Hungary, during this time the water supply is 90% and the sewage rate is 65% in China.

Conclusions: Based on the results we conclude that the covarge of health care and the per capita total expenditure on health are higher in Hungary than in China. However, the chinese health state is more congenial.

Kulcsszavak: China, Hungary, health care, demography, health policy

Immune regulation by PD-1 molecule in mice at day 14.5 of pregnancy

Adrienn Lajkó^{1,2}, Mátyás Meggyes^{1,2}, Júlia Szántó¹, Mikó Éva^{1,2}, László Szereday^{1,2}

¹ University of Pecs, Clinical Centre, Department of Medical Microbiology and Immunology, Pecs, Hungary

² Janos Szentagothai Research Centre, Pecs, Hungary

lajko.adri@gmail.com

Objective: Programmed cell death protein-1 (PD-1) is an important cell surface receptor, which plays an important role in the establishment of the peripheral tolerance and in the immune escape mechanisms during chronic viral infections and cancer. Its main function is to inhibit the activation of the T cells. Due to this action it can suppress autoimmunity and enhance immune tolerance. PD-1 binds to its ligand, namely PD-L1 and with these interaction it can influence Th1 immunity and the response of T cells against tumor cells.

Aim: Our aim was to investigate the expression pattern of PD-1 in mice at day 14,5 of pregnancy and to investigate the potential role of co-inhibitory molecules PD-1 and TIM-3 in maternal immune responses.

Methods: For our study BALB-c pregnant mice at the 14th day of pregnancy were used. Mononuclear cells were isolated from the spleen and decidua. For intra- and extracellular staining fluorochrome labeled monoclonal antibodies were used. PD-1 expression by different cell populations was analyzed by flow cytometric analysis.

Results: During our investigation PD-1 expression by NK cells, γ/δ and NKT cells was increased in the decidua compared to the periphery. Analyzing the peripheral and decidual TIM-3/PD-1 double positive cells we found a significant decrease in double positive decidual NKT and γ/δ T cells proportion compared with the periphery. Moreover we analyzed the CD107a expression by the PD-1+ cell populations. Decidual PD-1 positive NK and NKT cells showed significant decreased cytotoxicity compared to the periphery.

Conclusion: Our data indicate a very complex, tissue and cell type specific immunoregulatory mechanism, where PD-1 molecule could play a role in the feto-maternal tolerance.

Keywords: PD-1, Pregnancy, Reproductive immunology, Immunetolerance

Az IRSp53 fehérje szerepe a membrán nanocsövek kialakulásának mechanizmusában

Madarász Tamás¹, Brunner Brigitta², Futó Kinga¹, Telek Elek¹, Matkó János³, Nyitrai Miklós^{1,4}, Szabó-Meleg Edina^{1,4}

¹Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Biofizikai Intézet

²Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar

³Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar Immunológiai Tanszék

⁴Pécsi Tudományegyetem Szentágotthai János Kutatóközpont

tamas.madarasz@aok.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A sejtek közötti kapcsolat a felszínükön megjelenő membrán kitüremkedések – sejtnyúlványok (lamellipódiumok, filopódiumok, sejt felszíni fodrozódások) – közreműködésével valósul meg. Annak ellenére, hogy ezen struktúrák változatos formában jelenhetnek meg, létrejöttükért az eddigi megfigyelések alapján hasonló molekuláris mechanizmusok tehetők felelőssé. A membrán nanocsövek – mint filopódium-szerű sejt-sejt hidak – 2004-ben történt felfedezésével a sejtek közötti kommunikáció és anyagtranszport új formáját ismerhettük meg. Ezek a vékony membrán kitüremkedések fizikailag is összekötnek két sejtet. Részt vesznek a jelátvitelben (kalcium szignál), sejtorganellumok (pl. mitokondrium), különböző fehérjék, prionok, lipidek, vezikulák, valamint a DNS és az RNS szállításában is. A membrán nanocsövek számos tulajdonságukban hasonlítanak a már említett membrán kitüremkedésekre, ugyanakkor bizonyos tulajdonságaikban, mint például hosszúságukban és átmérőjükben jellegzetes eltéréseket mutatnak azoktól. A membrán nanocsövek kialakulásának egyik feltételezett módja szerint azok aktin-függő membrán kitüremkedésekként, irányított, filopódium-szerű nyúlványokból fejlődnek ki.

Anyagok és módszerek: Ismert, hogy az inzulin receptor szubsztrát fehérje (IRSp53) elősegíti a filopódiumok kialakulását, ezért lézer pásztázó konfokális, illetve nagyfelbontású (SIM) mikroszkópiai eljárásokkal megvizsgáltuk az IRSp53 fehérje nanocsövek kialakulására és morfológiájára gyakorolt hatását. Adatainkat összevetettük a filopódiumok vizsgálatakor korábban kapott eredményekkel. FRAP módszerrel meghatároztuk az IRSp53 fehérje mobilitását mind filopódiumokban, mind nanocsövekben. Tanulmányoztuk a latrunkulin A hatását már kialakult filopódiumokra és nanocsövekre IRSp53 túlexpresszálas hiányában, illetve mellett.

Eredmények: Az IRSp53 fehérje túlexpresszálasa szembevető morfológiai változásokat eredményezett: a filopódiumok száma erőteljesen megnövekedett, a nanocsövek száma ugyan nem változott számottevően, de hosszuk és elágazásaik száma megnőtt. Latrunkulin kezelés hatására a sejtek lekerekedtek, a nanocsövek elvékonyodtak és az aktin hálózat deformálttá vált.

Következtetés: Eredményeink arra engednek következtetni, hogy bár a nanocsövek több tekintetben mutatnak hasonlóságot a filopódiumokkal, kialakulásuk alapvető mechanizmusában eltérnek azoktól.

Támogatás: Vizsgálatainkat részben az OTKA K104971 számú pályázat támogatta.

Kulcsszavak: membrán nanocső, filopódium, IRSp53, aktin

Étkezési addikció, depresszió és életminőség vizsgálata elhízott gyermekekben

Dr. Magyar Éva Erzsébet¹, Prof. Dr. Molnár Dénes¹, Dr. Erhardt Éva¹, Dr. Csábi Györgyi¹

¹Gyermekgyógyászati Klinika Pécsi Tudományegyetem Pécs

magyar.eva23@gmail.com

Bevezetés: Az elhízás gyermek- és serdülőkori járványszerű terjedése világszerte okoz komoly gondot az egyének és a társadalom számára. A probléma háttere szerteágazó, felmerül bizonyos ételek túlzott mértékű fogyasztása, mozgásszegény életmód, valamint egyes neuropszichiátriai problémák etiológiai szerepe. A feltételezett étkezési zavar hátterét vizsgálva önkítöltő kérdőíveket töltöttünk ki, annak eldöntésére, hogy van-e szerepe depresszióknak,

Betegek: 98 obes, és túlsúlyos valamint 116 egészséges 12-18 éves serdülőt vontunk be a vizsgálatokba.

Módszerek: A „Yale Food Addiction Scale-for children” magyarra fordított változatát, Evészavar kérdőívet, a Beck Depresszió kérdőívet, a Megküzdési módok kérdőívet valamint életminőség elégedettség skálát töltöttük ki a gyerekekkel. Az eredmények kiértékeléséhez ANOVA analízist használtunk.

Eredmények: A Beck depresszió kérdőív pontszámaiban nem találtunk szignifikáns különbséget az obes és kontroll csoport között ($p=0,39$), ugyanakkor az életminőség skálán az elhízottak szignifikánsan rosszabbnak ítélték meg életminőségüket ($p=0,0001$). Az obesek 50,7%-a, míg a normál súlyúak 12,8 % -a folytatta a helytelen táplálkozást a káros következmények ellenére. Kontrollvesztés az obesek 11%-ában, a kontrollok 5%-ában volt kimutatható. Folyamatos sóvárgás ezen ételek után, vagy több alkalommal sikertelen leszokás az obesek 50,7%-ában, a kontrollok 25%-nál volt kimutatható.

Következtetés: Az obes serdülők ételfüggőség-hajlama szignifikánsan magasabb a normál testsúlyú gyerekekhez viszonyítva.

A gender-kutatásokban használt 2 kérdőív összehasonlítása a krónikus szívbetegséghez történő alkalmazkodás nemi különbségeinek vizsgálatában.

Nagy Tünde¹, Tiringier István¹

¹PTE ÁOK Magatartástudományi Intézet

tunde.nagy@aok.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: Az ischaemiás szívbetegség a közhiedelemmel ellentétben nem a középkorú férfiak betegsége, hanem sokkal inkább az idősebb nőké. Bár a nők életkilátásai minden életkorban jobbak, mint a férfiaké, viszont magasabb morbiditással számolhatnak. A krónikus szívbetegséghez történő alkalmazkodásban is jelentős nemi különbségek tapasztalhatók, amelyeket kevésbé a biológiai nem, mint inkább a társadalmi nem (gender) és a nemi szerephez kapcsolódó személyiségvonások (femininitás/maszkulinitás, kapcsolatorientáltság/tevékenységorientáltság és ezek szélsőséges formái a túlzott kapcsolat-, és tevékenységorientáltság) magyaráznak, és döntő szereppel bírhatnak a szívbetegek rehabilitációjának eredményességében. Jelen vizsgálatban a gender-kutatásokban használt két leggyakoribb kérdőív egymáshoz való viszonyát vizsgáljuk fiatal, egészséges, ill. szívbeteg csoporton és azt, hogy prediktorként mennyire jelzik előre a szívbetegek életminőségének változásait, depresszióját, életmód változásait.

Anyag és módszer: Összehasonlító vizsgálatunkban 183 akut koronária szindrómában szenvedő beteg (29% nő, 71% férfi 60,2±10,2 év) és 156 egyetemi hallgató (60% nő, 40% férfi 21,9±1,8 év) szerepelt. A gender kérdőívek: Bem Sex Roles Inventory, és Extended Version of Personal Attributes Questionnaire. Ez utóbbit magyar vizsgálatban még nem használták. A szívbetegek alkalmazkodását az életminőség (SF-12), a depresszió (PHQ9), a megküzdés (COPE), az időperspektíva (ZTPI), az életmód változtatás (HAPA) dimenzióiban vizsgáltuk. A személyiséget a Big5 dimenziói mentén vizsgáltuk.

Eredmények: A két kérdőív férfias és nőies skálái erős korrelációt mutatnak egymással mindkét csoportban. Míg a hallgatók csoportjában a férfias-nőies skálák egymással nincsenek kapcsolatban, addig a szívbetegeknél gyenge pozitív kapcsolat látható. Eddigi eredményeink azt mutatják, hogy az életminőség és a depresszió változásait a nemi szerephez kapcsolódó személyiségvonások közül a legjelentősebben a tevékenységorientáltság jelzi előre, beleértve az androgün (magas maszkulin és feminin értékek) kategóriát is. Ez utóbbi eredmény nem tudja bizonyítani Bem androgün hipotézisét.

Következtetés: A vizsgált két gender kérdőív által átfedett nemi szerep felfogás nagyban hasonló. Eddigi eredményeink szerint az EPAQ jobban használható a férfiak és nők egészségi állapotában megfigyelt különbségek magyarázatára. A nemmel összefüggő személyiségvonások hatásának jobb megértése lehetővé teheti, hogy a rehabilitáció keretében az egyes betegcsoportok részére speciális pszichoszociális intervenció programokat dolgozzunk ki.

Characterization of the PIBF expression in peripheral blood mononuclear cells of chronic leukemic patients and healthy donors

Schilli Gabriella Krisztina¹, Polgár Beáta¹, Árpád Szomor²

¹University of Pécs, Clinical Center, Department of Medical Microbiology and Immunology, Pécs, Hungary

²University of Pécs, Clinical Center, 1st Department of Internal Medicine, Pécs, Hungary

scgpecs@gmail.com

Objective: The PIBF (Progesterone Induced Blocking Factor) is identified as a 34kDa immunomediator that plays a key role in the maintenance of pregnancy. PIBF is also expressed in tumors and highly proliferating normal cells and its biological functions differ in various cells. Recently we found that in certain malignancies the expression of PIBF mRNA is quantitatively differs from healthy controls. These observations raise the possibility that the dysregulated PIBF expression might play an essential role in oncogenesis. Therefore our aim was to examine the diagnostic potential of the determination of PIBF expression at mRNA or protein level in B cell chronic lymphoid leukemia.

Methods: The expression pattern of different PIBF variants was investigated with RT-PCR and Western-Blot assay in mononuclear cells isolated from peripheral blood of leukemic patients and healthy donors. Quantitative analysis was performed with densitometry.

Results: The PIBF „A” variant was expressed at the largest quantity in all of the examined samples. The protein level of A variant was 8,5 times higher in the blood of leukemic patients than in the case of healthy donors. We didn't find qualitative differences between the examined samples.

Conclusion: The expression pattern of PIBF variants didn't showed disease-specificity, so the previously detected differences in the biological function of PIBF might be derived from the altered quantity of the “A” variant. Quantitative analysis of this PIBF isoform might be used for diagnosing and monitoring the progression of B cell chronic leukemia.

Keywords: PIBF, Leukemia, mononuclear,

Immunreguláció pathológiás terhesség alatt: PD-1/PD-L1 expresszió összehasonlítása egészséges terhes és early-onset preeclampsias nőknél

Szántó Júlia¹, Lajkó Adrienn¹, Szereday László^{1,2}, Meggyes Mátyás^{1,2}

¹PTE-KK Orvosi Mikrobiológiai és Immunitástani Intézet

²Szentágotthai János Kutatóközpont, Pécs

szantojulia@gmail.com

Bevezetés: Az anyai immunválaszokat szabályozó immunregulációs folyamatoknak kiemelkedő szerepük van a magzat egészséges fejlődésének biztosításában, illetve a pathológiás terhességek megelőzésében. A preeclampsia egy humán terhesség-specifikus megbetegedés, mely a terhességek 3-5%-át érinti. Tünetei jellemzően a terhesség második trimeszterében jelentkeznek, melyek a magas vérnyomás, fehérjevizelés, ödémás állapot. A PD-1 (Programmed Cell Death 1) egy transzmembrán fehérje, mely számos immunsejt felszínén megtalálható (aktivált T-, B-, NKT sejt). A receptor ligandja a PD-L1, melyet elsősorban antigén prezentáló sejtek, illetve tumor sejtek expresszálnak. Amennyiben a receptort kifejező sejt szignált kap a ligandtól az a sejt reakcióképességének elvesztésével jár, ezáltal fontos szerepet tölt be a gyulladásszerű immunválaszok gátlásában, illetve a perifériás tolerancia kialakításában.

Módszerek: Kísérletünkbe 10, harmadik trimeszterében lévő egészséges, és 11 early-onset preeclampsia-val diagnosztizált nőt vontunk be, melyek perifériás véréből izolált mononukleáris sejteket hasonlítottunk össze. Az izolált sejteket fluorochrommal konjugált monoklonális ellenanyagokkal felszínen és intracellulárisan jelöltük flow cytometriás analízishez, mellyel megvizsgáltuk az egyes szubpopulációk arányát, illetve PD-1 és PD-L1 expressziós szintjét.

Eredmények: Összehasonlítva a vizsgált immunsejt szubpopulációkat a Treg sejtek aránya szignifikáns csökkenést, míg a mukóza-asszociált invariáns T (MAIT) sejtek aránya szignifikáns emelkedést mutatott a preeclampsias csoportban. Megvizsgálva a PD-1 molekula kifejeződését szignifikáns emelkedést kaptunk a preeclampsias csoport CD8+Tc, CD4+Th, Treg és NKT sejtjeinél, míg a MAIT sejteken csökkent a receptor expressziója. A PD-L1 molekula kifejeződése a CD8+Tc, CD4+Th, NK^{dim} és NKT sejtek felszínén mutatott szignifikánsan emelkedést a preeclampsias csoportban.

Összefoglalás: Eredményeink alapján feltételezzük a PD-1 és PD-L1 molekulák szerepét a preeclampsia során megfigyelt Th1-es immunválasz túlsúly kialakulásában. További vizsgálatokat igényel azonban a receptor-ligand interakció funkcionális következményeinek tisztázása.

Kulcsszavak: terhesség, preeclampsia, PD-1, PD-L1, immunológia

Remielinizációs folyamatok proteomikai vizsgálata Cuprizone modellben

Szilágyi T. Gábor¹, Arkadiusz M. Nawrocki³, Schmidt János¹, Márk László¹, Illés Zsolt², Fekete Katalin¹, Martin R. Larsen³, Ifj. Gallyas Ferenc¹

¹Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet, Pécs, Magyarország

²Department of Neurology, University of Southern Denmark, Odense, Denmark

³Department of Biochemistry and Molecular Biology, University of Southern Denmark, Odense, Denmark

Első szerző, előadó e-mail címe: gabor.szilagyi@aok.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A szklerózis multiplex(SM) a központi idegrendszer betegsége, amely gyulladással, oligodendrocita pusztulással, mielinvesztéssel és idegrost degenerációval jár. A betegség lefolyásának egyes szakaszai még nem teljesen ismertek és terápia sem létezik, ami vissza tudná fordítani a folyamatot. Ezért mi toxikus demielinizációt a cuprizone modellt alkalmazva elvégeztük a remielinizáció tömegspektrometriás proteomikai vizsgálatát, hogy olyan molekuláris célpontokat találjunk, amelyek jelentős befolyással lehetnek a betegség kimenetelére.

Anyag és módszer: C57/BL6 8 hetes hím egereknek 0.2% Cuprizonet (Biscyclohexanone oxaldihydrazone) tartalmazó normál rágszálótápot adagoltunk 4 héten keresztül és vizsgáltuk a demielinizációt a kezelés végén és a remielinizációt két nappal és tizennégy nappal a kezelést követően a cuprizone mentes diétán tartott kontrollal szemben. A súlyukat folyamatosan regisztráltuk és az állatokat túlaltatással termináltuk, majd a corpus callosum homogenátumát használtuk fel további vizsgálatainkhoz.¹ A mintaelőkészítés során nem módosított proteineket, neutrális glikánokat, szíalsavas glikoproteineket, mono-foszforilált és multi-foszforilált peptideket választottuk szét. A különböző frakciókat nano-HPLC-MS segítségével elemeztük.²

Eredmények: A kezelés eredményét mielin basic protein immunhisztokémiával ellenőriztük, ahol jól látható a demielinizáció a kezelt állatok esetében.

A teljes proteomikai vizsgálat során több mint 500 protein szignifikáns változását detektáltuk.

Következtetés: A biztató nagyszámú eredményből további útvonalelemzések és a sejtspecifikus proteinek vizsgálataival találhatunk a betegség lefolyását befolyásoló új molekuláris célpontokat.

Támogatás: Pécsi Doktorandusz Önkormányzat Egységes Pályázati Rendszer 2014 őszi OTKA NN-109841

Irodalomjegyzék:

[1]Veto, S. et al. Inhibiting poly(ADP-ribose) polymerase: a potential therapy against oligodendrocyte death. *Brain : a journal of neurology* 133, 822-834, doi:10.1093/brain/awp337 (2010).

[2]Engholm-Keller, K. et al. TiSH--a robust and sensitive global phosphoproteomics strategy employing a combination of TiO₂, SIMAC, and HILIC. *Journal of proteomics* 75, 5749-5761, doi:10.1016/j.jprot.2012.08.007 (2012).

Kulcsszavak: cuprizone, oligodendrocita, remielinizáció, tömegspektrometria

Biochemical Characterization of Myosin 16 Tail Domain

Elek Telek¹, András Kengyel^{1,2}, Miklós Nyitrai^{1,2,3}

¹Department of Biophysics, University of Pécs Medical School, Pécs, Hungary;

²János Szentágothai Research Center, Pécs, Hungary;

³MTA-PTE Nuclear-Mitochondrial Interactions Research Group

elek.telek@aok.pte.hu

Objective: Myosin 16 (Myo16) is a recently discovered unconventional motor protein, which is supposed to play important role in the regulation of cell cycle especially in developing neurons. In humans, increased level of Myo16 was described in schizophrenia [1] and the deletion of Myo16 gene in autism [2]. Myo16 contains a motor domain, an ankyrin-repeat containing N-terminal domain, called the ankyrin domain (My16Ank) and in Myo16b isoform an intrinsically disordered tail domain (My16Tail). The My16Tail contains a proline-rich motif which is supposed to bind profilin and through this interaction it may regulate the actin cytoskeletal system. Furthermore, phosphorylation of the My16Tail activates the Phosphatidylinositol-3-Kinase signaling pathway leading to the reorganisation of the actin cytoskeleton [3], which suggests a crucial role for My16Tail. Analysis of purified proteins or protein fragments have been critical to deciphering their cellular function. The aim of this project is to elucidate the biophysical and biochemical properties of My16Tail *in vitro*.

Methods: The recombinant My16Tail domain was cloned and expressed in baculovirus/Sf9 system and purified under denaturing conditions. After renaturation, fluorescence spectroscopic assays were performed to measure kinetics and interactions of My16Tail with profilin-1, actin and My16Ank.

Results: However an unspecified interaction between Myo16 and profilin was described by coimmunoprecipitation earlier [4], we found no direct interaction between My16Tail and fluorescent profilin-1 using anisotropy measurements. The profilin-1 regulated actin polymerization was also not influenced by My16Tail. Meanwhile, we also tested the interaction between My16Tail and My16Ank domains, which showed a moderate affinity (KD ~ 5 μ M).

Conclusion: Our results showed, that My16Tail does not influence the polymerization of actin through the binding of profilin-1, and we suppose, that the neuronal-specific profilin-2 isoform might be the possible binding partner. On the other hand, it seems My16Tail can bind My16Ank assuming a regulatory function by backfolding of the tail to the N-terminal of the myosin 16.

Acknowledgements: OTKA K 112794, Molecular Mechanisms Underlying the Function of Myosin 16b

References:

[1] Rodríguez-Murillo L, et al. (2014) *Neuropsychopharmacology* 39(4):934-43

[2] Liu YF, et al. (2015) *PLoS One*. 10(4):e0123106

[3] Yokoyama et al. (2011) *EMBO J*. 30(23):4739-54

[4] Cameron, R.S, et al. (2007). *Cell Motil Cytoskelet*. 64: 19–48

Keywords: myosin 16, actin, profilin, spectroscopy, autism

Ápolóotthonban élő hajléktalan emberek tápláltsági állapota és táplálkozási szokásai

Vági Zsolt¹, Nagy Brigitta², Nagy-Borsy Emese², Rákosy Zsuzsa²

¹Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola

²Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar

zsolt.vagi@gmail.com

Célkitűzés: A hajléktalanok ápolóotthonai idős vagy tartósan beteg hajléktalan emberek számára biztosítanak átmenetileg teljes körű ellátást. Az ott töltött idő alatt kellene a szervezetüknek oly mértékben roborálódni, hogy az egyén újra képes legyen a hajléktalanság viszontagságaival megküzdeni. Ebben a folyamatban kulcsszerepet játszik a táplálkozás. Tanulmányoztuk három magyarországi nagyváros ápolóotthonaiban tartózkodó hajléktalan emberek táplálkozási szokásait, tápláltsági állapotát valamint az ellátó intézmény által nyújtott étkeztetési szolgáltatást.

Adatok és módszer: Az adatgyűjtést 119 hajléktalan fő megkérdezésével, saját szerkesztésű kérdőívvel, testösszetétel-meghatározó készülékkel, vérminta analízissel végeztük pécsi, debreceni és budapesti ápolóotthonokban. A statisztikai elemzéshez leíró statisztikai próbákat, Mann-Whitney-, ANOVA-, Kruskal-Wallis-tesztet, logisztikus regressziót és korrelációs számítást használtunk.

Eredmények: A vizsgált populáció átlagéletkora 58,4 év, többségük férfi (89%). A férfiak átlagos testtömegindexe $25,4 \pm 4,9$ kg/m², a nőké $26,7 \pm 7,8$ kg/m² volt, testzsírarányuk meghaladta az egészséges tartomány felső értékét. (férfiak: $22,4 \pm 8,2\%$; nők: $37,1 \pm 12,5\%$). 44%-nál magas koleszterin-, 24%-nál magas trigliceridszintet detektáltunk. A megkérdezettek 22,7%-a számolt be szédülésről a vizsgálat ideje előtti három hónapban, 34,5%-uk panaszkodott krónikus fáradtságról, 13,4% mellkasi fájdalomról. A lakók 19,3%-nak okoz valamilyen emésztőrendszeri panaszt bizonyos típusú étel elfogyasztása, 10,1%-nak nyelési problémái vannak. A lakók 25%-a küzd székrekedéssel vagy hasmenéssel, 16,7%-uknak van valamilyen emésztőrendszeri betegsége. Saját bevallás alapján a megkérdezettek 50,4%-nak van fogazati problémája, 21%-nak minden foga hiányzik. Az intézményi étrendek tápanyagtartalma elmarad a kívánatostól, az ajánlottnál 29%-kal kevesebb rostot, kevés összetett szénhidrátot, azonban 40 energia% zsírt tartalmaz, 50%-ban telített zsírok formájában.

Következtetés: Az ápolóotthonokban élő hajléktalan emberek társadalomba történő reintegrációjuk, gyógyulásuk egyetlen lehetősége a célzott, multidiszciplináris team-munkán alapuló rehabilitáció, amelynek lényeges eleme a hajléktalan emberek speciális igényeinek megfelelően kialakított diéta is.

The CT region of DAAM has a supporting role in FH2-mediated actin dynamics regulation

Andrea Vig¹, Péter Gaszler¹, Mónika Ágnes Tóth¹, Beáta Bugyi¹

¹University of Pécs, Medical School, Department of Biophysics, Pécs, Szigeti str. 12, H-7624

andrea.vig@aok.pte.hu

DAAM is a DRF formin protein essential for the regulation of actin cytoskeleton dynamics in diverse biological processes. The conserved FH1-FH2 domains of DAAM catalyse actin nucleation and processively mediate filament elongation. These activities of FH2 are autoregulated by the N- and C-terminal regions. The C-terminal DAD-CT of formins was suggested recently to directly regulate actin dynamics, as well. We analysed the role of DAD-CT region of *Drosophila* DAAM in its interaction with actin by *in vitro* biochemical and *in vivo* genetic approaches. We found that DAD-CT can bind actin and enhance the nucleating activity of FH2, through the CT region. Despite of being able to bind actin, DAD-CT does not significantly influence actin assembly in the absence of the FH2 domain. Analysis of the I732A loss-of-function mutation in FH2 and FH2-DAD-CT revealed that DAD-CT can compensate for the compromised actin-binding of the FH2 domain. However, the actin nucleation, elongation and barbed end capping activity of the FH2 domain cannot be restored by the presence of DAD-CT. Consistently, *in vivo* data show that the CT region is not essential, yet contributes to DAAM-mediated filopodia formation in primary neurons. In conclusion, DAAM DAD-CT possesses an FH2-dependent function in actin dynamics. Our data suggest that the FH2 region is the core actin-interacting element of DAAM and DAD-CT has only a supporting role in actin nucleation, presumably through stabilisation of nucleation intermediers.

This research was supported by grants from the Hungarian Science Foundation (OTKA) Grant K109689, by the National Innovation Office “Baross Gábor” Program(REG-DD-09-1-2009-0009 Tírfim 09 and by the European Union and the State of Hungary, co-financed by the European Social Fund in the framework of TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 ‘National Excellence Program’.

Poszter szekció

— • —

Poster presentations

170 nap a börtönben

Az oktatás és a foglalkoztatás szerepe a reintegrációban

Ács-Bíró Adrienn¹

¹Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

acs.adri001@gmail.com

A kutatás igazán időszerű, aktuális kihívásokat tár fel, s képet ad egy olyan világról, mely sokak számára sztereotipizált, ismeretlen közeg. Betekintést enged a női büntetés-végrehajtás falain belülre, ahol elengedhetetlen, és nélkülözhetetlen szerepe van az értékteremtésnek/formálásnak az oktatás-nevelés által. A többszörösen hátrányos helyzetű csoportok felemelkedésének kulcsát a képzésben véljük felfedezni.

A vizsgálat feltárja, hogy az intézeteken belül elérhető női foglalkoztatás, és oktatás-képzés választék milyen befolyással van a reintegrációra, valamint a szabadulás utáni életstratégia kialakítására. Rámutat az oktatás és a reintegráció kapcsolatára, illetve a börtönön belüli foglalkoztatás fontosságára. Kutatásunk során primer, illetve szekunder forrásokra támaszkodunk: Kalocsai Fegyház és Börtönben töltött 170 napos személyes munkatapasztalatra, az intézet adatbázisára, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága által kiadott (az adott év szakmai tevékenységeit és statisztikáját összefoglaló) Évkönyvekre, továbbá a Börtönügyi Szemlére (tudományos és szakmai folyóirat). A tapasztalati társadalomtudományi adatgyűjtés módszerei közül a mélyinterjút, és a félig strukturált interjút alkalmazzuk.

A hazai büntetés-végrehajtási intézetekben kiemelt fontosságú az elítéltek oktatása és foglalkoztatása. Ez nemcsak a fenntartási költségek csökkentése miatt lényeges, hanem más kutatások alapján ismert, hogy a rendszeres munkavégzés mind fizikai, mind pszichológiai szempontokat figyelembe véve kedvező hatást gyakorol az elítéltekre (Ruzsonyi 2014). A csoporthoz, közösséghez tartozás érzése, a tevékenykedtetés, valamint a meghatározott napirend, szokásrend nagyban hozzájárul a jövőtervezés, azonfelül a rendszerszemlélet kialakításához. A büntetés-végrehajtás intézményeiben folyó oktatást érintő szemlélet szerint nem a fogvatartott személyiségének átalakítás a cél, hanem a munkáltatás és szakirányú képzések biztosítása, amelynek segítségével a társadalmi visszailleszkedés esélye nő (Kőszegi, 2010). Eredményeink alapján igazoljuk, hogy a börtönben zajló képzések a visszaesés esélyét csökkentik, valamint a nők munkaerő-piacon történő elhelyezkedését támogatják.

Kulcsszavak: börtön, oktatás, képzés, reintegráció, életstratégia

Diversity of beetle communities in tinder fungus (*Fomes fomentarius*)

Réka Andrési¹, Katalin Tuba¹

¹*NYME-EMK Institute of Silviculture and Forest Protection*

andresi.reka@student.nyme.hu

Objective: Since the climate change has an effect on the structure and the species composition of the forests, so the tinder communities are also changing.

In our country, the examination of tinder fungus (*Fomes fomentarius*) insect community, and the significance of decomposing insects hasn't been addressed in greater depth, but for to know the whole process of digestion, this knowledge is essential.

Methods: The samples were collected randomly from different parts of Hungary from April until December in 2013. We collected the bracket fungi without bark and uncleaned because we wanted to retain our target groups and hold this complex biome. Every bracket fungus was packed in a paper sack. The fungus samples were placed under special conditions (20±1 °C; 16 hours of lighting and 8 hours of darkness). Every 8 weeks the insects were collected from the bags and they were selected by families.

Results: We collected 54 specimens of white rot causing *Fomes fomentarius* from the surroundings of 15 settlements. The highest number of tinder fungus was gathered from Zalaegerszeg. Most of the fungus were collected from lying dead wood and rotten trunk. The fruiting bodies were collected from 12 different tree species, the most from beech tree (*Fagus sylvatica*). In case of 16 samples, we couldn't raise any bugs, and from the other 38 samples we identified a total of 16 beetle species. These data indicate that the *F. fomentarius* bracket fungi have a species-rich and diverse beetle community. *Rhopalodontus perforatus* and *Octotemnus glabriculus* were the second most frequent species in our examination.

The raised beetles were categorized based on which part of the mushroom is eaten by them. Those beetles were considered typical mushroom-eating beetles, which developed in the fruiting bodies of fungi [1]. We determined from the bibliographic data, that most of the identified beetles are joined to the bracket fungi, and the rest to the bark.

Conclusion: The significance of this topic will grow, because the law of 2009 XXXVII. includes, that the forestry authority can require to leave lying and standing deadwood in the Natura 2000 areas. With the presence of higher amount of deadwood, the species- and specimen number of bracket fungi will also increase in an area. The beetles develop in a protected area inside the fungi, so this condition make them difficult to examine.

Acknowledgements: This study was carried out in the program of the 'VKSZ_12-1-2013-0034 - Agrárklíma.2'

References:

[1] Stokland, J. N., Siitonen, J. & Jonsson B. G. (2012): *Biodiversity in Dead Wood*. Cambridge University Press. 521 pp.

Keywords: Fomes, beetle community, decomposition, Rhopalodontus perforatus, Octotemnus glabriculus

New occurrences of *Atypus* spider species in different forest stands

László Bali¹, Csaba Szinetár², Katalin Tuba¹, Róbert Ferka¹, Dániel Andrési¹

¹ University of West-Hungary, Faculty of Forestry, Institute of Silviculture and Forest Protection

² University of West-Hungary, Faculty of Natural Sciences, Institute of Biology

bali.laszlo@nyme.hu

Objective: In our study, we present and compare the data of two different surveys regarding ground-dwelling spiders. We focus on *Atypus piceus* (Sulzer, 1776) and *Atypus affinis* (Eichwald, 1830) species. Both species are rare and protected in Hungary.

Methods: The first survey took place in the Vép 32/D forest sub-compartment during 2013 and 2014, in and around two artificial gaps, with a total of 30 traps. The second one took place in the Forest Reserve of Szalafő during 2014, in three different forest stands, with a total of 12 traps. Barber-type pitfall traps [1] with acetic acid solution were used to collect spiders in both surveys.

Results: In Vép, we collected a total of 119 *A. piceus* specimens, all males, with an overall dominance value of 1,00. In Szalafő, we collected a total of 2 *A. piceus* specimens, all males, with an overall dominance value of 0,15; and a total of 18 *A. affinis* specimens, 1 female and 17 males, with an overall dominance value of 1,38.

Conclusion: These species are rare, precious and endangered members of the Hungarian spider fauna. Both cases can be considered as new occurrences of the species. *A. piceus* was the most abundant in the months of June and July, while *A. affinis* was the most frequent in October, which partly corresponds to the previous observations [2]. Both species showed some distinct forest stand and/or habitat preferences. It should be also noted, that the two species have similar lifestyle and morphology [3], and that the two were found to be sharing habitats in Szalafő.

Acknowledgements: This study was carried out in the program of the ‘VKSZ_12-1-2013-0034 - Agrárklíma.2’

References:

[1] Barber, HS. (1931): Traps for cave-inhabiting insects. *Journal of the Elisha Mitchell Scientific Society* 46: 259-266.

[2] Heimer, S, Nentwig, W. (1991): *Spinnen Mitteleuropas: Ein Bestimmungsbuch*. Verlag Paul Parey, Berlin, 35. p.

[3] Wunderlich, J. (1991): Über die Lebensweise und zur Unterscheidung der heimischen Arten der Tapezierspinnen (Mygalomorphae: Atypidae). *Arachnologischer Anzeiger* 13: 6-10

Keywords: pitfall trapping, *Atypus affinis*, *Atypus piceus*, new occurrence

Development and fecundity of gypsy moth (*Lymantria dispar* L.) and poplar leaf beetle (*Chrysomela populi* L.) on *Populus x euramericana* cl. Pannonia

Melinda Cserményiné Váradi, Rudolf Hillebrand, Katalin Tuba

^{1,2,3} *University of West-Hungary, Institute of Silviculture and Forest Protection*

varadi.melinda@emk.nyme.hu

Objective: One of the most important tree species of Hungarian forest stands and short rotation coppice are the poplars. The number of insect pest which can be found on poplars is high, with several specialist and generalist species. Even gypsy moth is a highly polyphagous pest, some preference can be observed in its feeding. Poplar clones are its favorite food beside pedunculated oaks (Varga, 1969^[1]). Another pest of poplars are the poplar leaf beetle (*Chrysomela populi* L.). This monofagous species is feeding only on plants belonging to the *Salicaceae* (Urban et al., 2006^[2]). The main aim of this study to introduce feeding and fecundity of these two taxonomically so far pest, which are in connection across their host plant: the domestic poplars.

Methods: Research on gypsy moth has gone on since 2011. In this trial we examined larvae development and characteristic of fecundity from different host plant on *Populus x euramericana* cl. Pannonia and artificial food. During the trial of poplar leaf beetle we examined the fecundity and developmental characteristic at three different temperatures on the same poplar leaves. We completed our laboratory trials with outdoor observations and literature data.

Results: Since gypsy moths are overwintering in egg, they are spending even 6 months in egg mass from their lifespan. First generation of poplar leaf beetle spends in 20 °C 8, while in 25 °C 6 days in egg form on the average. Under laboratory conditions one generation of the leaf beetle was able to reproduce 1-6 times, one egg mass consists of 15-60 eggs. Females of gypsy moth can reproduce only once, but the result of this one egg laying is 300-400 egg.

Conclusion: Connecting our outdoor observations and laboratory results we were led to the next conclusions. Gypsy moth is so generalist, that its gradation cannot be influenced even by a drastic host switching. It has only one generation where the larvae causes the foliage damages, their harms might be sudden and drastic. The poplar leaf beetle has 2-3 generations, where the larvae are feeding on poplars during the whole vegetation period side by side.

Acknowledgements: This study was carried out in the program of the ‘VKSZ_12-1-2013-0034 - Agrárklíma.2’

References:

- [1] Varga F. (1969) *A gyapjaspille (Lymantria dispar L.) táplakozás-biológiája és kártétele Magyarországon.* EFE Erdőmérnöki Kar, egyetemi doktori értekezés.
- [2] Urban J. (2006) *Occurrence, binomics and harmfulness of Chrysomela populi L. (Coleoptera, Chrysomelidae).* *Journal of Forest Science* 52(6): 255-284.

Keywords: *Populus, host plant, Lymantria dispar, Chrysomela populi, herbivory.*

The development of gypsy moth (*Lymantria dispar* L.) on different food plants.

Rudolf Hillebrand¹, Katalin Tuba², Ferenc Lakatos³

^{1, 2, 3} University of West-Hungary, Institute of Silviculture and Forest Protection

hillebrand.rudolf@nyme.hu

Objective: The gypsy moth (*Lymantria dispar*) is the best-known defoliator in the forest of temperate zone. It has a notable fame in many countries, where the oaks have an important role in the silviculture. It is a polyphagous species, it has hundreds of food plants all over the world. However, gypsy moth doesn't consume all of the tree species. Its hosts affect in different ways its gradations [1]. The climate change has influence on tree species composition of our forest stand nowadays [2]. We need to know, how the gypsy moth can adapt to these changes, so we performed accomplished more rearing experiments with numerous food plants.

Methods: We collected egg masses. The eggs were kept in fridge until the beginning of the experiment. They were placed into plastic boxes and were hatched under laboratory conditions. The larvae were reared until pupation. The moths were crossed. The food plants were Turkey oak (*Quercus cerris*), European Hornbeam (*Caprinus betulus*), hybrid poplar (*Populus x euamericana* Pannonia) and artificial food. We investigated the effects of change of hosts from Turkey oak to Hornbeam. The number of the samples was 30-30 specimens in every different food. We counted the date of the larva-hatching, the molt, the pupation, the moth-hatching and we measured the weight of the larvae.

Results: Deviation of the larvae development on different and changed food plant were observed. We experienced the best development parameters on the Turkey oak. The mortality was diverse regarding the different sample groups and it was the lowest on the hybrid poplar.

Conclusion: If the food plant excellent for the gypsy moth, it will need to fewer food and time for development. So the foliage-damage is smaller in a given year. However, the good conditions have a beneficial effect on reproduction-capacity, so the damage during many year would be bigger. According to our experiments and other researches a mixed forest can not only bear the damage on a more easily way, but also it reduces the degree of mass multiplication.

Acknowledgements: This study was carried out in the program of the 'VKSZ_12-1-2013-0034 - Agrárklíma.2'

References:

- [1] Varga F. (1968) Adatok a gyapjaspille (*Lymantria dispar* L.) táplálkozás-biológiájához és ennek összefüggése a tömegszaporodással. Erdészeti és Faipari Egyetem Tudományos Közleményei, 1, 71-82.
[2] Mátyás Cs, Fűhrer E, Berki I, Csóka Gy, Drüsler Á, Lakatos F, Móricz N, Rasztovits E, Somogyi Z, Veperdi G, Vig P, Gálos B. (2010) Erdők a szárazsági határon. „KLÍMA-21” Füzetek, 61, 84-97.

Keywords: gypsy moth, host, climate change, mixed forest, rearing experiment.

A pedagógus életpályamodell vizsgálata a teljesítménybérezés és a motiváció aspektusaiból

Horváth Szilárd¹

¹Kaposvári Egyetem

hszilard79@gmail.com

Bevezetés, problémafelvetés: Hazánkban a rendszerváltást követően megjelent 1993. évi LXXIX. közoktatásról szóló törvény több alkalommal került javításra, átdolgozásra, de ennek ellenére érzékelhető változás nem jelentkezett az oktatásban. A kormányzat és a piac igényei jelentősen változtak, amelyet az oktatási rendszer nem, vagy csak kis léptékben követett. Az eltelt évek alatt nemhogy szinten tartás, inkább sok esetben hanyatlás volt megfigyelhető. Ezeknek az eredményeknek az egyik fő oka az, hogy a pedagógusok motiválatlanok voltak és az alapszintű oktatásnak nem volt tétje. A pedagógusok hajdani tekintélye már a múlté, társadalmi megítélésük, anyagi helyzetük mind-mind a szellemi munkát végzők alsó szintjére sodorta őket (Varga, 1998)[1] Ezt a kormányzat is felismerte, ezért az oktatás teljes átfogó innovációjához kezdett. Megalkotta a 2011. évi CXCV. A köznevelésről szóló törvényt, amely 2012. szeptember 1-jétől folyamatosan került bevezetésre. Ahogy Sági és Varga (2010)[2] fogalmazott: a diákok iskolai teljesítményét az oktatáspolitikai által is befolyásolható tényezők közül leginkább a pedagógusi munka minősége határozza meg. A kormányzat jelentős összeget szánt az életpályamodell bevezetésére és működtetésére. A pedagógusok munkája a minősítő eljárások alkalmával szakmailag átvizsgálásra kerül és sikeres minősítés esetén egy magasabb kategóriába kerülnek, amely egyfajta szakmai elismerés, minősítés és további garantált bérnövekedést eredményez.

Anyag és módszer: A pedagógus életpályamodell, a pedagógusok motiváltsága a rendelkezésre álló szekunder adatok felhasználása mellett kvalitatív kutatással kerül kiegészítésre, melyhez a primer adatok a köznevelésben részt vevő pedagógusoktól, intézményvezetőktől és több tankerület vezetőjétől kapott mélyinterjúkból származnak.

Várható eredmények: Pontos eredményeket várok annak igazolására, hogy a bevezetett új köznevelési törvény érezhető javulást hozott-e Magyarország köznevelésében, többek között a HR, a minőség, és az innováció aspektusaiban. Választ kívánok kapni arra, hogy bír-e, ha igen milyen motivációs elemekkel az életpályamodell. Teljesíteni tudja-e az elvárásokat. A pedagógus életpályamodellről megállapítható lesz, hogy szükség van-e gyakorlók kategóriára, az onnan történő átsoroláshoz valóban szükséges-e a minősítés, hiszen ha a pedagógus a főiskolát vagy egyetemet sikeresen elvégezte, rendelkeznie kell a pályához szükséges kompetenciákkal. A kapott eredményekből kimondható, hogy szükség van-e külön mesterpedagógus és kutatótanár kategóriákra. Nem utolsó sorban, hogy valóban alkalmas-e ez a modell minden intézménytípusban és minden a köznevelésben részt vevő pedagógus (óvodapedagógus, tanító, szaktanár) megfelelő bérezésére, motiválására.

Irodalomjegyzék:

[1] Varga Júlia: *Oktatás – gazdaságtan, Közgazdasági Szemle Alapítvány, Budapest: (1998) p.11*

[2] Sági Matild – Varga Júlia: *Pedagógusok. In: Jelentés a magyar közoktatásról.(2010)*

<http://www.ofi.hu/kiadvanyaink/jelentes-2010/18-pedagogusok>, utolsó letöltés: 2016.01.10.

Kulcsszavak: oktatáspolitikai, HR reform, pedagógus életpályamodell.

The effect of *Beauveria* species on cockchafer and rose chafer grubs

Horváth Eszter¹, Dr. Tuba Katalin¹, Dr. Lakatos Ferenc¹

¹ University of West Hungary, Department of Forestry, Institute of Silviculture and Forest Protection

stazazme@freemail.hu

Objective: The aim of the experiment is to find out whether the used fungus phyla are effective enough, or if they are effective at all when applied for the grubs of the three chosen beetle species. Not only the mortality rate caused by these fungi was measured, but the weakening effect of them in favour of other pathogens, such as viruses or bacteria.

Methods: The experiment was carried out under laboratory conditions, at a constant 18°C. We put soil with high humus-content into 0,4l plastic cups and placed one L3 grub in each of them. They were treated with a solution of 1400 ml distilled water and 10 ml fungus suspension. We used 4 fungus phyla; one of *Beauveria bassiana* (labelled as BORA), and three of *Beauveria brongniartii* (labelled as: ART64, ART315 and ART2829). The examined species were: *Melolontha melolontha* – 17 pcs/phylum, *Melolontha hippocastani* – 17 pcs/phylum and *Cetonia aurata* – 34 pcs/phylum. Additionally we treated 17 grubless cups/phylum and had 17 control cups/phylum without treatment.

Results: For 5 months we examined the samples each month and in the end we found that none of the *Cetonia* grubs were affected by either fungi, but some of them (0 - 15%) were dead – supposedly weakened by the fungi so made more capable of getting infected by viruses or bacteria. Of the 4 fungus phyla BORA was the most effective regarding *Cetonia aurata*. Of *Melolontha melolontha* grubs 0 – 18% was infected by the fungi, the most effective was ART64, 0 – 29% was weakened, the most in ART2829 treated cups and in case of *Melolontha hippocastani* 0 – 24% was infected, the most effective was ART2829, and 18 – 53% was weakened, the most effective was ART64. Assuming, that the treatment is the cause of all deaths the most effective fungus species of the four is ART64, but on the whole each of the four fungi performed approximately at the same efficacy level; BORA – 12%, ART64 – 21%, ART315 – 12%, ART2829 – 20%. The grubless, but treated samples and the control cups showed no signs of the presence of the fungi.

Conclusion: Regarding that the experiment was carried out under laboratory conditions without any disturbances the 12 – 21% efficacy is to be considered very low as natural circumstances would only worsen these rates. Other treating methods should be used at the field or different concentrations of the solution.

Acknowledgements: This study was carried out in the program of the ‘VKSZ_12-1-2013-0034 - Agrárklíma.2’

Keywords: Beauveria, Melolontha, Cetonia, fungus suspension.

Functional dynamics of the key tryptophan in AppA revealed by fluorescence spectroscopy

Kapronczai, Róbert¹; Karádi, Kristóf¹; Pirisi, Katalin¹; Lukács, András^{1,2}

¹ Department of Biophysics, Medical School, University of Pécs, Hungary

² Szentágotthai János Research Center, University of Pécs

robert.kapronczai@aok.pte.hu

AppA is a BLUF protein which serves as a transcriptional anti-repressor found in *Rhodobacter sphaeroides* [1]. Similarly to other flavoproteins the absorption of the photon is may be followed by an electron transfer cascade, but the same time the hydrogen-bond network around FAD undergoes to a reorganization which is crucial for the formation of the light adapted state of the protein [2].

There are several different X-ray structure for AppA, which show the position of W104 at a different place: in the original crystal structure from Anderson et al W104 was located closer to the flavin forming a hydrogen bond with Q63. A different – shorter length – AppA structure has shown a structure with W104 farer from the flavin partially exposed to the solvent. In order to explain this controversial findings there are models where the “W104 in” position can be assigned to the dark state and the “W104 out” position to the light state of AppA.

In order to clarify the location of W104 we made several mutants and performed fluorescence anisotropy, fluorescence anisotropy decay and FRET measurements. In order to excite selectively the key tryptophan we made a mutant where we exchanged the W64 tryptophan to phenyl alanine. Unfortunately the pKa of the tyrosines in AppA is lower than in solution where it was found 10. This means that at pH 8.0 the tyrosines lose their proton and form tyrosinate which absorb and fluoresce in the same region as the tryptophans. This means that is very hard to distinguish the tyrosine and tryptophan species. In order to avoid this a problem we made a triple mutant (Y21FY56FW64F) where the tyrosines and the non-crucial tryptophan where exchanged to phenyl alanine (F).

Support: OTKA NN113090, AL is a MTA Bolyai János Fellow

References:

[1] Masuda, S. and C.E. Bauer, AppA is a blue light photoreceptor that antirepresses photosynthesis gene expression in *Rhodobacter sphaeroides*. *Cell*, 2002. 110(5): p. 613-623

[2] Lukacs et al., Photoexcitation of the Blue Light Using FAD Photoreceptor AppA Results in Ultrafast Changes to the Protein Matrix *JACS* 133:(42) pp. 16893-16900. (2011)

Keywords: flavin, AppA, tyrosine, tryptophan, fluorescence anisotropy.

Functional dynamics of PixD revealed by fluorescence spectroscopy

Karádi, Kristóf¹; Kapronczai, Róbert¹, Pirisi, Katalin¹; Lukács, András^{1,2}

¹Department of Biophysics, Medical School, University of Pécs, Hungary

²Szentágotthai János Research Center, University of Pécs

kristof.karadi@aok.pte.hu

BLUF domain family is an important class of photoactive flavoproteins which are involved in the photophobic response and in light controlled gene expression in bacteria [1]. The mechanism of photoactivity in the BLUF domain has not yet been definitively established. Detailed studies of the gene-regulating AppA protein, which contains one of the best characterized BLUF domains reveal a kinetically complex photocycle with a number of steps occurring on the picosecond time scale.

At low light and low oxygen conditions AppA binds to the transcription factor PpsR enabling transcription of photosystem biosynthesis genes. When AppA is irradiated by intense light or exposed to high oxygen conditions it will release PpsR which then binds to DNA shutting off production of photosystem biosynthesis genes

The BLUF domain in the protein called PixD is involved in phototaxis even though the structure of the protein is very similar to AppA. One significant difference compared to AppA is that photoinduced electron transfer does not take place during the photocycle of AppA [2] same time is observable in PixD. As electron transfer (ET) is observed in two BLUF domain family we studied and in another two was not detectable a key question whether ET is necessary during the photocycle of the respective proteins or just a consequence of the photophysics of the flavins. In order to investigate this question we made different constructs where an extra fluorine was placed at different positions of the phenyl ring of key tyrosine (Y8). Placing the fluorine at different positions of the phenyl ring we were able to modulate the pKa and the redox potential of the tyrosine. In this study we investigated the fluorescence properties of these constructs and we observed that lowering the pKa the fluorescence of PixD has increased.

Support: OTKA NN113090, AL is a MTA Bolyai János Fellow

References:

[1] Masuda, S. and C.E. Bauer, AppA is a blue light photoreceptor that antirepresses photosynthesis gene expression in *Rhodobacter sphaeroides*. *Cell*, 2002. 110(5): p. 613-623

[2] Lukacs et. al, BLUF Domain Function Does Not Require a Metastable Radical Intermediate State, *J. Am. Chem. Soc.*, 2014, 136, 4605-4615

Keywords: flavin, AppA, tyrosine, tryptophan, fluorescence anisotropy.

Kettős Z-Pinch kísérleti vizsgálata

Kiss Mátyás, Sapolov Anatolij, Kuhlevszkij Szergej

Számítógépes fizika tanszék, Fizika Intézet, Pécsi Tudományegyetem, H-7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

kissm@fizika.ttk.pte.hu

Bevezetés, problémafelvetés: A kapilláris kisüléssel gerjesztett röntgenlézer és plazma alapú részecske gyorsító alkalmazások hatékonysága szoros összefüggésben van a létrehozott plazma csatorna effektív hosszával [1]. Kapilláris kisülés esetében az alkalmazott feszültség növelése csak komoly nehézségek árán valósítható meg megfelelő nagyfeszültségű szigetelő anyagok és nagyfeszültségű kapcsolás technika hiányban [2].

Anyag és módszer: Egy praktikusabb megoldása lehetne a problémának, ha változtatunk a kisülés elrendezésén. Az egyszerű, egy tengely mentén történő átütés helyett a térrész két részre osztva kialakítható az egy tengely mentén két irányba történő kisülés. A keletkező nagy elektromágneses terek nem kívánt hatásai (a torzult tér plazma instabilitásokhoz vezet) az elrendezés szimmetriájával és/vagy a becsatlakozás orientációjával csökkenthető.

Eredmények: A kettős Z-pinch kisülési elrendezés, a megfelelő kialakítással lényegesen csökkenteni a szükséges átütési feszültséget adott hosszúságú hullámvezető plazma csatorna esetében (~ 0,2-0,5m; ~20-50kV) vagy közel kétszer hosszabb plazma csatorna kelthető adott tápfeszültség esetében. Az elkészült kapilláris kisülési csőben az állítható elektródák használatával, a keletkező nagy elektromágneses terek nem kívánt hatásai csökkenthetőek. Az elkészült prototípus felépítése, gerjesztő rendszer átalakítása és a megszerzett gyakorlati tapasztalatok. A kettős kisülés áramainak és a kezdeti gáz nyomás függésének vizsgálata. A Preionizáció hatása a kettős kisülésben. Az elrendezés szimmetriájának és a becsatlakozás irányítottóságának hatása a kettős Z-pinch kisülésre. A mérési sorozatok eredményeinek kiértékelése és a specifikus alkalmazások szempontjai szerinti optimalizálása. A mérések eredményi az általunk fejlesztett Magnetohidrodinamikai (MHD) modell és a keltett terek számítógépes szimulációival összhangban vannak.

Következtetés: A kettős Z-pinch kisülés jelentős előre lépésnek bizonyulhat a kapilláris kisüléssel gerjesztett röntgenlézer és plazma alapú részecske gyorsító alkalmazások továbbfejlesztésében [3].

Támogatás: A projekt a HELIOS (ELI_09-1-2010-0013) pályázat támogatásával valósult meg.

Irodalomjegyzék:

[1] J. Szasz, M. Kiss, I. Santa, S. Szatmari and S.V. Kulkhlevsky, Table-Top Soft X-ray Ar+8 Lasers Excited By Capillary Z-Pinches, in Book: Short Wavelength Laboratory Sources: Principles and Practices, Eds.: Alan Michette, Davide Bleiner, John Costello, Gerry O'Sullivan, Françoise de Dortan, Ladislav Pina, (Royal Society of Chemistry, London) pp. 85-101, 2014

[2] M. Kiss, J. Szasz, I. Santa, S.V. Kulkhlevsky, Critical parameters of the excitation scheme of Ar+8 lasers excited by z-pinches in long capillaries, *Contr. Plasma Phys.* 52, 770-775 (2012).

[3] M. Kiss, J. Szasz, A. Shapolov, S. Imre, S. Szatmari, S. Kulkhlevsky, Plasma waveguides generated by capillary Z-pinch for electron acceleration via ELI up to 50 GeV, *hELIOS, ELI_09-1-2010-0013, ELIPSZTE, Szeged, poster 1-14* (2014)

Kulcsszavak: Plazma, Z-Pinch, Röntgenlézer, Hullámvezető.

A baktériumok sejtvázáának vizsgálata biofizikai módszerekkel

Longauer Beáta^{1,2}, Barkó Szilvia^{1,3}, Bódis Emőke^{1,3}, Szatmári Dávid¹ és Nyitrai Miklós^{1,3}

¹ Pécsi Tudományegyetem, Általános Orvostudományi Kar, Biofizikai Intézet;

² Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar;

³ Szentágotthai János Kutatóközpont, Pécs ³ PTE-MTA Nukleáris-Mitokondriális Interakciók Kutatócsoport.

longauer.beata@gmail.com

Sokáig úgy gondolták, hogy sejtvázzal csak az eukarióták rendelkeznek. Azonban részben a mikroszkópos technikák fejlődésének köszönhetően sikerült bizonyítani, hogy a prokariótákban is találni egy dinamikus, fonalas fehérjehálózatot, mely az eukarióta sejtvázzal analóg. A bakteriális sejtvázat alkotó fehérjék a sejtalkotó megőrzését, a sejtosztódást, DNS-szegregálódást, és a sejtek mozgékonyágát biztosítják. Az eukarióta aktinhoz szerkezetileg nagyon hasonló MreB (*Murein region B*) minden nem coccoid baktérium nélkülözhetetlen sejtalkotója. Mutációja vagy hiánya a sejt líziséhez vezet. Célunk az volt, hogy alaposabban megismerjük a prokarióták sejtvázáát, és feltárjuk az aktin és MreB közötti hasonlóságokat.

Vizsgálatainkhoz rekombináns fehérje preparálást és fluoreszcens jelölést alkalmaztunk, majd a fehérjéket fluoreszcencia spektroszkópiái és fluoreszcencia mikroszkópiái módszerekkel tanulmányoztuk.

Kutatásaink során sok hasonlóságot találtunk az aktin és a MreB között. Megfigyeléseink szerint az aktinhoz hasonlóan só hatására a MreB is polimerizálódik, és a polimerizáció sebessége koncentrációfüggést mutat. A fehérje fluoreszcens jelölése alkalmas módszernek bizonyult a polimerizáció nyomon követéséhez. Ennek segítségével meghatározható a MreB polimerizációs és depolimerizációs kinetikája, valamint fluoreszcencia mikroszkópiával megfigyelhető, hogy a kialakuló MreB filamentumok kötegekbe szerveződnek. Spektroszkópiái és mikroszkópiái módszerekkel igazoltuk, hogy a tipikusan filamentális aktint kötő gombaméreg, a falloidin képes kötődni a MreB filamentumokhoz, ami arra utal, hogy az egyedi filamentumok szerkezete az aktinéhoz igen hasonló lehet. A bakteriális aktin *in vivo*, és *in vitro* vizualizálása lehetővé válhat a fluoreszcensen konjugált falloidin kötődése révén.

Az aktin homológ MreB tehát mind harmadlagos szerkezetében, mind filamentális szerveződésében, polimerizációs képességeiben nagy hasonlóságokat mutat az aktinnal. Ezen folyamatok tanulmányozásával lehetővé válhat a baktériumok sejtvázáának alaposabb megismerése, és ezáltal a bakteriális fertőzések és rezisztencia mechanizmusainak felderítése.

Támogatás:

OTKA-107776: Egy ősi biológiai rendszer sajátosságai: bakteriális filamentumok szerkezeti és funkcionális tulajdonságai

Kulcsszavak: Aktin, MreB, fluoreszcencia spektroszkópia, mikroszkópia

Examination of chemical control opportunities of black cherry (*Prunus serotina* Ehrh.)

Viktória Erzsébet Nemes¹, Miklós Molnár²

^{1,2} University of West Hungary

nemes.viktoria@student.nyme.hu

Objective: One of most important reason of global and European biodiversity loss is the biological invasion and climate change. Allelochemicals released by the invasive plants are further great benefits to newcomer species of native vegetation conquest. One of the most dangerous invasive woody plant species in the Hungarian forestry is the black cherry (*Prunus serotina*). The first appearance date from Hungary is 1897 [1]. Large, unmixed populations are growing in the sandy lowland areas. In the 1970s onward spread explosively and settled in areas where it was not planted. Spread is still in progress [2].

Methods: Our study was carried on the NEFAG, at Üllő in two forest subcompartments in 2012-2013. In 26 plots, eight different herbicide and herbicide combinations were used by injection, lubricating and spraying *Prunus serotina* individuals. In the case of trunk lubrication, each *Prunus serotina* individuals have been treated with 30 cm stem length. Depending on the trunk diameter 0.2-0.4 litre product was applied for each plant. During injection, we treated only specimens over 5 cm diameter. The examination was performed during the forest restoration, during the sprout spraying hydraulic knapsack sprayers was used. The effectiveness was evaluated visually. Treatments have been successfully considered when treated plants withered and did not developed new shoots. The effect of treatments on *Robinia pseudoacacia* sprouts were also registered during the examination.

Results: The specific plots where we used spraying, neither stool-shoot or withered or new sprouts was observed. Except two plots, where the shoots withered, however new, powerful sprouts appeared in the same plot. Phytotoxicity was not observed in the whole plots. The lubrication experiment was not positive, on treated plots the drying was less and slower. Phytotoxicity was not observed in this plot either. The specific injected plot shows better results than lubrication treated plots, except two pots. Otherwise all of the rest examined plots were heavily drying. Phytotoxicity was appeared on two working plots.

Conclusion: The injection and spraying were more successfully in all plots than lubricating during in our study.

Acknowledgements: Research supported by Agrárklíma 2 project with VKSZ_12-1-2013-0034 identification number.

References:

- [1] Juhász, Magdolna (2004): A kései meggy (*Prunus serotina* Ehrh.) előfordulása Somogy megyében. *Somogy Múzeumok Közleményei* 16: 291-300.
- [2] Juhász, Magdolna (2012): Kései meggy (*Prunus serotina*). In: Csizsár Á. (szerk.): *Inváziós növényfajok Magyarországon. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 95-100.*

Keywords: *Prunus serotina*, invasion, allelopathy, control experiments, phytotoxicity

The examination of the attitudes in food supplement consumption

Nikolett Németh¹

¹*Szent István University, Doctoral School of Management and Business Administration*

nikolett_nemeth@hotmail.com

Introduction: This present study introduces the process of clusteranalysis in food supplement consumption. Nowadays customer interests and needs are continuously changing and the same applies to food supplementets. Changes in health trends and eating habits should be taken into consideration during the process of innovation.

Methods and Materials: Within the framework of primary research, focus group interviews were conducted and a survey was also used. Based on both the focus group and the survey results, it can be seen that uses of food supplements are judged differently by the respondents. Consumers of food supplements are motivated by different reasons and they attach different degrees of importance to the roles of these products. In data processing, factor- and cluster analysis were used to segment consumers based upon how they consider the use of food supplements.

Results: 42% of customers consume food supplements seasonally. The main motivation in the consumption of food supplements is 'vitamin supplementation', followed by 'health protection' as another significant motivation factor. In the case of food-supplements, a difference has also been shown between genders' consumption habits. Consumers of food supplements can be divided into four fairly well defined clusters according to their evaluation of food supplements, these are: comfortable, skeptics, careful users and conscious health protectors. The research examined which consumer characteristics were applicable to the specifed groups. Within each group the elements of marketing-mix were also identified and analysed.

Conclusion: Defining the clusters and the right marketing strategy for the selected segments, consumers' attitudes can be influenced, on the other hand, this segmentation technique makes it possible for pharmaceutical companies to develop products that can suit better to customers' unique needs.

Keywords: segmentation, classification, clusteranalysis, marketing strategy.

Rágcsálók (Rodentia) és denevérek (Chiroptera) által hordozott Astrovírusok filogenetikai kapcsolata

Sztancsik Katalin¹, Kemenesi Gábor¹, Földes Fanni¹, Jakab Ferenc¹

¹Szentágotahi János Kutatóközpont, Pécsi Tudományegyetem

ksztancsik@diagon.com

Bevezetés, problémafelvetés: Az elmúlt évtizedek során számos víruscsaládról bizonyosodott be, hogy evolúciós-filogenetikai szempontból a denevérek és/vagy a rágcsálók jelentik a jelenleg ismert legkorábbi gazdaszervezetet [1;2]. Továbbá olyan, filogenetikai szempontból igen diverz törzseket hordozhatnak, melyek hosszú koevolúciós múltat feltételeznek [3].

Anyag és módszer: Evolúciós filogenetikai elemzésünk során, általunk 2012 és 2015 között kimutatott denevér astrovírus törzsek és a GenBank adatbázis európai eredetű rágcsáló astrovírus törzseinek összehasonlítását végeztük. A szekvencia illesztést ClustalX, a filogenetikai elemzéseket MEGA 7.0 szoftverrel végeztük. Analízisünk során az RNS függő RNS polimerázt kódoló gén egy szakaszát használtuk fel.

Eredmények: Eredményeink elsőként szolgáltatnak adatokat a denevérek és rágcsáló által, esetenként igen magas prevalenciával hordozott Astrovírusok evolúciós kapcsolatairól. A vizsgált víruscsalád igen magasfokú diverzitását saját vizsgálataink is alátámasztják, különös tekintettel a denevérek által hordozott törzsekre.

Következtetés: A lehetséges evolúciós kapcsolatok pontos feltárása érdekében, a genom más régióinak vizsgálatára van szükség, és további szekvenciaadatokra, különös tekintettel a rágcsálók által hordozott Astrovírusokra.

Irodalomjegyzék:

[1] Drexler JF, Corman VM, Lukashev AN et al. (2015) Hepatovirus Ecology Consortium. Evolutionary origins of hepatitis A virus in small mammals. *Proc Natl Acad Sci U S A.* **49**, 15190-15195.

[2] Quan PL, Firth C, Conte JM, et al. (2013) Bats are a major natural reservoir for hepatitis C virus and hepatitis E virus. *Proc Natl Acad Sci U S A.* **20**, 8194-8199.

[3] Fischer K, Zeus V, Kwasnitschka L, et al. (2016) Insectivorous bats carry host-specific astroviruses and coronaviruses across different regions in Germany. *Infect Genet Evol.* **36**, 108-116.

Kulcsszavak: Astrovírus, denevér, rágcsáló

Exploration of DON, F-2, T-2 contamination of vegetal raw materials used for feeding, analysis of their food safety risks

Tima Helga¹, Rácz Anita², Mohácsi-Farkas Csilla¹, Kiskó Gabriella¹

¹*Szent István Egyetem, Mikrobiológiai és Biotechnológiai Tanszék, Budapest-1118, Somlói út 14-16.*

²*Szent István Egyetem, Alkalmazott Kémia Tanszék, Budapest-1118, Villányi út 35-43.*

Szabone.Tima.Helga@phd.uni-szie.hu

Summary

In our study we examined vegetal raw materials used for feeding different species of animals with competitive ELISA method. In the course of the measurements we have been working with the most frequently used raw materials for forage, these plants are widely used in the forage industry. From the *Fusarium* mycotoxins we measured deoxynivalenol (DON), zearalenone (F-2), and T-2 toxins. Our measurement results were evaluated by RStudio mathematics-statistics program. In our experiment we stated that all the three examined mycotoxins could be detected in each sample, but there was not quantifiable value in all of them. The average value of the detected DON toxin was higher than the other toxins with an order of magnitude. During the investigation it was proved that the presence of deoxynivalenol, zearalenone and T-2 mycotoxins implies a serious forage- and food safety danger, because if only in small quantities, but they are presence in forage raw materials. Nowadays the common presence of these mycotoxins occurs in more cases which multiply the risk mentioned before.

Economic burden of Salmonella infections in the light of registered and true incidents

Agnes Vajda¹, Gyula Kasza², Csilla Mohacsi-Farkas³

¹Szent István University, Faculty of Food Science, Department of Food Economics

²National Food Chain Safety Office

³Szent István University, Faculty of Food Science, Department of Microbiology and Biotechnology

vajda.agnes.gizella@phd.uni-szie.hu

Introduction: The examination of economic burden resulting from food-borne diseases has become very important globally due to the large number of cases and the heavy burden they place on society [1.]. As reported in several international studies, estimating the economic impact associated with selected diseases is an extremely complex task, requiring the identification of all direct and indirect costs [2, 3, 4, 5.]. As a vast amount of social resources are being spent annually to prevent health damages and handle outcomes, governments require appropriate methods used for estimating the true incidence of food-borne illnesses and to measure the costs suffered by the society due to health damages.

Methods to economic costs and real number of diseases: In recent years, researchers worldwide have been working to develop a methodology that will allow to estimate the cost of diseases at a national level. However, these studies use different methods and vary by perspective which can often limit the comparability of the results. Some of the most often used methods are the so called Cost-of-Illness Analysis (COI) [6.], DALY (Disability Adjusted Life Years), and QALY methods (Quality Adjusted Life Year) [7.]. COI Analysis aims to identify direct, indirect as well as „soft costs” of households and companies, while DALY measures „in quality of life years” the gap between current health status due to disease and an ideal health situation [8.]. It is calculated as the sum of the years of life due to premature mortality and the years lost due to disability. Similarly to DALY, this method takes into account the quantity and quality of life (the latter is generated by healthcare interventions). It is the arithmetic product of life expectancy and a measure of the quality of the remaining life-years.

Incidence - real and registered number of the cases: Reported illnesses are only a fraction of the true incidents. Thus, a high proportion of food-related health problems can further be determined only through statistical data of surveys and database. The true incidence of a certain disease is calculated by using an illness and country specific multiplier factor [9, 10.]. Pires et al. [10.] investigated the social cost burden of food-borne diseases caused by, inter alia, Salmonella infections. Their results proved that in order to correct the registered number of non-tifoid Salmonellosis a multiplying factor of 7.1 should be used. Unfortunately, present literature does not contain similar information about Hungary [11.].

Conclusion: Accurate burden of disease estimates are useful for decision makers seeking to allocate resources and to develop effective policy alternatives. Depending on their application, methods used to determine economic costs are extremely varied. The aim of this study is to present research on the economic cost estimates of food-borne infections, as well as results of some significant study on the difference arising between reported and true incidents.

References:

POSZTEREK ABSZTRAKTJAI / POSTER PRESENTATIONS

- [1] WHO (2015): *WHO estimates of the global burden of foodborne diseases, Foodborne disease burden epidemiology reference group 2007-2015*, p. 14-16.
- [2] Hoffmann S., Anekwe T. D. (2013): *Making Sense of Recent Cost-of-Foodborne-Illness Estimates, United States Department of Agriculture, Economic Research Service Economic Information Bulletin Number 118 September 2013*, p. 3-13.
- [3] Polinder S., Haagsma J. A., Stein, C., Havelaar A. H. (2012): *Systematic review of general burden of disease studies using disability-adjusted life years, Population Health Metrics, 2012, 10:21*, p. 2-15.
- [4] McLinden T., Sargeant J. M., Thomas M. K., Papadopoulos A., Fazil A. (2014): *Component costs of foodborne illness: a scoping review, 2014 14:509*.
- [5] USDA (2015): *Economic Burden of Major Foodborne Illnesses Acquired in the United States, United States Department of Agriculture, Economic Research Service*, p. 3-8.
- [6] Buzby J. C., Roberts T., Jordan Lin C.-T., MacDonald J. M. (1997): *Bacterial Foodborne Disease: Medical Costs and Productivity Losses, Food and Consumer Economics Division, Economic Research Service, U.S., Department of Agriculture. Agricultural Economic Report No. 741*, p. 11-20.
- [7] Gulácsi L. (2005): *Egészséggazdaságtan, Medicina Könyvkiadó, Budapest 2005*, p.
- [8] Cheng-Hsun Chiu, M.D., Ph. D., Lin-Hui Su, M.Sc: *Salmonella, Non-Typhoidal Species*
- [9] Havelaar A. H., Haagsma J. A., Mangen M. J., Kemmeren J. M., Verhoef L. P., Vijgen S. M., Wilson M., Friesema I. H., Kortbeek L. M., van Duynhoven Y. T., van Pelt W. (2012): *Disease burden of foodborne pathogens in the Netherlands, 200 International Journal of Food Microbiology, 2012 Jun; 156 (3): p. 231-8*.
- [10] Pires S.M. (2014): *Burden of disease of foodborne pathogens in Denmark, National Food Institute, Division of Epidemiology and Microbial Genomics Technical Report*, p. 26-29.
- [11] Krisztalovics K., Kasza Gy. (2007): *Gyomor-bélrendszeri megbetegedések rejtett előfordulása és ételmiszer-fogyasztással lehetséges kapcsolata, Magyar Zoonózis Társaság, Szentiványi-Binder Napok, Visegrád, 2007. május 30-június 1*.

Keywords: *economic burden, registered number of incidents*

Personality and Relationship Quality in Couples: A Study Estimating the Actor-Partner Interdependence Model with Multilevel Modeling

Dóra Vajda¹, Somayeh Mohammadi², Sándor Rózsa³

¹ Institute of Psychology, University of Pécs, Pécs, Hungary

² Centre for Pediatric Pain Research, IWK Health Centre, Halifax, Nova Scotia, Canada.

³ Department of Psychiatry, Washington University School of Medicine, St. Louis, USA.

vajdadora@gmail.com

Objective: The association between relationship quality and personality traits has been previously demonstrated. Personality traits are most commonly assessed using the Five-Factor Model. The present study has focused on Cloninger's psychobiological model of personality that accounts for dimensions of both temperament and character. Temperament is postulated to reflect behavioral traits mainly shaped by genetical or neurophysiological elements, whereas character includes behavioral traits primarily linked to learning. The temperament dimensions include: Novelty Seeking, Harm Avoidance, Reward Dependence, and Persistence. The character dimensions include: Self-Directedness, Cooperativeness, and Self-transcendence. The goal of this study was to illustrate an application of the Actor-Partner Interdependence Model (APIM) [1] by using Multilevel Modeling (MLM) to examine the actor and partner effect of couple's personality on relationship outcomes.

Methods: In total, 184 heterosexual couples completed the Temperament and Character Inventory and the Dyadic Adjustment Scale. The analysis was based on Actor-Partner Interdependence Model using MLwiN software for MLM. The Actor-Partner Interdependence Model is a very important tool in dyadic analysis. Treating the dyad, instead of the individual, as the unit of analysis, APIM also allows for the simultaneous and independent estimation of the effect of each person's self-reports on both his or her own behaviour (an actor effect) and on the partner's behaviour (the partner effect).

Results: The results of the APIM showed that character dimensions Self-Directedness and Cooperativeness had a statistically meaningful actor and partner effect on both partner's relationship quality. However, male's personality temperament dimension Reward Dependence had an only actor effect on his relationship quality.

Conclusion: The findings contribute to the literature by highlighting the role of character dimensions of personality in romantic relationships. Present study has also demonstrated and illustrated the APIM as a valuable method of measuring interdependence in close relationships.

References:

[1] Kenny, D. A., Kashy, D. A., & Cook, W. L. (2006). *Dyadic data analysis*. New York: The Guildford Press.

Keywords: APIM (Actor-Partner Interdependence Model), dyadic data, Multilevel Modeling, personality, relationship quality.

A szilanol-hatás vizsgálata fordított fázisú folyadékkromatográfiában alkalmazott állófázisok esetében

Zelenyánszki Dóra¹, Lambert Nándor², Tanaka Nobuo³, Felinger Attila^{1,2}

¹ PTE-TTK Analitikai és Környezeti Kémia Tanszék

² MTA - PTE Molekuláris Kölcsönhatások az Elválasztástudományban Kutatócsoport

³GL Sciences Inc.

Első szerző, előadó e-mail címe: doraz@gamma.ttk.pte.hu

Bevezetés

A fordított fázisú folyadékkromatográfiában (RP-LC) az egyik leggyakrabban alkalmazott állófázis típus az ún. C₁₈-as (oktadecil) alkiláncokkal módosított szilikagél. A felületmódosítás során a szilikagél felületén visszamaradhatnak szabad szilanol csoportok. Ezen csoportok felelősek az ún. szilanol hatásért, amely a gyakorlat során aszimmetrikus, elnyúló csúcsok megjelenését eredményezi a kromatogramon. Ez a jelenség főleg akkor jelentkezik, ha bázikus tulajdonságú anyagokat választunk el, hiszen ezek különösképp érzékenyek a szabad szilanolokra. Ma már a gyártók különböző eljárásokkal igyekeznek ezt a hatást kiküszöbölni. (nagy tisztaságú szilikagél használata alapanyagként; különböző végzáró csoportok alkalmazása)

A szilanol hatást különböző tesztvegyületek segítségével lehet mérni. A hagyományos tesztek esetén egyre jobb eredményeket produkálnak ezek az új típusú, bázis-deaktivált (base-deactivated) állófázisok, éppen ezért érdemes több tesztvegyületet kiválasztani a vizsgálatok során, amelyek érzékenyebbek a Si-OH csoportokra.

Esetünkben hat más-más eljárással készült állófázist (oszlopot) jellemeztünk hagyományos és érzékenyebb tesztvegyületek segítségével egyaránt. Meghatároztuk a retenciós és aszimmetria értékeket.

[1]; [2]

Anyag és módszer:

A kromatográfiás méréseket Waters Acquity I Class UPLC készülékkel végeztük el.

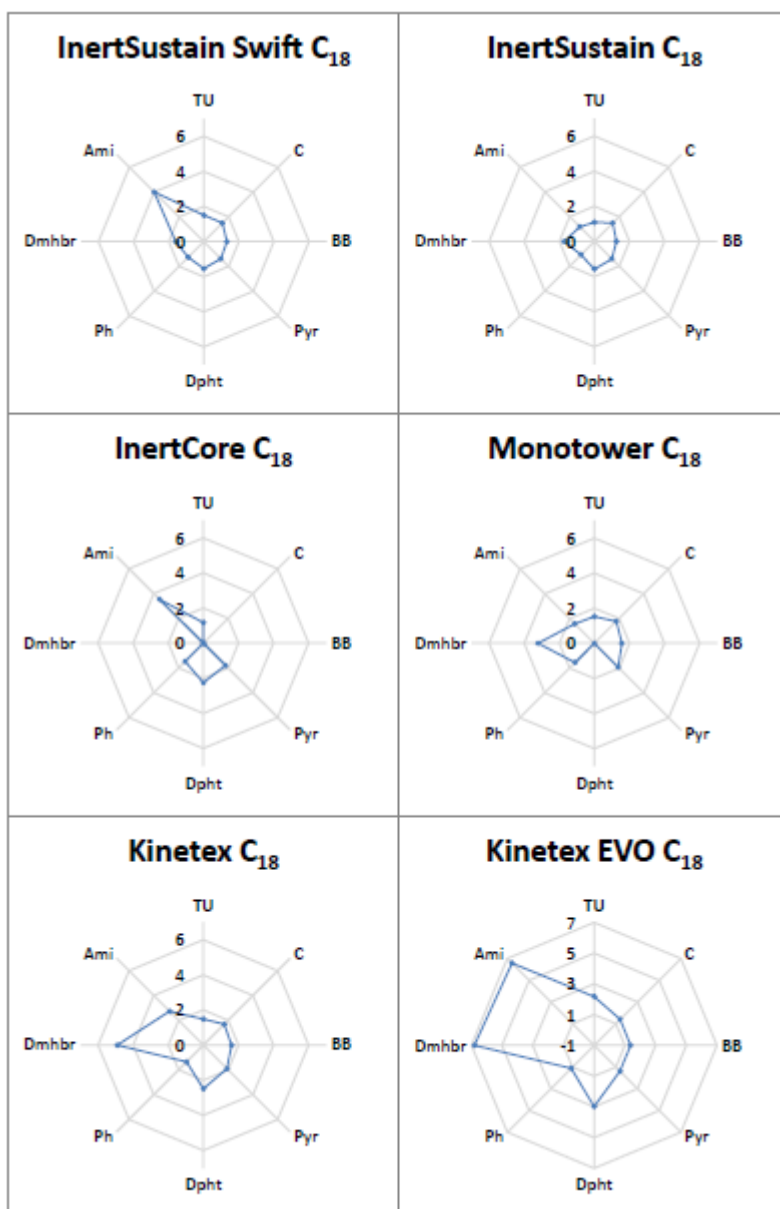
A mérési körülmények a következők voltak:

- eluens: 30% acetonitril és 70% 0,02M vizes foszfát puffer
- áramlási sebesség: 0,4 ml/perc
- injektált minta: 0,5 µl
- 2,1 × 50 mm-es C₁₈-as oszlopok különböző gyártóktól
- oszlop termosztálás: 40 °C

Tesztvegyületek: tiokarbamid (TU), piridin (Pyr), koffein (C), fenol (Ph), amitriptilén (Ami), dextrofán-tartarát (Dpht), dextrometorfán-hidrobromid (Dmhbr), brillant kék (BB)

Eredmények:

A kapott aszimmetria értékeket a következő ábra szemlélteti.

Következtetés:

A héjszerkezetű állófázisoknál (Kinetex, Kinetex EVO, InertCore) rosszabb csúcsalakok voltak megfigyelhetők a komponensek többségénél, míg a monolit (Monotower) és a hagyományos porózus töltetek (InertSustain, InertSustainSwift) jobban teljesítettek.

Irodalomjegyzék:

- [1] K. Okusa, Y. Suita, Y. Otsuka, M. Tahara, T. Ikegami, N. Tanaka, M. Ohira, M. Takahashi, *Journal of Separation Science* 33 (2010) 348-358.
- [2] K. Kimata, K. Iwaguchi, S. Onishi, K. Jinno, R. Eksteen, K. Hosoya, M. Araki, N. Tanaka, *Journal of Chromatographic Science* 27 (1989) 721-728.

Kulcsszavak: szilanol-hatás; bázikus; C₁₈; RP-LC; teszt komponens;

Előadói jegyzék

•

Author index

Gazdálkodástani, közgazdasági és regionális tudományok szekció.....	7
Business, economics and regional studies section.....	7
Quynh Anh Le.....	8
Csaba Debreczeny.....	10
Andrea Kriskó.....	11
Boglárka Konka.....	12
Boglárka Konka.....	13
Pintér Réka.....	14
Katalin Székelyhidi.....	16
Gazdálkodástani szekció.....	17
Section for business.....	17
Bóna Péter.....	18
Fehér Euridiké.....	20
Heitler Krisztina.....	22
Nagy Ilona.....	23
Palotai Jenő.....	24
Pelles Márton.....	25
Közgazdasági és regionális tudománok szekció.....	26
Section for economics and regional studies.....	26
Alpek B. Levente.....	27
Gál Balázs Sándor.....	29
Haffner Tamás.....	30
Horváth Zoltán.....	31
Juhász-Dóra Katalin.....	32
Köbli Ádám.....	33
Kozma Tamás.....	34
Jogi szekció.....	35
Section for law.....	35
Béres Nóra.....	36
dr. Busa Réka.....	37
Dr. Cseporán Zsolt.....	39
Lu Da.....	40
Dodik Setiawan Nur Heriyanto.....	41
dr. Farkas Flóra.....	42
dr. Gyaraki Réka.....	43
dr. Orsolya Horváth.....	44
dr. Józán Flóra Krisztina.....	45
Kis Kelemen Bence.....	46
dr. Kiss-Kondás Eszter.....	48
Edit Kriston.....	49
Merki Ágnes.....	50
Murányi Klaudia.....	51
dr. Sági Edit.....	52
Spindler Zsolt.....	53
Ildikó Dr. Szabó.....	54
dr. Tóth Barbara.....	55
Dr. Török Dániel Viktor.....	56

ELŐADÓI JEGYZÉK / AUTHOR INDEX

dr. Udvarhelyi Bence.....	57
Vörös Eszter	58
Szociológia, filozófia és néprajzi szekció	60
Section for sociology, philosophy and ethnography	60
Bálizs Beáta.....	61
Berta-Szénási Panna.....	62
Bocskor Ákos	63
Dr. Cseporán Zsolt	64
Laki Beáta	65
Dr. Nagyné Schiffer Rita.....	66
Oborni Katalin.....	68
Szendi Anna	69
Vajna Szabina.....	70
Vers Ramóna	71
Yongling Chen	72
Történelmi és politikatudományi szekció.....	74
Section for history and political science	74
Barkóczy Csaba.....	75
Piotr Goltz	76
Tibor Hargitai	78
Juhász Péter.....	79
Karol Demkowicz	80
Karol Demkowicz	81
Kovács Éva.....	82
Kriszbacher Gergő.....	84
Mihály Renáta	85
Nguyen Trinh Thanh	86
Irodalom és nyelvtudományi szekció.....	87
Section for literature and linguistics	87
Kapusi Angéla.....	88
Madarász Eszter	89
Németh Linda.....	90
Péror Krisztina.....	91
Szűcs Kata Ágnes.....	92
Vermeki Boglárka	93
Pszichológia és neveléstudományi szekció.....	94
Section for psychology and educational sciences.....	94
Angyal Árpád Béla.....	95
Farády Katalin	96
Hüber Gabriella Margit	97
Juhász Dóra	99
Lendvai Lilla	100
Pap Anna	102
Ruzsa Gábor	104
Szabó Hajnalka.....	106
Szabó Lajos	107
Takács Hilda.....	108

ELŐADÓI JEGYZÉK / AUTHOR INDEX

Műszaki tudományok szekció.....	109
Section for engineering sciences.....	109
Döbrentei Balázs	110
Fodor Fanni	111
Hajdu Flóra.....	112
Pál Bárczy	113
Kiss Diána	114
Kiss Leizer Géza Károly	115
Nagy Máté.....	116
Németh József.....	117
Sebestyén Viktor	119
Szüle Veronika	121
Tarr Zsuzsanna	122
Varga Zoltán.....	123
Természettudományi szekció.....	124
Section for natural sciences	124
Janka Bobek	125
Guld Zsuzsanna.....	126
Gyűjtő Imre	127
Mátyás Mónika.....	128
Gergely Nagy	129
Nagy Zsolt László	130
Tamás Pálmai	131
Éva Rumpler.....	132
Saplov Anatolij.....	133
Beáta Szabó	135
Szvák Enikő.....	136
Takács Viktória	137
Tóth Adrienn	138
Tripolszky Anna.....	140
Orvos- és egészségügyi szekció	142
Section for medical and health sciences	142
Tímea Aczél	143
Ahmad Mouwakeh	145
Noémi Bencze	146
Danku Nóra	148
Halász Henriett.....	149
Hanzel Adrienn	151
Hegy Dávid	152
Hortobágyi Ágnes	153
Kerner Ágnes.....	154
Adrienn Lajkó	155
Madarász Tamás.....	156
Dr. Magyar Éva Erzsébet	157
Nagy Tünde.....	158
Schilli Gabriella Krisztina.....	159
Szántó Júlia	160
Szilágyi T. Gábor	161
Elek Telek	162

ELŐADÓI JEGYZÉK / AUTHOR INDEX

Vági Zsolt	163
Andrea Vig	164
Poszter szekció	165
Poster presentations	165
Ács-Bíró Adrienn	166
Réka Andrési	167
László Bali.....	168
Melinda Cserményiné Váradi.....	169
Rudolf Hillebrand.....	170
Horváth Szilárd	171
Horváth Eszter.....	172
Kapronczai, Róbert.....	173
Karádi, Kristóf.....	174
Kiss Mátyás	175
Longauer Beáta	177
Viktória Erzsébet Nemes.....	178
Nikolett Németh	179
Sztancsik Katalin.....	180
Tima Helga.....	181
Agnes Vajda	182
Dóra Vajda	184
Zelenyánszki Dóra.....	185

Köszönjük a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának a helyszín és a technikai feltételek biztosítását, illetve dr. Szabó Istvánnak (Steve-O Photo & Video) a borítóképet.

We would like to thank the University of Pécs Faculty of Law for the technical support, and István Szabó (Steve-O Photo & Video) for the cover picture.

